131. Keskiviikkona 3 päivänä marraskuuta 1993

kello 14

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

S.

Ulkopuolella päiväjärjestyksen

annetaan vastaus ed. Helteen ym. välikysymykseen n:o 4 Suomen Säästöpankki — SSP Oy:n myymisestä muille pankeille 3834

Pöydällepanoa varten esitellään:

1) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 46 hallituksen esityksen johdosta laeiksi leimaverolain muuttamisesta sekä verotuslain 131 §:n, perintö- ja lahjaverolain 65 §:n ja liikevaihtoverolain 134 §:n 2 momentin kumoamisesta (HE 141) 3918

2) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 47 hallituksen esityksen johdosta laiksi teleliikenteen verottamisesta (HE 197)..... „

3) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 48 hallituksen esityksen johdosta Irlannin kanssa tulo- ja myyntivoittoveroja koskevan kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi ja veron kiertämisen estämiseksi tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä (HE 210) ..... „

4) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 49 hallituksen esityksen johdosta Sveitsin kanssa tulo- ja varallisuusveroja koskevan kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä (HE 211)..... „

S.

5) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 50 hallituksen esityksen johdosta Latvian kanssa tulo- ja varallisuusveroja koskevan kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi ja veron kiertämisen estämiseksi tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä (HE 212) 3918

6) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 51 hallituksen esityksen johdosta Liettuan kanssa tulo- ja varallisuusveroja koskevan kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi ja veron kiertämisen estämiseksi tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä (HE 213) ..... „

7) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 52 hallituksen esityksen johdosta Viron kanssa tulo- ja varallisuusveroja koskevan kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi ja veron kiertämisen estämiseksi tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä (HE 214) ..... „

8) Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 19 hallituksen esityksestä laiksi hukkakauran torjunnasta annetun lain 11 §:n muuttamisesta (HE 162) ..... „

9) Talousvaliokunnan mietintö n:o 35 hallituksen esityksestä laiksi Valtiontakuukeskuksesta annetun lain muuttamisesta (HE 232) ..... „

10) Talousvaliokunnan mietintö n:o 36 hallituksen esityksestä laiksi kilpailuneuvostosta annetun lain muuttamisesta (HE 182) ..... „

11) Talousvaliokunnan mietintö n:o 37 hallituksen esityksestä laiksi pienten ja keskisuurten yritysten investointien korkotukilainoista annetun lain 2 ja 4 §:n muuttamisesta (HE 166) ..... „

S.
12) Talousvaliokunnan mietintö n:o 38 hallituksen esityksestä laiksi energia-avustuksista annetun lain 3 §:n muuttamisesta (HE 167) 3918

Puhetta johtaa toinen varapuhemies Pesälä.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi edustajat Biaudet, Donner, Halonen, Hiltunen, Juhantalo, Jäätteenmäki, Kauppinen, Kivelä, Korva, Kuittinen, Kuuskoski, Laakso, Lahtinen, Laivoranta, Lamminen, Laukkanen M., Luukkainen, Mäkelä, Mölsä, Niinistö, Nordman, Paasio, Pekkarinen, Ranta, Rehn O., Riihijärvi, Rinne, Salolainen, Savolainen, Stenius-Kaukonen, Väyrynen ja Westerlund.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat edustajat Korva, Stenius-Kaukonen, Westerlund, Mölsä, Donner, Kuittinen ja Kuuskoski.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä sairauden vuoksi ed. Donner sekä yksityisasioiden vuoksi edustajat Kauppinen, Kuuskoski, Lahtinen, Laivoranta, Lamminen, M. Laukkanen, Luukkainen, Mäkelä, Nordman, Paasio, Riihijärvi, Rinne, Savolainen, Väyrynen ja Westerlund sekä tästä ja huomisesta päivästä sairauden vuoksi ed. O. Rehn ja virkatehtävien vuoksi ed. Halonen.

Uusia hallituksen esityksiä

Toinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että tasavallan presidentin kirjelmän ohella viime lokakuun 29 päivältä ovat eduskunnalle saapuneet hallituksen esitykset n:ot 255, 256, 263 ja 264, jotka nyt on edustajille jaettu.

Kirjalliset kysymykset

Toinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että eduskunnalle ovat, puhemiehelle osoitettuina, saapuneet vastaukset kirjallisiin kysymyksiin n:ot 519, 520 ja 533. Nämä kysymykset vastauksineen on nyt jaettu edustajille.

Eduskunnan oikeusasiamiehen vaalin toimittaminen

Toinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että eduskunnan oikeusasiamiehen vaali nelivuotiskaudeksi 1994—1997 toimitetaan tiistaina 16 päivänä marraskuuta 1993 pidettävässä täysistunnossa.

Valtakunnanoikeuden jäsenten vaalin toimittaminen

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että eduskunta päättäisi valtakunnanoikeudesta annetun lain 1 §:n 2 momentin mukaisesti antaa eduskunnan valitsijamiesten tehtäväksi valita nelivuotiskaudeksi 1994—1997 valtakunnanoikeuteen kuusi jäsentä sekä kullekin heistä henkilökohtaisen varajäsenen.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään.

Eduskunnan tilintarkastajien vaalin toimittaminen

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että eduskunta päättäisi antaa eduskunnan valitsijamiesten tehtäväksi valita eduskunnan tilisäännön 19 §:n mukaisesti kolme eduskunnan tilintarkastajaa ja heille kullekin henkilökohtaisen varamiehen vuotta 1994 varten.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään.

Ed. Helteen ym. välikysymys Suomen Säästöpankki — SSP Oy:n myymisestä muille pankeille

Toinen varapuhemies: Ulkopuolella päiväjärjestyksen valtiovarainministeri Viinanen vastaa ed. Helteen ym. allekirjoittamaan välikysymykseen n:o 4 Suomen Säästöpankki — SSP Oy:n myymisestä muille pankeille.

Sitten kun välikysymykseen on annettu vastaus ja sen johdosta aiheutunut keskustelu on julistettu päättyneeksi, esitän eduskunnan hyväksyttäväksi sen päiväjärjestykseen siirtymisen

sanamuodon, joka on säädetty valtiopäiväjärjestyksen 37 §:n 2 momentissa.

Niiden, jotka eivät hyväksy tällaista yksinkertaista päiväjärjestykseen siirtymistä, tulee valtiopäiväjärjestyksen 37 §:n 3 momentin mukaan jo keskustelun aikana tehdä ehdotuksensa asian valiokuntaan lähettämisestä tai perustellun päiväjärjestykseen siirtymisen hyväksymisestä.

Myös työjärjestyksen 52 §:n 2 momentissa tarkoitettu ehdotus päätöksenteon siirtämisestä on tehtävä, ennen kuin keskustelu on julistettu päättyneeksi.

Menettelytapa hyväksytään.

Välikysymykseen vastaten lausuu

Valtiovarainministeri Viinanen: Herra puhemies! Pankkikriisin juuret ulottuvat syvemmälle kuin vain 1980-luvun loppupuolelle. Suomalainen pankkikeskeinen rahoitusjärjestelmä on käytännössä merkinnyt vahvan teollisen kasvun yhteiskunnassa riskien kasaamista varsin harvalukuisten talletuspankkien kannettavaksi. On muistettava, että luottotappioiden taustalla eivät ole vain vakuudettomat luotot vaan myös vakuuksien arvojen romahtaminen. Osakkeiden ja kiinteistöjen arvot laskivat markkinamekanismin mukaisesti noudattaen talouden yleistä kehityssuuntaa. Nämä kaikki selitykset talouden kehityksestä eivät poista pankeilta kuitenkaan vastuuta siitä, että monet niistä jättivät omassa toiminnassaan rahoituksen ammattilaisina huomioon ottamatta sekä kansallisen että kansainvälisen talouden nopeat muutokset.

Nyt, kun valtio on käyttänyt pankkien tukemiseen yli 43 miljardia markkaa, on aiheellista kysyä, missä pankit tulevat vastaan vai tulevatko missään. Tällöin joudutaan kysymään, mikä niiden merkitys on yhteiskunnalle. Eivätkö ne ole vain rahan välittäjiä, joiden tehtävä on vastata rahan liikkuvuudesta ilman, että ne itse harjoittavat muuta varsinaista elinkeinotoimintaa?

Pankkituen historia on lyhyt, mutta tässä yhteydessä on aiheellista muistaa, mitä valtio on tehnyt. Valtion vakuusrahasto perustettiin huhtikuussa 92 turvaamaan kriisiin ajautuneiden pankkien tallettajien asemaa sekä varmistamaan, että kriisistä huolimatta koko rahoitusjärjestelmän vakaus säilyy. Valtion vakuusrahastosta annetun lain valmistelu käynnistyi syksyllä 1991, jolloin pankkikriisin merkit olivat nähtävissä. Vakuusrahastolaissa, joka säädettiin perustuslain säätämisjärjestyksessä, varattiin 20 miljardin markan valtuudet pankkikriisin hoitamiseen.

Ennen vakuusrahastolain voimaantuloa huhtikuussa 92 eduskunta teki päätöksen 8 miljardin markan suuruisen määrärahan varaamisesta käytettäväksi oman pääoman ehtoisten sijoitusten tekemiseen talletuspankkeihin. Sijoitusmuodoksi hyväksyttiin pääomatodistus, joka on vaihdettavissa pankin osakkeiksi, mikäli pankki ei 1 080 päivältä maksa korkoa sijoitukselle. Koronmaksu on sidottu pankin jakokelpoisiin voittovaroihin. Korko maksetaan ennen osinkoja. Sijoitus oli kaikkien talletuspankkien käytettävissä yhtäläisin perustein. Sijoituksella haluttiin turvata ennen kaikkea yritysten ja kotitalouksien mahdollisuus saada tarvittaessa uutta luottoa pankeista, jotta maamme talous säilyttäisi toimintakykynsä.

Valtion vakuusrahasto teki ensimmäisen tukipäätöksensä kesäkuussa 92 antaessaan säästöpankkien vakuusrahastolle 5 500 miljoonan markan suuruisen tukilainan Suomen Säästöpankin toiminnan tukemiseksi. Tukipäätös perustui Suomen Säästöpankin itsensä esittämiin, säästöpankkitarkastuksen läpikäymiin laskelmiin tuen kokonaistarpeesta.

Päätöstä edelsi vakava harkinta ongelmallisimpien säästöpankkien asemasta. Esillä olivat kriisisäästöpankkien päästäminen konkurssiin, toimintojen alasajaminen tai ongelmien hoitaminen yhteisvastuullisesti säästöpankkikentän kanssa. Kriisipankkien asettamisesta konkurssiin luovuttiin, koska sen pelättiin välittömästi vaikeuttavan myös terveempien säästöpankkien toimintaa, jopa vaikeuttavan vielä tuolloin riittävän vakavaraisuuden omaavien liikepankkien varainhankintaa. Kriisin onnistunut hoitaminen edellytti tuolloin ja edellyttää edelleenkin, että tallettajien ja muiden sekä koti- että ulkomaisten sijoittajien luottamusta ei millään tavalla horjuteta. Konkurssivaihtoehtoa vastusti jyrkästi myös koko säästöpankkiryhmä.

Vakuusrahastolain mukaan ensisijainen vastuu pankkien ongelmista on pankkien omilla vakuusrahastoilla. Tämän mukaisesti sen jälkeen, kun konkurssivaihtoehdosta luovuttiin, Valtion vakuusrahasto edellytti, että säästöpankkien on yhteisvastuullisesti osallistuttava myös kaikkein heikoimpien säästöpankkien ongelmien hoitamiseen. Vasta sen jälkeen valtio saattoi antaa tukea.

Jälkeenpäin on voitu todeta, että Suomen Säästöpankin kesällä 92 esittämät laskelmat pankin tilasta ja tulevaisuudennäkymistä ovat osoittautuneet täysin epärealistisiksi, useita miljardeja

markkoja liian optimistisiksi. Mikäli kesällä 92 olisi ollut käytettävissä sama tietämys, mikä meillä on tänä päivänä, olisi ratkaisu mahdollisesti ollut toisenlainen. Siinäkin tilanteessa Suomen Säästöpankki olisi tarvinnut valtion tukea ja valtiosta olisi täten tullut Suomen Säästöpankin pääomistaja. Valtion omistus on lähtökohtaisesti tarkoitettu väliaikaiseksi, eikä näin ollen siinäkään tilanteessa olisi ollut itsestäänselvää, ettei valtio olisi myynyt Suomen Säästöpankin omistustaan jollekin kilpailevalle pankille tai pankkiryhmittymälle.

Syksyllä 92 Valtion vakuusrahasto neuvotteli Suomen Yhdyspankin kanssa ratkaisusta, jossa SKOP ja Suomen Säästöpankki olisivat siirtyneet SYPin omistukseen. Ratkaisun tekeminen olisi edellyttänyt omaisuudenhoitoyhtiöiden perustamista. Ratkaisu kaatui varsinaisesti erimielisyyteen kauppahinnan maksutavasta sekä omaisuudenhoitoyhtiön riskinjaosta. Ratkaisun kaatumisen syistä on tosin julkisuudessa annettu perin toisenlainenkin kuva. Tänä päivänä voidaan silti todeta, että ratkaisu olisi mitä suurimmalla todennäköisyydellä kaatunut viimeistään eduskunnassa, joka ei kyennyt päättämään omaisuudenhoitoyhtiöiden perustamisen sallivasta lainsäädännöstä.

Oppositiopuolueiden toiminnalla käytännössä kaadettiin tammikuun 5 päivänä 93 eduskunnalle annettu esitys laiksi valtion vakuusrahastosta annetun lain muuttamisesta. Esitys pyrki antamaan Vakuusrahastolle ja hallitukselle mahdollisuuden hoitaa pankkikriisiä tehokkaasti. Tämän oppositio esti kytkemällä hyväksymiseen sellaisia ehtoja, jotka eivät kuuluneet pankkikriisin hoitamiseen eivätkä siinä tilanteessa myöskään vastuulliseen poliittiseen päätöksentekoon.

Omistajien taloudellinen vastuu on voitava toteuttaa tukea hakevissa ja saavissa pankeissa niin laajalti kuin se on mahdollista. Tätä hallitus ja Valtion vakuusrahasto ovat edellyttäneet tuelta. Ehtoa on tähänastisissa tukipäätöksissä noudatettu tinkimättä. Kaikissa ratkaisuissa omistajat ovat sitoutuneet vastaamaan pankin senhetkisistä ja päätöksentekohetkellä arvioiduista tulevista tappioista ennen valtiota. Suomen Säästöpankin osalta tämä tarkoitti sitä, että pankkiin sulautuneiden yksittäisten säästöpankkien omat pääomat käytettiin ensin tappioiden kattamiseen. Vasta sen jälkeen oli mahdollista antaa Valtion vakuusrahaston tukea.

STS-Pankin ongelmat hoidettiin niin, että pankki myytiin Kansallis-Osake-Pankille ja toimivat asiakaskokonaisuudet siirrettiin KOPin taseisiin. Ongelma-asiakkaiden lainat oli alun perin tarkoitus siirtää erilliseen omaisuudenhoitoyhtiöön. Tämä ei ollut mahdollista, koska eduskunta hylkäsi omaisuudenhoitoyhtiöitä koskevan lainsäädäntöesityksen. Ongelma-asiakkaat jäivät STS:n taseeseen, ja näihin liittyvien tappioiden jakamisesta sovittiin erikseen KOP:n ja Valtion vakuusrahaston kesken. KOP maksoi STS-Pankin pääomistajalle STS-Säätiölle kolmasosan osakkeiden nimellisarvosta eli yhteensä 75 miljoonaa markkaa. Muille omistajille KOP teki lainsäädännön mukaisen lunastustarjouksen. STS-Säätiön saama kauppahinta perustui siis säätiön ja Kansallispankin väliseen sopimukseen.

Esisopimuksen jälkeen suoritetussa erityistilintarkastuksessa kävi ilmi, että STS-Pankki oli olennaisesti heikommassa kunnossa kuin esisopimuksen tekohetkellä tiedettiin. Tämän johdosta Valtion vakuusrahasto käynnisti toimenpiteet STS-Säätiön saaman kauppahinnan mahdolliseksi takaisin hakemiseksi. KOP on jo siirtänyt kauppahintaa vastaavan määrän Valtion vakuusrahastolle, joten valtion kannalta STS-Säätiön saaman kauppahinnan taloudelliset vaikutukset on eliminoitu.

Kansallis-Osake-Pankin ja Suomen Yhdyspankin oman pääoman ehtoisen varainhankinnan takaamisesta tehtyihin periaatepäätöksiin liittyi keskeisenä osana ehto omistajan vastuun toteuttamisesta. Takauspäätöksissä on lähdetty siitä, että pankit käyttävät muita kuin valtion varoja tulevien tappioidensa kattamiseen. Mikäli tappiot osoittautuvat arvioitua suuremmiksi ja pankit joutuvat uudelleen turvautumaan valtion tukeen, pankkien on tuolloinkin löydettävä muita kuin valtion varoja kattamaan myös arvioitua suuremmat tappiot.

Takauksissa sinänsä toteutuu tuen vastikkeellisuuden vaatimus siten, että valtio saa takauspalkkioina ja muina korvauksina yhtä paljon kuin takausten perusteella arvioidaan valtion joutuvan maksamaan korkoja. Takaajan on hyvä kuitenkin tietää, miten se, jonka puolesta takaus on annettu, hoitaa talouttaan, jotta ainakin suuremmilta tappioilta vältyttäisiin.

Osakepääomien nollaamista tappioiden kattamiseksi ei ole edellytetty, koska tämä ei ole voimassa olevan lainsäädännön mukaan mahdollista. Yksityisomistuksen suojasta poikkeaminen edellyttää perustuslain säätämisjärjestyksessä säädettyä lakia. Uskon, että hallituspuolueet ovat tarvittaessa valmiita käyttämään miten järeitä otteita tahansa esimerkiksi konkurssikyp-

sän pankin omistajanvastuun toteuttamiseksi mainitulla tavalla. On muistettava, että sama lopputulos voidaan usein saavuttaa ilman lainsäädännön muutoksia. Hallitus on omistajanvastuun osalta valinnut juuri viimeksi mainitun tien Suomen Säästöpankin osalta.

Vielä on syytä todeta, että mikäli omaisuudenhoitoyhtiöitä perustetaan Suomen Säästöpankin lisäksi muihin valtion omistamiin tai hallinnoimiin pankkeihin, hallitus tulee ehdottomasti pitämään kiinni siitä, että vähemmistöosakkaiden omistuksen arvo ei tämän takia nouse ja että pankkituki ei täten perusteettomasti siirry näiden hyväksi.

Kysymys siitä, siirtyikö Suomen Säästöpankki — SSP Oy:n myymisen yhteydessä piilotukea neljälle omistajapankille, on tärkeä ja siksi sitä on syytä käsitellä tässäkin yhteydessä tarkoin.

Valtion vakuusrahaston ja hallituksen lähtökohtana oli alusta alkaen, että Suomen Säästöpankkia koskevan ratkaisun — olipa se sitten mikä tahansa — oli oltava edullisin vaihtoehto niin veronmaksajien kuin kuluttajienkin ja koko kansantalouden kannalta. Yhtä selvää oli, että myynnin oli perustuttava kaupallisiin lähtökohtiin.

Tämä tarkoitti sitä, että Suomen Säästöpankista saatavan hinnan tuli vastata arviota myytävän pankin tulevaisuuden osingonmaksukyvystä. Tämän lisäksi edellytettiin, että valtion tulee päästä osalliseksi siitä synergiaedusta, joka kaupan myötä koituu ostajien hyväksi, kun uutta kannattavaa liiketoimintaa siirtyy ostajille varsin pienin kiintein kustannuksin.

Neuvotteluiden kestäessä Valtion vakuusrahasto selvitti perusteellisesti yhdessä konsulttina käyttämänsä kansainvälisen investointipankin, Merrill Lynch International Ltd:n, kanssa terveen Suomen Säästöpankin arvon. Lisäksi Vakuusrahasto edellytti, että kauppahinta on suoritettava ensisijaisesti käteisellä ja toissijaisesti siihen rinnastettavilla likvideillä instrumenteilla.

Niin ikään edellytettiin, että joko maksuvälinein tai muutoin Vakuusrahaston tulee päästä osalliseksi synergian mukanaan tuomasta pankkien osakkeiden mahdollisesta arvonnoususta. Kaikki edellytykset toteutuivat tyydyttävällä tavalla. Tehty ratkaisu oli varmasti valtion kannalta edullisin ja turvallisin näissä olosuhteissa.

On huomattava, että ostajapankkien osakkeiden mahdollinen arvonnousu kaupan toteutumisen jälkeen ei luonnollisestikaan merkitse piilotukea ostajapankeille. Kaupallisin ehdoin tehtävään liiketoimintaan kuuluu, että molemmat osapuolet — niin myyjä kuin ostajakin — hyötyvät kaupasta. Tässä tapauksessa ostajina olevien talletuspankkien taloudellisen aseman paraneminen kaupan myötä on erittäin toivottavaa niin veronmaksajien kuin koko kansantaloudenkin kannalta. Keskeistä on tietää, että valtio myyjänä pääsee osalliseksi ostajien osakkeiden mahdollisesta arvonnoususta — ja siitä on kaupan yhteydessä pidetty huoli.

Suomen Säästöpankin liiketoimintojen kaupan yhteydessä ostajapankit saivat kilpailuvirastolta määräaikaisen poikkeusluvan rajoittaa keskinäistä pankkikilpailua. Ostajapankit hakivat lupaa, jotta voisivat keskittyä pankkipalveluiden mahdollisimman häiriöttömään turvaamiseen siirtäessään liiketoimintoja Suomen Säästöpankilta itselleen.

Lainsäädäntömme lähtee kilpailun vapaudesta, mutta tuntee myös poikkeusluvalla tapahtuvan kilpailun rajoittamisen. Nyt kysymyksessä oleva poikkeuslupa on voimassa vain lyhyen määräajan ja käsittää vain tietyt tilanteet. On perusteltua olettaa, että on asiakkaan edun mukaista, että pankit ensi vaiheessa keskittyvät turvaamaan joustavat palvelut ja vasta siirtymävaiheen jälkeen panostavat uusasiakashankintaan.

Suomen Säästöpankin asiakkaina on vähintään satojatuhansia suomalaisia ja heillä on oikeus edellyttää palvelun jatkuvan häiriöttömänä omistajan vaihdoksesta huolimatta. Lisäksi on tärkeätä huomata, että kilpailunrajoitus ei ulotu kaupan ulkopuolisiin pankkeihin, kuten esimerkiksi itsenäisiin säästöpankkeihin. Sopimus ei luonnollisestikaan estä asiakkaita oma-aloitteisesti vaihtamasta pankkia. Suomen Säästöpankki — SSP Oy:n ostajat ovat myös sitoutuneet siihen, että itsenäisten säästöpankkien atk-palvelut turvataan kaikkia osapuolia tyydyttävällä tavalla. (Ed. Nikula: Onko näin käynyt?)

Suuren omaisuudenhoitoyhtiön muodostaminen oli välttämätöntä, koska ostajapankkien ei voitu sallia pääsevän tutustumaan Suomen Säästöpankin liikesalaisuuksiin eikä pankkisalaisuuden alaiseen asiakkaita koskevaan aineistoon. Ostajat eivät näin voineet perin pohjin tutustua kaupan kohteeseen. Tällöin valtion täytyi vastata siitä ja ottaa edelleen vastuulleen Suomen Säästöpankin kiinteistö- ja luottotappioriskit.

Välikysymyksessä kiinnitetään lopuksi huomiota pankkisalaisuussäännösten väljentämisen tarpeellisuuteen. Vaatimukset saada nykyistä enemmän tietoa pankkituen syistä ja sen käytöstä ovat erittäin perusteltuja. Julkista tukea saavien pankkien toimia on kyettävä seuraamaan nykyis-

tä paremmin. Erityisen tärkeäksi asian tekee se, että on selvästi nähtävissä, että osa tuen tarpeesta on johtunut pankkien johdon ja asiakkaiden laiminlyönneistä, joista voi olla seurauksena sekä vahingonkorvausvelvollisuus että rikosoikeudellinen rangaistus.

Valtion vakuusrahasto on selvittänyt mahdollisuuksia väljentää pankkisalaisuussäännöksiä sinänsä perustellun lisätiedon saamiseksi pankkien toiminnasta. Selkeänä lähtökohtana on siis ollut, että pankkituen käytöstä on annettava julkisuuteen nykyistä enemmän tietoa. Tässä yhteydessä on selvitetty pankkisalaisuussäännösten sisältöä, jotka ovat varsin yhteneväiset eri maissa. Lähtökohtana on suojata pankin ja sen asiakkaiden välistä liikesuhdetta erityisesti asiakkaan kannalta. Alun perin pankkisalaisuus tarkoitettiin suojaamaan tallettajia, mutta se on sittemmin laajentunut myös pankin velallisten suojaksi.

Keskusteltaessa pankkisalaisuussäännösten väljentämisestä ja asiakaskohtaisten tietojen antamisesta on tarkkaan mietittävä, mitä tämä vaikuttaisi esimerkiksi vaikeuksissa olevan yrittäjän mahdollisuuksiin harjoittaa liiketoimintaansa. Näyttää siltä, että samat tahot, jotka vaativat yrittäjien nimien julkistamista, epäilevät, että omaisuudenhoitoyhtiön asiakkaaksi joutuminen vaikeuttaa yrityksen toimintamahdollisuuksia. Muistettakoon lisäksi, että kun tarkoituksena on luotettavan ja nykyistä paremman tiedon saaminen pankkien riskeistä nyt ja tästä eteenpäin, ei tätä edesauta satojen, jopa tuhansien asiakkaiden nimilistojen julkistaminen.

Pankkisalaisuuden suojaan ei saa kätkeä rikollista tai muutoin huolimatonta toimintaa. Tähän tuo oleellisen parannuksen valmisteilla oleva lainsäädäntöuudistus, jonka mukaan pankin johdon luottamusaseman väärinkäytökset tehdään virallisen syytteen alaisiksi. Tämä ei kuitenkaan riitä, vaan on lisäksi pidennettävä vahingonkorvauskanteiden vanhenemisaikoja ja muutettava lainsäädäntöä niin, että poliisin tiedonsaantioikeus turvataan nykyistä varmemmalla tavalla. Pankeilla tulee olla velvollisuus eikä vain oikeus antaa poliisille sen tarvitsemia tietoja rikosten selvittämiseksi.

Valtion vakuusrahastolla on oikeus saada pankeilta tarvitsemansa tiedot tehtäviensä hoitamiseksi. Lisäksi vakuusrahastolaki edellyttää kaikissa tukea hakevissa pankeissa tehtäväksi erityistarkastukset, joissa selvitetään mm., ovatko pankin johto ja toimihenkilöt syyllistyneet toiminnassaan sellaiseen huolimattomuuteen tai moitittavuuteen, että Vakuusrahaston on edellytettävä vahingonkorvauskanteiden tai rikossyytteiden nostamista. Erityistarkastuksessa muodostetaan kuva pankin todellisesta tilasta ja tulevaisuuden toimintamahdollisuuksista. On tärkeää, että tuen antaja tietää sen esimerkiksi siitä riippumatta, onko tuki annettu takauksen muodossa vai suorana pääomasijoituksena. Mikäli pankin työskentelytavat eivät ole olleet hyvän pankkitavan mukaiset, käydään läpi luottotappioita aiheuttaneet luottopäätökset ja selvitetään, liittyykö niihin kyseenalaista toimintaa. Vakuusrahaston tulee antaa nykyistä enemmän yhteenvetotietoa erityistarkastuksen tuloksista. Luontevimmin tämä käy siinä yhteydessä, kun päätetään erityistarkastusta seuraavista jatkotoimenpiteistä.

Valtion vakuusrahasto on tarvittaessa valmis antamaan tietoa tukea saavien pankkien keskeisistä riskeistä ja luottotappiouhkista. Valtion vakuusrahasto tulee antamaan tietoja veronmaksajien vastuulle tulleiden pankkien tappioista esimerkiksi toimialoittain ja alueittain. Lisäksi on luonnollista, että kaikki pankkien johtohenkilöiden oikeusprosessit ovat julkisia. Vakuusrahasto pyrkii muutenkin tulevaisuudessa kertomaan enemmän pankkikriisistä ja sen edellyttämistä toimenpiteistä.

Herra puhemies! Toivon, että välikysymyskeskustelua voidaan käydä rakentavassa hengessä ilman ylilyöntejä. Keskeistä on, että myös eduskunta kantaa vastuuta siitä, että rajojemme ulkopuolella ei keskustelusta vedetä vääriä johtopäätöksiä esimerkiksi yliampuvien näkemysten johdosta. Hallitus tulee joka tapauksessa pitämään määrätietoisesti kiinni aiemmin antamistaan lupauksista turvata pankkijärjestelmämme häiriötön toiminta kaikissa olosuhteissa.

Herra puhemies! Pyydän, että puheenvuoroni ruotsinnos otetaan myös pöytäkirjaan.

Valtiovarainministeri Viinasen vastaus on ruotsinkielisenä näin kuuluva:

Bankkrisens rötter sträcker sig längre bakåt än enbart till slutet av 1980-talet. Det finländska bankcentrerade finansieringssystemet har i praktiken i ett samhälle med stark industriell tillväxt inneburit att riskerna har burits av endast ett fåtal depositionsbanker. Man bör komma ihåg att en bakomliggande orsak till kreditförlusterna inte endast är de krediter som beviljats utan krav på säkerhet utan också att värdet på säkerheterna har rasat. Värdet på aktier och fastigheter sjönk i enlighet med marknadsmekanismen i överens-

stämmelse med den allmänna ekonomiska trenden. Alla dessa förklaringar till den ekonomiska utvecklingen fråntar dock inte bankerna ansvaret för att många av dem i sin egen verksamhet som professionella inom finansieringssektorn försummade att beakta de snabba förändringarna både i den nationella och i den internationella ekonomin.

Nu, då staten har använt över 43 miljarder mark till att stödja bankerna, är det skäl att fråga när bankerna kommer staten till mötes, eller om de gör det. Då inställer sig frågan vilken betydelse bankerna har för samhället. Är inte bankerna blott och bart penningförmedlare, vilkas uppgift är att svara för pengarnas rörlighet utan att de själva bedriver annan egentlig näringsverksamhet?

Bankstödets historia är kort men i detta sammanhang är det skäl att minnas vad staten har gjort. Statens säkerhetsfond inrättades i april 1992 i syfte att trygga deponenternas ställning i de krisdrabbade bankerna samt i syfte att säkerställa att finansieringssystemet i sin helhet förblir stabilt trots krisen. Beredningen av lagen om statens säkerhetsfond inleddes hösten 1991, då de första tecknen på en bankkris kunde skönjas. I lagen om statens säkerhetsfond, som stiftades i grundlagsordning, reserverades en fullmakt för fonden att ta upp lån till ett belopp av 20 miljarder mark för att sköta bankkrisen.

Innan lagen om statens säkerhetsfond trädde i kraft i april 1992 fattade riksdagen ett beslut om att ett anslag på 8 miljarder mark skall reserveras för depositionsbankernas investeringar i eget kapital. Som placeringsform godkändes ett kapitalbevis som kan bytas till aktier i banken, om banken inte betalar ränta på placeringen för 1 080 dagar. Räntebetalningen är bunden till bankens utdelningsbara vinstmedel. Ränta betalas före dividend. Denna placering stod till alla depositionsbankers förfogande på enahanda grunder. Syftet med placeringen var framför allt att trygga företagens och hushållens möjlighet att vid behov få ny kredit i bankerna, så att Finlands ekonomi skulle bevara sin funktionsduglighet.

Statens säkerhetsfond fattade sitt första stödbeslut i juni 1992, när den gav sparbankernas säkerhetsfond ett stödlån om 5 500 miljoner mark för stödjande av Sparbankens i Finland verksamhet. Stödbeslutet grundade sig på de kalkyler om det totala stödbehovet som Sparbanken i Finland själv lade fram och som sparbanksinspektionen gick igenom.

Beslutet föregicks av en allvarlig prövning av de mest problemfyllda sparbankernas ställning. Man diskuterade möjligheten att låta dessa krissparbanker gå i konkurs, att avveckla verksamheten eller att sköta problemen under gemensamt ansvar tillsammans med sparbanksfältet. Man gav upp tanken på att låta krisbankerna gå i konkurs, eftersom man var rädd för att det direkt skulle försvåra också de friskare sparbankernas verksamhet och till och med försvåra medelanskaffningen för affärsbankerna, som då ännu hade en tillräcklig soliditet. En framgångsrik skötsel av krisen förutsatte då och förutsätter fortfarande att deponenternas och övriga, både inhemska och utländska, placerares förtroende inte på något sätt rubbas. Också hela sparbanksgruppen motsatte sig bestämt konkursalternativet.

Enligt lagen om statens säkerhetsfond har bankernas egna säkerhetsfonder det primära ansvaret för bankernas problem. I enlighet med detta förutsatte Statens säkerhetsfond — efter att konkursalternativet hade uteslutits — att sparbankerna under gemensamt ansvar skall delta också i skötseln av de allra svagaste sparbankernas problem. Först därefter kunde staten bevilja stöd.

Efteråt har man kunnat konstatera att de kalkyler som Sparbanken i Finland sommaren 1992 lade fram om bankens skick och framtidsutsikter har visat sig fullständigt orealistiska, flera miljarder mark alltför optimistiska. Om vi sommaren 1992 hade haft samma kännedom om sakernas tillstånd som vi har idag skulle lösningen möjligen ha varit en annan. I det läget hade Sparbanken i Finland behövt statsstöd och staten skulle således ha blivit huvudägare i Sparbanken i Finland. Det statliga ägandet är preliminärt avsett att vara tillfälligt och det hade således inte heller i det fallet varit självklart att staten inte skulle ha sålt sin ägarandel i SBF till någon konkurrerande bank eller bankgruppering.

Hösten 1992 förhandlade Statens säkerhetsfond med Föreningsbanken i Finland om en lösning, genom vilken SCAB och Sparbanken i Finland skulle ha övergått i FBF:s ägo. Denna lösning skulle ha krävt bildandet av egendomsförvaltningsbolag. Det som egentligen fällde lösningen var meningsskiljaktigheten om hur köpesumman skulle betalas och om hur riskerna i egendomsförvaltningsbolagen skulle fördelas. I offentligheten har dock getts en helt annan bild av orsakerna till att lösningen gick om intet. Idag kan emellertid konstateras att lösningen med största sannolikhet hade fällts senast i riksdagen,

som inte kunde fatta beslut om den lagstiftning som skulle tillåta bildandet av egendomsförvaltningsbolag.

Den till riksdagen den 5 januari 1993 avlåtna propositionen med förslag till lag om ändring av lagen om statens säkerhetsfond fälldes i praktiken av oppositionspartiernas agerande. Syftet med denna proposition var att ge säkerhetsfonden och regeringen en möjlighet att sköta bankkrisen effektivt. Oppositionen förhindrade detta genom att förbinda ett godkännande av propositionen med sådana villkor som inte hörde till skötseln av bankkrisen och i det läget inte heller till ett ansvarskännande politiskt beslutsfattande.

Ägarna måste ta ekonomiskt ansvar i så stor utsträckning som möjligt i de banker som ansöker om och tar emot stöd. Detta har regeringen och statens säkerhetsfond uppställt som villkor för att stöd skall beviljas. Detta krav har varit oeftergivligt i de stödbeslut som fattats hittills. I samtliga lösningar har ägarna förbundit sig att före staten svara för de förluster som banken hade vid den aktuella tidpunkten samt för sådana förluster som när beslutet fattades beräknades uppkomma i framtiden.

Vad Sparbanken i Finland beträffar betydde detta att det egna kapital som tillhörde de enskilda sparbanker som fusionerats med SBF användes först för att täcka förlusterna. Först därefter var det möjligt att bevilja stöd ur Statens säkerhetsfond.

STS-Bankens problem sköttes så, att banken såldes till Kansallis-Osake-Pankki och de fungerande kundhelheterna överfördes till KOP:s balansräkning. Den ursprungliga avsikten var att problemkundernas lån skulle överföras till ett särskilt egendomsförvaltningsbolag. Detta var inte möjligt, eftersom riksdagen förkastade propositionen med förslag till lagstiftning om egendomsförvaltningsbolag. Problemkunderna blev kvar i STS-Bankens balansräkning och en särskild överenskommelse träffades om att de därmed förknippade förlusterna skulle delas mellan KOP och Statens säkerhetsfond. KOP betalade STS-Bankens huvudägare, STS-Stiftelsen, en tredjedel av aktiernas nominella värde, dvs. sammanlagt 75 miljoner mark. KOP gav övriga ägare ett inlösningserbjudande enligt lagstiftningen. Den köpeskilling som STS-Stiftelsen fick baserade sig alltså på ett avtal mellan STS-Stiftelsen och KOP.

I den specialgranskning som verkställdes efter föravtalet framgick det att STS-Banken var i ett väsentligt sämre skick än vad man visste när föravtalet ingicks. Därför vidtog Statens säkerhetsfond åtgärder i syfte att eventuellt få tillbaka den köpesumma som betalats till STS-Stiftelsen. KOP har redan till Statens säkerhetsfond överfört ett belopp som motsvarar köpesumman, så från statens synpunkt sett har de ekonomiska verkningarna av den köpesumma som betalades till STS-Stiftelsen eliminerats.

Kravet på att ägarna skall ta sitt ansvar ingick som en central beståndsdel i principbesluten om garanterande av KOP:s och FBF:s medelanskaffning genom investeringar i eget kapital. Utgångspunkten i garantibesluten var att bankerna skall använda andra än statliga medel för att täcka kommande förluster. Om förlusterna visar sig större än beräknat och bankerna återigen tvingas förlita sig på statligt stöd, skall bankerna även i ett sådant läge hitta andra än statliga medel också för att täcka förluster som är större än beräknat.

I borgensförbindelserna förverkligas i sig kravet på att stöd betalas mot vederlag därigenom att staten i borgensarvode och andra ersättningar får lika mycket som den beräknas betala i räntor på basis av borgensförbindelserna. Det är dock bra för borgenären att veta hur den för vilken borgen har ställts sköter sin ekonomi, så att åtminstone större förluster kan undvikas.

Nollställning av aktiekapitalen för täckande av förlusterna har inte krävts, eftersom detta inte är möjligt enligt gällande lagstiftning. Avvikelse från det skydd som den privata äganderätten åtnjuter förutsätter att en lag därom stiftas i grundlagsordning. Jag tror att regeringspartierna vid behov är beredda att använda hur hårda tag som helst för att på det ovan nämnda sättet förverkliga ägaransvaret t.ex. i en konkursfärdig bank. Man bör komma ihåg att samma slutresultat ofta kan nås utan ändringar i lagstiftningen. Regeringen har vad ägaransvaret beträffar valt just den sistnämnda vägen för SBF:s vidkommande.

Dessutom är det skäl att konstatera att om egendomsförvaltningsbolag förutom i Sparbanken i Finland dessutom bildas i andra banker som staten äger och förvaltar, kommer regeringen ovillkorligen att hålla fast vid att värdet på minoritetsaktieägarnas ägarandel inte får stiga på grund av detta och vid att bankstödet inte därigenom utan grund kommer dessa aktieägare till godo.

Frågan om, huruvida dolt stöd överfördes till de fyra köparbankerna i samband med försäljningen av Sparbanken i Finland — SBF Ab är

viktig och därför är det skäl att behandla den noga även i detta sammanhang.

Regeringen och Statens säkerhetsfond har från första början haft som utgångspunkt att den lösning som rör SBF — vilken den än blir — skall vara det förmånligaste alternativet såväl för skattebetalarna som för konsumenterna och hela samhällsekonomin. Det var lika klart att försäljningen skulle grunda sig på kommersiella utgångspunkter.

Detta innebar att det pris som erhölls för Sparbanken i Finland skulle motsvara en bedömning av den saluförda bankens framtida förmåga att utbetala dividend. Dessutom förutsattes det att staten skall bli delaktig av den synergifördel som via affären kommer köparna till godo, när ny lönsam företagsverksamhet övergår till köparna till synnerligen låga fasta kostnader.

Under förhandlingarnas gång utredde Statens säkerhetsfond tillsammans med den som konsult anlitade internationella investeringsbanken Merrill Lynch International Ltd värdet på den friska SBF. Dessutom förutsatte säkerhetsfonden att köpesumman i första hand skall betalas kontant och i andra hand med därmed jämförbara likvida instrument.

Dessutom förutsattes det att säkerhetsfonden antingen i betalningsmedel eller i övrigt bör få del av den eventuella värdestegring som synergin för med sig för bankaktiernas del. Samtliga krav uppfylldes på ett tillfredsställande sätt. Det beslut som fattades var säkert det förmånligaste och säkraste för staten under dessa omständigheter.

Det bör observeras att en eventuell stegring av värdet på köparbankernas aktier efter att affären har gjorts naturligtvis inte innebär något dolt stöd till köparbankerna. Till företagsverksamhet som sker på kommersiella villkor hör att båda parter — såväl köparen som säljaren — vinner på affären. I det här fallet är det både med tanke på skattebetalarna och hela samhällsekonomin synnerligen önskvärt att köparnas, dvs. depositionsbankernas, ekonomiska ställning stärks genom affären. Det är viktigt att veta att staten i egenskap av säljare får del av en eventuell värdestegring i köparnas aktier, och det har man sett till i samband med affären.

I samband med försäljningen av SBF:s affärsfunktioner beviljade konkurrensverket köparbankerna tillstånd att för viss tid begränsa den inbördes konkurrensen. Köparbankerna ansökte om tillstånd så att de skulle kunna koncentrera sig på att trygga en så störningsfri bankservice som möjligt vid införlivandet av affärsverksamheter från SBF med sin egen verksamhet.

Vår lagstiftning utgår från fri konkurrens, men känner också till begränsning av konkurrensen genom tillstånd till undantag. Ifrågavarande tillstånd till undantag gäller endast en kort tid och omfattar endast vissa situationer. Det är motiverat att anta att det är förenligt med kundernas intresse att bankerna i det första skedet koncentrerar sig på att trygga en smidig bankservice och att de först efter övegångsskedet satsar på att värva nya kunder.

Sparbanken i Finland har åtminstone hundratusentals finländare som kunder och de har rätt att förutsätta att servicen fortsätter utan störningar trots ägarbytet. Dessutom är det viktigt att observera att konkurrensbegränsningen inte omfattar de banker som står utanför affären, t.ex. de självständiga sparbankerna. Avtalet hindrar naturligtvis inte kunderna från att byta bank på eget initiativ. Köparna av Sparbanken i Finland — SBF Ab har dessutom förbundit sig att trygga de självständiga sparbankernas dataservice på ett sådant sätt som tillfredsställer alla parter.

Bildandet av ett stort egendomsförvaltningsbolag var nödvändigt, eftersom köparbankerna inte kunde tillåtas att få bekanta sig med SBF:s affärshemligheter eller med sådant material rörande kunderna som är underkastat banksekretess. Köparna kunde således inte grundligt bekanta sig med köpobjektet. I det läget måste staten ta ansvaret och ytterligare ta på sig ansvaret för SBF:s fastighets- och kreditförlustrisker.

I interpellationen fästs slutligen uppmärksamhet vid behovet av att de regler som rör banksekretessen lättas upp. Kraven på mera information än hittills om orsakerna till bankstödet och om hur det används är synnerligen motiverade. Man måste bättre än hittills kunna övervaka den verksamhet som bedrivs av de banker som erhåller offentligt stöd. Denna fråga blir särskilt viktig av att en del av stödbehovet alldeles uppenbart föranleds av att bankernas ledning och kunderna har gjort sig skyldiga till försummelser, som kan leda såväl till skadeståndsskyldighet som till straffrättsliga påföljder.

Statens säkerhetsfond har utrett möjligheten att lätta upp stadgandena rörande banksekretess i syfte att erhålla i sig motiverad tilläggsinformation om bankernas verksamhet. En klar utgångspunkt har alltså varit att mer information än hittills om hur bankstödet används måste ges offentlighet. I detta sammanhang har innehållet i stadgandena om banksekretess utretts. Dessa

stadganden är synnerligen likartade i olika länder. Utgångspunkten är att skydda affärsförhållandet mellan banken och dess kunder i synnerhet ur kundens synvinkel sett. Det ursprungliga syftet med banksekretessen var att skydda deponenterna, men det har senare utvidgats till att skydda också bankens gäldenärer.

När man diskuterar om att lätta upp stadgandena rörande banksekretess och ge ut uppgifter som gäller enskilda kunder måste man noggrant överväga, hur detta skulle inverka t.ex. på krisdrabbade företagares möjligheter att bedriva företagsverksamhet. Det verkar som om samma intressegrupper som kräver att företagares namn skall offentliggöras misstänker att ett företags verksamhetsmöjligheter försämras av att det blir kund i ett egendomsförvaltningsbolag. Man bör dessutom komma ihåg att eftersom syftet är att nu och i framtiden få tillförlitlig information och bättre information än hittills om bankernas risker, främjas inte detta syfte av att namnlistor över hundratals eller rentav tusentals kunder offentliggörs.

Kriminell eller i övrigt vårdslös verksamhet får inte bedrivas i hägnet av banksekretessen. En väsentlig förbättring i detta avseende innebär den lagstiftningsreform som är under beredning och enligt vilken brott som gäller missbruk av den förtroendeställning som innehas av ledningen för en bank skall höra under allmänt åtal. Detta räcker likväl inte, utan dessutom måste preskriptionstiderna för skadeståndstalan förlängas och lagstiftningen måste ändras så, att polisens rätt till information tryggas på ett säkrare sätt än hittills. Bankerna skall inte endast ha rätt utan också skyldighet att ge polisen de uppgifter den behöver för att lösa brott.

Statens säkerhetsfond har rätt att av bankerna få de uppgifter den behöver för att sköta sina uppgifter. Dessutom förutsätter lagen om statens säkerhetsfond att i alla stödansökande banker skall utföras specialgranskning, genom vilken bl.a. utreds om bankens ledning och funktionärer i sin verksamhet har gjort sig skyldiga till sådan oaktsamhet eller sådan klandervärd handling att säkerhetsfonden måste förutsätta väckande av skadesståndstalan eller åtal för brott. I specialgranskningen skapar man sig en bild av bankens verkliga situation och av de framtida verksamhetsmöjligheterna. Det är viktigt att stödgivaren känner till detta oberoende av om stödet har getts i form av borgensförbindelser eller i form av direkt kapitalinvestering. Om bankens sätt att arbeta inte har varit förenligt med god banksed, går man igenom de kreditbeslut som förorsakat kreditförlusterna och utreder om de är förknippade med tvivelaktig verksamhet. Säkerhetsfonden bör mera än hittills ge information i sammandragen form om resultaten av specialgranskningarna. Detta sker naturligast i samband med att beslut fattas om de fortsatta åtgärder som följer av specialgranskningen.

Statens säkerhetsfond är beredd att vid behov ge information on de centrala riskerna och hoten om kreditförluster i de stödtagande bankerna. Statens säkerhetsfond kommer att ge information om förlusterna, t.ex. branschvis och områdesvis, i de banker som skattebetalarna har övertagit ansvaret för. Dessutom är det naturligt att alla sådana rättsprocesser där personer ur bankernas ledning står till svars är offentliga. Säkerhetsfonden strävar även i övrigt efter att i framtiden berätta mer om bankkrisen och om de åtgärder den kräver.

Jag hoppas att interpellationsdiskussionen kan föras i en uppbygglig anda utan överdrifter. Det viktiga är att också riksdagen bär ansvar för att man inte utanför vår krets drar felaktiga slutsatser t.ex. till följd av överdrivna föreställningar. Regeringen kommer i varje fall att målmedvetet hålla fast vid sina tidigare löften om att trygga en störningsfri verksamhet för vårt banksystem under alla förhållanden.

Ed. Korva merkitään läsnä olevaksi.

Välikysymyksen johdosta syntyy seuraava

Keskustelu:

Ed. H e l l e : Arvoisa puhemies! Puolalainen Stanislaw Jerzy Lec kirjoitti aikanaan: "Rivistä nollia saa helposti kahleen." Tämän asian yhteydessä näyttää näin käyneen. Välikysymyksessä kysymme mm. omistajanvastuusta, jäljelle jääville pankeille kaupan kautta annettavasta piilotuesta, kilpailun rajoittamattomuudesta, salaisuuden verhosta myös kysyimme. Ja oikeastaan ainoa kohta, missä ministeri Viinasen vastauksessa todettiin, että korjaamisen varaa on, oli, että salaisuuden verhoa voitaisiin mahdollisesti tulevaisuudessa raottaa hieman nykyisestä. Jos nämä lupaukset toteutuvat, huomautan, että tälläkin hetkellä eduskunnassa on käsittelyssä laki, muistaakseni talletuspankkilain nimellä kulkeva, jonka yhteydessä näitä verhoja

voitaisiin raottaa, jos todellista tahtoa asiaan on.

Hallituksen toiminta tämän pankkikriisin yhteydessä on tullut veronmaksajille kalliiksi. Se on hyödyttänyt pankkien omistajia, syventänyt kansantalouden lamaa ja vienyt uskottavuuden niin rahoitusjärjestelmän toiminnalta kuin poliittiselta päätöksenteoltakin. Pankkitukeen ja erityisesti Suomen Säästöpankkiin liittyen hallitus on tehnyt ainakin kuusi vakavaa virhettä. Seuraavassa pyrin analysoimaan näitä viileän objektiivisesti.

Ensimmäinen virhe: Suomen Säästöpankin perustaminen. Sen perustaminen oli ilman muuta kohtalokas virhe. Tuon virheen tuloksena syntyivät ainakin seuraavat taloudelliset tappiot: pankin perustamiskustannukset, surkean elinkaaren tuloksena syntyneet lisätappiot sekä johdon maksattamat massiiviset, tarpeettomat mainoskampanjat ja muut käyttökustannukset sekä nyt toteutettuna myyntinä ostokartellilta saatu huono kauppahinta. Tämän lisäksi hallitus on aiheuttanut Suomen Säästöpankki-seikkailullaan useiden sellaistenkin säästöpankkien menehtymisen, jotka olisivat selviytyneet, mikäli olisivat alun perinkin jääneet Suomen Säästöpankin ulkopuolelle. Samasta syystä hallitus on lisännyt työttömyydestä aiheutuvien inhimillisten tragedioiden määrää säästöpankkien henkilöstön jäädessä työttömäksi.

Toinen virhe: omaisuudenhoitoyhtiöiden perustaminen. Vakuusrahastolain muutoksella sallittiin perustaa Valtion vakuusrahaston hallinnassa olevaa pankkia varten omaisuudenhoitoyhtiö, joka saattaa hankkia jälleenrahoitusta kansainvälisiltä markkinoilta. Tässä tarkoituksessa omaisuudenhoitoyhtiön on ylläpidettävä myös riittävää vakavaraisuusastetta. Molemmista edellä mainituista seikoista aiheutuu valtiolle huomattavia ylimääräisiä kustannuksia.

Kolmas virhe: pankkituen vastikkeellisuuden ja omistajavastuun toteutumattomuus. Postisäästöpankki, Kansallis-Osake-Pankki, Unitas ja osuuspankkiryhmä eivät ole joutuneet suorittamaan valtiolle riittävää vastiketta saamastaan pankkituesta. Hallitus on maksattanut osan pankkituesta ilman, että valtio olisi saanut tuen määrää vastaavaa omistusosuutta tukea vastaanottaneissa pankeissa. Jotta pankkituen määrä olisi voitu pitää siedettävissä tai edes järjellisissä mittasuhteissa, olisi sen vastaanottaminen tullut tehdä mahdollisimman vähän houkuttavaksi. Siksi pankeille tukitarkoituksessa annettavien valtiontakausten tulisi olla vastikkeellisia siten, että niiden antamisesta perittäisiin provisiota, tuen antaja saisi oikeuden osallistua pankin hallitukseen ja myös käyttää tätä oikeuttaan. Ennen takauksen käyttämistä tulisi pankeissa panna täytäntöön omistajavastuu sen periaatteen mukaan, jonka eduskunta tammikuussa hyväksyi, ja hyväksyi muistaakseni yksimielisesti. Samuli Paronen kirjoitti aikanaan: "Suomessa elättää hyvin ahkera kansa hyvin laiskaa rahaa". Tähän muuten valtiovarainministerikin viittasi puheenvuorossaan.

Neljäs virhe on Säästöpankkien Keskus-Osake-Pankin, SKOPin, asema. On omituista, että hallitus on sallinut kokonaan valtiolle jo yli kaksi vuotta sitten joutuneen SKOPin osakkeenomistajien yhä välttää omistajavastuun toteutumisen. SKOPin osakkeet ovat yhä käypää kauppatavaraa pörssissä, vaikka "Eduskunta edellyttää, että pankkien johdolla ja omistajilla tulee olla ensisijainen vastuu sekä tervehdyttämistoimenpiteiden suorittamisesta että myös pankkien sisäisen valvonnan tehostamisesta." Näin olemme täällä lausuneet. Hallituksen päättämättömyyden takia SKOPin osakkeet ovat olleet keinottelun kohteena yli kahden vuoden ajan. Niillä on pörssissä tehty tänä aikana huomattavia voittoja.

Viidenneksi: Suomen Säästöpankin pilkkojien saama piilotuki ja sivusopimukset. Hallitus on jättänyt selvittämättä ne perusteet, joilla Suomen Säästöpankeista saatu kauppahinta asettui 5,6 miljardin markan tasolle. Kauppahinnan maksutavat on sovittu niin, että valtio rahoittaa saamansa kauppahinnan osaksi itse. Näin käy nimenomaan silloin, jos valtio joutuu antamaan lisää pankkitukea, koska ostaja ei kykene itse maksamaan kauppahintaa.

Sivusopimuksena Suomen Säästöpankin ostajien on onnistunut sopia siitä, että niillä on oikeus jatkossa edelleen työntää niiden haltuun joutunutta, tällä hetkellä jopa "hyväksi arvioitua" luottokantaa roskapankkiin myöhemmin. Huolimatta alhaisesta kauppahinnasta, sen rahoitusjärjestelyistä, hallituksen ei onnistunut neuvotella edes tätä riskiä ostajapankkien kannettavaksi. Tämä koskee ennen kaikkea ns. riskialoilla, mm. hotelli- ja ravintolabisneksessä ja rakennusalalla toimivia asiakkaita.

Kuudentena: Pankkisalaisuuden rautaesirippu. Pankkituen on määrä olla avointa ja julkista, ja eduskunta on lisäksi edellyttänyt: "Pankkituen julkisuutta lisätään ja kaikki taloudellista merkitystä omaavat luottotappiot huolellisesti tutkitaan pankkituen myöntämisen yhteydessä ja sen ehtona." Huolimatta tästä ovat hallitus ja sen

määräysvallassa oleva Valtion vakuusrahasto hoitaneet asiaa eduskunnan tahdon vastaisesti. Pankkituki ei todellisuudessa ole sen enempää avointa kuin julkistakaan.

Huolimatta valtavasta pankkituen määrästä, kansalaisille ei ole tehty selkoa, mihin ja minkälaisten tappioiden kattamiseen veromarkat menevät. Pankkisalaisuuden väljentäminen julkisin varoin tuettujen pankkien osalta on erittäin perusteltua puhumattakaan roskapankeista. Tämä on mahdollista toteuttaa käsittelyssä olevan talletuspankkilain yhteydessä, kuten jo alussa totesin. Kysymys on olennaisesta periaatteesta: maksajalla on oikeus tietää, kenen velkoja hän maksaa. Tiedämme, että kansalaiset ehkä muutamaa pankki- ja teollisuusjohtajaa ja heidän kavereitaan lukuun ottamatta ovat tässä asiassa vahvasti samaa mieltä kanssamme. Suomalaisten oikeudentunto on terve. Se kokee aivan oikeutetusti, että syvä salailu pankkituen yhteydessä on demokratiamme vastaista.

Tervettä taloutta ei ole ilman tervettä rahoitusjärjestelmää, ja tervettä rahoitusjärjestelmää ei ole ilman uskottavuutta ja luottamusta. Uskottavuutta ja luottamusta ei ole ilman moraalia. Suomen Pankki, hallitus, sekä nykyinen että vakavassa määrin myös edellinen, ja pankit itse ovat vastuussa rahoitusjärjestelmän moraalin luhistumisesta.

Yleinen oikeustaju ei pysty käsittämään, miten yhteiskunnalle miljardien kustannuksia aiheuttava toiminta on lain kannalta hyväksyttävää. Jos yritysjohtaja aiheuttaa virheillään tappiota, vallitsevan laintulkinnan mukaan ei synny vahingonkorvausvelvoitetta. Pankkien kohdalla kuitenkin yhteiskunta joutuu maksamaan valtavat summat korvatakseen aiheutetun tappion. Eikö sillä tällöin pitäisi olla mahdollisuus saattaa tappion aiheuttajat edes jotenkin vahingonkorvausvastuuseen? Vai ulottuuko yleinen oikeustaju ainoastaan STS-Pankkiin mutta ei esimerkiksi SKOPiin?

Vaikka puhuisimme pelkästään suoranaisesta rikollisesta rahasta, ei pankkituen yhteydessä ole riittävästi luotu edellytyksiä sen laajuuden selvittämiseen. Sangen yleisen arvion mukaan, myös kansainvälisiin arvioihin perustuen, rikollisen rahan määrä voi olla 5—10 prosentin paikkeilla pankkituen määrästä. Jos laskemme pankkitukea kuluvan vaikkapa 70 miljardia markkaa, se merkitsisi, että noin 3,5—7 miljardia siitä olisi rikollisten tekojen aiheuttamaa. Mutta eräiden arvioiden mukaan 3,5 miljardin määrään päästään jo niillä tapauksilla, joissa syyte on nostettu, jotka on annettu tutkittavaksi tai joista on esitetty korvauskanne, ja paljonko vielä on pimennossa?

Vaikka kyseessä on vain murto-osa pankkikriisin kokonaiskustannuksista, on tässä samalla kysymys koko yhteiskuntamme moraalista. Eikä summakaan toki ole vähäinen. Varovaisenkin arvion mukainen rikollisen rahan määrä vastaa kolminkertaisesti korkotulojen lähdeveron tuottoa.

Suomen Säästöpankin pilkkomisen yhteydessä tasavallan hallitus itse asettui pankkien luhistuneen moraalin jatkeeksi. Se lakkasi edustamasta valtion ja kansalaisten intressiä ja alistui aivan selvästi pilkkojapankkien saalistuksen välikappaleeksi. Se johti eduskuntaa harhaan. Ministeri Viinanen sanoi 21.10.1993 eduskunnassa kyselytunnilla: "Kun hallitus aikanaan saa selvityksen siitä, mikä Vakuusrahaston käsitys on säästöpankkiryhmän tulevaisuudesta ja siitä tehtävistä ratkaisuista, niin ilmeisesti kuulemme myös tästä mahdollisesta mallista." Joitakin tunteja myöhemmin Vakuusrahasto jakoi SSP:n sen kilpailijoiden kesken. Vakuusrahaston apulaisjohtaja Liisa Halme kertoi televisiossa 26.10. Säästöpankin jaon alkaneen tosiasiallisesti hahmottua jo viime kesän alussa.

Ne kansanedustajat, jotka katsovat hallituksen pettäneen heitä, olisivat voineet ennakoida tulevan tilanteen jo vakuusrahastolain käsittelyn yhteydessä ja jopa aikaisemmin, jos olisivat kuunnelleet vasemmistoliiton eduskuntaryhmää.

Tähän yhteiskuntamoraaliin liittyy tietysti hyvin läheinen ja tämänhetkinen tapaus, yhden yhteiskuntamme korkeimman lainvalvojan asenne asioihin. Tarkoitan oikeuskansleria. Vasemmistoliiton liittohallituskin on tänään todennut, että hänen tulisi lähteä paikaltaan, ja jos hän ei itse lähde, hänet tulisi erottaa, koska aivan selvästi luottamus viranomaisiin ja luottamus oikeusjärjestykseen horjuu, jos tämäntapaista ratkaisua ei tapahdu. Se vain lisää ongelmia myös pankkituen osalta.

Mikä sitten on ollut vasemmistoliiton linja? Me olemme vaatineet koko pankkikriisin selvittelyn ajan tiettyjen periaatteiden noudattamista ja näitä ovat:

1) omistajavastuun toteuttaminen eduskunnan yksimielisesti helmikuussa hyväksymän periaatteen mukaisesti,

2) pankkituen tuottaman arvonnousun tuloutaminen myös tuen antajalle eli valtiolle ja valtion määräysvallan toteuttaminen tuettavissa pankeissa,

3) pankkituen ehtojen tiukkuus niin, että pankit etsisivät rahoitusta ensi sijassa omistajiltaan,

4) pankkisalaisuuden väljentäminen ja rekisterin perustaminen yli miljoonan markan suuruisten luottotappioiden julkistamiseksi.

Me vaadimme ennen vakuusrahastolain muutosta, jolla valta pankkituesta päättämiseen siirrettiin yksin hallitukselle, että hallituksen olisi tullut selvittää eduskunnalle, mitä se aikoo tehdä säästöpankkiryhmän omistukselle, mutta näinhän ei tapahtunut.

Olemme edelleen vaatineet talletuspankkilain muutosta niin, että pankit eivät voisi omistaa muiden rahoilla ns. strategisia omistuksia muissa yhtiöissä kuin korkeintaan yhden prosentin verran niiden osakkeiden tai äänien määrästä. Olemme edellyttäneet, että pankkituki haittaa mahdollisimman vähän kilpailua yritysten välillä ja rahoitustoiminnassa ja että se ei vääristä kiinteistö- ja pääomamarkkinoiden toimintaa. Erityisesti rakennusteollisuudessa on vaara, että pankit pelastavat pankkituella isot yhtiöt ja tuhoavat pienet. Pankkitukea ei saisi myöntää, ennen kuin pankki on selvittänyt kilpailuvirastolle saamansa tuen kilpailuvaikutukset. Kilpailuviraston on omasta aloitteestaan ruvettava vaatimaan tällaisia selvityksiä.

Lienee turha mainita, että tässäkin asiassa hallituksen toimenpiteet ovat tasan päinvastaiset. SSP:n pilkkomisen yhteydessä pankit sitoutuivat pitkähköksi ajaksi olemaan kilpailematta toistensa kanssa. Mutta ehkä se on niin, kuten Bisquit on sanonut, että "tärkeintä ei ole jalo kilpa vaan kohtuulliset voitot".

Edelleen me vasemmistoliiton edustajat olemme vaatineet tuen myöntäjän suorittamaa perusteellista erityistilintarkastusta tuettavassa pankissa tuen myöntämisen ehtona. Olemme vaatineet talousrikoksia tutkivan poliisin voimavarojen lisäämistä. Olemme vaatineet oikeusministeri Pokankin lupaaman lakiesityksen tuomista eduskuntaan, jossa lakiesityksessä pankkirikokset säädettäisiin yleisen syyttäjän syyteharkintaan sen sijaan, että ne ovat asianomistajarikoksia. Näin on menetelty mm. USA:ssa, jossa lainmuutos tuotti pankkirikossyytteiden monenkertaistumisen lyhyessä ajassa.

Onko sitten nykyinen pankkijärjestelmä mahdollinen? Kuten esittämämme välikysymyksen perusteluissa todetaan, pankkituella, joka pankeille annetaan, ei ole ylärajaa, jos sille hyväksytään tietyt periaatteet. Automatiikka syntyy siitä, että yhtään pankkia ei päästetä konkurssiin, talletukset turvataan sataprosenttisesti ja kaikki pankit pääomitetaan Bis:n mukaan 8 prosentin tasolle vähintään. Näyttää siltä, että käytännössä Suomen pankkituella ei ole ylärajaa, sillä edellä sanottuja periaatteita pidetään ehdottomina, kun taas eduskunnan hyväksymiä pankkituen periaatteita voidaan kohdella miten tahansa.

Hallitus askartelee nykyisen ilmeisesti mielestään ruhtinaallisen tasoisen sosiaaliturvan ja mielestään jopa elitististen julkisten palvelujen kimpussa selittäen, että ei meillä niihin ole varaa. Ehkä arvoisa hallitus voisi vastata myös kysymykseen, onko meillä varaa nykyisen kaltaiseen pankkijärjestelmään. Onko hallituksen ministereiden mieleen mahdollisesti juolahtanut, että pankkijärjestelmää pönkitettäessä yhteiskunnan varoin se tulisi myös uudelleenorganisoida siten, ettei nykyisen kaltainen pankkikriisi voisi toistua?

Suomessa pankkitalletukset nauttivat sataprosenttista suojaa ilman kattoa. Yhdysvalloissa pankkitalletusten suoja ulottuu 100 000 dollariin. Ranskassa raja on 400 000 frangia. Sellaisessa voimakkaan pankkikulttuurin maassa kuin Sveitsissä ei ole yleistä pankkitalletusten suojaa. Vain pienten Kantonal-pankkien talletukset nauttivat talletussuojaa. Nämä pankit ovat keskittyneetkin peruspankkitoimintaan. Niinpä Sveitsin pankkitarkastusvirastossa työskentelee vain nelisenkymmentä ihmistä, vaikka Sveitsin pankeissa talletuksia on varmasti enemmän kuin Suomen pankeilla talletuksia ja velkoja yhteensä.

Sveitsissä on lähdetty siitä, että jos halutaan taata talletukset, on takaajan voitava valvoa pankkeja. Jos taas ei voida valvoa, ei voida myöskään taata talletuksia. Tämä merkitsee sitä, että ratkaiseva tekijä on pankin toimialan laajuus. Sveitsiläiset ovat tulleet siihen tulokseen, että nykyisten suomalaisten pankkien kaltaisia laajalla toimialalla varustettuja pankkeja ei mitenkään voida valvoa. Siksi niiden talletusten ei myöskään tulisi nauttia yhteiskunnan takuuta.

Sen sijaan pankkitoimintaan keskittyvässä suppean toimialan pankissa talletussuoja voisi olla vaikkapa täydellinen, sillä peruspankkitoiminnan valvominen saattaisi onnistua jopa Suomen pankkitarkastukselta. Laajan toimialan pankkiin tehtävä talletus ei nauttisi talletussuojaa, mutta vastaavasti sen korko varmaankin olisi korkeampi. Valitessaan talletuksensa paikan joko talletussuojaa nauttivasta suppean toimialan pankista tai korkeampaa korkoa maksavasta mutta riskipitoisesta laajan toimialan pankista tallettajalla olisi itse mahdollisuus päättää ottamastaan riskistä ja yhteiskunnalla varmuus, ettei

se joudu enää maksamaan pankkien ottamista kohtuuttomista riskeistä.

Herra puhemies! Jokaista veronmaksajaa harmittaa se miljardivyöry, joka on sitoutunut pankkien, toistaiseksi valtaosaltaan säästöpankkiryhmän, takia. Tuo tukivuo pysähtyy parhaiten, jos Suomen talous elpyy, niin että yritykset ja kotitaloudet kykenevät maksamaan lainakorkonsa ja huolehtimaan lyhennyksistä. Hallituksen talouspolitiikka kuitenkin pikemminkin pitkittää pankkiahdinkoa, sillä budjetti kiristää verotusta elvyttämisen asemesta.

Luottaessaan sokeasti väärään politiikkaan hallitus on tullut velkaannuttaneeksi valtion korviaan myöten laman takia sen sijaan, että olisi otettu velkaa lamasta pääsemiseksi.

Pankkituen juoksevan virran pysäyttämiseksi tarvitaan talouspolitiikan perusteellinen suunnanmuutos. Sitä ei pysty tekemään tämä hallitus. Siksi se joutaa mennä. Parasta olisi, jos hallitus kaatuisi tähän välikysymykseen. Ellei kaadu, kaatukoon kuitenkin mahdollisimman pian.

Vasemmistoliitto ei pane pahakseen, vaikka pian presidentinvaalien jälkeen järjestettäisiin ennenaikaiset eduskuntavaalit. Mutta pidettiinpä eduskuntavaalit ennenaikaisina tai ajallaan, ne tulevat muuttamaan eduskunnan voimasuhteita perusteellisesti. Silloin on näytön paikka tähän välikysymykseen yhtyneillä puolueilla. Me olemme valmiit!

Arvoisa puhemies! Ehdotan perustellun päiväjärjestykseen siirtymisen sanamuodoksi seuraavaa:

"Eduskunta toteaa, että Suomen Säästöpankin pilkkomisen yhteydessä hallitus on syyllistynyt eduskunnan harhaanjohtamiseen ja aiheuttanut vahinkoa maan taloudelle siirtäessään ratkaisun yhteydessä kaikki säästöpankkien huonot ja tappiolliset osat veronmaksajien taakaksi ja jakaessaan hyvät osat kilpailijapankeille piilopankkitukena, ja

eduskunta katsoo, ettei hallitus ole noudattanut eduskunnan hyväksymiä periaatteita pankkituen jakamisessa, ja

arvioi, että hallituksen politiikka johtaa pankkituen rajattomaan paisumiseen ja maan talouden ajautumiseen yhä syvempään ahdinkoon, sekä

toteaa, että hallitus ei nauti eduskunnan luottamusta, ja

siirtyy päiväjärjestykseen."

Ed. M a t t i l a : Herra puhemies! Eduskunta on käynyt viimeksi kuluneen vuoden sisällä useita ja perusteellisia keskusteluja pankkitukiasiasta: sen vastikkeellisuudesta, kohdentumisesta ja julkisuuden lisäämisestä. Tällä kertaa keskustelu mahdollistuu tehdyn välikysymyksen johdosta. Syytä on kuitenkin muistaa, että jo tähän saakka käydyt keskustelut hallituksen ja eduskunnan välillä ovat olleet sellaisia, että eduskunta on pystynyt antamaan konkreettisesti ohjeita, miten tulisi tässä tärkeässä asiassa menetellä. Viestit ovat menneet varsin monilta osin perille.

Suomalaisen pankkijärjestelmän tervehdyttämiseksi tehtiin 22.10. merkittävä ratkaisu, kun Suomen Säästöpankki myytiin neljälle muulle pankille. Kun eduskunta laajalla rintamalla sääti lokakuun puolivälissä lain omaisuudenhoitoyhtiöistä, oli vihdoinkin mahdollista tehdä päätöksiä pankkikriisin ja erityisesti säästöpankkikriisin voittamiseksi. Tehtyyn ratkaisuun päädyttiin pankkijärjestelmämme tervehdyttämiseksi veronmaksajien edun mukaisesti.

On hyvin valitettavaa, että säästöpankkiryhmän ylimmän johdon väärän strategiavalinnan myötä menetettiin suuri osa perinteikästä säästöpankkitoimintaa. Keskustan eduskuntaryhmä pahoitteleekin sitä, että ajauduttiin tilanteeseen, jossa useat terveet säästöpankit menettivät itsenäisyytensä.

Välikysymyksen allekirjoittajat ovat pitkin tätä vuotta arvostelleet hallitusta siitä, ettei se tee mitään pankkikriisin voittamiseksi. Tämä arvostelu on osunut välikysyjien itsensä nilkkaan, sillä juuri he estivät nopeamman toiminnan estäessään tämän vuoden alussa eduskunnassa olleen vakuusrahastolain kiireelliseksi julistamisen. Lokakuun puolivälissä samat välikysyjät olivat valmiita hyväksymään lain omaisuudenhoitoyhtiöistä. Viivyttelyllään he olivat tehneet suuren karhunpalveluksen veronmaksajille.

Välikysymyksessä sanotaan: "On tiedossa, että säästöpankkien pilkkomisratkaisua on valmisteltu kesäkuusta lähtien, ja on ilmeistä, että kilpailijat ovat päässeet jatkosuunnitelmaa tehtäessä hyötymään säästöpankkien liikesalaisuuksiin luettavista tiedoista." Tämä on erittäin vakava syytös liikesalaisuuden rikkomisesta. Tällaista syytettä on aina täsmennettävä. Niinpä on kysyttävä teiltä välikysymyksen allekirjoittajilta, mihin väitteenne todella perustuvat. Mikäli syytettä ei täsmennetä, se jää populistiseksi heitoksi, joka osoittaa huonoa harkintaa näin vakavassa tilanteessa.

Ylipäänsä on ollut hyvin valitettavaa, että julkisuuteen on päässyt ennenaikaisia arveluja mahdollisista pankkipäätöksistä. Julkisuus on ollut

vahingollista tuoden mukanaan lisäkustannuksia veronmaksajille. Pankeilla on ollut omat motiivinsa heittää lisää löylyä keskusteluun, mutta voi kysyä, onko jollakin ryhmittymällä tai jollakin henkilöllä ollut tarkoitus saada poliittista hyötyä aiheuttamalla tietoisesti hämmennystä pankkiratkaisuihin.

Hallituksen saatua välineet pankkikriisin ratkaisemiseksi se toimi veronmaksajien edun nimissä niin nopeasti kuin mahdollista. Jos säästöpankkiryhmä olisi edelleen jatkanut itsenäisenä, olisi pankkikriisin ratkaisu pitkittynyt ja sitä kautta yhteiskunnan pankkilasku lisääntynyt. Vuoden 1992 alusta Suomen Säästöpankin talletuskanta oli tämän vuoden elokuuhun mennessä huvennut jo yli 7 miljardilla markalla. Tänä syksynä talletuskato jatkui ja olisi jatkunut kiihtyvällä vauhdilla. Pankin arvo olisi heikentynyt samalla nopeasti ja vastaavasti pankkituen tarve olisi kasvanut. Siksi oli tarvetta toimia nopeasti. Oppositio olisi ilmeisesti ollut valmis veronmaksajien pankkilaskun kasvattamiseen, koska välikysymyksen lähtökohta on siinä, että mitään ei olisi pitänyt tehdä. Mikä on perustelu tälle, hyvät välikysyjät? Ed. Helteen äsken käyttämä puheenvuoro ei antanut vastausta tähän.

Välikysymyksessä nostettiin esiin yleisen talouspolitiikan vaikutus pankkitukeen. Tämä onkin erittäin keskeinen kysymys. Siksi sitä on syytä huolellisesti analysoida. Pankkikriisi juontaa juurensa pitemmältä ajalta, mutta varsinainen pankkikriisin syy on 80-luvun lopun onnettomassa talouspolitiikassa, jonka virheitä joudumme nyt korjaamaan. Erityisesti pankkien ongelmien syntymisestä ovat vastuussa pankkien itsensä lisäksi silloiset vastuunkantajat.

Pääomamarkkinoiden vapautumisen väärä ajoitus johti pahaan talouden ylikuumenemiseen. Tilannetta vielä huononnettiin liian löysällä finanssipolitiikalla. Pankkien luotonanto kasvoi vuonna 1988 30 prosenttia ja seuraava vuonna 25 prosenttia. Holkerin hallitus ei katsonut aiheelliseksi hillitä talouden ylikuumenemista ja kuplatalouden syntymistä. Päinvastoin sitä vielä kiihdytettiin mm. virheellisellä ja väärin ajoitetulla veropolitiikalla.

Myös pankkitarkastuksessa tehtiin selkeitä laiminlyöntejä. Esimerkiksi pankkitarkastusvirasto ei suhtautunut riittävän vakavasti pankkien riskien ja yksittäisten riskikeskittymien kasvuun eikä tältä osin siten kyennyt ennakoimaan tai estämään pankkien kannattavuuden heikentymistä ja vakavaraisuuden alenemista. Lainsäädäntökään ei ollut kaikilta osin ajan tasalla. Päävastuun tulee silti kaikissa tilanteissa olla pankeilla itsellään ja pankkien omassa päätäntä- ja valvontakoneistossa. Tätä ei ole syytä unohtaa tässäkään tilaisuudessa.

Kuvaavaa on, että kun keskusta useaan otteeseen varoitti siitä vakavasta tiestä, jolle hallitus oli maamme ohjannut, suhtauduttiin tähän kritiikkiin viime eduskuntakaudella hyvin yliolkaisesti. Silloinen valtiovarainministeri Matti Louekoski esimerkiksi vielä 31. tammikuuta 1991 käydyssä talous- ja työllisyyspolitiikan välikysymyskeskustelussa vähätteli talousongelmia.

Keskustan puheenjohtaja Esko Aho useampaan otteeseen mm. samassa välikysymyskeskustelussa viittasi talousneuvoston sihteeristön maaliskuulta 1989 olevaan raporttiin, jossa täsmällisesti kuvattiin se vakava tilanne, jossa Suomen kansantalous oli. Lisäksi raportissa kuvattiin se, mitä oli tapahtunut sen jälkeen, kun muutoksia hallituksen talouspolitiikkaan ei ollut tullut. Ahon puheenvuorosta huolimatta eivät silloinen pääministeri Harri Holkeri ja valtiovarainministeri Matti Louekoski katsoneet aiheelliseksi kommentoida talousneuvoston sihteeristön raporttia millään tavalla.

Jälkeenpäin kansanedustaja Louekoski on silloista tilannetta kommentoinut. Helsingin Sanomien haastattelussa 9.3. kuluvaa vuotta hän sanoo sanatarkasti näin: "Kyllä sinipunahallitus on syyllinen. Pankit olivat syyllisiä, talousennustajat ennustivat väärin jnp. En oikein syytöntä tässä näe. Tai miksei, tavallinen eläkeläinen tai palkansaaja, joka ei hurmautunut lainanottoon, vaan eli niin kuin ennenkin". (Ed. Louekoski: Eikö se ole totta?)

Tämän politiikan seurauksia me nyt olemme maksamassa. Sinipunahallituksen talouspoliittista linjaa kuvaa osuvasti se, että kun SKOP 80-luvun lopussa toteutti tuhoisaa strategiaansa, onnitteli Suomen silloinen pääministeri Harri Holkeri SKOPin pääjohtajanimityksen vastaanottanutta Christoffer Wegeliusta sanoilla "pankkisi on hyvissä käsissä". Tämän asian kertoo Wegelius itse paljon puhutuissa muistelmissaan. Me tiedämme, että pankki oli kaikkea muuta kuin hyvissä käsissä. Se noudatti strategiaa, jossa se vähät välitti Suomen Pankin antamista ohjeista. Tähän sinipunahallitus ei katsonut olevan aihetta puuttua.

Nykyinen hallitus aloitti siis tukalassa tilanteessa. Aikaisempi hallitus oli ohjannut maan talouden tuhon raiteille ja kylvänyt pankkikriisin siemenet. Nykyisen hallituksen aikana talouden syöksykierre on taittunut. Suomalaiselle työlle ja

tuotannolle on palautettu kilpailukyky, teollisuustuotanto on lähtenyt kasvuun ja vienti vetää ennätyksellistä vauhtia. Hallitus on myös toteuttanut välttämätöntä säästölinjaa, jonka seurauksena korot on saatu alhaiselle tasolle. Velkaisille perheille, palkansaajille, yrityksille ja viljelijöille korkojen aleneminen onkin tarkoittanut tuntuvaa helpotusta.

Kestävä sopimus työmarkkinoilla, velkaantumisen edelleen hillitseminen sekä mahdollisten julkisten ja yksityisten investointien aikaistaminen olisivat tärkeitä elementtejä korkotason edelleen alentumiselle ja sitä kautta uusien työpaikkojen luomiselle. Pohja on rakennettu. Nyt pitää rakentaa tälle perustalle kestävää piiruvärkkiä, joka näkyy myös työllisyystilanteessa positiivisesti.

Mikä sitten on ollut vasemmisto-opposition talouspoliittinen linja? Se on pääosin perustunut populistiseen velkaelvytykseen. (Ed. Vähänäkki: Katsotaan parin puheenvuoron päästä!) Oppositio on ollut valmis ummistamaan silmät vakavan tilanteemme edessä. Sitä osoittaa myös välikysyjien esitys säästöpankkiongelman jättämisestä ajelehtimaan. Opposition linja olisi tässäkin kysymyksessä ollut omiaan lisäämään yhteiskunnallista epävarmuutta.

Mitkä sitten ovat vasemmisto-opposition omat talouspoliittiset näytöt? Ekan, STS:n, SKP:n kohtalot kertovat omaa karua kieltään vasemmistopuolueiden talouspoliittisesta linjasta. On valitettavaa, että hallitus on joutunut nyt punapääoman raunioiden pesän siivoojaksi. Tämän tyyppisiä romahduksia suomalainen yhteiskunta ei enää kestä. (Ed. Seppänen: Osuuspankki romahtaisi ilman valtion tukea!)

Pankkituen myöntäminen on ollut erittäin ikävä asia yhteiskuntamme kannalta. Kuitenkin katastrofivaihtoehto eli pankin tai pankkien päästäminen konkurssiin ja sitä kautta tapahtuva kansalaisten talletusten katoaminen sekä yksityisten ihmisten ja yritysten lainojen irtisanominen olisi yhteiskunnan kannalta tuhoisaa. Eduskunta päätti yksimielisesti viime maaliskuussa, että pankkijärjestelmän toiminta on turvattava kaikissa olosuhteissa. Tätä linjaa hallitus on noudattanut joutuessaan myöntämään pankkitukea muun ohella SKOPin, STS:n, Ekan ja SKP:n kasinopelin laskujen hyväksymiseksi.

Tässä on aiheellista lyhyesti kerrata keskeisiä näkökohtia säästöpankkiratkaisusta tavallaan vastauksena ed. Helteen äsken käyttämään puheenvuoroon samoin kuin välikysymystekstiinkin.

1) Valtion vakuusrahasto on huolellisesti selvittänyt eri vaihtoehdot. (Ed. Seppänen: Ei ole! Kyllähän edustaja tietää, että ei ole!) Sillä on ollut käytössään ulkomainen Merrill Lynch International Ltd -konsulttiyhtiö, joka on tehnyt laskelmat eri vaihtoehdoista, kuten ed. Seppänen hyvin tietää. Tehty kauppajärjestely on valtion ja veronmaksajien näkökulmasta edullisin.

2) Valtioneuvoston tekemä ratkaisu tukee muiden pankkien selviytymistä.

3) Kauppa on tehty kaupallisin perustein, siihen ei liity pankkitukea.

4) Kauppahinta perustuu laskettuun SSP:n liiketoiminnan tuottoon, minkä lisäksi ostajapankit maksavat ns. synergiaedusta, joka syntyy yhden kilpailijapankin poistumisesta.

5) Kilpailu säilyy maan eri osissa. Toisaalta palvelu on turvattu maan eri alueilla.

6) Kiinteistöt, 6,2 miljardia markkaa kirjanpitoarvoltaan, siirtyvät valtion omistukseen ja voidaan realisoida parhaalla mahdollisella tavalla ja hinnalla. Arvon nousu koituu valtion hyväksi.

7) Mikä tärkeintä, kauppajärjestelyllä saatiin katto pankkituelle. (Ed. Seppänen: Paljonko se katto on?)

Hallitus on tutkinut kaikki mahdolliset vaihtoehdot. Huolellisen selvitystyön pohjalta se yksimielisesti päätyi suoritettuun säästöpankkien myymiseen neljälle pankille. (Ed. Seppänen: Paljonko se katto on?) Tämä vaihtoehto osoittautui kestävimmäksi ja veronmaksajien kannalta kaikkein edullisimmaksi. Valtioneuvoston ratkaisu Suomen Säästöpankin myymisestä tähtää siis pankkijärjestelmän vakauden ja terveen luotoituksen turvaamiseen sekä tätä kautta tarvittavan valtion tuen minimoimiseen.

Pankkikriisin ratkaisemiseksi on ollut välttämätöntä purkaa pankkijärjestelmäämme kasautunutta kiistämätöntä ylikapasiteettia. Viime vuoden alusta lähtien on pankkikonttorien määrä vähentynyt yli 400:lla ja pankkitoimihenkilöiden työpaikat ovat supistuneet yli 7 000:lla. Taustalla tässä on ollut mm. automaatiotekniikan kehittyminen.

Tässä yhteydessä on erityistä syytä korostaa ostajapankkien ratkaisevaa vastuuta siitä, että Suomen Säästöpankin entisille pankkitoimihenkilöille turvataan mahdollisimman oikeudenmukainen kohtelu uudessa pankissa. Ostajapankeilta pitää edellyttää henkilökunnan tasapuolisen kohtelun lisäksi myös erityisen vastuuntuntoista kohtelua yritysten osalta. Ostajapankkien on hoidettava yritysten aseman turvaaminen, ja nopeasti. Juuri hyvä huolehtiminen henkilökunnas-

ta ja asiakaskunnasta olisikin pankeille sellaista hyvää mainosta, jota tarvitaan asiakkaiden luottamuksen palauttamiseksi pankkijärjestelmään.

Lisäksi keskustan eduskuntaryhmä kiirehtii SSP:n omaisuudenhoitoyhtiön toiminnan käynnistämistä mahdollisimman pikaisesti ja tehokkaasti.

Arvoisa puhemies! Kun Suomen Säästöpankki on nyt yksityistetty, on myös SKOPiin liittyvät ratkaisut tehtävä mahdollisimman nopeasti. SKOPin väärä strategiavalinta 80-luvun lopulla oli kohtalokas. Sen ratkaisun johdosta myös terveet säästöpankit joutuivat valitettavasti maksajiksi. Siksikin on vielä huolellisesti arvioita senaikaisten pankinjohtajien toimet. SKOPin 80-luvun lopun johtokunnalle on vastuuvapaus myönnetty. Kolmen vuoden vanhentumisajasta johtuen ei liene mahdollista vastuuvapauden uudelleenarviointi. Sen sijaan vahingonkorvaus- ja rikosoikeudellinen harkinta pitäisi tässä tapauksessa suorittaa loppuun asti.

Lisäksi vuoden 1990 ja sen jälkeen tehnyt ratkaisut pitäisi arvioida uudelleen myös vastuuvapauden osalta. Samassa yhteydessä olisi selvitettävä mahdollisuus ns. kultaiseen kädenpuristukseen perustuneiden erorahasopimusten purkamiseen. Tälle ei todellakaan löydy minkäänlaisia perusteluja puhumattakaan siitä, että kansalaisten oikeustaju tällaista olisi hyväksymässä.

Välikysyjät ottavat esille kysymyksen pankkisalaisuuden avaamisesta. Keskustan eduskuntaryhmän mielestä pankkisalaisuuteen liittyvät kaikki ongelmakohdat on perusteellisesti selvitettävä parhaillaan eduskunnan talousvaliokunnassa olevan lain käsittelyn yhteydessä. Lisäksi ryhmämme pitää tarpeellisena myös julkista tukea saavien pankkien entistä kiinteämpää ja avoimempaa seurantaa. (Ed. Seppänen: Mitä se pitää sisällään?)

Ei voi olla ihmettelemättä erityisesti sosialidemokraattien sekavaa ja poukkoilevaa politikointia pankkitukiasiassa. Pitkin kesää ja alkusyksyä vaadittiin säästöpankkiasiassa nopeita ratkaisuja hallitukselta. Siltä suunnalta jopa esitettiin, että pääministeri ja valtiovarainministeri henkilökohtaisista tarkoitusperistä suojelivat säästöpankkeja. Nämä olivat erittäin loukkaavia väitteitä.

Sitten hallituksen tehtyä ratkaisunsa tapahtui sosialidemokraattien yhtäkkinen takinkäännös SDP:n ryhtyessä päätöstä voimakkaasti vastustamaan. Sosialidemokraatit, teidän pyöränne pyörivät nyt pahasti kahteen eri suuntaan. Rupesiko SDP vastustamaan Suomen Säästöpankkien myymistä siksi, että se pystyisi kääntämään huomion pois itselleen kovin kiusallisesta ja päivittäin uusia ja uusia ongelmia esiin tuovasta Ekakysymyksestä? On erittäin valitettavaa, että suurin oppositiopuolue ei ole valmis vastuunkantoon edes isänmaan edun nimissä aikana, jolloin laaja-alainen yhteiskuntasopimus olisi aivan välttämätön.

Nyt tehty ratkaisu on sen mukainen, mitä sosialidemokraattien ryhmäpuhuja Matti Louekoski esitti pankkivälikysymyskeskustelun yhteydessä 10. joulukuuta 1992 puhuessaan "väistämättömästä pankkitoiminnan rakennemuutoksesta" ja sen jälkeisestä "ehkä kolmesta neljästä pankista tai pankkiryhmittymästä". Näin on tosi.

Entä sitten vasemmistoliitto, jonka aloitteesta välikysymys on tehty? SKP:n kasinopeleissä tärveltiin työmiesten ja palkansaajien monien vuosikymmenien työ. Samanlaisella talousasioiden hoidolla tämä maa olisi ajettu jo ajat sitten konkurssiin.

Myös vihreiden yhtymistä välikysymykseen on syytä suuresti ihmetellä. Tuorein heidän oma Vihreä Lanka -lehtensä kertoo hämmästyttävästä kannanmuutoksesta näin: "Vihreä eduskuntaryhmä yhtyi viime viikolla vasemmistoliiton välikysymykseen Suomen Säästöpankki Oy:n lopusta. Elokuussa vihreä eduskuntaryhmä kuitenkin vaati kesäkokouksessaan juuri tällaista ratkaisua." Näistä räikeistä takinkäännöksistä huomataan, että oppositio ampuu kaikkea, mikä liikkuu, vastustaa varmuuden vuoksi omia aiempia kannanottojaankin.

Hyvät välikysymyksen allekirjoittajat! Irtopisteiden kalastelullakin on rajansa.

Arvoisa puhemies! Neljännen lisäbudjetin osalta valtiovarainvaliokunnan mietinnössä pankkiratkaisun tärkeimmäksi perusteeksi eduskunta on hyväksynyt veronmaksajien kannalta edullisimman ratkaisun tekemisen. Hallituksen ratkaisu täyttää tämän edellytyksen parhaalla tavalla. Mikä olisi välikysymyksen allekirjoittajien mielestä ollut halvin ratkaisu, se tuotakoon esiin.

Kaiken edellä esitetyn pohjalta eduskuntaryhmämme pitää tärkeänä pankkijärjestelmän häiriöttömän toiminnan turvaamista.

Herra puhemies! Hallituksen vastaus tyydyttää keskustan eduskuntaryhmää.

Ed. Stenius-Kaukonen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Louekoski: Herra puhemies! Viime vuoden joulukuussa pankkikriisistä käydyssä välikysymyskeskustelussa totesin sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän puheenvuorossa kriisin syistä mm. seuraavaa:

Rahan helppo saatavuus ja kotimaisten valvontakeinojen tehottomuus äkillisessä markkinoinnin liberalisoinnissa aiheuttivat rajun muutoksen rahamarkkinoilla. Alkoi kova kilpailu markkinaosuuksista, joita vallattiin ennen muuta nopeasti nousseella luotonannolla ja keinotekoisen korkeilla talletuskoroilla. Löysä raha nosti sekä reaaliomaisuuden arvoa että osakkeiden hintoja nopeasti. Syntyi tilanne, jossa helposti saadulla velalla rahoitettiin yliarvostettua omaisuutta. Se nosti velanottokykyä ja keinotekoisesti siis hintoja.

Kun taloudellinen kasvu näytti tulevaisuudessakin turvatulta, ei velkaantumista pelätty. Tulopolitiikan ja finanssipolitiikan rakentuessa kasvuodotuksiin velanotto näytti mahdollisuudelta toteuttaa pitkään haaveiltuja hankkeita. Velkakierre vei mukanaan yhtä hyvin yritykset kuin kotitaloudetkin. Suhdannetaitteesta varoittavia ääniä ei kuunneltu eivätkä kansainväliset taantumamerkit saaneet aikaan riittäviä varotoimia. Erityisesti luotonannon huolettomuus on luettava pankkien huonon harkintakyvyn tiliin.

Tämä mielipiteeni ja ryhmän mielipide vuoden vanhanakin kuvaavat hyvin pankkikriisin taustaa. Pankkikriisillä on, aivan niin kuin ministeri Viinanen vastauspuheessaan sanoi, tätäkin pitemmät juuret aina 80-luvun taloudelliseen nousuun asti. Sen ei uskottu niin äkkiä katkeavan kuin se katkesi. Ei ollut tässä maassa päättäjiä julkisella sektorilla, vielä vähemmän pankeissa, jotka olisivat silloin osanneet tehdä oikeita johtopäätöksiä taloudellisen kehityksen suunnasta. Varoittavia ääniä oli, mutta yleensä ne hukkuivat siihen, että varoittajat leimattiin säännöstelytalouden edustajiksi.

Viisi vuotta sitten lokakuussa ammattiyhdistysliikkeen muutamien johtomiesten ja sosialidemokraattisen puolueen taholta kovin sanoin varoitettiin liian löysästä lainapolitiikasta, jonka uskottiin johtavan velkaantumiseen ja kulutuskysynnän nopeaan kasvuun. Silloin näihin varoittaviin ääniin vastasi Suomen Pankin silloisten pankkivaltuusmiesten puheenjohtaja Mauri Miettinen. Lehden mukaan hän suorastaan "jyrisi", että "rahoitusta säännöstelemällä ei pidä ryhtyä hillitsemään kulutusta ja vaihtotaseongelmia".

Minäkin palaan näihin vanhoihin asioihin siitä syystä — minulla on lehtileike mukanani — että nämä muistelut kuvaavat ilmapiiriä, joka silloin vallitsi. Kaikki me osaamme olla tänä päivänä jälkiviisaina enemmän oikeassa kuin silloin. Virheitäkin tehtiin yhdessä.

Ed. Mattilan puheenvuorossa muisteltiin budjetinteon aikoja talvella 90—91. Minä muistutan, että ed. Mattila oli yhtenä äänestäjänä keskustan ryhmässä, joka halusi silloin lisätä valtion menoja 1,5 miljardilla ja vastaavasti vähentää tuloja 5—6 miljardilla. Se löysä talouspolitiikka, johon me yhdessä syyllistyimme, oli sittenkin aivan liian kireää silloiselle keskustapuolueelle. Mutta näitä vanhoja muistelemalla nykyinen kriisi ei paljon muuksi tule kuin että mukava on tietää, minkälaisissa olosuhteissa silloisia päätöksiä tehtiin.

Äsken lainaamani mielipide kuvaa hyvin tosiaankin pankkikriisin taustoja vähän lyhyemmällä aikavälillä. Nyt käytävässä välikysymyskeskustelussa on tarkoituksena hakea vastauksia kriisin voittamiseksi, erityisesti sen surullisimman luvun, säästöpankkiryhmän kohtalon, analysoimiseksi. Päätin juuri lainaamani vuoden vanhan ryhmäpuheenvuoron ponsiehdotukseen, jonka sisällöstä on syytä vielä toistaa muutama kohta.

Ehdotin ryhmämme puolesta päiväjärjestykseen siirtymisen sanamuodoksi mm., että eduskunta toteaisi "pankkien aseman pysyvän parantamisen olevan mahdollista vain työllisyyttä kohentavan ja ostovoimaa lisäävän talouspolitiikan avulla. Ajankohtaisen pankkikriisin voittaminen onnistuu pankkien oman toiminnan tehostamisen ohella vain yhteiskunnan antaman tuen turvin. Tuen päämääränä tulee olla vaikeuksiin joutuneiden pankkien asiakkaiden auttaminen laman yli" jne. Ponnen viimeisenä virkkeenä ehdotettiin eduskunnan todettavaksi vielä, että "hallitus ei ole kyennyt tehokkaisiin toimiin pankkikriisin ja sen syiden torjumisessa". Näin oli silloin, eikä kovin paljon tuota ponsilauselmaa kannata muuttaa.

Lainaamiini ponsiesityksen kohtiin on siis nyt palattava. Niihin ei ole paljon lisättävää. Hallituksemme ei ole halunnut eikä pystynyt tehokkaisiin toimiin pankkikriisiin vaikuttavan tehokkaamman keinon käyttämiseksi, nimittäin talouspoliittisen elvytyspolitiikan harjoittamiseksi. Päinvastoin vuoden ajan jatkunut haparointi tukitoimien valinnassa, pankkituen ohjautumisen valvonnassa ja ennen muuta mainituissa talouspolitiikan linjavalinnoissa ovat merkinneet kriisin syvenemistä. Markkinaosuudeltaan Suomen suurin yksittäinen pankki on kaiken huipuksi

siirtynyt historiaan. Se on lisäksi lopetettu tavalla, joka ei kestä kriittistä tarkastelua.

Ed. Mattila veti esiin eräitä työväenliikkeen yrityksiä malliksi. Minä voin lyhyesti vain vastata, että ed. Mattila voisi luetella ne sosialidemokraatit, jotka ovat istuneet johtavilla paikoilla SKOPin katastrofia pankin sisältä junailtaessa, ja se on kuitenkin katastrofien katastrofi, upotti koko säästöpankkiryhmän.

Pankkikriisi ei ole, niin kuin on tullut todetuksi, hallituksen hallinnassa. Se on toisaalta ymmärrettävää siitä syystä, että kriisi on ollut niin yllättävä ja mitoiltaan niin valtava. Mutta tosiasia on, että hallitus on joutunut ikään kuin tilanteen seurailijan asemaan. Akuutin kriisin ensimmäinen järkyttävä vaihe oli SKOPin kaatuminen Suomen Pankin syliin. Tämä syksyn 1991 tapahtuma oli shokki kaikille. Pankkivalvonnan keskeisissä asemissa olleille viranomaisille asia ei enää loppuvaiheessa ollut suuri yllätys. Suurelle yleisölle se sitä oli. Tämän dramaattisen tapahtuman ja yleisen herätyksen jälkeen olisi odottanut hallitukselta tehokkaampia ja määrätietoisempia toimia kriisin ottamiseksi hallintaan. Näin ei kuitenkaan käynyt.

Vielä viime joulukuisen välikysymyskeskustelun jälkeenkin on jäänyt epäselväksi, kuinka hallitus haluaa pankkikriisiä hoitaa. Me emme tiedä, mitkä ovat kriisin torjunnan tavoitteet. Vielä vähemmän meillä on tietoa siitä, mihin hallitus sille annettuja valtuuksia ja kriisin torjuntakeinoja aikoo käyttää ja millä tavalla. Esimerkiksi vastikään vakuusrahastolain muutoksella hyväksytyn omaisuudenhoitoyhtiön käyttötarkoitus näyttää hallituksen toimenpiteillä muuttuvan aivan toisenlaiseksi kuin eduskunta lain hyväksyessään on tarkoittanut. On syytä voimakkaasti korostaa, ettei eduskunta hyväksynyt omaisuudenhoitoyhtiötä pankiksi, vielä vähemmän roskapankiksi, jollaiseksi se väistämättä säästöpankkiratkaisun yhteydessä näyttää nyt muodostuvan.

Valtioneuvoston sisäisessä työnjaossa pankkikriisi kuuluu valtiovarainministeriön hoidettaviin. Nykyisessä laajuudessaan kriisi on kuitenkin sellainen tehtäväkenttä, että finanssipolitiikan ja muun talouspolitiikan ohjauksen ohella se vaatii vastuunalaiselta valtioneuvoston jäseneltä aivan erityistä keskittymistä. Eri yhteyksissä on jo aikaisemminkin sosialidemokraattien taholta kiinnitetty hallituksen huomiota siihen, että pankkikriisin hoito ja vaikkapa siihen lisättynä verouudistuksen toteutus olisivat hyvinkin oman ministerinsä vaativa asiakokonaisuus. Puuttumatta laajemmin valtioneuvoston nykyiseen työnjakoon totean vain, että jo pelkän työpaineen vuoksi merkittäviin uusiin tehtäväjaotuksiin olisi painavia syitä. Nykyinen kriisin hallinta on liiaksi muutenkin ylipaineessa toimivien virkamiesten vastuulla, tekisi mieli sanoa heidän terveytensäkin kustannuksella.

Nyt keskusteltavana olevan välikysymyksen välittömänä aiheena oli valtioneuvoston päätös Suomen Säästöpankin kohtalosta. Koko säästöpankkikriisin julkisuuteen tuonut alkupaukku oli, kuten jo totesin, syyskuussa 91 tapahtunut SKOPin haltuunotto Suomen Pankin toimesta. Pankkia oli jo tuettu lähes 2 miljardilla markalla säästöpankkiryhmään kuuluvien itsenäisten pankkien toimesta. Nämä panostukset eivät olleet riittäneet keskuspankin pystyssä pitämiseen, vaan pankki ajautui Suomen Pankin syliin. Erilaisten välivaiheiden jälkeen säästöpankkiryhmässä koottiin voimia ja fuusioitiin yli 40 pankkia sekä muodostettiin Suomen Säästöpankki. Viime vuoden kesäkuussa Valtion vakuusrahasto päätti, että säästöpankeille annettava valtion pankkituki ohjataan Suomen Säästöpankin ja Säästöpankki Aktian kautta. Itsenäisille säästöpankeille kävi selväksi, että tuen saannin ehtona oli kuuluminen joko Suomen Säästöpankkiin tai Aktiaan. Viime vuoden joulukuussa Suomen Säästöpankista muodostettiin osakeyhtiö, jolloin valtiosta tuli tämän yhtiön käytännöllisesti katsoen täysi omistaja. Valtion tukea on koko säästöpankkiryhmään tähän mennessä sidottu yli 32 miljardia markkaa.

Syvällistä keskustelua kriisin aiheuttaneiden hallintoelinten ja toimihenkilöiden vastuusta ei ole riittävästi käyty. Jokin aika sitten panin merkille eduskunnan pankkivaltuutetun, ed. Donnerin, herätelleen asiasta julkista keskustelua. Keskustelualoite tuli aivan oikealta taholta. Näin voi sanoa sen vuoksi, että Suomen Pankki on, sen jälkeen kun SKOP joutui sen hallintaan, ollut avainasemassa vastuuvapauksia tilivelvollisille myönnettäessä. Ainakin vuosien 1990 ja 1991 tilinpäätösten osalta olisi käytyä laajempaa vastuupohdiskelua odottanut. Myöhäistä se ei ole vieläkään, ja syytä tarkkaan analyysiin tosiaankin on. Eduskunnassa aloitteen voi hyvin ottaa pankkivaltuusto, jolle Suomen Pankin toimien valvonta kuuluu. Pankkivaltuuston puheenjohtajalla on pian puheenvuoro, hän voisi vaikka vastata tähän aloitteeseen, joka itse asiassa on lähtöisin valtuutettujen piiristä.

Pankkikriisin eri vaiheissa, erityisen painokkaasti tänä syksynä on eduskuntaryhmämme vaatinut hallitukselta avoimuutta ja yhteistyötä

ongelmien hillitsemiseksi ja yhteiseksi hoitamiseksi. Saatuaan tietää säästöpankkiratkaisusta eduskuntaryhmämme antamassaan lausunnossa korosti, että Säästöpankin pilkkominen suurten kilpailevien pankkien ja Vakuusrahaston virkamiesjohdon haluamalla tavalla ja aikana merkitsee, että kaikki säästöpankkien huonot ja tappiolliset osat siirretään veronmaksajien taakaksi pilkkojien saadessa haltuunsa parhaat palat. Ryhmä totesi edelleen, että pilkkomisesta kärsivät välittömimmin pankin asiakkaat ja henkilökunta, joita päätöksenteossa ei ole kuultu.

Ratkaisun tapahduttua on havainnollisella tavalla selvinnyt, kuinka valmistelematon se oli. Välittömästi päätöksen jälkeen ilmeni, että Säästöpankin asiakaskunnan pankkisalaisuutta on laajasti rikottu. Erityisen valitettavaa tämä on yritysasiakkaiden osalta, jotka eivät voi luottaa toiminnassaan keskeiseen rahoituselementtiin, pankkisalaisuuteen. Asia selittyy sillä, että ostajapankit ovat kukin erikseen päässeet tutkimaan Säästöpankin asiakastiedostoja siitä riippumatta, minkä pankin asiakkaan tiedoista on kyse.

Yritysasiakkaiden ongelmaksi on noussut myös yritysten luottojen vakuuksien jakaminen ostajapankkien kesken. Säästöpankin piirissä on ollut tavallista, että asiakkaalla on erilaisia sitoumuksia Säästöpankin eri konttorien kanssa. Vakuudet ovat saattaneet olla konttorikohtaisia. Lisäksi on käytetty, niin kuin yritysluototuksessa on tavallista, yleispanttausta. Pilkkomisen tapahtuessa konttorikohtaisesti ostajapankkien kesken ei yrittäjä nyt tiedä, mitkä hänen asiakassuhteensa pankkeihin ovat ja kenelle esimerkiksi hänen luovuttamansa vakuudet nyt kuuluvat. (Ed. Laine: Aivan!)

Pulmallista on myös, että ostajapankit ovat jokseenkin vapaan harkinnan perusteella päässeet päättämään asiakkaan vastaanottamisesta tai hänen hylkäämisestään. Tilanne on aiheuttanut hämmennystä, suoranaista paniikkia pkt-yrittäjäkunnan keskuudessa. Asia on mitä keskeisin mm. siitä syystä, että pkt-yrittäjäasiakkaita Säästöpankilla on ollut yli 100 000. Heidän ongelmiinsa sekavassa tilanteessa ovat ehtineet kiinnittää huomiota painokkaasti mm. Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliiton ja Keran toimitusjohtajat, jotka molemmat ovat ennakoineet asian alkeellisesta hoitamistavasta johtuvaa tarpeetonta konkurssisumaa.

Säästöpankkien yritysasiakkaiden ja heidän keskusjärjestöjensä näkökulmasta pilkkomisratkaisu on lisännyt muutenkin yrittäjäkunnan piirissä tunnettua epävarmuutta talouden tulevaisuudesta. Sopijapuolten lisäksi kukaan ei tunnu tietävän, mistä kaikesta kaupan yhteydessä on sovittu, ja epäilenpä, etteivät sopijapuoletkaan sitä tarkoin tunne. Tällaisen tunnelman synnyttäminen muutenkin kriisialttiina aikana on suorastaan edesvastuutonta.

Itse pilkkomisratkaisussa kiinnitän huomiota kahteen seikkaan: ensinnäkin ratkaisuksi tarjolla olleisiin vaihtoehtoihin ja toiseksi pilkkomiskaupassa saatuun hintaan.

Pilkkomisratkaisun synnyttyä hallitus on kertonut julkisuudessa päätyneensä siihen laajan vaihtoehtovertailun pohjalta. Vertailussa ovat eri vaihtoehtoina mainitut fuusio Postipankin kanssa, Säästöpankin myyminen SYP:lle tai KOP:lle sekä sen jatkaminen itsenäisenä pankkina tulleet poissuljetuiksi. Hallituksen antamien tietojen perusteella eduskunnassa on jokseenkin mahdotonta tehdä vertailua vaihtoehtojen edullisuudesta veronmaksajan kannalta.

Hallituksen piirissä lienevät päävaihtoehtoina olleet loppuun saakka Säästöpankin nyt tehty pilkkomisratkaisu tai sen liittäminen riisuttuna Postipankkiin. Hallituksesta huolimatta julkisuuteen tulleiden tietojen perusteella näyttää kuitenkin siltä, että päävaihtoehtoina olisivat voineet olla nyt tehty pilkkomisratkaisu tai pankin jatkaminen itsenäisenä.

Asianmukaisen vertailutiedon puuttuessa kovin täsmällistä analyysiä vaihtoehtojen paremmuudesta ei siis voi tehdä. Tällainen vaihtoehdottomuus on eduskunnan kannalta sietämätöntä. Kysymys on pankista, johon on sidottu yhteiskunnan varoja yli 32 miljardia markkaa. Omaisuusmassan tulevaisuuden järjestelyt kuuluvat jo lainsäädännönkin perusteella eduskunnalle. Olemme kuitenkin joutuneet luottamaan enemmän lehdistä saamiimme tietoihin kuin hallituksen täsmällisiin selontekoihin asian tilasta.

Muistutan tässä yhteydessä, että säästöpankkiratkaisuun liittyy mm. Suomen Pankin lausunto. Tämä lausunto on sikäli mielenkiintoinen, että se sisältää epäluuloja, epäilyksiä, arvailuja juuri näissä samoissa asioissa. (Ed. Laine: Onko se julkinen?) Mikä on veronmaksajan etu? Mikä on todellinen hinta? Mitkä ovat riskit, jotka jäävät lopullisesti valtion maksettaviksi? On vaikea vertailla, kun ei tunne asian taustaa, kun ei tunne vaihtoehtoja.

Julkisuudessa pilkkomisratkaisu alkoi saada uutta ulottuvuutta ja vahvistusta viime kesäkuun jälkeen. Vaiheittain on hyvin johdonmukaisesti edetty — eri puolilta vuotaneitten tietojen valaistessa asioiden taustaa — tehtyyn ratkaisuun. Esi-

merkiksi minun on nykytiedoilla mahdotonta uskoa, että viime kesän jälkeen olisi todella ollut esillä muita vaihtoehtoja kuin nyt päätetty pilkkominen. Eri tahoilta, mm. Säästöpankista saatujen tietojen mukaan koko ilmapiiri Säästöpankin tukitoimista päättäneen Vakuusrahaston ja pankin välillä muuttui kesän aikana ja kiristyi suoranaiseksi kriisiksi ja uhkailuiksi syksyn kuluessa. Vakuusrahaston virkamiesjohto ei halunnut kuulla keskusteluakaan muista vaihtoehdoista. Se vaiensi Säästöpankin toimitusjohtajan, joka oli uskaltanut eduskunnan valtiovarainvaliokunnassa esittää omia arvioitaan Säästöpankin tulevaisuuden näköaloista. Yhtään Säästöpankin toimintaa kannustavaa tai tukevaa puheenvuoroa en ole valvontaviranomaisen tai pääomistajan muiden edustajien taholta havainnut. Pankin toiminnan vähättelyssä ja mustaamisessa sen sijaan on laajasti kunnostauduttu.

Onko tämä oikea tapa markkinoilla mainostaa myynnissä olevaa yritystä? Miten tällaiset mainosmiehet voivat ajatellakaan, että myyjän etu tulee valvotuksi, kun ilmapiiri on tällainen? Voi kysyä tähän jatkoksi, että kun Säästöpankin entinen toimitusjohtaja, joka tarmokkaasti johti pankkia palkanmaksajiensa, pankkinsa omistajien eduksi, rohkeni tehdä arvion, että pankin arvo on korkeampi kuin siitä julkisuuteen vuotanut tai vuodatettu tieto antoi ymmärtää, hänet vaiennettiin. Sanottiin että hän vaikeuttaa myyntiä. Kuinka voi vaikeuttaa myyntiä esittämällä myytävästä tavarasta korkeamman arvion? Kuinka se voi olla myyjän edun vastainen toimenpide? Minä en sitä ymmärrä. (Ed. Laine: Se oli ostajien edun mukaista!)

Syksyn aikana Vakuusrahaston virkamiehet puuttuivat suoraan pankin operatiiviseen toimintaan ohi sen omien hallintoelinten. Käytös oli mm. pankin hallintoneuvoston jäsenten kertoman perusteella paitsi sääntöihin sopimatonta myös aggressiivista. Kaikesta saattoi päätellä jo hyvissä ajoin syksyllä, että Säästöpankin kohtalo oli ratkaistu. Näin ei ole voinut tapahtua valtioneuvoston tietämättä ja sen suostumuksetta. Vastuu koko prosessista lankeaa täydellä painollaan valtioneuvostolle.

Syksyn aikana pankkiasioita eduskunnan istunnoissa käsiteltäessä tiedusteltiin hallitukselta — itsekin sen tein useaan kertaan tältä paikalta — mihin tarkoituksiin ja millä tavalla hallitus aikoo saamiaan pankkitoiminnan tervehdyttämisvaltuuksia käyttää. Me jäimme vastauksia vaille. Eduskunta pidettiin pimennossa samaan aikaan, kun keskeisiä ratkaisuja ajettiin voimalla läpi käytännön tasolla. Jouduimme tottumaan siihen, että lehtien taloussivut ja jopa yleisönosastot olivat luotettavampi tietolähde pankin tilasta ja harjoitetusta pankkipolitiikasta kuin valtioneuvoston ministerit kyselytunnilla.

Päättely eri ratkaisujen taloudellisista vaikutuksista on vaikeaa vertailukelpoisen tietoaineiston puuttumisen vuoksi. Jos kuitenkin lähtökohtana on nyt toteutunut Säästöpankin pilkkominen sen jälkeen, kun ongelma-asiakkaat on sen piirissä erotettu omaisuudenhoitoyhtiöön, on hintaan keskeisesti vaikuttava seikka juuri omaisuudenhoitoyhtiön laajuus, eli kuinka paljon, kuinka totaalisesti sinne ongelma-asiakkaat pankista siirretään.

Nyt näyttää siltä, että ostajapankeille on tarjottu ns. avoin piikki vähänkin ongelmallisten asiakkaiden siirtämiseksi kokonaan valtion vastuulle. Voidaan ennakoida, että omaisuudenhoitoyhtiö tulee olemaan erittäin suuri. Sen hoitaminen tulee olemaan käytännössä vaikeaa. Siitä ovat jo tähän saakka kokemukset selvänä osoituksena. Tilanne ei ole hallinnassa. Lisäksi on syytä uskoa, etteivät tähän saakka säästöpankkiryhmälle osoitetut varat tule riittämään omaisuudenhoitoyhtiön vastuiden katteeksi. Näitä lisäpanostuksia ei ole laskettu mukaan niissä arvioissa, joissa ratkaisun hintaa on esitelty. Miksipä ostajapankit olisivatkaan ottamassa vastaan sellaisia ongelma-asiakkaita, joiden asiakassuhteen tuotosta on epävarmuutta, kun valtio avokätisesti tarjoutuu näiden ongelmien hoitajaksi ja rahoittajaksi.

Ongelma-asiakkaista puhdistetun Säästöpankin osien kauppahinta on 5,6 miljardia markkaa. Se on oleellisesti huonompi kuin mitä esimerkiksi Säästöpankin oma johto oli tervehdytetystä pankista arvioinut kaupassa saatavan. Valtioneuvoston ja Säästöpankin sekä sen käyttämien konsulttien arviot ovat selvässä ristiriidassa keskenään. Säästöpankin johdon oma arvio käyvästä kauppahinnasta on yli kaksinkertainen nyt saatuun hintaan verrattuna. Valtioneuvoston piristä on todettu, että Säästöpankin arvio on epärealistinen siihen nähden, ettei sellaisen hinnan maksajia ole ollut tarjolla. Väite saattaa hyvinkin pitää paikkansa. On kuitenkin kysyttävä, mikä on syy ja mikä on seuraus. (Ed. Seppänen: Ei sitä ulkomaiden osalta koetettukaan!) — Edustaja Seppänen, sitä ei ilmeisesti ulkomailta yritettykään, mutta siitä pidettiin huoli, että ulkomaiset mahdolliset sijoittajat tulivat hyvin valistetuiksi Säästöpankin huonosta tilasta.

Jos ostajilla on hyvissä ajoin ollut varma tieto siitä, että Säästöpankki ei voi jatkaa itsenäisenä ja että se tullaan myymään pilkottuna neljälle kilpailijapankille, on ostajataholla varmasti osattu määrätä heille sopiva hinta ja muut ehdot. Tämän vuoksi mielestäni onkin verrattava nyt saatua kauppahintaa ja valtion vastuulle jääviä ongelma-asiakkaita kokonaisuutena siihen tilanteeseen, jossa Säästöpankki olisi jatkanut itsenäisenä pankkina voimakkaan saneerausprosessin jälkeen.

Vuoden 1992 kesällä Säästöpankille vahvistettiin tervehdyttämisohjelma, jota Valtion vakuusrahasto piti pankkituen saamisen edellytyksenä. Ohjelmaa on tavan takaa käyty läpi Vakuusrahaston ja Säästöpankin johdon kesken. Pankki ja valvontaviranomainen ovat yhdessä voineet todeta, että saneerausohjelmaa on tarkoin noudatettu ja että viime elokuun lopun välitilinpäätöksen mukaan Säästöpankki oli tervehtynyt nopeammin kuin saneerausohjelmassa on vaadittu. (Ed. Laine: Ja Viinanen puhui täysin päinvastaista!) Ohjelman mukaan Säästöpankin tuli olla selvästi kannattava pankki vuonna 1996. Saman ohjelman mukaan lisätuen tarve siihen mennessä olisi ollut nykyiseen verrattuna vielä lisää 3—4 miljardia markkaa. Säästöpankille ei ollut esitetty laskelmia, jotka olisivat osoittaneet saneerausohjelman epärealistiseksi. Vuoden 96 jälkeen näiden laskelmien mukaan pankki olisi alkanut tuottaa sijoitetulle pääomalle huomattavia voittoja: ensin 20, sitten 40 prosenttia. Pankki olisi tervehtynyt nopeassa tahdissa, hoitanut ongelma-asiakkaansa ja ollut jälleen käypää tavaraa Suomen pankkimarkkinoilla.

Kun olen itse ollut sitä mieltä, että meillä on pankkikapasiteettia liikaa, voin toistaa tämän kannanottoni. Veronmaksajien kannalta on kuitenkin tärkeää, että sitä kapasiteettia ajetaan alas tasaisesti eikä yksin veronmaksajien kustannuksella. Nyt käy todennäköisesti niin, että juuri Säästöpankki on se, jossa karsitaan sen käyttökelpoisuudesta riippumatta.

Totesin juuri, että saneerausohjelmaa ei ollut Säästöpankille osoitettu miltään osin epärealistiseksi. Päinvastoin siitä kiinni pitävälle pankin johdolle oli kesään saakka annettu käsitys, että juuri tällä ohjelmalla Säästöpankki voi kriisistään selviytyä. Huomautan vielä, kun täällä on puhuttu Säästöpankin kokemasta talletuspaosta, että tämä talletuspako oli otettu saneerausohjelmassa huomioon realistisella tavalla. Luotonanto oli sopeutettu kapeneviin talletusmääriin. Tilanne oli Säästöpankin hallintoelinten ja sen toimeenpanevan johdon mielestä täysin hallinnassa eikä vastakkaisia uskottavia väitteitä laskelmien muodossa ole esitetty.

Säästöpankin ja sen omien konsulttien hintaarvio tervehdytetystä pankista on noin 15 miljardia markkaa. Tämä hinta olisi edellyttänyt pankin kiinteistöjen, järjestämättömän luottokannan ja muiden ongelma-asiakkaiden eriyttämistä taseeltaan noin 27 miljardin markan erityisyksikköön. Hinta on laskettu 15 prosentin diskonttokoron mukaan. Diskonttokorko näissä laskelmissa, joita on jossain määrin esillä ollut, on vaihdellut 10 ja 20 prosentin haarukassa. On todettava, että se on hyvin ratkaiseva elementti laskelmia tehtäessä. Säästöpankin oma laskelma perustuu tähän 15 prosentin korkotasoon.

Toistan, että kestävän hintavertailun tekeminen on nykytiedoilla mahdotonta. Säästöpankin tervehdytetyistä osista on siis saatu 5,6 miljardin markan kauppahinta. Valtion käsiin jäävä omaisuudenhoitoyhtiö tulee kasvamaan paljon aikaisemmin laskettua suuremmaksi. Kuinka paljon tähän omaisuudenhoitoyhtiöön vielä joudutaan osoittamaan tukivaroja, jää nähtäväksi. Vasta sitten voidaan lopullisesti nähdä, mikä veronmaksajien kustannus säästöpankki-ratkaisusta lopullisesti on.

Vaihtoehto ratkaisulle olisi siis ollut jatkaa Säästöpankin itsenäistä toimintaa. Se olisi maksanut vuoden, kahden kuluessa lisätukena edellä mainitut 3—4 miljardia markkaa, ja tuloksena olisi ollut tervehtynyt pankki. Sen myyntihinta nyt saatuun nähden olisi ollut vähintäänkin kaksinkertainen. Tämä laskelma osoittaa, ettei nyt valittu vaihtoehto suinkaan saattanut olla ainoa.

Säästöpankin asemaa yleensä Suomen pankkimarkkinoilla tulevaisuudessa on vaikea arvioida. Yleisesti voidaan todeta, niin kuin jo äsken sanoin, että meillä on liikaa pankkikapasiteettia, jota tulee hallitusti purkaa. Vaatimus olisi vastaisuudessa koskenut myös Säästöpankkia. Nyt tehty ratkaisu saattaa kuitenkin merkitä sitä, että kapasiteetin purku tapahtuu pääasiassa myydyn Säästöpankin toiminnot alasajamalla, osin Säästöpankin asiakkaiden ja henkilöstön kustannuksella. Ainakin tässä mielessä ostajapankit näyttävät tehneen ns. hyvän kaupan.

Ostajapankkien kannalta tilanteen Säästöpankin ympärillä on täytynyt olla kaiken aikaa mielenkiintoinen ja jännittävä. Ne ovat osin tehneet markkinointihyökkäyksiä Säästöpankin asiakaskunnan keskuudessa ja moittineet valvontaviranomaisia tuen löyhäkätisestä jakamisesta. Nämä toimet kuuluvat luonnollisesti markkina-

talouteen, eikä niitä siinä suhteessa voikaan moittia. Muutenkin ostajapankit näyttävät valvoneen etujaan kiitettävällä tavalla.

Sen sijaan valtioneuvoston toimet veronmaksajien etujen valvojana eivät kiitosta ansaitse. Käytettävissä olevien tietojen perusteella näyttää siltä, että on löydetty lopullisilta kustannuksiltaan arvailujen varassa oleva ja varmuudella kallis ulospääsy kriisistä. Alasajamisessa on lisäksi käytetty menettelytapoja, jotka ovat olleet hyvän käytöksen ja valtion viranomaiselle kuuluvien menettelyohjeiden vastaisia. Onko rikottu myös osakeyhtiö- ja muita lakeja, selvinnee oikeudenkäynnissä, jonka säästöpankkisäätiöt ovat nostamassa asiain hoidon laillisuudesta.

Valtion vakuusrahastosta annetun lain säännösten mukaan eduskunnan asiana on päättää, millä edellytyksillä pankille annetun valtion tuen takaisinperinnästä voidaan luopua. Pilkkomisratkaisussa perustettava omaisuudenhoitoyhtiö merkitsee suurella todennäköisyydellä valtiolle mittavia pankkituen menetyksiä ja samalla, niin kuin ed. Mattila äskeisessä puheenvuorossaan sanoi, tukea ostaneille pankeille. Hallituksella tulee siis olla vastaukset kysymyksiin, jotka koskevat eri ratkaisuvaihtoehtojen todellisia kustannuksia.

Kauppasopimuksen mukaan valtion täysin omistamaan omaisuudenhoitoyhtiöön siirretään ostajapankkien harkinnan mukaan Säästöpankin ongelma-asiakkaat. Saatavia ja tase-eriä siirretään yhtiöön kirjanpitoarvosta, mikä on selvästi eduskunnan tahdon vastainen ratkaisu. Vakuusrahastolain muutoksen yhteydessä sekä talousvaliokunta että valtiovarainvaliokunta painottivat omaisuuserien siirtämistä yhtiöön käyvästä arvosta.

Pilkkomissopimuksesta huomaa, että valtioneuvosto ei ole välittänyt eduskunnan omaisuudenhoitoyhtiön toiminnalle määrittelemästä sisällöstä muutoinkaan. Sopimuksen perusteella nimittäin jää täysin avoimeksi, millainen yhtiöstä käytännössä muodostuu. Pankkihan se ei voi olla. Sitä kai on lähinnä luonnehdittava sijoitusyhtiöksi. Kuitenkin sille siirretään pankkiasiakkaita, joiden rahoitushuolto tulee olemaan yhtiön eräs päätehtävistä. Kuinka tämä järjestetään, on avoin kysymys.

Yhtiön koko toimintaperiaate näyttää olevan epäselvä. Sen hallintoa ollaan vasta muodostamassa. Kuitenkin sinne on menossa tuhansia, ellei kymmeniätuhansia entisiä Säästöpankin asiakkaita.

Epäluottamus hallituksen toimiin on hyvin voimakas erityisesti pkt-yrittäjien keskuudessa. Epäluottamukseen on perusteltua aihetta, sillä tilanne ei ole edelleenkään hallituksen hallinnassa. Pelko tarpeettomista, sekoilun aiheuttamista konkursseista on perusteltu, ja se pelko on tosiasia tänä päivänä.

Herra puhemies! Ehdotan perustellun päiväjärjestykseen siirtymisen sanamuodoksi seuraavaa:

"Eduskunta toteaa pankkien aseman pysyvän parantamisen olevan mahdollista vain työllisyyttä kohentavan ja ostovoimaa lisäävän talouspolitiikan avulla.

Eduskunta toteaa, että hallitus ei ole kyennyt tehokkaisiin toimiin pankkikriisin ja sen syiden torjumisessa, hallitus ei ole kyennyt osoittamaan ratkaisseensa Suomen Säästöpankki Oy:n ongelmia tavalla, joka on veronmaksajien ja valtion talouden kannalta edullisinta, ja

siirtyy päiväjärjestykseen."

Edustajat Westerlund ja Mölsä merkitään läsnä oleviksi.

Ed. M ä k i - H a k o l a: Herra puhemies! "Pankkituki on demokratian hintaa." Näin totesi tunnettu talousprofessori muuten kriittisessä kannanotossaan tv:ssä. Tämä on osuva toteamus asiantuntijalta, joka, kuten me kaikki, olemme tyytymättömiä massiiviseen pankkitukeen. Sen hinta on veronmaksajalle kova ja asia on vakava. Ellei se olisi näin vakava, voisi vasemmiston ja erikoisesti vasemmistoliiton välikysymystä pitää hirtehishuumorina.

Allekirjoittajien otaksuisi pitävän asiasta varsin vähän ääntä. Sen laatijoiden edellinen järjestö SKP, Suomen Kommunistinen Puolue kaatui kasinopelin seurauksena ja puolueen monisatamiljoonainen omaisuus täysin hävisi. Vieraalta vallalta saatu tukikaan ei auttanut. Vain savuavat rauniot ovat jäljellä, kun jälkilaskua on maksatettu veronmaksajilla.

STS-pankki on sortunut, ja sen johto on leivättömän pöydän edessä. Eka-yhtymä on suoritustilassa, ja sen tavalliset säästökassa-asiakkaat ovat näinä päivinä enemmän kuin huolissaan talletustensa kohtalosta. Suurimmat sijoittajat ja korkeilla koroilla pelaajat osasivat tässäkin vetää hyvän sään aikana pois talletuksensa.

Tässä hieman otteita kysyjien organisaatioiden taustoista pankkituki- ja kasinopelissä. Sen juonteet ja taustatekijät tulevat työllistämään

kiinnostuneita talouden ja politiikan tutkijoita vielä pitkään.

Meillä on viime päivinä käyty keskustelua tulevaisuudesta, johon oleellisena osana kuuluu keskustelu arvoista. 1980-luvulla länsimaihin levisi arvosuuntaus, jota postmodernismiksi kutsutaan. Suomennettuna aatesuuntaa voi kuvata ilmaisulla ota kiinni, mistä saat. Se sisälsi periaatteen, että vain henkilökohtainen etu on kaikki kaikessa. Vain se on tärkeää, mitä minä itse saan, mitä itse kokoon käärin, lähimmäisestä ei niinkään ollut väliä.

Hyvin voimakkaasti yleistyi se käsitys, että hyvinvointi voidaan saavuttaa työtä tekemättä, pelkistäen sanoen sijoittamalla ja pörssikursseja ja korkomarkkinoita seuraten. Ajattelutapa levisi myös yhteiskuntapoliittiseen kenttään.

Muun muassa silloinen oppositio, keskustapuolue lähinnä, perusti politiikkansa tähän henkeen. Yhä lisää etuja vaadittiin yhteiskunnalta, vaikka kansakunnan resurssit korkeasuhdanteessakin oli vedetty tiukalle. Suuri voimasuhteiden muutos eduskunnassa johtui juuri tästä asennoitumistavasta. Kaiken kaikkiaan tyytymättömyys kansassa ennen kokemattoman hyvinvoinnin keskellä oli tavaton.

Elinkeinoelämä ja pankkien johtoporras lähtivät peliin mukaan. Hallituspuolueistakin demarit vielä puhallustaudin loppuvaiheessa vuoden 1991 syksyllä vaativat menoarvion kasvattamista. He vaativat mm. 3,5 miljardin markan kehitysapua nostettavaksi 30 prosentilla, tästä on puoluehallituksen päätös, ja myöskin on puoluehallituksen päätös, että työntekijäin palkallista lomaa olisi nostettava viikolla vuodessa eli kuuteen viikkoon. Tällaista oli järkevä talouspolitiikka vielä kaksi vuotta sitten.

Nyt pääomansa rahaleikeissään hävittänyt ja yhteiskunnan taloudellista pohjaa murentanut vasemmisto välikysymyksessä syyttää saneeraajan asemaan joutunutta hallitusta virheistä ja väittää niitä korjattavan uusilla virheillä.

Olisi hirmuista, jos nykyhallituksen sijaan tällainen oppositio olisi päässyt "saneeraajan" asemaan. Sitä eivät tunnu kuitenkaan omat jäljet pelottavan enempää kuin ajokoiraa, joka kiertää ympyrää ja haukkuu omia jälkiään.

Arvostelumielessä välikysyjät korostavat, että hallitus vastaa Suomen Säästöpankki Oy:n perustamisesta ja toimintaperiaatteista. Sitä perustettaessa ei vasemmisto kuitenkaan juuri arvostelua esittänyt, korkeintaan se irvaili sillä, että porvarihallitus joutui sosialisoimaan pankkeja.

Näinhän hallitus joutui tekemään tallettajien ja lainanottajien turvaksi. Tätä vastaan tuskin kellään voi olla huomauttamista. Toisaalta ei oppositiolla tuntunut olevan myöskään mitään sitä vastaan, että samoilla perusteilla STS-Pankki asiallisesti fuusioitiin Kansallis-Osake-Pankkiin ja tämän ratkaisun saamiseksi valtio pani kätensä ratkaisun alle ja päälle.

Oppositio ja erityisesti sosialidemokraatit kaatoivat viime vuodenvaihteessa Suomen Säästöpankkia koskevan perusratkaisun estämällä siinä vaiheessa nimenomaan tätä varten tarkoitetun omaisuudenhoitoyhtiön perustamisen. Olisin kuvitellut, että ed. Louekoski ei tule tällaista puhetta täällä pitämään näiden operaatioiden jälkeen. Jos tuolloin olisi asiaa koskeva lainsäädäntö hyväksytty, olisi Suomen Säästöpankin ratkaisuun ollut vielä vaihtoehtoja, itsenäisyyskin, jota nyt kyllä jälkijättöisesti peräänkuulutetaan.

Itsenäinen Suomen Säästöpankki, mikäli tuo ratkaisu olisi ollut mahdollinen, olisi varmaan ollut kokonaisuuden kannalta edullinen. Kansalaisten luottamus pankkeihin ja rahapolitiikkaan olisi vahvistunut, kilpailu olisi paremmin säilynyt ja pankin toimihenkilöiden sekä asiakkaiden asema olisi voitu hoitaa turvallisemmalla tavalla.

Opposition estettyä hankkeen alkoi eri puolilta epäluottamuksen lietsominen Suomen Säästöpankkia kohtaan. Huolimatta sekä hallituksen että eduskunnan vakuutteluista, että tallettajien edut turvataan kaikissa vaiheissa, pääoman virtaus Suomen Säästöpankista kiihtyi.

Säilyttääkseen asemansa Suomen Säästöpankki joutui markkinatalouden armottomien sääntöjen pakottamana nostamaan talletuskorkojaan. Seurauksena oli syyttely kilpailun vääristymisestä pankkisektorilla. Valtion vakuusrahasto ja sen hallintoneuvosto joutuivat puuttumaan asiaan ja ottolainauskorot laskivat muiden rahalaitosten korkoa alemmalle tasolle kuluvan vuoden vaihteen tienoilla.

Epäluottamuksen lietsonta jatkui. Vaatimuksia Suomen Säästöpankin pilkkomisesta ja alasajosta esitettiin varsin arvovaltaiseltakin taholta. Jopa valtioneuvoston jäsen vaati pilkkomista. Tämän takia asetinkin kesällä valtioneuvoston jäsenen aseman ratkaisun tekijänä kyseenalaiseksi. Alasajovaatimukset kiistatta heikensivät Suomen Säästöpankin asemaa ja lisäsivät veronmaksajien rasitusta. Tämänhän myös pääministeri Aho eduskunnan keskustelutunnilla myönsi.

Demarin pääkirjoituksessa todettiin 7. heinäkuuta tänä vuonna: " Säästöpankkipankkiryhmän fuusioiminen on varmasti vaikea operaatio." Ja pääkirjoitus jatkuu: "Mutta jos kahden

paikallispankkisysteemin ylläpito vaatii massiivista tukea eikä rahaa ole, leikkaukseen on ryhdyttävä, teki se kuinka kipeää tahansa. Toisaalta on myös muistettava, että hallitus tuntuu omin toimin vaikeuttaneen operaatiota. Kerrotaan näet Suomen Säästöpankin toimivan johdon kiertäneen maakunnissa kertomassa, että säästöpankeilla on tukenaan pääministerin lupaus siitä, että säästöpankkiryhmä pidetään pystyssä." Näin ed. Louekoski, näin todella.

Ja sosialidemokraatit ryhmäpuheenvuorossaan joulukuussa 1992: "Tämän tapahtuman (STS-pankin ja KOP:n fuusio) yhteydessä ilmeisesti luodaan ennakkokäytäntöä mahdollisesti myöhemmin esiin tulevia ja nyt keskusteltavaa tapausta huomattavasti suurempia pankkifuusioita varten. Väistämättä edessä olevan pankkitoiminnan rakennemuutoksen jälkeenkin maassa on säilytettävä pankkikilpailu ja sitä varten useampia, ehkä 3—4 pankkia tai pankkiryhmää." Näin siis SDP joulukuussa, jolloin se ajoi säästöpankkien alasajoa. Onko jokin nyt muuttunut, voi kysyä. Lähtevätkö demarit todellakin siitä, että he allekirjoittavat jokaisen välikysymyksen vaikka sokkona, lukematta sitä tai vertaamatta sitä omiin aikaisempiin kannanottoihinsa? Ja kun demarit vaativat Ekan säästökassojen talletusten korkojen maksamista ja kaikkien epämääräistenkin talletusten takaisinmaksua, vaativat he tällöin itse asiassa pankkituen jatkuvaa kasvattamista.

Ratkaisujen pohjaksi Vakuusrahasto teetti erittäin arvovaltaisella konsulttiyhtiöllä Merrill Lynchillä tutkimuksen SSP:n tuottoarvosta valtiolle nojautuen pankin johdon suunnitelmiin ja ottaen huomioon tulevaisuutta koskevat epävarmuustekijät. SSP:n tilanteen yhä vaikeuduttua aloitettiin Merrill Lynchin arvioon perustuen SSP:n itsenäisenä säilyttämismahdollisuuden lisäksi mm. neuvottelut muiden pankkien kanssa vaihtoehtoina myös pankin liittäminen Postipankkiin, yksityiseen liikepankkiin, myyminen ulkomaiselle pankille tai myyminen neljän muun pankin muodostamalle konsortiolle. Nämä neuvottelut johtivat sittemmin tehtyyn ratkaisuun, en toista sitä tässä enempää.

Välikysyjät pitävät maksujärjestelyjä omituisina. Ehkä se siltä tuntuu. Tämä kuitenkin osoittanee, että hintaneuvottelut ovat olleet tiukat ja viimeisen päälle kireälle vedetyt, koska kaikki maksukeinot on ostajien ollut pakko ottaa käyttöön.

Kysyjät väittävät ostajien saaneen kaupassa piilotukea ja että ne voivat jatkaa toimintaansa ilman saneerauksia. Väite on omituinen. (Ed. Laine: Se on oikea väite!) Kireät neuvottelut osoittavat kuitenkin, ettei mistään toisten piilotuesta voi olla kyse. (Ed. Laine: No niinhän ed. Mattilakin tunnusti!)

Vakuusrahastolaki antaa mahdollisuuden myöntää — jos ed. Laine nyt pysyisi rauhallisena kuitenkin, kyllä tämä kipeä paikka on, arvaan, että on vaikeaa kuunneltavaa (Ed. Seppänen: Ed. Mattila todella tunnusti tämän!) — vakuusrahastolaki antaa mahdollisuuden myöntää valtion takauksia pankeille, jotta suoralta tuelta vältyttäisiin. Valtio saa takauksista provisiot ja niistä on siis tuottoa valtiolle edellyttäen, että valtio ei joudu vakuuksista vastaamaan. Sitä on todella toivottava nimenomaan veronmaksajan kannalta. Jos kauppa vähentäisi tätä vaaraa, niin voisiko sitä vahinkona pitää?

Tuskin pankit voisivat jatkaa toimintaansa ilman saneerauksia. Ratkaisu perustuu osaltaan myös pankkien lisäkapasiteetin poistamiseen. Luulen olevan pankkien edun mukaista ratkaista nämä valitettavat asiat kokonaisuuden kannalta järkevimmällä tavalla. Eli kysyjien vaatimaa saneerausta tapahtuu. Vakuusrahasto ei voi asettaa ehtoja työsuhteille. Olen erittäin huolissani säästöpankkien henkilöstön asemasta, ja onkin syytä esittää pankeille toivomus, että ratkaisut suoritetaan niin humaanilla ja oikeudenmukaisella tavalla kuin suinkin mahdollista.

Pankkien johdon palkat ovat olleet Vakuusrahastossa huomion kohteena. Sen toimesta Hay Group -konsulttitoimisto on tutkinut palkkatason ja verrannut sitä vastaaviin teollisuuden johtajien palkkoihin. Tutkimuksen mukaan pankkien johdon palkkataso on noin 15—20 prosenttia teollisuuden palkkatasoa korkeampi. Vakuusrahaston vaatimuksesta SSP:n johdon palkkatasoa onkin vuoden kuluessa alennettu suunnilleen tuo määrä. Nyt on kyse siitä, voidaanko esimerkiksi valtion takaukseen turvautuvien muiden pankkien johdon palkkoihin puuttua vastaavalla tavalla. Käsityksemme on, että palkkoihin aina pääkonttoritasoa myöten olisi voitava puuttua, jos pankit turvautuvat valtion tukeen. Kultaisiin kädenpuristuksiin on suhtauduttava erittäin kriittisesti. On kuitenkin muistettava, että niidenkin henkilöiden työmotivaatio on säilytettävä, joilla ei ole puolen vuoden irtisanomisaikaa. Onhan kyse juuri nyt pankkipolitiikan vaativimmasta tehtävästä. Sitä suorittamaan tarvitaan kokenut ja hyvä henkilökunta. Tämä on yksi puoli asiasta ja varsin tärkeä puoli. Kolmen

kuukauden palkkaa suurempaa erorahaa ei tule kuitenkaan suorittaa.

Palkkavertailut ovat omiaan kuohuttamaan mieliä. Tutkimus kuitenkin osoittaa, että pankkien keski- ja aluejohdon palkka Suomessa ja Ruotsissa on hyvin samaa tasoa. Sen sijaan Englannin, USA:n ja Saksan palkkataso on huomattavasti korkeampi, ja kun vielä ottaa huomioon Suomen muita maita huomattavasti korkeamman tuloverotuksen, niin käteen jäävä palkka ei yllä kansainväliseen keskitasoon. Mutta vaikeina aikoinahan kaikkea on syytä tarkastella uusin perustein.

Välikysyjät kritisoivat sitä, että ns. omaisuudenhoitoyhtiöön siirretyn omaisuuden realisointi kestää pitkään ja korot juoksevat veronmaksajien tappioksi, kun muut pankit saavat tulon terveistä osista. Tähän on syytä todeta, että kauppasummahan on määräytynyt juuri terveistä osista arvioiduksi tulevan tuoton perusteella. Siitähän pitkälliset hintaneuvottelut on käyty. Mitä taas tulee omaisuudenhoitoyhtiöihin siirrettyyn omaisuuteen, niin sehän juuri olikin ns. roskapankkien perustamisen tarkoitus. Omaisuutta parkkeerataan sinne odottamaan aikaa parempaa, jolloin omaisuuden hinnat olisivat korkeammat. Tarkoitus on estää kiinteistömarkkinoiden romahdus. Omaisuudenyhtiöön siirrettävien kiinteistöjen arvo on noin 6,2 miljardia markkaa ja ne pysyvät Vakuusrahaston hallussa niin kauan, kunnes myynti katsotaan edulliseksi. Selvää on, että korkokulut ovat lisärasitteena tänä aikana. Nykyisessä tilanteessahan kysynnän ollessa lamassa hinnat ovat alhaiset. Muun muassa teollisuus- ja liikekiinteistöjen osalta ne voivat olla jopa nollatasossa. Myyntihinta täytyy arvioida ottaen huomioon rahoituskulut.

Hyvän esimerkin, joka varmistui eilisten uutisten perusteella, tarjoaa Suomen Pankin Tampellan raunioille perustamat Solidium- ja Spondayhtiöt, joita myös voi pitää ns. omaisuudenhoitoyhtiöinä eli pahan kielen mukaan roskapankkeina. Nyt jo voidaan todeta, että Tampellan omistamien osakkeiden ja kiinteistöjen parkkeeraaminen näihin yhtiöihin nopean realisoinnin sijasta on ollut veronmaksajille parempi vaihtoehto. Tekisi mieli kaivaa esiin ne puheenvuorot, jotka puolitoista vuotta sitten vaativat nimenomaan Tampellan konkurssiin ajamista. Olisi kiinnostavaa kuulla, mitä tämän päivän tietoihin vastataan.

Eli SSP-ratkaisussa on noudatettu juuri sitä jatkuvasti esitettyä vakuutusta ja vaatimusta, että pankkitukea jaettaessa lisäbudjetin perusteluissa on ohjeita asetettu. Ja siinä tarkoituksessa on laki omaisuudenhoitoyhtiöstä tehty. Sen toteuttamisen arvostelu voi tuskin olla välikysymyksen järkevä peruste. Todettakoon myös, että omaisuudenhoitoyhtiöön siirtyvät riskit ovat syntyneet jo 1980-luvulla ja ovat olemassa SSP:ssäkin eli valtion vastuulla siinäkin.

Viime aikoina ovat huolta herättäneet SSP:n myöntämät ja sieltä haetut yrityslainat. Aikaisempaan verrattuna ongelmia ei pitäisi kuitenkaan aiheutua, sillä Vakuusrahasto ratkaisee omaisuudenhoitoyhtiölle siirrettävät yritysten laina- ym. asiat siihen asti, kun omaisuudenhoitoyhtiö on kunnolla käynnistynyt. Tämä kuitenkin edellyttää, että perustamistoimet suoritetaan kiireellisesti. Sopimuksen mukaan lainaehtoja ei saa siirrossa kiristää. Asiakkaalla on oikeus pitää niistä kiinni. Normaalitapauksessa toiminnan päästessä käyntiin asiakas ei välttämättä huomaa edes muutosta.

Kova paikkahan tämä saneeraus on säästöpankkien asiakkaille. Vielä kovempi ratkaisu se on säästöpankkiaatteen läpitunkemalle, sillä aatteenkin läpitunkemia maassa vielä on monellakin alalla. Mutta yleisen edun eli veronmaksajien edun on ollut tässäkin pakko käydä pienemmän, kuten alueellisen ja paikallisen tai henkilökohtaisen edun edelle.

Erityisen katkeria ollaan monin paikoin maakunnissa. Suoranaiseksi pettämiseksi on koettu se säästöpankkien keskusorganisaatioiden tekemä jatkuva hiostaminen ja uhkailu, jolla paikalliset säästöpankit painostettiin muutamia vuosia sitten aluepankeiksi. Yhteisvastuuta halusi säästöpankkiväki kantaa myös yrittäessään pelastaa rahalaitostaan ostamalla yli miljardilla markalla SKOPin osakkeita, joiden arvo sittemmin romahti.

Vielä katkerammalta on tuntunut se, kun alueellisissa säästöpankeissa syntyi käsitys, että muodostamalla Suomen Säästöpankki Oy säästöpankkiorganisaatio pystytään säilyttämään. Näin varmaan myös valtion taholta oli tarkoituskin. Kun ratkaisuja ei kuitenkaan pystytty toteuttamaan nopeasti, tilanne ajautui valitettavaan lopputulokseen. Säästöpankkien omistajat menettivät omaisuutensa. Miljoona pankkien asiakasta menetti tutun ja luotetun pankkinsa. Monessa paikassa pankkipalvelut siirtyivät kohtuuttoman kauas. Kaikesta tästä voi hyvin perustein syyttää nyt välikysyjiä. He estivät vajaa vuosi sitten ns. roskapankeista mellakoimalla ratkaisun, jossa heikot erät olisi voitu siirtää omaisuudenhoitoyhtiöihin ja terveistä osista muodostaa

Suomen Säästöpankki. Näin ei vasemmisto halunnut ja kuukausien kuluessa pankki lahosi sisältäpäin.

Ei säästöpankkiorganisaatio ole vielä täysin hävinnyt. Jäljellä on yli kolmekymmentä kunnallista tai alueellista itsenäistä pankkia. Nämä ovat pääosin riippuvaisia keskitetystä pankkipalvelusta. On pidettävä huoli siitä, että atk- ym. keskuspankkipalvelut säilytetään SKOPin ja Sp-palvelun kautta. Tässä suhteessa asia on hoidettava niin, että suurempia ongelmia ei synny.

Erityisesti on oltava murheellinen maaseudun osalta. Säästöpankkihan on ollut juuri maaseudulla kilpailua luonut ja vaihtoehtoja tarjonnut rahalaitos. On monia syitä, miksi nimenomaan maaseudulla, jossa ihmiset tuntevat toisensa ja taloudelliset asiat ovat siksi erityisen arkoja, tämä ratkaisu on aiheuttanut katkeruutta. Kaupungeissa tilanne ei ole läheskään niin arka. Pankkiasiointi on siellä useimmiten teknistä toimintaa henkilöinä vieraiden ihmisten kanssa.

Konttorien jakamisesta sovittaessa on pyritty siihen, ettei mikään pankki saisi alueellaan määräävää markkina-asemaa. Tämä ei todellisuudessa ole aina onnistunut. Asian korjaaminen ja kilpailun aikaansaaminen ei enää tässä vaiheessa ole helppoa. Elleivät jäljelle jääneet pienet itsenäiset pankit kykene levittämään toimintaansa näihin pitäjiin, vetoan neljään pääpankkiin, että ne vielä tässä vaiheessa vakavasti harkitsisivat vaihtoja tai uudelleenjärjestelyjä tällaisten kuntien osalta. On varmaa, että tämä olisi viisasta koko pankkitoiminnan kannalta.

Olen korostanut, miten kipeänä säästöpankkien asiakkaat ratkaisun kokevat. On kuitenkin todettava, että myös liikepankkien omistajia ja asiakkaita kriisi on koetellut. Osakkeiden hinnat ovat romahtaneet murto-osaan. Osakepääomaa on äskettäinkin merkitty uhrautuvasti tietäen hyvin, ettei sille saada mitään tuottoa ehkä kymmeniin vuosiin. Eivät osuuspankkienkaan asiakkaat ole etelän keinottelijoiden aiheuttamilta menetyksiltä säästyneet. Koroissa, jos ei muualla, näitä omalle luottotappiorahastolle aiheutuneita tappioita maksetaan.

Tuntuukin irvokkaalta, että välikysyjät väittävät pankkien omistajien hyötyvän pilkkomisratkaisuista. Kyselijät toteavat, että "nämä järjestelyt eivät kuulu normaaliin markkinatalouteen. Markkinataloudessa on markkinakuri, mikä ei nyt valtion toimenpiteiden johdosta toteudu. Pankkien asiakkaiden kilpailutilanne vääristyy sen perusteella, miten pankkitukea hoidetaan."

Markkinatalous ei todella toteutunut. Se ei toteutunut siksi, että valtion taholta haluttiin turvata tallettajien talletukset ja estää lainojen irtisanominen. Tuntuu siltä, että kyselijät toivovat, ettei näin olisi tullut tehdä vaan sallia muutamien spekulanttien ja kasinopelaajien toimien johtaa pankkien romahdukseen. Pitäisikö eduskunnalle annettua Eka-kassalakia myös tarkastella tältä pohjalta? Tähän viittaa myös erittäin voimakas valtion pankkituen arvostelu. On todella syytä kysyä, haluaako vasemmisto ajaa pankkeja konkurssiin. Tällaisia kannanottojahan on kuulunut. (Ed. Louekoski: Ei ole kuulunut!) — Onpahan kuulunut vain.

Merkittävää on, että kyselijät eivät puhu mitään seurauksista tappioiden aiheuttajille, niille, jotka tämän koko kansaa koskevan katastrofin ensi sijassa ovat aiheuttaneet. Kokoomus nimenomaan korostaa, että kaikissa tukea saaneissa pankeissa on suoritettava huolellinen erityistilintarkastus. Jos ilmenee, että Sp-organisaatiossa tai SKOPissa on rikottu ohjeita ja limiittejä tai yhtiökokoukselle ei ole annettu oikeita tietoja, on niihin kovalla kädellä puututtava.

Erityistarkastus on toimitettava kiireellisesti niiden huolimattomuuksien osalta, joiden käsittely uhkaa kolmen vuoden säännön perusteella vanhentua. Mikäli rikollista toimintaa ilmenee, on syylliset saatettava vastuuseen. (Ed. Louekoski: Entä huolimattomuutta?) — Siitä huolimatta, ja aika riittää.

Pankkisalaisuudesta on puhuttu viime päivinä ehkä riittävästi. Välikysyjät moittivat hallitusta siitä, ettei "se ole valmis murentamaan pankkisalaisuutta, vaikka ns. julkinen mielipide näyttää tukevan sellaisia esityksiä". On aiheuttanut jo nyt suurta levottomuutta kansalaisissa huhut, joiden mukaan SSP:n asiakkaiden pankkitietoja olisi viime viikolla levinnyt kaikkien pilkkojapankkien tietoon. (Ed. Stenius-Kaukonen: Ei sitä ole vaadittu!) Tämän on voinut mahdollistaa se, että asiakkaalla on ollut pankkiyhteyksiä useissa, nyt eri pankkiryhmille joutuneissa SSP:n konttoreissa. Tietoja on kielletty luovuttamasta muulle kuin sille pankille, johon konttori on liitetty. Asia on tutkittava, ja ne, jotka ehkä harkiten ovat toisten pankkien tiedostoihin tunkeutuneet tietoja hyväksikäyttääkseen, on asetettava vastuuseen. Luottamus pankkeihin edellyttää tässä suhteessa tiukkuutta.

Pankkisalaisuuskeskustelu on oma lukunsa. Suomessa on pankkisalaisuus Oecd:n keskitasoa. Ulkomaisesta luototuksesta riippuvana maana meillä ei ole varaa sitä oleellisesti heikentää, kuten täällä jo ministerinkin puheenvuorossa tuli

esiin. Talletuspankkilakia käsitellään parasta aikaa talousvaliokunnassa. Siellä asiantuntijat ovat lausuneet, että mm. luottotappioista voi ja on syytäkin antaa julkisuuteen ala- tai aluekohtaisia tms. tilastollisia yhteenvetoja. Rikoksissa ja konkursseissa yritys- ja henkilökohtaiset tiedot julkistuvat.

Välikysyjät vaativat: "Olisi tarpeen perustaa erityisiä rekistereitä niistä yrityksistä ja yksityisistä kansalaisista, jotka ovat aiheuttaneet yhteiskunnalle peruuttamattomia luottotappioita." Rajanveto siitä, mitkä nimet tässä eräänlaisessa uudessa verokalenterissa ovat mukana, voipi olla varsin hankala paikka. (Ed. Louekoski: Kaikki pankinjohtajat aakkosjärjestyksessä!) Kokoomus yhtyy siihen varsin ennakkoluulottomaan kantaa, mitä valtiovarainministeri tästä asiasta äsken hyvin perusteellisesti lausui.

Esitetty välikysymys on täynnä oleellisia ristiriitaisuuksia. Lievästi sanottuna se on huolimattomasti ja hutiloiden tehty. Herää epäilys, ovatko kaikki sen allekirjoittajat tietäneet, mihin ovat nimensä panneet. Jos ovat, niin silloin he eivät ole ymmärtäneet alussa esittämääni toteamusta: Pankkituki on hintaa demokratiasta.

Epäuskottavaa ja suorastaan pöyristyttävää on välikysyjien huoli ostajapankkien välisestä sopimuksesta lyhyestä kilpailun rajoittamisesta. Tämän huolen esittää vieläpä vasemmistoliitto, jonka edustajista suurin osa oli ajamassa Suomeen yhteiskuntamallia, jossa kilpailulle ei totisesti annettu mitään sijaa. Ostajapankkien välinen mainonnan rajoittaminen on kilpailuviraston hyväksymä. Tätä vaatii nimenomaan, ja tässä tapauksessa hyväksyntä tulikin, koska tätä vaatii pankin asiakkaiden etu. Nykyinen epäselvä tilanne edellyttää tiettyä rauhoitusaikaa, jonka aikana asiakkaat voivat rauhassa harkita, minkä pankin asiakkaiksi he tulevaisuudessa liittyvät.

Edellä olen yksityiskohtaisesti käsitellyt kysymyksessä esitetyt väitteet ja vastannut niihin myös perusteellisesti. Totean vielä, että Vakuusrahaston sääntöjen mukaan tuki on avointa. SSP-ratkaisussa ei ole kyse mistään piilotuesta. Omistajavastuun toteuttamisesta on pidetty koko ajan kiinni, sillä tukea pankeille annettaessa on tappiot katettu ensin omasta omaisuudesta ja vasta sitten on käytetty valtion apua. Samalla tavalla tullaan menettelemään omaisuudenhoitoyhtiönkin osalta.

Korottomia lainoja, takuita ja vakuuksia on pankeille eri yhteyksissä myönnetty ja niille asetettu ehtoja juuri niin paljon, että eduskunnan päättämä vaatimus toteutuu eli talletukset ovat turvatut kaikissa tilanteissa. Tätä linjaa tulee toteuttaa edelleenkin. Mitä tulee liikepankeille myönnettyyn 1,7 miljardin markan korottomaan lainaan, se annettiin vuonna 1992 luottolaman torjumiseen ja luottoa saivat tuolloin kaikki muutkin pankit.

On vielä syytä todeta, että osakkeiden arvon nollaus ei ole edes nykysäännösten mukaan mahdollista. Sen toteuttaminen edellyttäisi perustuslain säätämisjärjestyksessä säädettyä lakia. On syytä yhtyä täysin ministeri Viinasen hallituksen vastauksessa esittämään kantaan tässä asiassa. On kuitenkin selvää, etteivät vähemmistöosakkaat saa hyötyä roskapankin perustamisesta.

Arvoisa puhemies! Hallituksen vastaus tyydyttää kokoomuksen eduskuntaryhmää. Se kannattaa puhemiehen esitystä siirtymisestä päiväjärjestykseen.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan puhemies Suominen.

Ed. Donner merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Seppänen: Herra puhemies! Suomen Säästöpankki Oy lahdataan nyt sen entisten kilpailijoiden sala- ja piilopankkitukitarpeisiin. Muut pankit tekivät ostokartellin. Ne ajoivat itse maksamansa hinnan alas ja veronmaksajien maksuun tulevat roskapankkikustannukset ylös.

Minä ihmettelen ed. Mattilan käyttämää puheenvuoroa, kun hän sanoi, että nyt on pankkituelle asetettu katto. Mutta hän ei sanonut, mikä tämä katto on tai paljonko tämä katto on. Tämä ratkaisu ei millään tavalla tuo kattoa pankkituelle. Se saattaa todellakin lisätä pankkituen tarvetta vielä entisestäänkin. Kysymyksessä on silloin piilo- ja salapankkituki, koska sitä eivät myönnä mitkään elimet julkisesti vaan se ikään kuin tulee pankeille muiden ratkaisujen myötä.

Vielä haluaisin vastata ed. Mäki-Hakolalle, joka käytti voimakkaita ilmauksia vasemmistoa vastaan. Minä olen kuullut, että kokoomuspuolue olisi velkaa 30 miljoonaa markkaa. Minä vaadin julkista selvitystä siitä, miten kokoomus aikoo selvittää tämän velkansa, aikoo sen maksaa ja millä tavalla ja mistä syystä tämä velka on aiheutettu. Te olette velkanne vankeja, ed. Mäki-Hakola. Jos teidän velkanne on pankeista, te olette ajamassa ratkaisuja, jotka palvelevat tei-

dän velanantajienne etua. (Ed. Astala: Hän lähti ulos!)

Kesäkuun alusta asti on valmisteltu tätä vaihtoehtoa, joka nyt on käsillä, ja mitä ilmeisimmin vain tätä, josta pankin vähemmistöosakkaat eli paikalliset säästöpankkisäätiöt sanovat, että se pannaan toimeen laittomasti. Suomen Säästöpankin myymistä ulkomaille ei valmisteltu lainkaan, mitä taas Ruotsissa pidettiin parempana ratkaisuna kuin sikäläisen konkurssipankin pilkkomista kilpailijoiden tarpeisiin.

Vaihtoehto olisi ollut myös se, että olisi toimittu sen lakialoitteen mukaan, jonka teimme yhdessä vasemmistoliiton puheenjohtajan Claes Anderssonin kanssa. Suomen Säästöpankki piti ensin tervehdyttää ja sen jälkeen sen osakkeet piti jakaa tasan kaikille suomalaisille. Sillä tavalla veronmaksajat olisivat saaneet osan rahoistaan takaisin.

Se, että nyt kuitenkin pilkotaan, on piilopankkitukea yksityisille pankeille, SYP:lle, KOP:lle ja osuuspankeille. Mukana näissä porukoissa, joissa lahdataan, on myös valtion pankki Postipankki. Se on tämän ratkaisun myötä yhdessä muiden pankkien kanssa rajoittamassa pankkikilpailua maassamme ja sen se tekee silkasta mukavuudenhalusta. Pankin johtajat pääjohtaja Seppo Lindblomin johdolla ovat kykenemättömiä vastaamaan sellaiseen uuteen haasteeseen, mitä olisi edustanut valtion pankkien, Postipankin ja säästöpankkien fuusio.

Postipankin johtajat vastaavat näin ollen vain niihin haasteisiin, jotka heille tuo haastemies arvopaperilain rikkomisesta siihen tapaan kuin heidät on haastettu käräjille Noveran joukkovelkakirjalainan markkinoinnista väärin perustein Postipankin viattomille asiakkaille.

Pilkkojapankit maksavat valtiolle Suomen Säästöpankin terveistä osista 5 600 miljoonaa markkaa. Se ei ole kovin kiinnostava summa. Veronmaksajien näkökulmasta enemmän kiinnostaa se, kuinka paljon Säästöpankin ongelmaomaisuutta siirretään ns. roskapankkiin. Se ratkaisee tämän kaupan hinnan.

Kun tässä yhteydessä puhutaan summista, jotka liikkuvat 30 000:n ja 40 000:n miljoonan markan välillä, pilkkomisen kustannukset tulevat maksuun veronmaksajille tätä kautta. Roskapankin omaisuuden realisoiminen vienee toistakymmentä vuotta. Koko sen ajan roskiin siirrettävän ongelmajätteen ja kiinteistöromun hankinnasta aiheutuvat korot juoksevat veronmaksajien tappioksi. Tätä kautta on veronmaksajille myöskin tulossa pankkituen myöntämistä.

Samaan aikaan muut pankit saavat itselleen sen tulon, joka Suomen Säästöpankki Oy:n tervehdyttämisen myötä olisi tullut pankin omistajien eli veronmaksajien hyväksi. Eli nyt muut pankit saavat ilmeiseen alihintaan säästöpankkien terveen toiminnan. Kyseessä ei ole kauppa vaan lahja.

Se, että valtio antaa yksityisille pankeille toimeentulotukea niin kuin Suomen valtio antaa köyhäinapua SYP:lle, KOP:lle ja osuuspankeille, ei ole normaalia markkinataloutta. Markkinataloudessa on, niin kuin ed. Mäki-Hakola täällä totesi, markkinakuri. Yksityisten yhtiöiden valvonnan pettäessä markkinakuri on konkurssi. Aikaisempina aikoina Suomessa 16 pankkia on tehnyt konkurssin. Ne eivät tulleet toimeen omillaan.

Jos valtio pelastaa yksityisen yhtiön konkurssilta, olkoonkin että se on pankki, valtion on siinä yhteydessä vähintäänkin pantava toimeen omistajavastuu. Omistajien on osakepääomallaan osallistuttava pankkien tappioiden kattamiseen. Nyt niin ei käy. Valtio maksaa veronmaksajien pussista yksityisten pankkien pääomittamisen kustannukset, ja vanhat omistajat antavat pankeille aivan liian vähän uutta rahaa, niin että pankit tulisivat toimeen omillaan. Vanhat omistajat säilyttävät valtansa kaikkeen pankkiomaisuuteen liian halvalla, ja se on Ahon porvarihallituksen politiikkaa.

Kun pilkotaan, muut pankit saavat sairastaa pöhötautia rauhassa. Niitä ei panna pakkohoitoon, vaikka ne ovat riippuvaisia valtion huumeesta eli pankkituesta. Pian ne ovat taas valmiita tekemään vanhat virheensä uudelleen rikkaampina kuin koskaan, eikä omistajavastuu toteudu. Ei toteudu, ministeri Viinanen, vaikka valtio saa näiden yksityisten liikepankkien osakkeita nyt 13 markalla tai 15,90 markalla. Viime keväänä niitä samoja osakkeita olisi valtiolle saatu 10 markalla kappale. Eli te ostatte nyt osakkeita jopa 59 prosentin ylikurssiin verrattuna siihen, millä te olisitte saaneet aikaisemmin niitä keväällä, jos silloin olisi pantu toimeen samanlaisia operaatioita.

Tässä on nyt kysymys pankkien itse tekemistä vapaaehtoisista virheistä. Kansa maksaa pankkiherrojen virheet. Pankit antoivat 1980-luvun loppuvuosina rahaa lainaksi sellaisille velallisille, jotka ovat nyttemmin osoittautuneet maksukyvyttömiksi. Pankit rahoittivat keinottelu-, kasino-, ripuli- ja kuplatalouden, ja ne keinottelivat myös itse. Kaikki pankit eivätkä vain säästöpankit myönsivät 1980-luvun loppuvuosina luottoja

ilman vakuuksia tai aivan liian huonoilla vakuuksilla. Joka neljännen markan, jonka pankit antoivat luotoksi, ne ovat myöntäneet maksukyvyttömille velallisille. Niistä ei saada korkoa, saati että niitä rahoja maksettaisiin takaisin.

Pankit pelasivat itsensä konkurssin kynnykselle vapaaehtoisesti, kenenkään painostamatta, itse, liiketaloudellisten periaatteiden mukaan. Näin ne ovat antaneet näytön siitä, mitä tapahtuu Suomelle, jos Suomessa annetaan valta markkinavoimille. Markkinavoimat, jotka ovat sukua porvarihallituksen politiikalle, ovat ajaneet Suomen lamaan, joka on syvempi kuin Suomessa koskaan ja pahempi kuin muissa länsimaissa.

Menettelyllään, jonka seurauksena meillä on kotoperäinen ja kotikutoinen lama, pankit vaaransivat kansalaisten säästöt, ja julkista pankkitukea tarvitaan myöskin pankkien tallettajien säästöjen turvaamiseksi. Kun rahaa ostetaan halvemmalla ja myydään kalliimmalla, pankit saavat siitä korkokatteen. Suomen Säästöpankin talletusten myynnin avulla valtiovalta lahjoitti pankeille entistä paremman korkokatteen. Kustannukset pantiin maksuun veronmaksajille, minkä ohella Suomessa ajetaan alas pankkikilpailu.

Markkinataloudessa ei nyt toimi kilpailu. Sen sijasta keinottelu toimii kyllä. Pitäisi olla päinvastoin. Viranomaisten pitäisi suojata Suomea keinottelulta eikä kilpailulta. Suomen Säästöpankin pilkkomisen yhteydessä on sovittu kilpailunrajoituksista. Se, että valtiovalta suostui pankkien pyynnöstä hyväksymään pankkikilpailun rajoitukset kilpailuvirastossa ja osallistuu niihin kilpailunrajoituksiin omalla Postipankillaan, on piilopankkitukea eikä se ole markkinataloutta.

Ahon porvarihallitus sosialisoi ja privatisoi ilman logiikkaa, ja Viinasen ideologis-poliittisen tulenjohdon alla Suomeen tuotetaan yhtä raaka ja vanhakantainen kapitalismi kuin ovat saaneet aikaan Suomen porvareiden puoluetoverit Venäjällä. Ihmettelenkin, mikseivät Suomen porvarit mene sinne, jos siellä kerran kaikki asiat ovat niin hyvin.

Ahon — Viinasen hallituksen antamalla pankkituella ei ole mitään ylärajaa. Kun annetaan pankkitukea, kysymyksessä on nimenomaan maan hallituksen antama pankkituki. Olen itse eduskunnan edustajana Valtion vakuusrahaston hallintoneuvostossa, mutta meiltä vietiin roskapankkilain hyväksymisen yhteydessä valta pois. Eduskunnan edustajina me olemme olleet avoimen, julkisen ja vastikkeellisen pankkituen kannalla. Se linja ei näytä kelpaavan maan hallitukselle. Hallituspuolueiden kansanedustajat, ja vähän muuten myös demarit, myönsivät kaiken pankkitukivallan Ahon hallitukselle.

Roskapankkilainsäädäntö, jota tukivat muut paitsi vasemmistoliitto ja vihreät ja joka on pilkkomisen välttämätön edellytys, oli petos eduskuntaa kohtaan. Sosialidemokraatteja petettiin, mutta heidän puolustuksekseen on sanottava, että he sallivat itsensä kyllä tulla petetyiksi. Heille sanottiin, että näin tässä käy, ja näin tässä kävi.

Mutta pankkien toimeentuloturvan ohella maassamme parannetaan myös pankinjohtajien toimeentuloturvaa. Säästöpankkien Keskus-Osake-Pankin toimitusjohtajalle Heikki Karppiselle tekivät hänen hallintoneuvostokaverinsa syksyllä 90 sellaisen työsopimuksen, että hänelle maksetaan kaikissa olosuhteissa viiden vuoden palkka ja että sen jälkeen hän saa täyden eläkkeen. Näin Heikki Karppinen on kolmen vuoden työrupeaman jälkeen kaunis ja rohkea, vapaa ja rikas. Paavo Prepula taas sai kultaisena kädenpuristuksena 12 kuukauden palkan, noin miljoonan markan erorahan. Samahan oli aikaisemmin tapahtunut myöskin Wegeliukselle.

Siihen tapaan Suomen eliitti pelastaa pankkinsa ja pankkiherrat turvaavat toinen toistensa toimeentulon. Kun tätä toimintaa valvoo Suomen poliittinen eliitti ja kun se kantaa teoistaan vain poliittisen vastuun, kukaan ei vastaa. Poliittista vastuuta, sitä että kukaan ei vastaa, kannetaan korkeilla palkoilla, aina vain entistä korkeammilla. Tulevan presidentinkin palkkaa ollaan nostamassa neljänneksellä. Kas siinä oiva esimerkki poliittisen eliitin eurosolidaarisuudesta työttömyydellä kyykytettävää kansaansa kohtaan.

Ahon — Viinasen hallitus syö pankkitukiasiassa SYP:n, KOP:n ja osuuspankkien kädestä. Ratkaisut, joita nyt tehtiin, ovat niille erityisen edullisia. Valtiovalta pelastaa pankit niiden ehdoilla eikä maksajien eli meidän veronmaksajien ehdoilla. Meidän ehtomme ovat: avoimuus, julkisuus ja vastikkeellisuus.

Valtiovalta on valtioneuvosto, presidentti Mauno Koiviston johdolla toimiva Esko Ahon hallitus. Suomen poliittinen eliitti, tämä porukka, makaa rähmällään Suomen pankkien edessä. Mutta tällä poliittisella eliitillähän on pankkikytkentänsä. Mauno Koivisto oli aikoinaan säästöpankin pääjohtaja, ja hallituksen ministereistä yli puolet kuuluu pankkipuolueeseen. Heillä on ollut tai on luottamustoimia pankeissa.

Eikä tilanne ole muuttumassa.

Presidenttiehdokkaista Raimo Ilaskivi on yhden pilkkojapankin eli Unitaksen hallintoneu-

voston puheenjohtaja. Missähän se oli tämä Ilaskivi silloin, kun SYP:ssä keinoteltiin?

Paavo Väyrynen taas on OKO:n eli osuuspankkien miehiä. Pääomamarkkinoiden liberalisoimisen aikaan tämä Väyrynen oli yhtä aikaa OKO:n hallintoneuvoston jäsen ja Suomen Pankin pankkivaltuusmies. Hän on meitä muita enemmän vastuussa kasinotalouden sallimisesta, viranomaisvalvonnan puutteesta. Missä olikaan osuuspankkimies Väyrynen silloin, kun pääomamarkkinoita liberalisoitiin Suomen Pankissa ja pankit toivat Suomeen ulkomailta syömävelkaa? (Ed. Stenius-Kaukonen: Missä hän on nyt?) Martti Ahtisaari taas on Suur-Helsingin Osuuspankin hallintoneuvoston jäsen. Kun siitä pankista on tehty osuuspankkien roskapankki, presidenttiehdokas Ahtisaari on viimeisen päälle roskapankkimiehiä.

Presidenttiehdokkaista pankkipuolueeseen kuuluvat lisäksi Kuuskoski, Rehn ja Kankaanniemi.

Poliittisesta eliitistä ainoa, joka kantaa vähän vastuuta, on Kauko Juhantalo. Hänkin tekee sen vain pakosta, oikeuden päätöksellä, ja hänkin tekee sen vasta ilmiannon jälkeen. Jos SKOP ei olisi romahtanut, olisiko Wegelius ilmiantanut Juhantalon? Montako sellaista juhantaloa meillä on keskuudessamme, joiden turvana on murtumaton pankkisalaisuus pilkkojapankeissa: SYP:ssä, KOP:ssä ja osuuspankeissa?

Kannatan sellaisia esityksiä, joiden mukaan herra Wegeliuksenkin toiminta ja moraali tulevat punnittaviksi oikeudessa. Arvelen, että näin käy. Ja hänen ohellaan SKOPin johtajista, Wegeliuksen lisäksi siis, ainakin herrat Riikonen, Kauniskangas, Laakso ja Vuorisalo ovat myöntäneet luottoja pankkinsa sisäisten ohjeiden vastaisesti. He ovat aiheuttaneet näillä toimillaan ainakin 0,5 miljardin markan luottotappiot, ja sen lisäksi he ovat aiheuttaneet SKOPin oman Interpolator-yhtiön kautta veronmaksajille yli 1,5 miljardin markan laskun. Oikeuteen vain!

Pankinjohtajien rikokset ovat yleisesti asianomistajarikoksia niin kauan kuin eduskunta ei ole saanut Juhantalo-asiassa ryvettyneen oikeusministeri Hannele Pokan lupaamaa lakiesitystä pankinjohtajien rikosten saattamisesta yleisen syyttäjän harkintaan ilman, että syytteen nostamiseen tarvitaan pankin lupa. No, tämä asia tiettävästi on huomenna valtioneuvostossa.

Toinen samassa Juhantalo-asiassa ryvettynyt henkilö, herra oikeuskansleri, on ollut usein poliittisen eliitin puolella, niin kuin myös muuten tasavallan presidentti Mauno Koivisto, joka puhui Juhantalo-asiassa kovin kummia kesällä 92. Oikeuskanslerin virastossa on lähes vuoden ajan ollut vastausta vailla pankkiasioista tekemäni kantelu. Se liittyy STS-Pankin tapaukseen. Vakuusrahaston johtokunnan jaosto eli ns. kolmen kopla ajoi yleistä oikeudenmukaisuuden asiaa huonosti STS-Pankin asiassa.

Samat kolme virkamiestä, Aranko, Ollila ja Laajanen, myös perustivat Suomen Säästöpankin. Heidän kauttaan SSP oli valtion luomus, ja sen design oli myös herrojen Aho ja Viinanen käsialaa. Siis herrat Aho ja Viinanen ovat osallistuneet Suomen Säästöpankin suunnitteluun ja perustamiseen näiden virkamiesten kautta.

Se, että SSP nyt pilkotaan veronmaksajien rahoilla, osoittaa, että SSP:n perustaminen olikin virhe. Jos toimitaan niin kuin nyt toimitaan ja kaikki Suomen Säästöpankin huonot luotot pannaan veronmaksajille maksuun valtion roskapankkiin, SSP:n perustaminen keväällä 1992 oli virhe. Aho ja Viinanen olivat osallisia siinä virheessä, ja nyt he panevat virheensä maksuun veronmaksajille korkojen kanssa.

Jos toimitaan niin kuin nyt toimitaan, tietyt säästöpankit olisi pitänyt päästää konkurssiin. Jos kaikki talletukset turvataan ja kaikki vastuut maksetaan veronmaksajien rahoista, konkurssivaihtoehto olisi pelastanut terveet säästöpankit. Nyt valtio vietteli Suomen Säästöpankin perustamiseen kannattavia pankkeja. Nyt ne uhrataan KOP:n, SYP:n ja osuuspankkien piilotuen tarpeeseen. Pankkiherroihin eli kettuherroihin ja miljoonakonniin ei voi luottaa eikä sen puoleen virkamiehiinkään.

Olen tänään lähettänyt oikeuskanslerille kantelun valtiovarainministeri Iiro Viinasen ja hänen valtiovarainministeriönsä virkamiesten virkatointen laillisuudesta. Valtiovarainministeriön virkamiesten piti osuuskuntalain mukaan turvata Ekan säästökassan tallettajien talletukset vaatimalla osuuskunnalta sitä varten riittävät vakuudet. Kun vakuudet eivät olekaan olleet turvaavat, virkamiesten toiminnasta saattaa tulla yhteiskunnalle 0,5 miljardin markan tappio. Ensin Suomen Säästöpankki lahdattiin valtion kustannuksella, ja kun vuorossa on Eka, pientallettajat joutuvat kärsimään virkamiesten laiminlyönneistä.

Eka joutui pitkään rahoittamaan itse itseään säästökassansa kautta, ja sen seurauksena Ekan säästökassatalletukset kasvoivat tänä vuonna puolella eli lähes 500 miljoonalla markalla. Että näin tapahtui, siitä hyötyi ennen muuta KOP ja muut pankit. Niille oli poliittisesti edullista lykätä

Ekan selvitystilaa siihen aikaan, jolloin maan hallitus kypsyi niiden grillissä säästöpankkien pilkkomiseen, ja siitä kärsivät Ekan tallettajat.

On aivan oikein, että Ekan pienten tallettajien pennoset turvataan lailla. Nämä säästöt vaarantuivat virkamiesten lepsuuden takia. Tapa, jolla virkamiesten laiminlyönnit ratkaistaan eduskuntaan tuodun hallituksen lakiesityksen avulla, on ylilyönti. Sen avulla uhrataan myös SOK:n ja Elannon säästökassat KOP:n ja muiden pankkien etujen mukaisella tavalla. Virkamiehet korjaavat virheitään virheillä, ja siitä säästöpankkien pilkkojat hyötyvät taas kerran.

Tällä Ekalla ei ole ollut mitään toimeentulon edellytyksiä. Nimittäin kotimarkkinoiden taloudelliset toiminnat eivät voi olla yleensä kannattavia niin kauan kuin meillä harjoitetaan nykyistä Ahon-Viinasen talouspolitiikkaa.

Rajuimman hyökkäyksensä tämä Ahon porvarihallitus on suorittanut rakennustoimintaa vastaan. Vaikka hallituksessa on oikein asuntoministeri, taloja rakennetaan vähemmän kuin vuosikymmeniin, vuokrat nousevat, vuokratalot rapistuvat ja keinottelu lisääntyy. Valtiovalta ei liene koskaan pannut pystyyn yhtä riskitöntä keinotteluun perustuvaa järjestelmää kuin ovat nykyiset lyhytaikaiset korkotukilainat. Siinä taataan rakennusliikkeille kymmenen vuoden ajaksi riskitöntä tuloa ja sen jälkeen vielä suuret myyntivoitot. Tämän hallitus tekee tietoisesti samaan aikaan, kun pienten ihmisten toimeentuloedellytyksiä heikennetään.

Sen lisäksi pöhöttyneet pankit saavat nyt rahaa isojen rakennusliikkeiden pelastamiseen konkurssilta. Sitä kautta tuhotaan rakennusalan kilpailuedellytykset maassamme suurten firmojen hyväksi. Kun hallituksen politiikalla rakennustoimintaa ajetaan alas, hallituksen pankkituella vääristetään kilpailua niin, että suuret ja sairaat jätetään henkiin mutta pienet ja terveet tapetaan.

Pankit hyötyvät pilkkomisasiassa valtion kustannuksella, kun käytännössä valtio on itse antanut tai taannut pilkkojapankeille rahat SSP:n ostamiseen. Eli suurissa liikepankeissa hallitus ei vaadi pantavaksi täytäntöön omistajavastuuta, vaikka SYP ja KOP eivät tule toimeen omillaan ja ovat kiinni valtion pankkitukiletkuissa.

Valtio on antanut sekä SYP:lle että KOP:lle rahaa lainaksi yli 1 700 miljoonaa markkaa kumpaisellekin. Näiden pankkien ei tarvitse maksaa tälle rahalle kolmeen vuoteen korkoa. Tätä kautta SYP ja KOP ostavat valtiolta valtion säästöpankit valtiolta lainaamillaan rahoilla, eikä niistä rahoista makseta valtiolle edes korkoa. Sitä paitsi niitä valtion rahoja ei palauteta edes valtiolle, valtio saa vain näiden pankkien osakkeita, ja se ei taas maksa näille pankeille mitään.

Sen lisäksi valtio takaa SYP:n ja KOP:n ulkomaisilta markkinoilta ottamia omapääomaehtoisia luottoja. Valtio myös maksaa SYP:n ja KOP:n puolesta ulkomaisille sijoittajille tällaisen pääomittamisen korot ja osingot. Pankkituki ei ole tältä osin vastikkeellista. Se "vastike", minkä valtio saa maksaessaan SYP:n ja KOP:n puolesta ulkomaisille sijoittajille korot ja osingot, on valtiovarainministeri Iiro Viinasen mukaan liikesalaisuus, eikä edes eduskunnalle ole kerrottu, millaista on pankkituen vastikkeellisuus tässä SYP:lle ja KOP:lle annettavan piilopankkituen tapauksessa.

Ed. Mäki-Hakola, kokoomuksen ryhmäpuhuja, esitti, että valtio saa tässä provisiota, mutta ei kertonut, saako nettoprovisiota. Sitä ei ole eduskunnalle kerrottu. Tältä osin väitän, että pankkituki ei ole vastikkeellista.

Pahinta on piilopankkituki. Me emme tiedä, paljonko me avustamme yksityisiä pankkeja SYP:tä, KOP:ta ja osuuspankkeja nyt tehtyjen ratkaisujen jälkeen. Se on melkein yhtä paha asia kuin ylimitoitettu pankkisalaisuus, jonka takia veronmaksajat eivät saa koskaan tietää, kenen velkoja he maksavat pankkituen muodossa.

Näyttää siltä, että pankkisalaisuutta ei olla lieventämässä julkisuuden lisäämisen suuntaan. Päinvastoin oikeusistuimissa pankinjohtajia vastaan nostetut oikeusjutut näkyy julistettavan salaisiksi eikä tieto kulje.

Kauppalehdessä julkaistaan protestilistaa pienistäkin maksuhäiriöistä. Siltä pohjalta olemme vasemmistoliitossa ajaneet määrätietoisesti pankkisalaisuuden murtamista siltä osin, että jälkikäteen julkistettaisiin yhteiskunnalle aiheutetut yli miljoonan markan vahingot. Olemme ehdottaneet, että sitä varten perustettaisiin julkinen rekisteri. Eduskunnassa on esiintynyt vain vähän tukea tällaiselle asialle. Maksajilla pitäisi olla oikeus edes tietää.

Samaan aikaan, kun ihmisten toimeentuloturvaa heikennetään, pankkien toimeentuloturvaa parannetaan. Kasinotalouden eli 1980-luvun loppuvuosien ripulitalouden aikaiset velat pannaan nyt maksuun pankkikriisisyyttömille mm. valtion maksujen ja verojen korotuksina, kunnallisverojen korotuksina, kiinteistöverona, eläkkeiden indeksikorotusten peruuttamisena ja lapsiperheiden toimeentulon heikentämisenä jne. Erityisen hyökkäyksen kohteena ovat yksinhuolta-

jat. Yksinhuoltajat maksavat Suomen pankkikriisistä enemmän kuin muut.

Ensi vuonna säädetään pankkikriisin hoitamiseksi, pankkituen rahojen keräämiseksi uusi arvonlisävero, minkä seurauksena kaikki palvelut joutuvat liikevaihtoverolle. Se on eurovero, EU-vero. On epäloogista kannattaa Suomen EU-jäsenyyttä ja vastustaa tätä euroveroa, arvonlisäveroa, palvelusten liikevaihtoveroa. Niin kuitenkin monet tekevät ja unohtavat, että pankkikriisiin on meillä ajauduttu europolitiikalla: maailman tiukimmalla rahapolitiikalla, kovan markan politiikalla ja nyt ideologis-aatteellisella inflaation vastaisella "taistelulla".

Se taistelu on sitä, että suomalaista hyvinvointivaltiota murennetaan. Kun markkinavoimat ja yksityinen sektori ovat ajaneet Suomen historiansa syvimpään lamaan eivätkä saa Suomea jaloilleen — siitä meillä on näyttöä — ne tuhoavat nyt myös julkisen sektorin. Ne tuottavat Suomeen turvattomuutta ja katkeruutta. Suomi toimii epäoikeudenmukaisesti.

Kaikkien ongelmien, niin myös pankkikriisin perussyy on väärä talouspolitiikka. Ensin sitä perusteltiin ns. kovan markan politiikalla. Nyt sitä perusteellaan Suomen EU-jäsenyyden sietämättömällä keveydellä.

Nykyinen hallitus ei pysty murtamaan laman psykologiaa, siksi koko hallitus pitää panna vaihtoon. Presidentinvaalien jälkeen pitää julistaa hallituksenvaihtoviikot, mieluummin uusilla eduskuntavaaleilla kuin ilman. Onkin jo alettava puhua vaalien jälkeisestä politiikasta. Nimittäin jos uusikin poliittinen eliitti pitää kiinni eurorahapolitiikasta, mikään ei vaalien jälkeenkään muutu. Suomi on sen jälkeen pysyvästi Euroopan syrjäkylä, jossa pankit nauttivat ihmisten säästöistä keskinäisinä läänityksinään ja jossa markkinatalous raaistuu ja meille kaikille käy huonosti.

Arvoisa puhemies! Toivotan tervetulleeksi Helsinkiin eduskuntatalon edustalle huomiseksi kaikki ne, jotka tätä hallituksen politiikkaa vastustavat. Tervetuloa!

Ed. Kuittinen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. D o n n e r : Arvoisa herra puhemies! Ed. Seppäsen puheenvuorossa tuli niin pitkä lista rikollisista, että voisi kuvitella, että ainakin vankilakriisi ratkaistaan sillä, että pannaan kaikkien Suomen pankkien pankinjohtajat ja muutkin syylliset vankilaan ja sitten ruvetaan ajamaan uutta hallitus- ja talouspolitiikkaa. Sinänsä mielenkiintoinen havainto kylläkin. (Ed. Jaakonsaari: Kannatan!) — Sitä ilmeisesti myös kannatetaan.

Minä olen kuullut puolalaisen aforistikon sananparren, joka kuuluu suurin piirtein näin, ellen siteeraa väärin, että "henkilö, joka on aina oikeassa, on usein väärässä". Se pätee minuunkin, mutta joskus se pätee myös ed. Seppäseen. (Ed. Stenius-Kaukonen: Kannattaako puolalaisia niin kauheasti lainata?) — No eipä sitten, siellä on puolalainen talous, sopii meille.

Säästöpankin myyminen on ilmeisesti ajankohtaistanut välikysymyksen tekemisen. Kaikesta huomaa, että se on kirjoitettu kovassa kiireessä ja suurella journalistisella innolla. En ole vertaillut, mutta tuntuu siltä, että jotkin tekstinosat voitaisiin suoraan lainata ed. Seppäsen teoksesta Pankkikirja. Ehkä ne onkin sieltä lainattu, tarkistetaan. (Vasemmalta: Ei ole!) — Ahaa, hän on kirjoittanut aivan uutta.

Keskustelunaiheitahan tässä asiassa riittää. Mutta täällähän on pankkituesta keskusteltu moneen otteeseen, ja mikäli eduskunta tammikuussa tänä vuonna olisi hyväksynyt hallituksen esityksen omaisuudenhoitoyhtiöistä, olisi luultavasti keskusteltu hieman vähemmän ja saatu aikaan vähän enemmän, sillä tapahtunut viivyttely ei ole edistänyt asioiden järkiperäistä hoitoa, ja siinä sitten menikin joitakin miljardeja.

Mitä hoitoon ja reseptiin tulee, minun on henkilökohtaisesti myönnettävä, että minä en tiedä, millä pankkikriisistä selvitään — muut ilmeisesti sen tietävät — osittain siksi, että se on osa yhteiskuntamme yleistä kriisiä, mutta myös siksi, että tähän kriisiin liittyviä tuomittavia tekoja on aivan liian paljon. Ketkä ovat syyllisiä, kuka on syyllinen?

Kerran, kun vierailin Kiinassa, jouduin Shanghaissa todistamaan ns. kulttuurivallankumouksen tuhoja. Konkreettinen tapaus oli erään hotellin tuhottu irtaimisto, joka edusti vanhaa kapitalistista kautta. Kysyessäni, kuka oli irtaimiston tuhonnut, sain vastaukseksi: neljän kopla. Tuntuu siltä, että tämänhetkinen neljän kopla on syyllinen SSP:n surulliseen kohtaloon, vaikka syylliset ovat muualla. Pankkikriisihän on järjestelmäkriisi, ja sellaisena sitä pitäisi käsitellä.

Mainitsin jo eduskunnan haluttomuudesta hyväksyä aiemmin esitetty nk. roskapankkilakiesitys. Välikysymyksen tekstissä, vaikka se on opposition kirjoittama ja hyväksymä, ei ihme kyllä kovin paljon viitata yleisiin asioihin, jotka

liittyvät nimenomaan tämän hallituksen omaan toimintaan. (Ed. Jaakonsaari: Vuosi sitten tehtiin se ja se ei onnistunut!) — Voi olla, että epäonnistui silloinkin, mutta ehkä olisi ollut syytä mainita muutamista asioista, esimerkiksi siitä, mitkä olisivat olleet seuraamukset, mikäli hallitus ei olisi tehnyt vuoden 1991 ecusidontapäätöstä vaan sen sijaan rohkeasti lähtenyt devalvoimaan siihen aikaan yliarvostettua markkaa noin 20 prosentilla. Tämä ilmeisesti on vaikuttanut vakavammin tähän kriisiin kuin monet muut asiat. Typeryyttähän se oli, mutta ei siitä ketään oikeastaan voi rangaista, koska typeryydestähän ei rangaista.

Välikysymystekstissä puhutaan syyllisistä, siis yksityisistä ja yrityksistä, jotka ovat aiheuttaneet tappioita yhteiskunnalle. Sanaakaan ei puhuta niistä pankeista, ainakaan tekstissä, ja pankinjohtajista, jotka houkuttelivat luotonsaantiin valuutoissa, mikä on sen jälkeen aiheuttanut kaikille valuuttamääräisiä lainoja ottaneille yli 40 prosenttia korkeamman lainavastuun markoissa laskettuna, mutta ehkä tämä vähitellen tulee tutkittavaksi. Sen sijaan se toivomus, joka eduskunnassa on hyväksytty, että retroaktiivisin toimenpitein voitaisiin saattaa syylliset syytteeseen, perustuu minusta harhaluuloihin. Minä en usko tähän, vaikka pidennettäisiinkin aikaa.

Tosiasiahan on, että maassamme on tällä hetkellä vieläkin ylisuuri ja ylipainoinen pankkijärjestelmä, joka käytännöllisesti katsoen on valtion suojassa ja valtion hallinnassa. Pankkialan struktuuri on väärä. Me emme luultavasti tarvitse enempää kuin kaksi kolme täyden palvelun pankkia vielä huomioon ottaen sen, että piakkoin tulee markkinoille myös katutasolla toimivia ulkomaisia pankkeja, etunenässä tietojeni mukaan Svenska Handelsbanken, joka on menestyvä ja menestynyt suurpankki. Jos nykyinen suomalainen järjestelmä tavallaan on vaihtoehdoton, tulee ulkomaisten pankkien läsnäolo lisäämään kilpailua ja poistamaan sen huolen, jonka välikysymyksen kirjoittajat tuntevat markkinataloudesta. Ainakin osa allekirjoittajista on aikoinaan kuulunut Suomen kommunistiseen puolueeseen, jonka ylimpänä ihanteena siihen aikaan oli surullisesti manalle menneen Neuvostoliiton talous. Sitä ei aikoinaan arvosteltu, ainakaan ei heidän taholtaan, eikä se ollut markkinataloutta. Minusta tämä mielenmuutos on erittäin tervetullut. Sehän merkitsee, että melkein koko eduskunta on markkinatalouden kannattaja.

Mihin ollaan menossa, arvoisa puhemies? Markkinataloutta kaipaava vasemmisto olisi 80-luvun vuosina voinut olla ehdottamassa talouden suljettujen tai kartellisoitujen toimintojen yksityistämistä, esimerkiksi sellaisten lähes monopoliasemassa toimivien valtionyhtiöiden kuin Kemiran ja Nesteen myymistä. Markkinataloutta kaipaava vasemmisto olisi myös voinut laatia analyysia siitä, mitä osia kuntien ja valtion toiminnasta olisi voitu kilpailuttaa. Markkinataloutta kaipaava vasemmisto olisi myös voinut olla vaatimassa työelämää ja yritysten toimintaa koskevien sääntöviidakkojen purkamista.

En halua väittää, että muukaan yhteiskunnan mielipidespektri olisi ollut näitä muutoksia vaatimassa. Kokoomukselainen kauppa- ja teollisuusministeri kielsi ehdottomasti harkitsemasta valtion monopolien myymistä. Nehän olivat niin kannattavia. Se oli sitä aikaa. Kuntien ja valtion työntekijät eivät halunneet keskustella suojatyöpaikoistaan. Ammattiyhdistysliike vastusti innokkaasti kaikkea työelämään liittyvää joustoa. Suuret yritykset ja niiden vasallit halusivat ylläpitää jäykkää työsopimusmallia. Syyllisiä riittää, mutta en minä tiedä, riittääkö tämä mihinkään rikosoikeudelliseen harkintaan. Se on yhteiskunnan perussairautta, jota tänään perataan.

Näin kaivettiin perustaa sille pankkikriisille, joka on johtanut valtavaan julkisvallan interventioon, 70 miljardin oletettuihin ja tuleviin luottotappioihin ja pankkien pitkälle menevään sosialisointiin. Täytyy sanoa ed. Seppäsen kunniaksi, että hän on aina vastustanut sosialisointia ainakin sinä aikana, kun minä olen ollut eduskunnassa. Se on hyvä asia.

Niin kauan kuin tallettajasuoja on absoluuttinen ja valtio lainaa huomattavia rahasummia ulkomailta, on yhteiskunnan kansainvälinen riskinottokyky marginaalinen, mikä voisi johtaa nykyistä syvempään rahoituslamaan kaikkine pahoine seuraamuksineen. Sen takia SSP:n myyminen ja pilkkominen oli loogisesti perusteltava toimenpide, joka ikävä kyllä olisi pitänyt tehdä paljon aikaisemmin. Ostajapankit ainakin osittain ovat yrittäneet korostaa vastuutaan, jos verrataan niiden saamaa tukea SSP:n hukattuihin miljardeihin.

Toinen asia on se tapa, jolla pankkijärjestelmää nykyisin kontrolloidaan. Siinä on runsaasti parantamisen varaa, mutta se vaatii erittäin huomattavia henkilöresursseja. Istuntosalissa ei näitä epäkohtia korjata, ei edes ponsien muodossa, joita runsaasti jaeltiin ja hyväksyttiin 12. lokakuuta, kun eduskunta hyväksyi neljännen lisätalousarvion.

Välikysymyksen teksti puuttuu mielestäni aika lailla pinnallisesti kysymykseen pankkisa-

laisuudesta. Ymmärsin, että tässä ministeri Viinanen ja ed. Seppänen ovat suurin piirtein samoilla linjoilla, jos olen oikein tulkinnut. Sen osittainen murtuminen ei kuitenkaan automaattisesti voi johtaa tekstin kirjoittajien ehdottamaan ilmeisesti julkiseen rekisteriin pankkiasiakkaista, yksityisistä ja yrityksistä. Onhan protestilista olemassa. Kaikki eivät ole aiheuttaneet "yhteiskunnalle peruuttamattomia luottotappioita", koska ei edes Suomen Pankki, joka joutui ottamaan haltuunsa SKOPin, kuvittele, että koko se kiinteistömassa, joka pankille joutui, on menetettyä omaisuutta. Siitä huolimatta kysymys tietysti on paikallaan, koska eduskunnan budjettivalta on absoluuttinen ja loukkaamaton, mutta tuntuu vähemmän mielekkäältä olla mukana päättämässä asioista, joista eduskunnalla ja kansalla ei ole muuta kuin perin hataraa tietoa. Kun otetaan huomioon, minkälaisista yksityiskohdista joskus valtiovarainvaliokunnassakin keskustellaan, 50 miljardia tai vastaava summa on lähinnä läpihuutojuttu.

Kaiken lisäksi, kun puhutaan pankkisalaisuudesta, nämä salaisuudet näyttävät leviävän salamannopeasti julkisuuteen. Kun salaista pilkkomisratkaisua käsiteltiin Vakuusrahaston hallintoneuvostossa ja meiltä jäseniltä vaadittiin kirjallista salassapitositoumusta, arvasin illalla, että käsitellyt asiat olisivat seuraavan päivän Helsingin Sanomissa, mikä piti paikkansa. Sen ymmärrän hyvin, että tästä asiasta päättävät henkilöt, siis maan hallituksen jäsenet, joutuivat väistelemään, kun asia otettiin esille, sillä olisi ollut hyvin mahdollista, että SSP:n ostajien intressi jossakin vaiheessa olisi laantunut. Ja mitä sitten olisi tapahtunut? SSP:n oma mies Prepula kierteli tosin eduskunnassa kertomassa, että SSP:n arvo oli 15 miljardia, mutta mikäli tämä olisi ollut totta, olisi voinut kuvitella, että joku järkevä finanssikonsortio olisi tarjonnut pankista edes 10 miljardia, mutta eipä tarjonnutkaan.

Joku kysyi minulta kerran, mikä oikeastaan on hinta. Vastasin silloin, typerä kun olen, että hinta on ostajan ja myyjän välinen sopimus. Tämän SSP-sopimuksen hinta oli 5,6 miljardia, mutta se ei tietenkään automaattisesti merkitse sitä, että ostajapankit tulevat rikkaammiksi tai yhteiskunta köyhemmäksi. Kilpailun rajoittaminen niiden välillä kuudeksi kuukaudeksi on sen sijaan erittäin arveluttava toimenpide, joka johtaa kysymykseen, miksi tämä pankkikartelli haluaa suojata itseään ja vielä kaiken kukkuraksi saa tälle viranomaisten siunauksen.

Vastauksia on, kuten olemme huomanneet, paljon, mutta mikä on kysymys? Toivottavasti välikysymyksen esittäjät nyt keskustelun aikana pystyvät esittämään selvän mallin siitä, millä tavalla he olisivat tätä rahoituskriisiä hoitaneet. Kuuntelin kyllä ed. Seppästä, mutta häneltä en ainakaan sitä saanut. Mahdollisesti he olisivat hoitaneet sen paremmin, en tiedä, mahdollisesti huonommin. Sanoisin kuitenkin tässä, että kukaan rehellinen ihminen tai yritys ei ota velkaa siinä toivossa, ettei pystyisi sitä maksamaan takaisin tai tuottavasti hyödyntämään. Epärehellisiä ihmisiä ja yrityksiä on tietysti olemassa, mutta toivoisin ja luulen tietäväni, että valtaosa Suomen kansasta on rehellistä väkeä. Meidän on yksinkertaisesti selvittävä tästä. Maamme substanssi, sen tuottokyky on ratkaisevasti heikentynyt. Tulemme elämään kauan köyhemmin. Se käsitys, että koko tämä kriisi johtuisi maan, kansan, yritysten täydellisestä epärehellisyydestä, on minusta väärä ja loukkaava.

Kun markka päätettiin jättää kellumaan, ja se kellui kyllä vain yhteen suuntaan, alaspäin, tai oli upota, lausui valtion päämies, että markka vähitellen palautuisi entiseen arvoonsa. Olen odottanut tätä hetkeä kauan, ja joudun sitä vielä kauan odottamaan, koska kotimainen kysyntä on heikkoa, konkurssien määrä edelleen hyvin suuri, verorasitus Euroopan huippuluokkaa ja hallitus näyttää julistavan jonkinlaista ainoata yhtä tietä tulevaisuuteen. Sellaista ei ole, me tiedämme sen. Tämä ei pidä paikkaansa.

Millä muutetaan Suomen suuntaa? Meidän olisi keskusteltava siis peruskysymyksistä. En tiedä, mitä hallitus pitkällä tai lyhyellä tähtäyksellä tulee vastaamaan, paitsi pankkikriisin suhteen. Sen vastauksen jo kuulimme. Joka tapauksessa minusta tämä kriisi ansaitsisi paremman lähtökohdan kuin tässä kirjattu välikysymysteksti. Siksi ruotsalainen eduskuntaryhmä tulee kannattamaan yksinkertaista päiväjärjestykseen siirtymistä.

Arvoisa puhemies! Jos hallitus aiotaan kaataa, pitäisi käyttää parempia aseita.

Ed. Kuuskoski merkitään läsnä olevaksi.

Ed. N i k u l a : Arvoisa puhemies! Vihreä eduskuntaryhmä on allekirjoittanut välikysymyksen, koska emme ole alkuunkaan vakuuttuneita siitä, että hallituksen hyväksymä sopimus Suomen Säästöpankin liiketoimintojen myymisestä kilpailijapankeille on paras mahdollinen.

Olemme yhtyneet välikysymykseen myös siitä syystä, että hallitusta tukevat puolueet ja valitettavasti suuri osa sosialidemokraattista oppositiota ovat estäneet pankkituen käytön julkisuuden, mikä myötävaikuttaa siihen, että SSP:n kaupan ehdot ovat jääneet valtion kannalta sangen epäedullisiksi. Julkisuuden puute voi edesauttaa sitäkin, että kaupassa siirtyi pankkitukea piilotukena ostajapankeille. Hallitus on jatkanut tietojen pimittämistä julistaessaan luovutussopimuksen salaiseksi. Tämän salassapitopäätöksen ulkopuolelle sen sijaan jäivät mm. Suomen Pankin ja rahoitustarkastuksen lausunnot, joita jäljempänä käytän arvioidessani SSP:n kauppahinnan oikeellisuutta.

Sinänsä ratkaisun tulos on sovitettavissa niihin tavoitteisiin, joita vihreä eduskuntaryhmä on jo aikaisemmin esittänyt pankkituen suurimpana saajana olleiden säästöpankkien alasajosta, mutta me emme olisi tehneet ratkaisua näillä ehdoilla emmekä salailisi päätöksemme perusteita kansalaisilta. Esitän tämän vastauksena myös ed. Mattilan, keskustan ryhmäpuheenjohtajan, kyselyihin.

Aloitan itse kaupan tarkastelusta. Hallitus on hyväksynyt kaupan, jolla Suomen Säästöpankin liiketoiminnat myydään Kansallispankille, OKO:n nimeämille osuuspankeille, Postipankille ja Suomen Yhdyspankille. Lisäksi näille myydään SSP:n koko osakekanta peräti neljän markan kauppahinnalla. Ostajat saavat näillä markoilla myös Sp-palvelu Oy:n osakkeet ja hallitsevat siten kaikkien säästöpankkiasiakkaiden tietopalveluja, niidenkin, jotka jäävät hyvin tuottavina ja toimintakykyisinä kaupan ulkopuolelle.

Liiketoimintojen kaupan kohteena on noin 51 miljardin markan talletuskanta ja noin 45 miljardin markan luottokanta. Roskapankkiin siirretään Suomen Säästöpankin ongelmaluotot ja kiinteistöt, joiden yhteismäärä on noin 27 miljardia markkaa. Ostajapankit eivät siis joudu ottamaan vastaan riskiasiakkaita.

Hallitus tulee avokätisesti ostajia vastaan veronmaksajien rahoilla. Kaupassa ostaville pankeille siirtyy nimittäin vielä 6,5 miljardia markkaa enintään 1 miljoonan markan suuruisia yritys- ja henkilöluottoja, joiden koko luottoriski jää omaisuudenhoitoyhtiölle pankkituella siis edelleen maksettavaksi.

Anto- ja ottolainauksen marginaalin — sen, mistä pankin voitto kertyy — on arvioitu olevan kahtena ensimmäisenä vuotena 5,5 prosenttiyksikköä ja senkin jälkeen alenevan vain 4,2 prosenttiyksikön tasolle. Vakuusrahasto itsekin myöntää, että "kansainvälisesti katsoen marginaalit ovat erittäin korkeat".

Kaupassa ostajapankit saavat siis riskeistä täysin puhdistetut säästöpankkien liiketoiminnat, jotka on vielä viritetty todella hyvään tuottokuntoon. Säästöpankeissa oli aloitettu rationalisointi- ja tehostamistoimet, ja näiden on todettu edenneen suunnitellulla tavalla. On selvää, että kaupan kohde oli mitä houkuttelevin. Hallituksen asiana olisi ollut valvoa, että kaupassa saadaan hyvin tuottavien ja riskittömien liiketoimien arvoa vastaava korkea hinta.

Hinta on 5,6 miljardia markkaa, mistä kukin ostajapankki maksaa 1,4 miljardia. Käteistä rahaa käytetään vain osaksi, alle puolet, 2,3 miljardia markkaa. Muina maksuvälineinä on pörssi- ja pankkiosakkeita sekä pääomatodistuksia. Vakuusrahasto puolestaan sitoutuu ostamaan SYP:n Unitakselta pörssiosakkeita sekä merkitsemään Unitaksen ja KOP:n osakkeita samoin kuin osuuspankkien pääomatodistuksia loppukauppahinnan arvoa vastaavasti.

Valtio saa tässä kaupassa kauppahintana vain 1,45 miljardin markan arvosta pankkiosakkeita. Tässä mielessä valtiovarainministeri Viinasen vastaus, että valtio hyötyy omistajuutensa kautta, kutistuu aivan merkittävästi.

Vihreä eduskuntaryhmä pitää kauppahintaa sekä halpuudeltaan että suoritustavaltaan ostajapankkeja häikäilemättä suosivana.

Arvoisa puhemies! Hallitus perusteli kaupan hyväksymistä pääministeri Ahon ilmoituksessa eduskunnalle 22. lokakuuta kolmella näkökohdalla:

1) veronmaksajien etu,
2) pankkirakenteen tervehdyttäminen,
3) tallettajien ja velallisten aseman vahvistaminen.

Kyselytunnilla 28. lokakuuta pääministeri lisäsi vielä, että myyntiin oli vaikuttanut myös säästöpankkien talletuspako.

Kaupan taustasta voidaan todeta, että hallitus on antanut sellaisen kuvan, että SSP:n myynti kypsyi yötä myöten 21.10.93. Tosiasiassa valtiovalta oli ajanut säästöpankkeja myyntikuntoon jo paljon aikaisemmin. Kesällä 92 Valtion vakuusrahasto teki päätöksen säästöpankeille annettavasta pankkituesta. Sen ehdoksi Vakuusrahasto asetti säästöpankkien yhdistymisen ja osakeyhtiömuodon.

Näin pakotettiin runsas puolitoista vuotta sitten yhteen säästöpankkiosakeyhtiöön myös terveitä ja hyvää tulosta tekeviä säästöpankkeja. Vaihtoehdot, että yhteen pantaisiin vain hei-

koimmat säästöpankit eli ns. likainen tusina tai että nämä asetettaisiin konkurssiin, olivat vain ohimennen esillä, ulkomainen ostajataho SSP:n joidenkin alojen tai alueiden osalta ei oikeastaan lainkaan. Säästöpankkien terveet yksiköt pakotettiin mukaan SSP:n tulevien tappioiden tasaamiseksi. On siten luonnollista, että yhdistymiseen pakotetut terveet säästöpankit ja niiden henkilöstö samoin kuin asiakkaatkin syystä tuntevat tulleensa hallituksen pettämiksi.

Hallituksen tarjoaman sateenvarjon alla on siis jo puolentoista vuoden ajan määrätietoisesti kudottu seittiä, johon säästöpankit on saatu takertumaan ostajille soveliaaksi suupalaksi. Hallitus osoitti tässä yhtä olematonta etiikkaa ja moraalia kuin kelvottomimmat säästöpankinjohtajat ikään.

Säästöpankit ovat kuluneen 12 kuukauden aikana menettäneet talletuksia, mutta näin on käynyt myös muiden pankkien kohdalla. Säästöpankkien menetykset ovat olleet suurimmat, mutta erot eivät ole muihin pankkeihin nähden olleet dramaattisen suuria.

On lisäksi tärkeätä todeta, että säästöpankkien talletusten väheneminen on ollut myös täysin tietoisen toiminnan tulosta. Vakuusrahasto vaati säästöpankkeja irtautumaan ongelmallisista ylikorkoisista lähdeverollisista talletuksistaan. Säästöpankit irtisanoivatkin näitä nimenomaan liiketoimintansa tervehdyttämiseksi ja korkokatteensa parantamiseksi. Kun tässä sitten saavutettiin tuloksia, hallitus lukee senkin säästöpankkien rasitukseksi.

Tallettajat eivät tarvitse SSP:n kauppaa asemansa vahvistamiseksi siitä yksinkertaisesta syystä, että heidän tallettamiensa varojen takaisinmaksu korkoineen on lailla täysin turvattu, eikä sitä siis tästä enää voi eikä tarvitse vahvistaa. Eri asia on, että pilkkojapankeille siirtyvien talletusten korot voivat vastaisuudessa kilpailun vähenemisen tai katoamisen myötä laskea, tallettajien tappioksi tietenkin.

Kun hallitus sanoo, että SSP:n pilkkomisessa myytiin liiketoiminnat, tämä on karhun nimittämistä mesikämmeneksi. Tosiasiassa kaupassa myytiin miljoonan suomalaisen asiakassuhteet ja talletukset uusille haltijoille ja siirrettiin uusille velkojille satojatuhansia velkasuhteita samoin kuin niiden vakuutena olevia asunto-osakkeita, omakotitaloihin kiinnitettyjä velkakirjoja ja muuta varallisuutta. Yksikään Säästöpankin asiakas ei tehnyt talletustensa tai velkojensa ja niiden panttina olevan omaisuuden uusien haltijoiden kanssa minkäänlaista sopimusta.

On syytä muistuttaa, että rahaa pankkiin tallettanut on pankin velkoja. Rahoitustarkastus esittikin Vakuusrahastolle 11. lokakuuta 93 kaupasta tai kauppasuunnitelmasta antamassaan lausunnossa, että talletusten siirtyminen SSP:ltä ostajapankeille edellyttää tallettajan suostumusta, koska tallettajan velallisena oleva pankki vaihtuu. Rahoitustarkastus varoitti turvautumasta sellaiseen ajatukseen, että talletukset siirtyvät ostajapankeille tallettajien hiljaisten suostumusten perusteella. Ostajapankit eivät siten voi lähteä siitä, että tallettajat hyväksyvät talletustensa siirtymisen niille pelkästään sillä, että tallettajat eivät reagoi siirtoa vastaan. Jokaisen tallettajan kanssa on siirtymisestä tehtävä eri sopimus.

Rahoitustarkastus painotti edelleen, että Suomen Säästöpankin asiakkaiden, erityisesti talletajien, asema on turvattava huolellisesti myös teknisten ratkaisujen osalta. Pankkisalaisuusnäkökohdat on otettava huomioon tarkoin sekä talletusten että lainojen osalta, rahoitustarkastus tähdensi.

Tiedämme nyt, että toisin on käynyt. Siirtyvien asiakkaiden tilitiedot ja velkasuhteet sekä näistä ilmenevät liikesalaisuudet eivät olekaan olleet turvatut. Ostajat saavat kaupassa myös säästöpankkien tietoliikennepalvelut hoitavan Sp-palvelun. Se sisältyy Suomen Säästöpankin osakekannan 4 markan kauppahintaan. Tietoliikenne on jo pahasti katkeillut, ja odotetaan aiheellisesti konkurssiaaltoa sekä tästä aiheutuvia luottotappioita ja työttömyyttä. Veronmaksajien etu on tässäkin unohdettu.

Tapahtuneet laiminlyönnit antavat aiheen pelätä, että ostajapankit eivät myöskään ole halukkaita tai pysty noudattamaan rahoitustarkastuksen lausunnossa esitettyä pidättyvyyttä kuitata siirtyviltä tallettajilta olevia saataviaan kaupassa saamiaan talletuksia vastaan. Ostajapankki voi ahmaista sille tulevan Säästöpankin konttorin asiakkaan talletuksen, jos tallettajalla on velkaa samalle ostajapankille. Tämän perusteella on vaikea yhtyä hallituksen vakuutteluun, että sen hyväksymä kauppa voisi enää lakia paremmin turvata tallettajia sen enempää kuin velallisiakaan. Hallitus on surutta pistänyt miljoona suomalaista heitä kuulematta pankilliseen diasporaan.

Hallitus julkisti SSP-kaupan yhteydessä Vakuusrahaston esityksen, jossa aluksi tarkastellaan pankkialan mahdollista ylikapasiteettia. Rahasto myöntää, että kapasiteetti ja ylikapasiteetti ovat vaikeasti mitattavissa. Vakuusrahaston johtopäätös on siten perusteiltaan heikko, kun se sanoo, että yleinen käsitys on, että kapasi-

teettia on Suomen talouselämän tarpeisiin merkittävästi liikaa, ja ilmoittaa arvioiden vaihtelevan 20—50 prosentin välillä. Jo näin leveä haarukka osoittaa, että kyse on enemmänkin arvauksesta kuin arviosta eikä lainkaan tilanteen objektiivisesta selvittämisestä.

Suomen pankkialan kapasiteettia on joskus arvioitu ottamalla vertauskohteeksi muut länsimaat. Tällöin on kuitenkin unohdettu se tosiasia, että Suomi on paljon harvemmin asuttu kuin monet vertailumaat, vielä Ruotsikin mukaan lukien. Vuoden 1991 lopussa meillä oli yksi pankkikonttori keskimäärin 1 760 asukasta kohden. Verrattaessa konttoritiheyttämme väestöön suhteutettuna muihin maihin havaitaan, että Suomen konttoriverkosto ei ole kovin paisunut. Jokseenkin saman verran ja jopa vähemmän asukkaita konttoria kohden on esimerkiksi Belgiassa, Saksassa ja Tanskassa. Merkittävästi meikäläistä harvempi verkko on lähinnä Ranskassa ja Italiassa.

Vertailussa on sivuutettu myös se, että Suomessa valtaosa maksuliikenteestä hoidetaan pankkijärjestelmässä, kun esimerkiksi Ruotsissa valtaosa maksujen välityksestä tapahtuu postisiirtoina. Pankkisiirtojen määrä yhtä toimihenkilöä kohden on Suomessa yli kaksinkertainen Ruotsiin verrattuna. (Ed. S-L. Anttila: Ja Tanskaankin verrattuna!)

SSP-kaupan valmistelussa on tarkasteltu myös vaihtoehtoa, että ostajia olisi vain yksi, jompikumpi liikepankeista tai Postipankki. Vaihtoehtoa tarkasteltiin myös pankkialan keskittymisen tuomien haittojen kannalta. Tästä tarkastelusta oli kokonaan kuitenkin osuuspankkivaihtoehto jätetty pois, aivan ilmeisesti siitä syystä, että Suomen kaikista kunnista peräti 9:ssä 10:stä osuuspankki olisi Suomen Säästöpankin konttorien ostajana saanut yli 50 prosentin markkinaosuuden.

Nyt tehty ratkaisu tähtää siihen, että ostajapankit eivät pääsisi millään alueella määräävään asemaan. Säästöpankkien runsaat 650 konttoria on yksin kappalein jaettu KOPin, OKOn, PSP:n ja SYP:n kesken. Tämä koskee kuitenkin vain alkutilannetta. Millään tavoin kaupassa ei ole edes pyritty varmistamaan sitä, että ostajat eivät myy saamiaan säästöpankkien konttoreita edelleen. Alan terminologiaa käyttääkseni hallitus ei ole huolehtinut siitä, että pilkotun Suomen Säästöpankin konttoreilla ei aleta käydä kauppaa jälkimarkkinoilla. Esimerkinomaisesti voi kysyä, kuinka pitkään Kansallispankilla on käyttöä Säästöpankin konttorilla Vetelissä tai Lopella tai Kolarissa tai SYP:llä Sallassa tai Keminmaalla.

Vakuusrahasto torjui arvioinneissaan PSP:n yksin Suomen Säästöpankin ostajana sillä perusteella, että näiden kahden pankin toimintatavat ovat tyystin erilaiset. Jos tämä pitää todella paikkansa, PSP:llä ei siten olisi mitään käyttöä nyt saamillaan 153 säästöpankkikonttorilla. Mikään ei myöskään estä PSP:tä myymästä näitä konttoreita edelleen vaikkapa osuuspankeille.

Suomen Säästöpankin konttoreilla tullaankin varmasti käymään kauppaa edelleen. Sen lopputulos on helppo nähdä. Suurimmassa osassa maata valtapankki tulee olemaan osuuspankki, kun liikepankit ja Postipankki myyvät nyt saamansa säästöpankkien konttorit.

Aitoa pankkikilpailua jää pääkaupunkiseudun lisäksi ehkä muutamaan suurimpaan kaupunkiin ja asutuskeskukseen. Pankkialalta on kyllä purettu ylikapasiteettia mutta paniikissa, ja samalla on saatu aikaan tilanne, jossa pankkikilpailun puuttuessa talletuskorkoja on mahdollisuus painaa alas ja lainakorkoja hivuttaa ylös.

Ostajapankit ilmoittavat, että vuoden 1994 lopussa vielä noin 4 500 säästöpankkien toimihenkilöä on pankkien palveluksessa. Kukaan ei kerro, mikä on tilanne tämän jälkeen. Pankkitoimihenkilöt palvelevat asiakkaita tiskillä. Siellä ei ole tehty niitä virheitä, joista pankkikriisi aiheutui, vaan pankkien takahuoneissa.

Arvoisa puhemies! Kun nyt jo tiedetään, että omaisuudenhoitoyhtiöillä tulee olemaan paljon ja kiireistä työtä, vihreät edellyttävät, että yhtiö tarjoaa työtehtäviä säästöpankkien toimihenkilöille, jotka eivät ole syypäitä pankkinsa kriisiin.

Pankkikilpailun kannalta rahoitustarkastus huomauttaa lausunnossaan kuivasti, että uuden talletuspankin toimiluvan myöntäminen on oikeudellinen eikä vapaaharkintainen ratkaisu. Toimilupa on myönnettävä, jos sitä ei todeta yleisen edun vastaiseksi. Pahaenteinen on rahoitustarkastuksen jatkokommentti: "Tulisi erikseen selvittää, miten vastaisuudessa tulee suhtautua uusiin lupahakemuksiin".

SSP-kaupalla luodaan edellytykset pankkipalvelupaikkojen vähentämiselle harvaan asutussa maassamme. Sen sijaan siinä ei ole mitenkään varmistettu pankkikilpailun toteutumista uusissa oloissa. Päinvastoin on odotettavissa, että kaupan johdosta pankkituen jo kertaalleen maksaneet ihmiset saavat tyytyä entistä alempiin talletuskorkoihin mutta maksavat sitäkin korkeampia lainakorkoja.

Hallitus näyttää myös varautuvan, ikään kuin

niittinä pankkikilpailun tukahduttamisessa, siihen, että uusia talletuspankkitoimilupia ei enää tarvitsisi myöntää. Siihenhän tuo rahoitustarkastuksen lausunto viittaa.

Ostajapankkien haltuun siirtyneen Säästöpankin tietoliikenteen häiriintyminen on myös vakava varoitus kilpailunrajoituksista.

Kannattaa muistaa perimätieto, jonka mukaan Kansallis-Osake-Pankin perusti viime vuosisadalla joukko pennittömiä idealisteja. Yritys osoittautui menestykseksi, jossa nyt tehty kauppa on tärkeä vaihe. Sitä tosin alkuperäinen idealismi ei enää ollut tekemässä.

Hallituksen uusin veto saattaa olla myös ekopankkilaisten, tämän päivän kaukonäköisten idealistien toiminnan vaikeuttaminen. Heidän realistinen hankkeensa olisikin saatava nyt vauhtiin, kun sadattuhannet olemassa olevaan pankkijärjestelmään perin juurin tympääntyneet ihmiset etsivät eettisesti ja moraalisesti kestävää vaihtoehtoa.

Niillekin veronmaksajille, joilla ei ole Säästöpankissa talletusta tai lainaa, kauppa on kahdessa mielessä tärkeä: Ensinnäkin pankkituen kasvu on vihdoin saatava pysäytettyä, toisekseen kauppahinnan on tarkalleen vastattava SSP:n todellista arvoa.

Hallitus on varsin häveliäästi kertonut, mitä kaikkea on tarkoitus siirtää Säästöpankin kaupan edellytyksenä olevaan omaisuudenhoitoyhtiöön. Heti roskapankkiin menee siis noin 27 miljardia ongelmaluottoja ja kiinteistöjä. Mutta tässä ei ole kaikki. Luovutussopimuksen mukaan ostajapankit saavat vielä kahden vuoden ajan siirtää roskapankkiin suuria järjestämättömiä saamisia yrityksiltä. Kun SSP:n luovutussopimus on julistettu salaiseksi, on vaikea valvoa edes sitä, että ostajapankit eivät onnistu siirtämään roskapankkiin myös omia roskalainojaan esimerkiksi Säästöpankeista tulleisiin lainoihin yhdistettyinä ja uudistettuina.

Pankkituen tarve ei siis valitettavasti pääty Säästöpankin pilkkomiseen. Ei ole siten ihme, että Suomen Pankki toteaa kauppasuunnitelmasta 11. lokakuuta 1993 antamassaan lausunnossa, että tällainen menettely aiheuttaa epävarmuutta valtion vastuiden ja tappioiden määrästä. Lausunnon silokielen takaa on luettavissa murhaavaa kritiikkiä kauppaa kohtaan.

Yksi olennaisimpia asioita koko kaupassa on sen hinta, kysymys siitä, saako valtio ja sitä kautta veronmaksajakunta omistamastaan Säästöpankista sen todellista arvoa vastaavan korvauksen.

Vastauksessaan välikysymykseen valtiovarainministeri Viinanen sanoi, että lähtökohtana oli päästä edullisimpaan vaihtoehtoon. Lopputuloksesta hän toteaa: "Uutta kannattavaa liiketoimintaa siirtyy ostajille varsin pienin kiintein kustannuksin." Ei siten ihme, että valtiovarainministeri käytti yhdeksänliuskaisessa vastauksessaan vain liuskan verran Suomen Säästöpankin kauppahinnan puolustelemiseen. Lukuja hän mainitsi kovin vähän, joten seuraavassa tarkastelen niitä tarkemmin.

Vakuusrahasto on omassa esityksessään tutkinut eri myyntivaihtoehtoja. Myynti Postipankille torjutaan kaikkein heikoimmin perustein viittaamalla mm. pankkien erilaisiin yrityskulttuureihin, mitä sillä sitten tarkoitettaneenkin. Tässä vaihtoehdossa kuitenkin Suomen Säästöpankin konttoreille olisi ollut edelleen käyttöä ja pankkitoiminnan kapasiteetin purkaminen, sikäli kun siihen havaitaan perusteltua tarvetta, olisi voinut tapahtua paljon hallitummin kuin toteutuneessa vaihtoehdossa. Säästöpankkien tuottavat osat olisivat säilyneet edelleen valtion omistuksessa. Perustelut, joilla PSP-vaihtoehto torjuttiin, eivät vakuuta siitäkään syystä, että nytkin Postipankki on yksi Suomen Säästöpankin ostajista.

Vaihtoehtoja pohtiessaan Vakuusrahasto toteaa, että ratkaisu edellyttää Suomen Säästöpankin heikkotuottoisten taikka epänormaalien tai epävarmojen omaisuuserien siirtämistä omaisuudenhoitoyhtiöön. Sitä ei kerrota, että näin tapahtuu myös nyt toteutuneessa ja hallituksen hyväksymässä vaihtoehdossa.

Säästöpankkien kaupassa on kerta kaikkiaan myyty vain tuottavat ja riskittömät liiketoiminnat. Siinä on vielä varmistettu, että ostajat pääsevät kahden tulevan vuoden aikana riskipitoisiksi osoittautuvista asiakkaista valtion kustannuksella eroon. Heti kaupan hyväksymisen jälkeen onkin eri tahoilta tullut hälyttäviä tietoja siitä, miten kovin ottein uudet omistajat kohtelevat haltuunsa saamiensa säästöpankkien konttoreiden yritys- ja yksilöasiakkaita vaikeuttamalla näiden rahoitusjärjestelyjä. Säästöpankkien pilkkojat panevat kaikella ankaruudella täytäntöön Jääkärimarssin jylhää säettä: "Ei armoa, ei isänmaata."

Ministeri Viinasen vastauksessa uskoteltiin, että ostajapankit keskittyvät joustavaan palveluun ja että säästöpankkien atk-palvelut turvataan. Tiedot pankkikonttoreista kertovat täysin päinvastaista, näin ei ole valitettavasti käynyt.

Arvoisa puhemies! Suomen Säästöpankin hinnan määrityksessä on käytetty sen terveen liiketoiminnan tuottoarvoa. Pohjana ovat las-

kelmat Suomen Säästöpankin tulevaisuuden osingonmaksukyvystä. Kun tämä diskontataan tähän päivään, saadaan SSP:n arvo myyntihetkellä. Avainkäsite kauppahinnan oikeellisuuden arvioinnille on siten diskonttoprosentti, se luku, jolla terveen SSP:n tulevaa arvoa vuosittain alennetaan tämän päivän tuottoarvon toteamiseksi.

Vakuusrahastolla on ollut konsulttinaan Merrill Lynch -toimisto. Se on käyttänyt 20 prosentin diskonttokorkoa, mitä perustellaan riskeillä. Kaupassa säästöpankit kuitenkin puhdistetaan riskeistä, mikä tietenkin lisää osingonmaksukykyä merkittävästi tulevaisuudessa. (Ed. Louekoski: 10 prosenttia riittäisi!) — Aivan oikein.

Vakuusrahaston esityksessä viitataan siihen, että esimerkiksi Yhdysvalloissa vastaavanlaiset hankkeet ovat perustuneet 25—40 prosentin diskonttokorkoon. Hallitus jättää kertomatta, että USA:ssa hankkeet eivät ole olleet vastaavanlaisia. Siellä on myyty yhdessä pankkien sekä tuottavia että tappiollisia osia, mikä selittää korkean diskonttoprosentin. SSP:stä myytiin vain tuottavat osat. Diskonttokorko on näin ollen aivan liian korkea. Ostajapankit voivat luottaa säästöpankeista saamiensa liiketoimintojen vakaaseen tuottoon, joten jopa 10 prosentin diskonttokorkoa voidaan hyvin perustella. Se kaksinkertaistaa tuottoarvon ja siten johtaa olennaisesti korkeampaan kauppahintaan kuin minkä hallitus yhdessä yössä hyväksyi.

Kauppahintaa on käsitelty myös Suomen Pankin lausunnossa. Keskuspankki huomauttaa aluksi: "Valtion on odotettava kohtelevan kaikkia vastaaviin vaikeuksiin joutuvia pankkeja samalla ankaruudella". Hinnasta Suomen Pankki toteaa: "Siinä ei ole otettu huomioon SSP:n jatkosaneerauksesta mahdollisesti tulevia kustannussäästöjä eikä kaikilta osin lopullisesti siirtyvien tase-erien vähäistä riskiä". Tästäkin on luettavissa kova kritiikki käytetyn diskonttokoron korkeutta kohtaan.

Suomen Pankki ei ensin halunnut lausunnossaan ottaa vastuuta kauppahinnasta. Sen johtopäätös 11. lokakuuta oli seuraava: "Suomen Pankki ei sille esitettyjen vaihtoehtolaskelmien puutteellisuuden vuoksi pysty arvioimaan esitetyn ratkaisun kiistatonta paremmuutta muihin mahdollisiin vaihtoehtoihin verrattuna."

Vakuusrahasto sitoutui kauppaan Suomen Pankin hintaepäilyistä huolimatta 15. lokakuuta 1993. Tämän jälkeen haettiin kaupan hyväksymistä hallitukselta. On tietysti selvää, että hallituksen päätöksenteon laillisuusvalvonnassa iskettiin silmät Suomen Pankin lausunnosta ilmenevään hinta-arvion epävarmuuteen.

Suomen Pankki antoi 20. lokakuuta 1993 uuden lausunnon. Pankki pysytteli edelleen viileän ulkopuolisena ja ilmoitti, että Vakuusrahaston esittämien tietojen perusteella Postipankki- ja liikepankkivaihtoehdot ovat valtiolle epäedullisempia kuin myynti konsortiolle. Uudessakin lausunnossaan Suomen Pankki siis vain viittasi Vakuusrahaston laskelmiin. Rahoitustarkastuksen lausunto hinnasta oli yhtä vähän sanova.

Arvoisa puhemies! Kun oppositio arvostelee hallituksen edesottamuksia, on kohtuullista odottaa, että se esittää punnittavaksi myös oman vaihtoehtonsa. Tässä tapauksessa tätä ei kuitenkaan voida odottaa siitä yksinkertaisesta syytä, että hallitus salaa merkittävän osan Suomen Säästöpankin myynnistä. Hallitus määräsi myyntipäätöksen liitteenä olevan liiketoiminnan ja osakkeiden luovutussopimuksen salaiseksi viideksi vuodeksi. Sen sijaan salassapidon oikeusperustetta ei tuosta päätöksestä näy.

Ostajapankit puolestaan ovat sopineet hiljaisuudesta ja kilpailun määräaikaisesta rajoittamisesta, käytännössä pankkikartellista. Asiakkaista kuitenkin kilpaillaan kulisseissa, mistä seurauksena on huhuja ja epäluuloja, molemmat myrkkyä pankkitoiminnan tarvitsemalle yleisön luottamukselle. Salassapito myös edesauttaa toimia niitä yrityksiä vastaan, jotka ovat ostajapankkien vanhojen yritysasiakkaiden kilpailijoita.

Kaikessa salailussa näyttää unohtuneen sekin tosiasia, että pankkituen anteeksianto, mistä voi olla tosiasiallisesti kysymys nyt toteutuneessa pilkkomisessa samoin kuin aikaisemmassa KOP-STS -kaupassa, vaatii lain mukaan eduskunnan suostumuksen. Salaisella välipuheella saatetaan yrittää kiertää tätäkin. Sen onnistumista voi edesauttaa se, että eduskunnan enemmistö ei hyväksynyt vihreiden ehdotusta, että Vakuusrahaston on vuosittain jatkuvasti kerrottava toiminnastaan ja myös omaisuudenhoitoyhtiöstä julkisuuteen.

Paljot puheet pankkituen avoimuudesta ja julkisuudesta eivät pitäneet juuri silloin kuin olisi pitänyt, kun avoimuudesta ja julkisuudesta oli päätettävä. Myös ministeri Viinanen, joka vastauksessaan puolsi pankkituen julkisuutta, äänesti sen lisäämistä vastaan. Suomen Säästöpankin kauppa samoin kuin koko pankkituen käyttö jää siten kansalaisilta piiloon. Kuitenkin nämä asiat ovat jokaista suomalaista taloudellisesti ankarasti rasittavia. Voidaan esittää vahvaa kritiik-

kiä siitä, että KOP, OKO, PSP ja SYP saivat hallituksen myötävaikutuksella halpaan hintaan erittäin tuottavat ja riskittömät pankkitoiminnat sekä miljoona uutta hyvää asiakasta. Joka viides suomalainen on kuulemattaan ja tahtomattaan siirretty varoineen ja velkoineen uuteen pankkiin, jota hän ei itse ole valinnut.

Hallitus on laiminlyönyt huolehtia säästöpankkien asiakkaista ja työntekijöistä. Se on päätöksellään edistänyt pankkitoiminnan keskittymistä ja tehnyt mahdolliseksi vähenevästä kilpailusta aiheutuvan talletuskorkojen alenemisen ja lainakorkojen nousemisen. Hallitus kasvattaa työttömyyttä irtisanomisten ja säästöpankkien yritysasiakkaiden konkurssien kautta.

Pankkituki ja siihen liittyvä Suomen Säästöpankin pilkkominen jäävät hallituksen toimien ja salailujen johdosta kansakunnan tietoisuutta jäytäväksi ja taloutta raskauttavaksi painoksi ja painajaiseksi. Se järkyttää suomalaisten oikeudentuntoa. Hallitus ei ansaitse luottamusta. Vihreä eduskuntaryhmä ei hyväksy hallituksen vastausta välikysymykseen, joten, arvoisa puhemies, ehdotan seuraavan perustellun päiväjärjestykseen siirtymisen sanamuodon:

"Kuultuaan hallituksen vastauksen välikysymykseen eduskunta toteaa, että hallitus on

laiminlyönyt huolehtia siitä, että säästöpankkien asiakkaiden taloudelliseen turvallisuuteen vaikuttavien pankkitietojen välitys sujuu häiriöttä ja tiedot pysyvät asiakkaan ja pankin välisinä;

päätöksellään tukenut pankkitoiminnan keskittymistä, minkä seurauksena työttömyys edelleen kasvaa;

hyväksynyt Suomen Säästöpankin liiketoimintojen myynnin kilpailijapankeille ilmeiseen alihintaan ja salannut oikean hinnan arvioimiseksi tarpeelliset tiedot sekä näin aiheuttanut valtiolle tuntuvan taloudellisen tappion, ja

hyväksynyt myös sen, että säästöpankkien kilpailijapankit voivat myydä saamiaan konttoreita edelleen ja näin saavuttaa määräävän markkinaaseman, jonka turvin ne voivat alentaa talletuskorkoja ja nostaa lainakorkoja asiakkaiden taloudelliseksi tappioksi;

sekä todeten, että hallitus ei nauti luottamusta, siirtyy päiväjärjestykseen."

Ed. Jääskeläinen: Arvoisa puhemies! Maan hallitus ja pankkien vastuunkantajat ovat olleet viime vuosina ankarien haasteiden kohteina. Aikaisempien hallitusten ja päättäjien ratkaisujen seurauksena meillä on ollut purettavana melkoinen taloudellinen ongelmavyyhti. Noususuhdanteessa tapahtunut ylivelkaantuminen, liian pienillä vakuuksilla annetut lainat ja tätä kaikkea seurannut taloudellisten suhdanteiden heikkeneminen ovat aiheuttaneet tapahtumien vyöryn, joita ongelmia nyt yhä olemme käsittelemässä.

Julkisuudessa olleiden tietojen ja valiokunnissa saadun tiedon perusteella kokonaisuudesta on vähintäänkin kaksi kovin poikkeavaa mielipidettä. Toisen näkemyksen mukaan virheitä on tehty kaikissa säästöpankkeja koskevissa päätöksissä. Alun perin ei tämän näkemyksen mukaan olisi 12:ta ongelmapankkia pitänyt liittää yhteen 41 pankin kokonaisuudeksi. Valtiovallan, käytännössä Valtion vakuusrahaston, tuen kohdentaminen joko SSP:n tai Aktian kautta nähtiin keskittymiseen pakottavaksi. Säästöpankki olisi tämän arvion mukaan mahdollisesti tehtyä tervehdyttämissuunnitelmaa seuraamalla voinut jo 1996 käydä maksamaan saatua valtion tukea takaisin päin. Tämän kaavan mukaan omaisuudenhoitoyhtiötä ei olisi tarvittu ollenkaan, ja jos se olisi perustettu, se olisi tehnyt SSP:stä erinomaisen kannattavan ja jopa 15 miljardin markan arvoisen laitoksen.

Niin sanotun välittävän tulkinnan mukaan säästöpankkiryhmä olisi voinut säilyä itsenäisenä, jos ajoissa olisi voitu perustaa ns. omaisuudenhoitoyhtiö. Tällöin ei markkinoilla kilpaileville muille pankeille olisi tullut mahdollisuuksia mm. talletusten hankinnalla ja muilla kilpailukeinoilla heikentää SSP:n asemaa. Tämän pankin terveet osat olisivat jatkaneet normaalilla tavalla, tosin noin 20 miljardin markan ongelmallisilla luotoilla ja vastuilla kevennettynä.

Maan hallitus on joutunut reagoimaan tapahtumiin, joita se ei itse ole aiheuttanut. Säästöpankkiryhmän ja SKOPin ongelmat oli luotu 80-luvun lopun holtittomalla luototuspolitiikalla. Tietojen mukaan jo vuoden 1990 tilinpäätös olisi aiheuttanut vakavia toimenpiteitä, jos niihin valvojien taholta olisi ollut laillisia mahdollisuuksia. Luonnollisesti itse peli eli SKOPin tulevaisuus oli jo tässä vaiheessa käytännössä menetetty.

Nykyisellä ja edelliselläkään hallituksella ei pääomamarkkinoiden varomattoman vapauttamisen jälkeen ole ollut riittävästi keinoja hallita väärää kehityspolkua lähteneiden pankkien toimintaa. Pankkien omistajat eivät ole riittävällä tavalla turvanneet omaa ja tallettajien etua. Itse asiassa tallettajillahan ei etuja ole ollutkaan valvottavana, kun nykyinen laki turvaa edut sataprosenttisesti.

SKOPin kaaduttua ja säästöpankkien luottotappioiden käydessä yhä ilmeisimmiksi hallitus on edelleenkin ollut tapahtuvien tosiasioiden armoilla. Koska pääomamarkkinoiden rahahuolto on tullut turvata ja tallettajien asema hoitaa, ei normaali konkurssimenettely ole ollut mahdollinen. Konkursseja on tapahtunut yritystasolla ja niistäkin osa on estetty erilaisilla lainsäädännöllisillä keinoilla.

Maan hallitus ei saanut aikaan lakia omaisuudenhoitoyhtiöistä tammikuussa 1993. Totuudessa pysyäksemme tähän oli omat syynsä hallituspuolueiden eduskuntaryhmien sisällä. Toinen tätäkin suurempi syy oli opposition yleinen haluttomuus säätää lakia Valtion vakuusrahastosta edes siinä muodossa, jonka hallitus esityksenä eduskunnalle toi. Tämähän kaatui, kuten tunnettua, riitaan ns. elvytysmiljardeista. Nyt on elvytetty 50 miljardia enemmän ja ongelmat ovat edelleen läsnä. Voi kysyä, mikä on vastuu heillä, jotka ovat ylläpitäneet propagandistista keskustelua ns. roskapankeista ja omalta osaltaan toteuttaneet Suomen Säästöpankin nykyisen alennustilan, jota voisi vaikkapa Puolan jaoksi nimittää.

Arvoisa puhemies! Kun hukattiin mahdollisuudet omaisuudenhoitoyhtiön avulla hyvissä ajoin vakiinnuttaa SSP:n tilanne, on vaihtoehtona ollut tämän tekeminen myöhästyneenä: pankin myyminen kokonaisuutena jollekin toiselle liikepankille, myynti toiselle valtion pankille eli Postipankille tai nyt tapahtunut pankin pilkkominen neljään osaan konttori konttorilta. Näihin on liittynyt ns. ongelmaerien siirtäminen valtion vastuulle yhtiöön, joka kylläkin saa enemmänkin pankin ominaisuuksia.

Arvoisa puhemies! Kun markkinoilla selvästikin on ylikapasiteettia, on selvää, että markkinatalouden paine kohdistuu heikoimpaan lenkkiin, tässä tapauksessa säästöpankkiryhmään. Altahan on käytännössä mennyt jo Suomen Työväen Säästöpankki sekä näinä aikoina osa säästökassoista. Valtion vakuusrahaston valmistelemien ja maan hallituksen hyväksymien laskelmien mukaan tapahtunut ratkaisu oli edullisin ratkaisu valtion, siis veronmaksajien, kannalta.

Oppositio on kritisoinut sekä tapahtunutta ratkaisua että eräitä muita pankkitukeen liittyviä ongelmia. Tämä kritiikki ei tietenkään ole kokonaan aiheetonta eikä sitä pidä torjua lähtökohtaisesti vaan pitää pyrkiä oppimaan siitä jotakin. Saamiemme selvitysten mukaan mm. Valtion vakuusrahasto on valmis toimittamaan eduskunnan käyttöön yhdistelmätietoja erilaisista luottotappioista ja niiden aiheutumisaloista. Samoin ollaan valmiita lisäämään sitä julkisuutta, mikä liittyy toteutuneisiin konkursseihin ja erilaisiin julkisin toimenpitein tapahtuviin saneerausmenettelyihin.

Useimmathan näistä toimenpiteistä ovat lähinnä jälkihoitoa, jolla ei enää aiheutettuja vahinkoja voida korjata. Siksi onkin tärkeää, että erimuotoisiin erityistilintarkastuksiin käytetään huomattavasti voimavaroja. On tärkeää, että suoranaiset väärinkäytökset tai rikolliset toimenpiteet saatetaan asianmukaiseen oikeuskäsittelyyn. Vaikka vahinkoa ei kukaan pysty omaisuudellaankaan korvaamaan, on tärkeää, etteivät tällaiset tekijät enää pääse uusia tekosia toteuttamaan taikka muutoin esiintymään kunniallisina kansalaisina.

Arvoisa puhemies! Kristillisen liiton eduskuntaryhmä kannattaa kaikkia toimenpiteitä, jotka lisäävät pankkituen julkisuutta ja läpinäkyvyyttä. Varsinaista laillisen toiminnan suojaksi säädettyä pankkisalaisuutta ei pidä avata, mutta asianmukaisen pankkisalaisuuden ja väärinkäytösten välinen raja on piirrettävä niin selvästi, ettei viranomaisten tutkinnasta jää pois mitään sellaista, joka tutkia tulee. Samoin on selvennettävä tarvittaessa lakipykälin vakuusrahastolakia niin, että tämä viranomainen voi antaa julkisuuteen kaikki ne yhdistelmätiedot ja muun informaation, joka auttaa päättäjiä ja kansalaisiakin hahmottamaan tapahtuneen kriisin syitä ja seurauksia. Kaikki väärinkäytökset on saatettava asianmukaiseen oikeuskäsittelyyn ja tähän tutkintaan on osoitettava riittävästi voimavaroja.

On mahdollista, että ongelmien pitkittyessä ovat erilaiset asenteet ja mielipiteet myös valtiovallan ja asiaa hoitavan Vakuusrahaston piirissä kiristyneet ja tunnelmat vaikeutuneet. On myös mahdollista, että erilaisia kaavailuja mahdollisen ratkaisun muodosta on monienkin mielissä hahmottunut. Näin massiivisten ongelmien keskellä olisikin kummallista, jos hyvä tunnelma ja avoin mieli kaikissa oloissa säilyisi. Onhan tämä koko prosessi erittäin kiusallinen niin valtiovallan kuin kansalaistenkin kannalta.

Arvoisa puhemies! Eräisiin välikysymyksessä esitettyihin kysymyksiin ja väitteisiin on kuitenkin pakko puuttua erityisesti niiden epäloogisuuden vuoksi.

Kysyjät toivovat pankkisalaisuuden murtamista. Samalla kysyjät vaativat, että Säästöpankista olisi pitänyt saada parempi hinta mahdollisilta ostajilta. Nämä kaksi vaatimusta ovat loogisesti ristiriitaisia. Jos kaikki salaisuudet juliste-

taan maailmalle, ei ongelmien hoitoon jää paljonkaan aikaa. Jo Ekan ja säästökassojen tapausten pitäisi opettaa tästä jotakin. Kun tietoon tuli, että näissä yhtiöissä ja kassoissa on ongelmia, toteuttivat nämä tiedot automaattisesti itse itsensä. Mikään ei voinut estää talletuspakoa ja rahoitusmahdollisuuksien vaikeutumista, kun osittain oikeaa ja osittain väärää tietoa pääsi julkisuuteen. Jos kaikki Säästöpankin myyntisuunnitelmat ja kaikki säästöpankkien ongelmat olisivat olleet kaikkien tiedossa, olisi saatu hinta ollut luultavasti vielä huonompi. Ei kai näet kukaan voi väittää, että säästöpankkileiri olisi nyt niin hyvässä kunnossa, että sieltä valuneet tiedot olisivat jotenkin parantaneet myyjän asemaa?

Kysyjät haikailevat myös normaalin markkinatalouden ja markkinakurin perään. Kun vedetään yhteen kaikki kysyjien aikaisemmat poliittiset mielipiteet, on muutos tietysti melkoinen. Vasemmisto-oppositio kaipailee avointa markkinataloutta ja porvarihallitus käyttää sääntelytalouden konsteja ja vääristää markkinoita erilaisten tahojen turvaksi. Aikoihin on eletty! Ilmeisesti vastakohdat täydentävät toisiaan, mutta en olisi uskonut ideologista muutosta näin nopeaksi. Vai näkevätkö kysyjät sittenkään oikein?

Muiden, elämään jääneiden pankkien saama piilotuki on tavattoman vakava syyte mutta myös vaikeasti mitattavissa oleva asia. Jos kysyjien logiikka on oikea, ei mitään virhettä ole tapahtunut. Valtio on katsonut, ettei se voi enää enempää pankkitukea viskoa SSP:lle. Kun katsotaan Suomen Säästöpankin tulosta alkuvuodelta, miinus 3 miljardia markkaa, ollaan melkoisten tosiasioiden edessä. SSP:n asiat on hoidettava jollakin konstilla ja tässä myyminen on ainoa mahdollisuus. Myyntimahdollisuuksista jako neljän ryhmittymälle näytti rahakkaimmalta vaihtoehdolta. Koska kilpailijat tiesivät myytävän heikon tilanteen, he eivät suostuneet ottamaan suurempia riskejä eivätkä maksamaan korkeampaa hintaa. Näin toteutui markkinatalous, jota kysyjät toivovat.

Kokonaan toinen kysymys on, oliko saatu hinta oikeudenmukainen. Kyllä 5 miljardia lisää liksaa valtion kassaan olisi tietysti Valtion vakuusrahastolle ja maan hallituksellekin kelvannut, mutta eipä kukaan ilmoittanut sellaista maksavansa. Sitä paitsi kaupassa myytiin lähinnä asiakkaita, jotka olisivat tulleet muille muutenkin.

Ei ole myöskään huono asia se, jos jäljelle jääneet pankit eivät tarvitsisi enää lisää tukea. Olisi hyvä, jos ne pian pystyisivät maksamaan takaisin saamansa pääomatuen. Olisi hyvä, jos valtion nyt saamat omistusosuudet näissä pankeissa olisivat pikapuolin hyvällä hinnalla myytävissä. Näin valtio saisi vastiketta sille rahalle, jonka se on tallettajien turvan ja rahoitusmarkkinoiden vakauden vuoksi joutunut pankkikriisiin sijoittamaan.

Vielä on todettava, että pankit ovat jäädyttäneet ilmoittelunsa puoleksi vuodeksi. Tämä voi olla hyvinkin viisasta tässä tilanteessa, jossa hyötyjiä olisivat olleet lähinnä tiedotusvälineet. Asiakkaat ehtivät kyllä hankkiutua itselleen sopivimpaan pankkiin rauhallisempanakin aikana. Muistelen välikysyjien ja muiden jokin aika sitten kauhistelleen säästöpankkien innokasta mainontaa. Miksi mainonnan puutetta nyt päivitellään? Sitä paitsi tämähän antaa oivan markkinaraon niille pienemmille säästöpankeille, jotka itsenäisyytensä säilyttäneinä voivat nyt haalia itselleen uskollista säästöpankkiväkeä asiakkaiksi.

Vielä eräs epäjohdonmukaisuus. Osa välikysyjistä haluaa korkosuojaa säästökassojen talletuksille. Miten se olisi mahdollista, kun osa säästökassojen säästöistä on selvästikin ollut sijoitusmielessä tehtyjä hyväkorkoisia talletuksia? Pitäisikö tällaista toimintaa tukea samalla, kun toisella puolella vaakakupissa päivitellään muutenkin älyttömäksi noussutta pankkitukea?

Omistajavastuu liikepankeissa on pitkälle toteutunut kurssien romahtamisen ja osinkojen saamatta jäämisen myötä. Voidaan tietysti kysyä, eikö palkan ja tulon pitäisi tulla etupäässä työnteosta eikä rahalla pelaamisesta, mutta tämä keskustelu kuulunee toiseen yhteyteen. Silti on todettava myös se kylläkin kovin ylioptimistinen näköala, että valtio voi eräänä päivänä olla rikaskin, jos sen nyt saamat omaisuudenhoitoyhtiöön sijoitetut maa- ja kiinteistöomaisuudet nousevat arvossa ja alkavat tuottaa. Olisihan se hauskaa, jos risumajaan joskus paistaisikin eikä aina vain sataisi.

Arvoisa puhemies! Koko taloudellinen kriisimme aiheuttaa paljonkin itsetutkiskeluja. Kun mietimme syvemmin niitä syitä, miksi taloudellisiin ongelmiimme olemme joutuneet, tulee varsin vahvasti mieleen sanat inhimillinen ahneus. Turhaan ei Raamattu varoita siitä, että rahan himo on kaiken pahan alku. Miten moni lähtikään erimuotoisiin keinotteluihin mukaan vain helpon rahan tavoittelemiseksi. Näitä kriisimme ydinkohtia ei ole syytä salata vaan ottaa niistä vakavasti opiksi.

Samalla on syytä miettiä, miten voisimme korjata taloutemme perusrakenteita siten, että rahan liikkeet ja koko rahatalous perustuisivat reaalita-

louteen eikä vain pääomien erimuotoiseen liikuttelemiseen ja muihin puhtaasti fiskaalisiin toimenpiteisiin. Tässä onkin muuttuvassa Euroopassa paljon ajattelemisen aihetta.

Arvoisa puhemies! Kristillisen liiton eduskuntaryhmä kannattaa yksinkertaista päiväjärjestykseen siirtymistä.

Ed. Suhonen: Herra puhemies! Olemme eläneet Suomessa viimeiset 2—3 vuotta jatkuvasti pahenevan pankkikriisin aikaa. Tämä on merkinnyt sitä, että lähes kaikki pankkiryhmittymät ovat kirjanneet itselleen joka vuosi miljardeja markkoja tappiota ja pankeissa olevien roskaluottojen määrä on myös ollut jatkuvassa nousussa. Niin kutsuttujen järjestelemättömien luottojen määrä on tällä hetkellä jo noin 70 miljardia markkaa, mikä on lähes puolet valtion talousarvion loppusummasta. Tämän lisäksi on olemassa vielä kymmeniä miljardeja markkoja sellaisia luottoja, jotka käytännössä tulevat olemaan pankeille ongelmallisia tulevaisuudessa, mikäli maan yleinen taloudellinen tilanne ei kohene. Pankkijärjestelmämme on siis vakavassa kriisissä.

Vallitseva tilanne johtuu pitkälti siitä, että kaikki maamme talletuspankit myönsivät 80-luvun loppupuolella korkeasuhdanteen huumassa luottoja joko täysin ilman vakuuksia tai puutteellisin vakuuksin. Lainaa suorastaan tyrkytettiin asiakkaille pankkien keskuskonttorien käskystä ja Suomen Pankin ja hallituksen myötävaikutuksella tavalla, joka muistutti Etelä-Euroopan ravintoloiden sisäänheittojärjestelmää. Luonnollisesti useat yrittäjät ja yksityishenkilöt ottivat rehellisin mielin lainaa vakaana aikomuksena maksaa se normaalilla tavalla takaisin pankeille. Lainat käytettiin joko investointeihin, kulutukseen tai tuolloin muodissa olleeseen osakesalkkujen ostoon eli kasinotalouteen.

Lainanottajien joukossa oli myös runsaasti sellaisia henkilöitä ja yrityksiä, joiden tarkoituksena oli pelkästään käyttää vallitsevaa tilannetta hyväkseen. Nämä tahot ottivat pankeista miljoonia, kymmeniä miljoonia, jopa satoja miljoonia markkoja lainaa ryhtyen kiinteistö-, osake- tai muuhun keinottelutoimintaan. Se onnistui hyvin tuottaen valtavia voittoja siihen saakka, kun Suomen korkeasuhdanteen ontto kupla nopealla aikavälillä puhkesi, minkä seurauksena koettiin varsin nopea osakkeiden ja kiinteistöjen arvon romahdus. Romahdus hävitti näiltä keinottelijoilta muutamassa viikossa ja kuukaudessa kymmeniä, jopa satoja miljoonia markkoja nk. spekulaatio-omaisuutta tai -arvoa.

Tämän jälkeen pankeista otettujen valtavien lainojen vakuuksien arvot eivät lähellekään vastanneet enää alkuperäistä arvoaan, vaikka arvot oli määritelty pankkien asiantuntijoiden toimesta. Luotoista tuli nopealla aikavälillä roskaluottoja, kun lainansaajat eivät pystyneet hoitamaan lainojensa korkoja ja lyhennyksiä eikä lainojen vakuutena olleen omaisuuden arvo ollut kuin murto-osa lainojen määrästä. Näin syntyi valtavia luottotappioita pankeille. Näiden luottotappioiden määrä on tähän saakka ollut yhteensä noin 30 miljardia markkaa. Kuten välikysymyksessäkin todetaan, tämä lainahuuma merkitsi pahimmillaan sitä, että joka neljäs luottona annettu markka myönnettiin sellaisille lainanottajille, jotka eivät halunneet tai pystyneet hoitamaan lainojensa hoitokuluja.

Tapahtuneen seurauksena joutui valtiovalta lähtemään nopealla aikataululla mukaan tukemaan pankkien taloutta. Näin siksi, ettei Suomessa pankkeja voitu eikä haluttu päästää konkurssiin. Pankkien konkurssiin päästäminen olisi käytännössä merkinnyt koko pankkijärjestelmämme halvaantumista ja ennen kaikkea suomalaisten pankkien, yritysten ja jopa valtiovallan luottokelpoisuuden menettämistä. Tämän takia ainoa vaihtoehto oli ryhtyä pelastamaan pankkeja siten, että niiden omaa pääomaosuutta taattiin kansainvälisen vaatimuksen mukaisesti 8 prosentin tasolle ja tallettajien varat turvattiin sataprosenttisesti.

Eduskunta oli tätä päätöstä tehdessään kovan paineen alaisena ja päätös tuli tehdä varsin nopealla aikataululla. Ehkäpä siitä syystä pankkitarkastusjärjestelmään jäi monia puutteellisuuksia ja jopa virheitä.

Eräänä pahana virheenä voidaan jälkeenpäin tarkasteltuna pitää sitä, että valtio ryhtyi muiden pankkien ohella pelastamaan myös silloista SKOPia eli Säästöpankkien Keskus-Osake-Pankkia, jota johdettiin hyvin hoidettujen tähtitodistajien Wegeliuksen, Puhakan ja Riikosen toimesta. Edellä mainitussa pankissahan olivat ongelmallisten luottojen ja tappioiden määrät aivan omaa luokkaansa verrattuna kaikkiin muihin pankkeihin, ovathan säästöpankit vieneet tähän saakka kaikista pankkitukimäärärahoista valtaosan.

Kun Säästöpankkien Keskus-Osake-Pankkia ei käytännössä pystytty pelastamaan edes Suomen Pankin valvontaan ja käytännössä valtion omistukseen ottamisellakaan, päätettiin perustaa Suomen Säästöpankki Oy. Tämä tapahtui käytännössä siten, että laajat maakunnalliset säästö-

pankkiyhtymät joutuivat sijoittamaan kyseiseen yhtiöön runsaasti pääomia ja tällä tavoin pönkittämään yritykseen otettuja raskaasti tappiollisia, etupäässä Etelä-Suomessa sijainneita säästöpankkeja. Operaatio oli kuitenkin jälkeenpäin tarkasteltuna kuolleena syntynyt ajatus. Lopputuloksena oli se, että monet kannattavat alueelliset säästöpankit menettivät varansa, ajautuivat itsekin turmion tielle, mutta siitä huolimatta säästöpankkijärjestelmää kokonaisuudessaan ei voitu enää pelastaa.

Nyt olemme siinä tilanteessa, että Suomen Säästöpankki Oy on myyty pilkkahintaan neljälle muulle kilpailijapankille tasasuurin osuuksin eli jokainen ostaa 25 prosenttia SSP:stä. Tämän järjestelyn ulkopuolelle jäävät ainoastaan pienet itsenäiset säästöpankit ja säästöpankki Aktia. Nämä paikalliset säästöpankit ovat kannattavia pankkeja siksi, etteivät ne missään vaiheessa lähteneet mukaan SKOPin kalliiseen tukioperaatioon ja olivat korkeasuhdanteen aikana noudattaneet järkevää ja tervettä lainapolitiikkaa. Samaa voidaan pitkälti sanoa myös säästöpankki Aktiasta.

Arvoisa puhemies! Hallitus perustelee tekemäänsä ratkaisua eli Suomen Säästöpankki Oy:n myymistä tasaosuuksin neljälle kilpailijapankille sillä, että tämän järjestelyn turvin pankista saatiin paras mahdollinen hinta valtiolle ja pankkien ylikapasiteettia pystyttiin karsimaan mahdollisimman paljon. Ratkaisuun liittyy saumattomasti myös Suomen Säästöpankki Oy:n omaisuuden ja lainojen siirtäminen perustettuun omaisuudenhoitoyhtiöön eli roskapankkiin. Kaiken kaikkiaan tällaista omaisuutta siirtyy edellä mainittuun roskapankkiin yli 30 miljardia markkaa. Summa on valtava ja kohtuuton verrattuna nk. Suomen Säästöpankki Oy:n terveistä osista saatuun myyntihintaan eli 5,6 miljardiin markkaan ja pankin kokoon nähden. Tältä kannalta on täysin ymmärrettävää se, ettei SSP Oy:lle löytynyt ennen roskapankin perustamista halukkaita ostajia tai ottajia, kun ongelmallisten luottojen ja niihin sisältyvän omaisuuden arvo on edellä mainitsemani summan suuruinen.

Kun nyt KOP, SYP, OKO ja PSP saavat ns. roskasta puhdistetun SSP Oy:n liiketoiminnan 5,6 miljardilla markalla joko rahana, pääomatodistuksina tai pörssiosakkeina, voidaan niiden sanoa tehneen varsin hyvän kaupan. Mikäli valtiovaltakin olettaa kyseisen 5,6 miljardin markan kohoavan kohtuullisen lyhyellä aikataululla arvoltaan 7 miljardiin markkaan, voidaan olettaa kyseisten ostajapankkien saavan vielä tätäkin merkittävämmän hyödyn itselleen. Käytännössä tämä hyöty tulee lähinnä liikepankkien osakkeiden kohonneena arvona ja pankkien konttorien mukana ostetun 50 miljardin markan taseen tuottona.

Mikäli siis etsitään hallituksen päättämästä järjestelystä eniten hyötyneitä tahoja, ovat ne ilman muuta SYP:n ja KOP:n osakkeenomistajat. Todennäköisesti heidän saamansa hyöty lähitulevaisuudessa on useiden miljardien markkojen luokkaa. Maksajiksi tässä operaatiossa joutuvat, kuten ovat joutuneet koko pankkikriisin ajan, suomalaiset veronmaksajat. Heidän varoillaan tullaan pyörittämään SSP Oy:stä periytynyt 30 miljardin markan roskapankkiprojekti sekä todennäköisesti jakamaan tukea vielä muillekin pankeille.

Pelättävissä on, että ennen kuin pankkituki on saatu edes siedettävälle tasolle pois päiväjärjestyksestä, on veronmaksajien rahoja käytetty kaiken kaikkiaan liki 100 miljardia markkaa, toisin sanoen yli puolet valtion yhden vuoden budjetin kokonaissummasta. Summa on niin valtava, ettei sen takaisin saaminen valtiolle ole realistisesti ajatellen mahdollista edes seuraavan 50 vuoden aikana, eli kukaan ei koskaan tule maksamaan SSP:n pankkitukea takaisin. Pankit varmaankin tulevat olemaan jonkin ajan kuluttua kannattavia, mutta tämän kannattavuuden ulosmittaaminen yhteiskunnalle aiemmin saadun pankkituen vastineeksi on varsin kyseenalaista.

Säästöpankkien myynnin yhteydessä on tarkoitus kohdella nk. ongelmaluottoasiakkaita eri tavoin riippuen siitä, minkä suuruiset heidän lainansa ovat. Alle miljoonan markan roskaluotot hoidetaan ilmoituksien mukaan ostajien normaalin pankkitoiminnan puitteissa. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että yritysasiakkaat joutuvat roskapankkiin ja yksityisasiakkaat jäävät konttorin ostaneen pankin huoleksi. Yritysten osalta tässä järjestelyssä on julkisuudessa olleiden tietojen mukaan esiintynyt vaikeuksia sen takia, että niiden päivittäistä rahaliikennettä ei hoida tällä hetkellä kukaan. Vakuusrahasto ei ole pystynyt toimimaan normaalin pankin tavoin ja turvaamaan yritysten toimintarahoitusta.

Mikäli vallitseva tilanne jatkuu viikon tai jopa kuukausia, tulee Suomessa tapahtumaan useita satoja jos ei tuhansia konkursseja. Ne johtuvat pelkästään siitä, ettei pankkiratkaisun yhteydessä riittävän pitkälti ajateltu sen käytännön heijastusvaikutuksia. Hallituksen tulisikin pikaisesti miettiä ne keinot, joilla SSP:n asiakkaina olleiden ja roskapankkiin siirrettävien,

ongelmaluottoja omaavien yritysten kassaliikenteen vaatimat käteisvarat turvataan niin, ettei turhia konkursseja tai toiminnan lopettamisia aiheudu.

Vielä oudompaa ja seurauksiltaan vakavampaa on se, että ostajapankit KOP, SYP, OKO ja PSP ovat hiljaisella sopimuksella asettaneet Säästöpankki Suomen yritysasiakkaat rahoituskieltoon. Tämä merkitsee sitä, etteivät ne saa lainaa esimerkiksi tarvikkeiden tai raaka-aineiden ostoon ja tuotteidensa myynnin rahoittamiseen. Käytännössä se merkitsee yrityksen toiminnan väkipakolla lopettamista, oli yritys kannattava tai ei.

Tämän kaltainen SSP:ltä ostettujen pankkien yritysasiakkaiden sortaminen verrattuna paikkakunnan kilpailevan pankin perinteisiin, samalla alalla toimiviin yrityksiin on törkeätä. Hallituksen ja Vakuusrahaston sekä pankkitarkastusviraston tulee puuttua siihen kovalla kädellä välittömästi. Pienten työvaltaisten yritysten tappaminen nykyisessä taloudellisessa tilanteessa on edesvastuutonta.

Mikä on sitten yksityisen velallisen asema säästöpankkiratkaisun yhteydessä? Tuleeko säästöpankkien asiakkaina olleista, maksuvaikeuksia omaavista velallisista hylkiöitä, kuten edellä mainituista "väärässä pankissa" asioineista yrittäjistä, joista pyritään pääsemään mahdollisimman nopeasti eroon, vai halutaanko heidän vaikeuksilleen löytää mahdollisimman kohtuullinen ratkaisu? Tämä olisi varsin mielenkiintoista tietää. Toisaalta erittäin ratkaisevaa on se, kohtelevatko eri pankkiryhmät perinteisiä ja oston kautta tulleita yksityisasiakkaitaan samalla tavalla vai tuleeko esiintymään kirjavuutta tässä yhteydessä.

Mielestämme tulisi pankkien välillä sopia siitä, että SSP:n konttoreita ostaneet neljä pankkiryhmittymää kohtelisivat säästöpankkileiristä saamiaan, maksuvaikeuksissa olevia yksityisasiakkaitaan ymmärtämyksellä ja tasapuolisesti. Olisi todella kansalaisten tasa-arvoisuuden kannalta kyseenalaista, mikäli naapurikunnassa säästöpankin ostanut pankki neuvottelisi joustavia maksujärjestelyjä, kun taas toisessa, vieressä olevassa kunnassa säästöpankin ostanut pankki ryhtyisi nopealla aikataululla irtisanomaan lainojaan jo pienistäkin maksuhäiriöistä. Tästä ei pääministeri Ahon eduskunnalle antamassa selonteossa eikä muissakaan yhteyksissä ole näkynyt mainintoja. Kuitenkin tämä ongelma kohtaa useita tuhansia säästöpankin asiakkaina olleita henkilöitä ja perheitä, joiden ongelmaluotot jäävät alle mainitun miljoonan markan rajan.

Arvoisa puhemies! Mainitsin aikaisemmin puheessani pienet itsenäiset säästöpankit ja Säästöpankki Aktian, jotka molemmat ryhmät jäivät säästöpankkijärjestelyn ulkopuolelle. Aktian oman ilmoituksen mukaan se oli elokuussa halunnut tulla mukaan neuvottelemaan säästöpankkien ostamisesta neljän pankkiryhmittymän rinnalla. Vakuusrahaston taholta kuitenkin ilmoitetaan, että Aktia oli ottanut yhteyttä liian myöhään, koska pankin jako ostajille oli silloin sovittu. Tämä on vakavassa ristiriidassa sen suhteen, mitä hallituksen taholta on ilmoitettu säästöpankkiratkaisun vaihtoehtojen pohdinnan ja käytännön järjestelyjen aikataulun olleen. Todellisuudessa lienee käynyt niin, että pankit ovat jo alkukesästä sopineet säästöpankkien pilkkomisesta ja ainoastaan roskapankkilain puuttuminen esti nyt tehdyn ratkaisun toimeenpanon jo tuolloin. Miksi sitten eduskunnalle ja kansalaisille on tässä asiassa haluttu valehdella ja antaa se kuva, että ratkaisu olisi tehty vasta viimeisinä päivinä ennen asian ilmoittamista julkisuuteen?

Mielestämme myös itsenäiset pienet säästöpankit ja Säästöpankki Aktia olisi tullut huolia mukaan kyseisiin neuvotteluihin niin, että ne olisivat voineet halutessaan ostaa osia Säästöpankki Suomesta. Tällä tavoin monet taloudeltaan terveet paikalliset pienten paikkakuntien säästöpankit olisivat voineet laajentaa toimintaansa ilman, että ne nyt joutuvat perustamaan uusia konttoreita lähialueiden kaupunkeihin.

Nyt tapahtuvan menettelyn ansiosta hallituksen mainostama pankkiverkoston ylikapasiteetti ei purkaudukaan oletetulla vauhdilla, vaan moniin kaupunkeihin syntyy uusia itsenäisten säästöpankkien konttoreita. Paikkakunnilla, joille ei kannata perustaa säästöpankin uusia sivukonttoreita, voi käydä, kuten usealla paikkakunnalla on jo tapahtunut, että yksi pankkiryhmittymä saa jopa yli 90 prosentin markkinaosuuden. Tämä on vastoin pääministeri Ahon ja Vakuusrahaston ilmoituksia siitä, ettei millään paikkakunnalla yhden pankin markkinaosuus saa nousta yli 50 prosenttiin. Esimerkkejä on kuitenkin jopa 95 prosentin markkinaosuuksista, mikä merkitsee käytännössä täydellistä pankkimonopolia paikkakunnalle jääneelle yhdelle pankille. Useimmiten tämä pankki tulee olemaan osuuspankki ja paikkakuntina ovat pienet Keski-Suomen alueen kunnat, joissa toinen vaihtoehto on pieni paikallinen postissa toimiva Postipankin palvelupiste. Sen mahdolli-

suudet todellisen pankkitoiminnan hoitamiseen ovat varsin rajalliset, ja tämän takia valtapankin epäsuosiossa olevat asiakkaat joutuvat hakeutumaan naapurikuntiin pankkiasioidensa hoitamiseksi ja aiemmin mainitsemani vieraan pankin alasajo on helposti toteutettavissa rahoituskiellon avulla.

Tämä on täysin vastoin pääministeri Ahon lupausta ja Vakuusrahaston hyväksymiä periaatteita. Katsomme, että näiltäkin osin hallituksen ratkaisu SSP:n myynnistä ja pilkkomisesta oli liian hätäisesti tehty ja seurauksia ei ollut mietitty loppuun saakka.

Arvoisa puhemies! Kaiken kaikkiaan päätös Säästöpankki Suomen myynnistä neljälle kilpailevalle pankille tasasuurin osuuksin haiskahtaa pahalta. Ratkaisuun sisältyy monia arveluttavia yksityiskohtia, kuten jo aikaisemmin mainitsemani liikepankkien osakkeenomistajien tulevaisuudessa saama kohtuuton hyöty veronmaksajien tuella, monille paikkakunnille muodostuva yhden pankin monopoliasema ja rahoituskielto ostetun pankin yksityisasiakkaille, laina-asiakkaiden mahdollinen kirjava kohtelu riippuen siitä, mihin pankkiin he kaupan seurauksena joutuvat, veronmaksajille ratkaisusta koituvat kymmenien miljardien markkojen kustannukset sekä ennen kaikkea asian tiimoilta tapahtuneet pankkisalaisuuden rikkomiset.

Viimeksi mainituista tapauksista on julkisuuteen tullut selkeitä tietoja, joten niitä ei ole syytä epäillä. Ostajapankit ovat päässeet käsiksi kaupan kohteena olleiden pankkikonttoreiden asiakkaiden varsin yksityiskohtaisiin luotto- ym. tietoihin, jolloin pankin asiakas ei ole edes tiennyt hänen pankkiasioidensa olleen ulkopuolisten tarkastelun kohteena. Tämä ei ole hyväksyttävää menettelyä pankeilta, perustuuhan toiminta luottamukseen.

Toisaalta pankkisalaisuuden lieventäminen nykyisestään on perusteltavissa. Lähinnä tämä tulee kysymykseen suuria luottotappioita aiheuttaneiden yritysasiakkaiden kohdalla. Emme SMP:ssä ole täysin samaa mieltä siitä, että jo yli miljoonan markan luottotappiot aiheuttaneet asiakkaat tulisi rekisteröidä omaan tiedostoonsa. Tällaista mustaa listaa ei ole syytä yrityksistä eikä kansalaisista laatia, sillä valtaosa heistä on asioinut pankeissa täysin rehellisessä tarkoituksessa ja yrittänyt kaikkensa estääkseen maksuvaikeuksien syntymisen itselleen tai yritykselleen. Toisaalta suuria, jopa satojen miljoonien markkojen luottotappioita aiheuttaneiden yritysten maksuliikenne tulisi saada hyvinkin tarkkaan tarkasteluun viranomaisten taholta pankkien ulkomaankonttoreita myöten.

Luottotappioiden tarkka seuranta toisi varmaankin esille useita väärinkäytöstapauksia, jotka saattaisivat johtaa rikosoikeudellisiin syytteisiin. Tällaisesta on useiden pankkikonttoreiden osalta vahvoja epäilyksiä, mutta pankkisalaisuus estää niiden riittävän tehokkaan selvittämisen. Näiltä osin pankkisalaisuutta tulee nopeasti väljentää, etteivät rikokset pääse vanhenemaan ennen aikojaan.

Vaikka olemmekin hallituksen kanssa samaa mieltä siitä, että Suomen Säästöpankki Oy:n myyminen oli järkevin ratkaisu esillä olleista neljästä vaihtoehdosta, tapahtui ratkaisun yhteydessä mielestämme virheitä. Lisäksi hallituksen suurimmaksi synniksi voidaan lukea se, että koko pankkikriisiä ryhdyttiin ratkomaan liian myöhään. Tapahtumiin puututtiin vasta sitten, kun SKOPin kriisi oli edennyt jo korjaamattoman pitkälle.

Valtion toimesta olisi tullut puuttua pankkien kehitykseen siinä vaiheessa, kun pankit harjoittivat ylikuumentunutta korko- ja lainapolitiikkaa ja jopa Suomen Pankin ja valtiovarainministeriön johdolla kilpailutettiin pankkeja yön yli -talletusten hinnoissa. Samaan aikaan valtiontalouden tarkastusvirasto Arangon johdolla myönsi pankeille pyydettäessä kiinteistöjen vakuusarvojen korotukset toistuvasti silmät ummessa. Kaikki tämä pohjusti nyt niskaamme kaatunutta pankkikriisiä.

Kerron tässä muutaman esimerkin, kun olin valtiovarainministeriön ministerin käytävällä työssä neljä vuotta 1983—87. Siellä tosiaankin virkamiehet olivat kuin pikkupoikia aamuisin, kun he kertoivat pankeista, kun he olivat yön yli -rahaa kilpailuttaneet ja saivat taas kapitalisteilta riistettyä rahaa valtion kukkaroon. Se varmaan tuntui miellyttävältä silloin, mutta olen virkamiehille jälkeenpäin sanonut, minkä he itsekin myöntävät, että silloin ruvettiin kynsiviilan kanssa sahaamaan isoa puuta nurin, minkä jälkiseurauksia nyt maksetaan. Olisi kiva ministeri Viinasen selvityttää se, paljonko silloin tuli tätä yön yli -rahaa, jota kilpailutettiin kaikkien pankkien kesken kovassa hengessä silloin, ja millainen olisi tällä hetkellä se markkamäärä, miten miljardit menevät nyt vastakkain. (Ed. Laine: Käytävillä olivat töissä vain vahtimestarit!) — Kyllä minulla oli työhuone siellä kanssa!

Valtiosihteeri Keinäselle soitin vuonna 91 kesällä ja sanoin, että nyt pitäisi ottaa pankeilta tilapäisesti haltuun kaikki pankkien kiinteistöt,

pankeilta, jotka vaikeuksissa ovat tällä hetkellä, ja korkokanta pidetään keinotekoisesti korkealla, koska niittenkin kiinteistöjen laina- ja hoitokulut pitää hoitaa. Valtiosihteeri Keinänen sanoi, että se on niin vaikea organisaatio, jos valtio rupeaisi ottamaan mitään kiinteistöjä haltuunsa, se olisi kuin piirirakennustoimisto. Mutta voin minä siitä asiasta Laajasen kanssa puhua. Kaksi vuotta kesti, kun puhuin, ja nyt on tehty roskapankit, että siinä se kuitenkin todellisuudessa oli.

Edellä olevan perusteella ehdotan perustellun päiväjärjestykseen siirtymisen sanamuodoksi seuraavaa:

"Hallitus on tehdessään sinänsä välttämätöntä päätöstä Suomen Säästöpankki Oy:n myymisestä tasaosuuksin neljälle muulle pankkiryhmälle tehnyt useita virheitä ja laiminlyöntejä, joista pahimmat ovat liian alhainen kauppahinta, päätöstä edeltänyt salailu ja sen seurauksena itsenäisten säästöpankkien ja Säästöpankki Aktian jääminen mahdollisina ostajina kaupan ulkopuolelle, henkilökunnalle aiheutettu epävarmuuden tila, joka johtuu siitä, ettei kaupan yhteydessä edellytetty SSP:n konttoreiden henkilökunnan mahdollisuutta jatkaa ylimenokauden ajan vanhoina työntekijöinä ostajapankeissa, useilla paikkakunnilla muodostuvan yhden pankin monopoliaseman estämättä jättäminen sekä säästöpankkien asiakkaina olleiden yritysten kaupan jälkeisen rahoitushuollon varmistamatta jättäminen ja tätä kautta konkurssiaallon aiheuttaminen ko. yrityksissä, sekä

eduskunta edellyttää, että itsenäiset säästöpankit ja Säästöpankki Aktia saavat vapaasti laajentaa toimintaansa tässä maassa, ja

siirtyy päiväjärjestykseen."

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies Paakkinen.

Ed. Ukkola: Arvoisa puhemies! Aivan aluksi muutama meriselitys.

Kun olen kuunnellut eri ryhmien puheenvuoroja eduskunnassa, niin aivan kaikkia oppositiopuolueitten puheenvuoroissa esitettyjä ajatuksia en kyllä allekirjoita siitä huolimatta, että olen allekirjoittanut välikysymyksen. Mutta en myöskään hyväksynyt kaikkia välikysymyksessä esitettyjä väitteitä ja asioita. Siitä huolimatta katson, että hallitus on omalta osaltaan lyönyt laimin asian käsittelyä niin, että välikysymys joka tapauksessa oli syytä allekirjoittaa.

En myöskään yhtynyt vasemmistoliiton välikysymykseen sen takia, että Säästöpankki pilkottiin. Jokainen käsittää, että juuri muita vaihtoehtoja jatkuvan rahan vuotamisen tukkimiseksi ei olisi ollut, sellaisia vaihtoehtoja, jotka veronmaksajille olisivat tulleet edullisemmiksi. Itse asiassa päätökset Säästöpankki-asiassa olisi pitänyt tehdä jo paljon aikaisemmin.

Yhdyin välikysymykseen sen takia, että alusta alkaen pankkitukiasiaa on hoidettu holtittoman huonosti. Myöskään eduskunta eikä oppositiokaan voi tässä asiassa vastuutaan kiistää. Kyllä mekin olemme tässä syyllisiä, ja olisi kyllä joskus rehellistä se myöntää. Yksi syy ratkaisujen siirtymiseen on näet siinä, että tämän vuoden tammikuussa oppositio kaatoi hallituksen pankkitukilakiesityksen liittämällä asiaan yleisen talouspolitiikan suunnan muuttamisen, mikä ei varsinaiseen lakiin kuulunut. Politikointi on tuottanut huonoa hedelmää. Sen ansiosta on menetetty ilmeisesti useita miljardeja markkoja veronmaksajien rahoja, ja se ei ole kunniaksi tälle talolle.

Arvoisa puhemies! Mutta olisi hallitus toki voinut tehdä huomattavasti paljon enemmän ilman opposition myötävaikutustakin. Kun roskapankkilaki hiljattain säädettiin, jokainen tiesi, mitä se tarkoitti: se oli tarkoitettu säästöpankkiryhmälle.

SSP:n lopettaminen ja roskapankin perustaminen kuitenkin toteutettiin samalla menettelyllä, jota olin arvostellut myös KOP:n ja STS:n fuusion ja Siltapankin perustamisen yhteydessä. Eli kaikki huonot lainat tulevat roskapankin kautta veronmaksajien maksettaviksi ja fuusiopankki, tässä tapauksessa pankit, saa vain pankin hyvät eli terveet osat itselleen. Järjestelyissä ei tässä suhteessa omistajien vastuu lainkaan toteutunut. Päinvastoin omaisuuden eli osakkeiden arvo järjestelyjen ansiosta vain tulevaisuudessa nousee. Eli tässäkin Säästöpankki-asiassa käy niin kuin KOP:n ja STS:n fuusiossa, joka on malliesimerkki omistajavastuun toteutumattomuudesta. STS-pankin omistajan STS-Säätiön ei tarvinnut kantaa lainkaan omistajalle kuuluvaa vastuuta pankin tekemistä virheistä. Säätiö päinvastoin sai järjestelyissä KOP:n osakkeita 75 miljoonan markan arvosta. Nyt näiden osakkeiden arvo on vähintään 200 miljoonaa markkaa. Ihan hyvä kauppa. Samalla tavalla SSP:n pilkkominen neljälle pankille on niiden kannalta oikein hyvä kauppa. Samalla tavalla kuin STS—KOP-fuusio tuki KOP:tä, Säästöpankin pilkkominen tukee nyt pilkkojapankkien omistajia.

Toinen syy välikysymyksen allekirjoittami-

seen on se, ettei pankkituki ole vieläkään julkista ja avointa. Pankkisalaisuus on sellainen tabu, ettei sitä murreta millään keinoin. Syy on paitsi hallituksen myös eduskunnan. Kansanedustajilla oli mahdollisuus roskapankkilain yhteydessä avata pankkisalaisuus veronmaksajien harteille tulevien roskien osalta. Ei olisi tarvinnut muuta kuin yhtyä vihreitten esittämään vastalauseeseen, niin asiat olisivat tältä osin tulleet hoidetuiksi. Mutta eduskunnan enemmistö oli tässä asiassa toista mieltä. Mitä se kertoo kansanedustajista? Asioiden hoitaminen vihreän veran alla on tärkeämpää kuin avoimuus ja julkisuus eli veronmaksajien, kansalaisten tiedonsaanti.

Voi myös kysyä ja ihmetellä, miksi avoimuutta ja julkisuutta nimenomaan tässä asiassa kartetaan. Onko olemassa sellaisia yhtiöitä, jotka väistämättä joutuvat omaisuudenhoitoyhtiöön mutta joita poliitikot suojelevat? En hyväksy sitä selitystä, että roskapankkiin joutuva yritys ei pysty jatkamaan toimintaansa tai että sen ulkomainen luottokelpoisuus vaarantuu, jos asia eli oleminen roskapankissa tulee yleiseen tietoon. Ulkomaiset rahoittajat tasan tarkkaan tietävät, millaisia yhtiöitä he ovat rahoittaneet ja minkälainen mahdollisuus näillä yhtiöillä on jatkaa toimintaansa.

Hallituksen on nopeasti tuotava eduskuntaan lakiesitys, jonka turvin veronmaksajat saavat tietää, kenen lainoja tässä maksetaan. Miksi suurvelallinen, esimerkiksi yrittäjä, nauttii laajempaa suojaa kuin tavallinen kansalainen, joka löytää nimensä nopeasti protestilistalta, jos on jättänyt maksamatta muutaman sadan markan laskun? Kysymys on mielestäni ihan samasta asiasta.

Luottotappiorekisteri ei sinänsä vaaranna yritysten toimintamahdollisuuksia, jatkaahan Ekakin toimintaansa ikään kuin mitään ei olisi tapahtunut, vaikka se on velkasaneerauksessa. Velkasaneeraukseen joutuvat yritykset ovat julkisia. Miksi roskapankkiin joutuvien yritysten tulee olla paremmassa asemassa?

Kolmas asia on pankissa tapahtuvien rikosten saattaminen yleisen syytteen alaisiksi rikoksiksi. Pankit ovat riittävän kauan painaneet villaisella suoranaisia epärehellisyyksiä, jotta pankilta ei menisi maine. On jopa suojeltu omia rikolliseen toimintaan syyllistyneitä pankinjohtajia. Heidät on potkittu pikkuhiljaa pellolle, mutta sen sijaan heidän toimistaan ei ole tehty rikosilmoitusta. Pankkitukiasiassa on tehty selkeitä virheitä, joista osa menee hallituksen piikkiin, osa Suomen Pankin ja osa jää eduskunnan omalle vastuulle.

Pankkikriisi käynnistyi SKOPista ja sen onnettomasta politiikasta. Kun SKOP ajautui konkurssin partaalle, teki Suomen Pankki virheen ottaessaan pankin haltuunsa, näin siitä huolimatta, että tällä hetkellä Tampellasta saadaan jonkin verran rahaa takaisin, sen myymisestä ulkomaille. Pankin olisi tuolloin pitänyt päästää SKOP konkurssiin ja vastuu ulottaa vain ulkomaisiin luottoihin. Tulos nähdäkseni olisi ollut veronmaksajien kannalta parempi. Tätä asiaa ei ole vieläkään riittävästi tutkittu eikä ilmeisesti halutakaan tutkia.

Toisen virheen teki hallitus, kun se lupasi, että pankkeja tuetaan hamaan maailmanloppuun asti. Sen jälkeen alkoi etenkin säästöpankkileirissä yritysten ajaminen nurin ja luottotappioiden kerääminen veronmaksajien harteille. Ymmärrän sen, että pankkien ulkomaisesta vastuusta ja säästäjien talletuksista on vastattava ja myös siitä, etteivät tavalliset asuntovelalliset mene pankin konkurssin takia nurin. Muutaman pienen suurongelmapankin konkurssi olisi kuitenkin luonut terveemmän tilanteen kuin rahan alituinen juoksuttaminen pankkien leiriin. Nyt pankit saattoivat ilman valvontaa syytää kaiken roskan veronmaksajien piikkiin.

Eduskunta puolestaan teki virheen siinä, ettei se viime tammikuussa sallinut sellaista lainsäädäntöä, jolla pankkien ongelmiin olisi voitu puuttua paljon aikaisemmin. Oppositiolla on oma vastuunsa mutta niin on myös hallituspuolueiden eduskuntaryhmillä.

Ehkä on syytä pohtia myös sitä, miksi juuri meidän maassamme pankkien tukeminen vaatii niin suuria voimavaroja, että ne uhkaavat kaataa koko maan. Yksi syy nähdäkseni on siinä, että pankit laajensivat toimintaansa varsinaisen pankkitoiminnan ulkopuolelle. Niistä tuli yrityksiä ja yritysten saneeraajia. Pelkkä rahan välittäminen tietyllä korolla ja tietyillä vakuuksilla ei pankeille riittänyt. Olenkin sitä mieltä, että pankkien yritysomistukselle on pantava rajat, ellei sitä haluta kokonaan estää.

Toisaalta meillä on yrityksiä, jotka kuvittelevat olevansa pankkiireja. Jos yritykset hoitaisivat yritystoimintaa ja pankit pankkitoimintaa, pankkituen määrä varmasti olisi nykyistä pienempi. Eka pyöritti toimintaansa pitkään säästökassojensa ylisuurta korkoa nauttivilla talletuksilla. Se vähät välitti pienistä tallettajista ja heidän turvastaan. Tärkeintä oli saada rahaa, jotta toiminta voi jatkua, jottei jouduta konkurssiin. Näin asia on.

Pankkituki kaikkinensa on vakavasti rapauttanut kansakunnan moraalista selkärankaa.

Meillä ei ole ollut kunnollista lainsäädäntöä, jolla pankkien ja kasinopelureiden toimintaa olisi voitu valvoa 80-luvun lopulla, eikä tällaista lainsäädäntöä ole vieläkään. Pankkihuijarit eivät ole rikkoneet lakeja, vaikka heidän kyvyttömyytensä hinta yhteiskunnalle on kymmeniä miljardeja markkoja. Ei ihme, etteivät kansalaiset päättäjiin luota. Miksi kansalaisen pitäisi olla rehellinen ja toimia moraalisesti, kun yhteiskunnan yläkerros eli taloudellinen ja poliittinen eliitti ei ole? Yhteiskunnan maksettavaksi voidaan panna omat ja vieraat velat ja rikkeet. Riskejä ei tarvitse kantaa, kun on pankkituki, joka kattaa kaiken.

Pankkituki siihen liittyvine ilmiöineen on tuonut esille mädännäisyyden ja rikollisuuden. Kansalaiset tällä hetkellä vaativat taannehtivaa pankkirosvolakia sotasyyllisyyslain tapaan. En ole, rouva puhemies, tällaista vaatimassa, vaikka se kiistatta tervehdyttäisi yhteiskuntaa. Jos jotkut wegeliukset ja muut useiden miljardien vahingot yhteiskunnalle aiheuttaneet joutuisivat vastuuseen teoistaan, ihmiset käsittäisivät, että laki ja oikeus on vielä olemassa. Mutta olen vakavasti kyselemässä, eikö meillä tosiaankaan ole voimassa olevaa lainsäädäntöä, jolla nämä herrat saadaan oikeuteen vastaamaan holtittomuudestaan. Ilmeisesti ei ole, kun poliitikot eivät sellaista lainsäädäntöä halunneet tai tajunneet 80-luvulla säätää. Vähin, mitä hallitus voi nyt tehdä, on ryhtyä niin jämäkäksi, että se tutkituttaa säästöpankkien kaikki toimet ja vetää oikeuteen kaikki sellaiset henkilöt, jotka ovat rikkoneet lakeja.

Pankkituen sekä moraalisten että taloudellisten vaikutusten tuhojen korjaaminen kestää vähintään yhtä kauan kuin kestää pankkituen maksaminen. Voi kysyä myös, miksi pankkituen hoitaminen on eduskunnassa takellellut. Ovatko pankit poliitikkojen erityisessä suosiossa? Kuinka monta kansanedustajaa kuuluu jonkin pilkkojapankin hallintoelimiin? Kuinka monta välikysyjää kuuluu Säästöpankin hallintoelimiin? Eikö viimeistään nyt valtakunnanoikeuden päätöksen jälkeen ole jo aika tehdä se johtopäätös, ettei koeteltu kansalaiskunto kestä moista menoa?

Arvoisa puhemies! Valtiontakaukset pankeille ovat paikallaan. Eduskunta teki aikanaan väärin, kun se ei antanut tälle järjestelmälle siunausta. Tässä suhteessa en yhdy missään nimessä muiden välikysyjien kantaan. Sen sijaan olen tiukasti sitä mieltä, että pilkkojapankkien omistajien vastuu ei täysin toteudu.

Toiseksi arvostelen sitä, että omaisuudenhoitoyhtiöihin työnnetyt roskalainat ja omaisuus eivät ole julkisia. Kansalaisilla on oikeus tietää, mihin heidän varojaan käytetään. Tässä suhteessa hallitus ei ole tehnyt sitä, mitä siltä on edellytetty. Tässä suhteessa se ansaitsee epäluottamuksen. Ilman avoimuutta omaisuudenhoitoyhtiöistä tulee todellisia roskapankkeja, joihin uhkaa hautautua myös pankkien rikollinen toiminta. Ilman avoimuutta ei paisuvaa talousrikollisuutta saada koskaan aisoihin. Avoimuus on ainoa keino estää yhteiskunnan moraalisen selkärangan romahtaminen. Tämä on viimeinkin tajuttava myös tässä salissa.

Talletuspankkilain käsittelyn yhteydessä on perustettava luottotappiorekisteri. Ei riitä, että julkisuuteen annetaan ala- ja aluekohtaisia tilastollisia yhteenvetoja. On perustettava uusi verokalenteri, vaikka se ed. Suhoselle näyttääkin olevan hyvin hankala asia. Julkisuus on demokratian toimivuuden elinehto. Tätä eivät verokalenterien vastustajat näytä tajuavan.

Rouva puhemies! LKP:n eduskuntaryhmää eivät tyydytä kaikki välikysymyksessä esitetyt perustelut mutta ei myöskään hallituksen vastaus kaikilta osin. Siksi tulen jatkossa äänestämään hallitukselle epäluottamuslausetta.

Valtiovarainministeri V i i n a n e n: Arvoisa puhemies! Tekipä niin tai näin, kohden ei ole koskaan, voi tehdä johtopäätöksen ryhmäpuheenvuoroista, ehkä keskustelusta tämän jälkeenkin, sillä kun vähänkin muistellaan vakavasti taaksepäin, niin tässä talossa kuin laajasti yhteiskunnassakin on hallitusta vaadittu tekemään ratkaisu, jolla järkiperäistetään pankkijärjestelmää, pankkirakennetta, pyritään pysähdyttämään pankkituen jatkuva vuotaminen ja saamaan asia jollakin tavalla hallintaan. Olen aivan vakuuttunut siitä, että olipa tämä ratkaisu mikä tahansa, samanlainen kritiikki olisi tässä talossa ja muuallakin jatkunut. Ratkaisu vain täytyy tehdä silloin, kun rahat alkavat olla loppu, oli se kipeä tai ei, tosiasioita on turha välttää.

Ed. Helle sanoi, että Suomen Säästöpankin perustaminen oli virhe, lähinnä hallituksen virhe. Se kylläkään, jos se virhe on, ei ollut hallituksen virhe. Suomen Säästöpankki perustettiin säästöpankin omin päätöksin. Ainoa virhe, jota voidaan jälkikäteen arvioida, on se, että siihen pakotettiin mukaan myös ongelmapankkeja, tusinan verran todella huonossa kunnossa olevia pankkeja, mutta on muistettava, että niistä hyvistäkin pankeista, jotka silloin hyviin kirjoihin halusivat lukeutua tai jopa erehdyttiin lukemaan, osoittautui jälkeenpäin huomattava joukko myös ongelmapankeiksi. Ongelmat olivat olemassa jo ennen

perustamista, niitä oli syntymässä lisää ja on tullut lisää huomattavasti enemmän kuin kukaan konsanaan on pystynyt arvioimaan. Kaikkein vähiten sitä on pystynyt arvioimaan Suomen Säästöpankki itse. Niin kuin puheessani sanoin, ne luvut ovat tulleet moninkertaisiksi, mikä kuva säästöpankkijärjestelmän tilasta ja ongelmista julkisuuteen annettiin sen omasta toimesta. (Ed. Laine: Anteeksi, siis virheet moninkertaisiksi, toistaako ministeri vielä?) — Kyllä, nimenomaan ongelmat, sanoin muistaakseni. Jos en sanonut, sitten korjaan.

Mielestäni keskeinen virhe oli se, että edes tammikuussa ei pystytty antamaan hallitukselle tai hallitus tai Vakuusrahasto, kuinka vain, ei saanut käyttöönsä omaisuudenhoitoyhtiölainsäädäntöä, jolla olisi edes jonkin verran myöhemmin syntyviä ongelmia pystytty ehkä pienentämään ja rahanmenoa supistamaan.

Ed. Helle totesi, onko varaa nykyisen kaltaiseen pankkijärjestelmään. Ei ollut, ja siksi Suomen Säästöpankki pilkottiin. Varaa ei ollut enää pitää yllä tätä järjestelmää, jonka arviot ovat olleet kerta toisensa jälkeen liian ylioptimistisia. Julkisuuteen on annettu kuva, että tämä pankki olisi pystynyt hoitamaan ongelmansa, olemaan tuottoisa pankki muutaman vuoden kuluttua, olisi tarvinnut enää vain 3—4 miljardia valtion tukea. Saman pankin sisältä minulle on kerrottu, että se tuki ei tule riittämään. Se tulee olemaan vähintään 6 miljardia, ehkä vielä muutaman miljardin enemmän. Ei ole kovinkaan montaa viikkoa siitä, kun näitä kuolintuskia kuuntelin, jolloin tällainenkin tieto annettiin, eli jälleen nämäkään arviot eivät olisi pitäneet paikkaansa.

Yksinkertaisesti usko Säästöpankin tulevaisuuteen ja tervehtymiseen loppui. Todellisuudessa se romahti jo viime kesänä. En voi sille mitään, jos jollakulla on sellainen käsitys, että on annettu kuva, että tervehdyttämisohjelmalla ongelmat on pois pyyhkäisty. Vakuusrahastosta on annettu kuva ainakin johdolle, että tämä ohjelma ei tule riittämään. Jos se tieto ei luottamusmiehelle asti ole välittynyt, se ei ole kenenkään muun vika kuin kärjessä olevien ihmisten.

Sitten ed. Helle totesi sanomisistani 21 päivänä tai sanotaan samana iltana kyselytunnilla, kun hallitus myöhemmin yöllä, lähinnä seuraavana aamuna, teki ratkaisunsa. Minua on syytetty valehtelijaksi. Se ei pidä paikkaansa. Ei hallitus ollut tehnyt päätöstä. Tasan tarkkaan olen sanani harkinnut joka kerta. Hallitus ei ollut tehnyt päätöstä. Se teki sen kello kolme perjantaiaamuna. Hallituksen jäsenistä suuri osa ei tiennyt vältämättä, mihin kokoukseen on tulossakaan ja mitä ollaan päättämässä, (Ed. Louekoski: Sitä en epäile!) ja joka ikinen vaihtoehto käytiin hallituksen kokouksessa, neuvottelussa läpi perusteellisesti ja päädyttiin yksimielisesti tähän ratkaisuun.

Jälleen näkyy unohdettavan näistä hymähdyksistä päätellen se, että tähän järjestelmään on upotettu veronmaksajien rahoja useita kymmeniä miljardeja markkoja. Se ei ole naurun asia minun mielestäni. Sitten rehvastellaan sillä, että tämä järjestelmä olisi pitänyt edelleen pitää pystyssä ja upottaa vielä lisää miljardeja. Jos nyt yritetään edes jonkinnäköistä järjestelmää saada tai jollain tavalla saada järjestelmä lukkoon näiden kymmenien miljardien jälkeen, on se aika erikoista, että tätäkin ratkaisua arvostellaan, kun mitään näyttöä ei ole siitä eikä mitään uskoa siihen, että pankista olisi koskaan tullut riittävän kannattavaa, saati että se olisi edes murto-osaa pystynyt maksamaan varmuudella näistä luotoista takaisin.

Olen melkoisen varma, että vuoden päästä, jos mitään ei olisi tehty, jälleen valitettaisiin täällä salissa ja koko yhteiskunnassa sitä, että jälleen pankkitukea tarvitaan. Sitä saatetaan tarvita ja varmasti tullaan tarvitsemaan omaisuudenhoitoyhtiön menoihin, mutta ne ongelmat joka tapauksessa olivat jo ennen tätä pilkkomisratkaisua veronmaksajien kontolla. Eivät ne ongelmat siitä mihinkään olisi kadonneet.

Mitä tulee talletussuojaan, jota ed. Helle ja jotkut muutkin ovat arvostelleet, siitä on täällä salissa useampaan kertaan todettu, että sen jälkeen kun EY:n direktiivi tästä asiasta tehdään, me turvallisin mielin voimme sen tehdä, mutta kysynpä vain, mikä sellainen talletussuojan purkaminen on, jossa toisaalta me joudumme takaamaan pankkien toiminnan ja toisaalta ilmoitamme, että ei talletuksilla ole turvaa. Eihän se ole millään tavalla uskottavaa. Niin kauan kuin me olemme kansainvälisesti näin velkaantunut maa, me joudumme tämän luottamuksen osoittamaan sillä tavalla, että talletussuoja säilyy.

Meillä on erinomainen esimerkki siitä ed. Helteelle, joka arvosteli nimenomaan pankkitalletusten suojaa. Vasemmistoliiton kolmessa puheenvuorossa — hain ne puheenvuorot itselleni — on eilispäivänä käyty keskustelua säästökassojen talletussuojasta ja valitettu sitä, että ei korkoja turvata. Mikä logiikka tässä keskustelussa on? (Ed. Laine: Minä puhuin pientallettajista!) — Kun pientallettajista yksinomaan olisikin kyse, ed. Laine. Minä haluan olla vakuuttunut siitä,

mitä ne suurtalletukset ovat, mitä rahoja ne ovat. Ja varmasti pidän huolen siitä, että niistä joka ikinen talletus kestää päivänvalon, mistä ne rahat ovat tulleet. Pientallettajien asia on aivan toinen, he pitävät tilillä normaaleja tulevia eläkkeitä ja muita.

Tässä suhteessa tietysti eduskunta voi pikkuisen tutkailla sitä, kuinka paljon se tietoja haluaa näistä asioista ja tallettajien suojaa purkaa. Väitän, että monessa paikassa tässäkin salissa on hinku päästä näihin tietoihin käsiksi, ainakin puheet muuttuvat. (Ed. Kekkonen: Mitä ministeri tarkoittaa?) — Se selviää varmasti aikanaan, eli istutaan kahdella pallilla.

Ed. Louekoski arvosteli sitä, että valmistelussa ei kaikkia vaihtoehtoja ole selvitetty. Niin kuin moneen kertaan olen sanonut, kaikin mahdollisin käytettävissä olevin voimin on selvitetty vaihtoehtoja. Johtopäätökseen on tultu, että tämä ratkaisu on sittenkin yhteiskunnan kannalta paras, edullisin ratkaisu. On aivan selvää, että tämä ratkaisu on hahmottunut jossakin määrin aikaisemmin todennäköiseksi vaihtoehdoksi. Kun on näin mittavasta asiasta kysymys, se vaatii toki varsin pitkälle menevää työtä, pelkästään sopimusten tekeminen ja monta muuta valmistelua. Mutta niin kuin sanoin, muukin vaihtoehto olisi ollut hallitukselle täysin mahdollinen, jos se olisi ollut edullisempi vielä silloin perjantaiaamuna. Hallitus oli yksimielisesti vakuuttunut tämän ratkaisun oikeellisuudesta.

Eivät ratkaisun aikaa sanelleet Vakuusrahaston virkamiehet, eivät varmasti sanelleet. Se on saneltu kyllä muualta. (Eduskunnasta: Siis mistä?) Varmasti eräiltä osin kannan vastuun sen ajankohdasta monesta, monesta syystä. Ensinnäkin totean, että ensimmäinen mahdollinen ajankohta oli se perjantaipäivä. Muita ajankohtia ei ollut, koska eduskunta itse lisäbudjetin yhteydessä mahdollisti rahan käytön lisäbudjetissaan, joka sai lainvoiman maanantaina. Tällaista operaatiota ei voida hoitaa kuin viikonlopun kuluessa. Olkoon operaatio mikä tahansa, sitä ei voida hoitaa kuin viikonlopun kuluessa, koska sen vaihtoehdon, että Säästöpankki jatkaa itsenäisenä, uskottavuus oli mennyt jo jonkin verran aikaisemmin.

Kun on annettu kuva siitä, että jo kesällä muut pankit käyttivät nk. kartellivaltaa tarjouksessaan, se ei pidä paikkaansa. Kyllä tarjoajapankeilla oli täysin perusteltu syy koko ajan pelätä sitä, että Säästöpankki puhdistetaan veloista ja se tulee kilpailemaan aivan toisenlaisista lähtökohdista kuin mikään muu pankki. Toinen vaihtoehto, Postisäästöpankkiin liittäminen tavalla taikka toisella, oli koko ajan kuvassa mukana, tavallaan koko ajan pelotteena muille, mitä siinä tapahtuu. Kilpailutilanne siinä suhteessa oli aito, siitäkin minulla on varma tieto, koska seurasin tilannetta varsin intensiivisesti koko ajan kesästä asti.

Mitä tulee TT:n ja Keran johdon lausumiin siitä, että pienempien yritysten ongelmia ei ole ryhdytty hoitamaan ja pitäisi ryhtyä hoitamaan, niin niihin ryhdyttiin välittömästi. Resursseissa on varmasti puutteita, mutta ne tullaan hoitamaan ja ne hoidetaan kiihtyvällä vauhdilla nykyjärjestelmässä, kunnes omaisuudenhoitoyhtiö on saatu perustettua. Se tieto meillä ja Vakuusrahastolla kyllä oli alun pitäen. On selvää, että näin suuren massan käsittely ei kovin nopeata ole.

Edelleen väitettiin, ed. Louekoski muistaakseni kyselin, mihin näitä valtuuksia aiotaan käyttää. Ei kai kenellekään ollut epäselvää, mihin näitä aiottiin käyttää ensimmäiseksi, jos rehellisiä ollaan. Mutta sitä minäkään en voi sanoa eikä kukaan voi mennä sanomaan. Olisi ollut vihonviimeinen virhe ilmoittaa julkisuuteen ensinnäkin, kun päätöstä ei ollut, jonkin ratkaisun olemisesta. Sehän se vasta hölmöläisten kaupantekoa olisi. Siinä ei olisi pienintäkään kaupankäynnin mahdollisuutta. Näin ollen se kuva piti koko ajan antaa, mikä oli totta, että kaikki vaihtoehdot loppuun asti olivat avoimia. Ei sellaista kauppaa voida käydä, että ollaan käyvinään kauppaa ja kerrotaan julkisuuteen, mitä aiotaan näillä hankkeilla tehdä. Sen jokainen tajuaa, että ei niitä voida turuilla huudella.

Oma lukunsa on se, kuinka paljon kaupan arvoa murensivat erinäköiset vuodot, erinäköiset huhut, eduskunnan toiminta, monien, ehkä ministereidenkin lausunnot jne., mutta missään vaiheessa ei ole sitä lupausta annettu, että säästöpankkijärjestelmä tulee pitää nykymuodossaan ja putsattuna, terveenä pankkina jatkamaan nykyisellä pohjallaan.

Mitä tulee hinta-arvioon SSP:n sisältä, niin ei sieltä ole mikään muukaan luku pitänyt paikkaansa. Kyllä näitä lukuja voi pyöritellä millä tavalla tahansa, jos katsoo omaan pussiin näissä asioissa. Mutta laskelmat on tehty samoin lähtökohdin joka ikisen vaihtoehdon kohdalla. Eikö näyttö nyt riitä siitä, kun kymmeniä miljardeja on tähän upotettu, että asioita ei ole pystytty hoitamaan? Niin kuin sanoin, usko ja luottamus menivät, ja se riittää.

Mitä tulee omaisuudenhoitoyhtiöihin, se on tietenkin, niin kuin täällä on monessa puheen-

vuorossa todettu, varsin ongelmallinen asia. Siellä on suuri määrä pieniä luottoja, joissa on olemassa riskejä ja jotka tietyllä järjestelmällä tietyn työryhmän taikka toimikunnan käsittelyyn joutuvat ja ratkeaa, joutuvatko ne omaisuudenhoitoyhtiöön aikanaan ensi vuoden kuluessa pankkien hoidosta. Kuitenkin asia on sillä tavalla, että ne ongelmat joka tapauksessa ovat valtion kontolla, olipa ratkaisu mikä tahansa. Lähinnä on kyse siitä, minkälaisen riskin ostajapankit olisivat ottaneet. Kyllähän sinne ongelmaluottoja voidaan pistää sekaan ja antaa heillekin, mutta kauppahinta on aivan toisenlainen. Aivan toisenlaisella hinnalla niitä riskejä olisi otettu. Tätä nykyistä julkistettua kauppahintaa varmastikaan ei olisi saatu. Niin kuin sanoin, ei se niitä ongelmia mihinkään pois olisi vienyt. Ne ovat siellä olemassa, ja toisaalta ei ollut mahdollisuutta myöskään päästää näitä ostajia joka ikiseen luottoon tutustumaan eikä toisaalta niitten luottojen riskipitoisuudesta välttämättä ole ehdottoman varmaa kantaa ollut myöskään säästöpankkijärjestelmän sisällä.

Mitä itsenäisyyden säilyttämiseen tulee, niin siitä on myös Vakuusrahaston sitaateissa olevia raportteja olemassa, mitä on puhuttu siellä. Missään vaiheessa mitään itsenäisenä säilymisen lupausta ei ole annettu. Jos isännistö lausuu joitakin ponsia ja kirjauttaa pöytäkirjaan, niin se ei tarkoita sitä, että Vakuusrahasto tai jokin muu instanssi olisi luvannut jotakin. Tästä löytyy, ed. Louekoski, sitaateissa oleva paperi, jonka voin vaikka näyttää. En nyt viitsi muita vaivata lukemalla tällaisia toisten kirjoittamia papereita. (Ed. Louekoski: Ei isäntien lausuntoihin ole uskomista!)

Mitä tähän keskusteluun ylipäänsä tulee, niin oli aika merkillinen havainto, että silloin SSP:n hallintoneuvoston kokouksessa olevat edustajat käyttäytyivät kuin he olisivat omistaneet tämän pankin. Oli aika hämmästyttävää todeta, kuinka pitkälle todellisesta elämästä he olivat joutuneet, kuvittelivat omistavansa tämän pankin näiden kymmenien miljardien satsausten jälkeen. Sen omistaa lähes totaalisti Suomen valtio. Silloin käyttää äänivaltaa myös Suomen valtio eivätkä mitkään omistamattomat luottamusmiehet. (Ed. Ala-Nissilä: Aivan oikein!) Se tuli kyllä tehtyä selväksi siinä kokouksessa, mutta oli siinäkin tilanteessa vielä pyrkimystä torpedoida tämä ratkaisu ja aiheuttaa uskomaton sekasotku seuraaviksi kahdeksi viikoksi. Voi vain kuvitella, mikä olisi henkilöstön asema siinä tilanteessa ollut, jos tilanne olisi vielä kaksi viikkoa vellonut vapaana. Tuskin olisi edes pilkkojia ollut jäljellä sen sekamelskan jälkeen.

Mitä tulee, ed. Suhonen, Aktian rooliin, minusta sopii kysyä Aktian johdolta, että jos he vakavissaan ovat innostuneet kauppaa käymään näistä, niin olisivathan he voineet ryhtyä aikanaan niin tekemään, kun näkivät, että Säästöpankin ympärillä kuohuu. Kyllä siinä vaiheessa, jolloin viimeinen vakava esitys tuli muutamia päiviä ennen tätä päätöstä, asia oli loppuun käsitelty. Ei tämä järjestelmä olisi enää heidän kanssaan neuvottelua pystynyt odottamaan ja Aktia varmasti olisi ollut valmis ostamaan parhaita paloja, kuorimaan kerman, heille sopivia konttoreita. Mutta se olisi johtanut myös sellaiseen ratkaisuun, joka ei olisi taannut enää tällaistakaan kauppahintaa pilkkojien toimesta.

Ei tämä asia näin mustavalkoinen ole. Näyttää nyt vain siltä, että jälleen aletaan laajentaa uutta säästöpankkijärjestelmää maahan ja sama ruletti käynnistyy tässä maassa uudelleen, kun samaan aikaan kerrotaan, että meillä on liian raskas pankkijärjestelmä tässä yhteiskunnassa. Toivottavasti kontrolli tulee sen jälkeen kuitenkin kovemmaksi, jolloin ylioptimistiset kuvitelmat tämän järjestelmän uudelleenkäynnistämisestä tulevat uuteen valoon.

Edelleen ed. Suhonen arvosteli sitä, että näinä kuumina vuosina valtiovarainministeriö kilpailutti yön yli -rahalle, sijoituksille parhaita korkoja. Kysynpä vain, mikä kritiikki tässäkin talossa olisi ollut, kun valtiontilintarkastajat olisivat kritisoineet sitä, että valtio sijoittaa rahojaan veronmaksajien kannalta epäedullisesti. (Ed. Louekoski: Silloin olikin rahaa!) — Silloin olikin rahaa. Sijoitettiin komeita summia. Sen jälkeen rahaa ei ole nähtykään kuin velkarahaa. Nekin sijoitetaan kyllä erittäin kannattavasti tällä hetkellä parhaalla mahdollisella korolla. Se on veronmaksajien rahojen parasta käyttöä. Emme me voi ajatella, että me epäedullisesti veronmaksajien kannalta ne likvidit kassavarat jättäisimme makaamaan johonkin valtiokonttorin omaan kassaholviin, niin kuin sellaisiakin käsityksiä näyttää olevan, että rahat makaavat joissakin kassaholveissa.

Totean lopuksi, että jälkiviisastelu on aivan eri asia kuin jälkiviisaus.

Ed. N i k u l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jollain tavoin tietysti ymmärtää valtiovarainministerin turhautumisen siihen, että hän joutuu toistuvasti vastaamaan osittain samoihin kysymyksiin. Herra valtiovarainministeri, kyllä tämä kysyminen perustuu siihen, että me

emme ole saaneet tietoja, joita on pyydetty, ja myös valtiovarainministerin oma puolue, niin kuin kaikki muutkin hallituspuolueet, valitettavasti myös osa sosialidemokraateista, on tehokkaasti myötävaikuttanut siihen, että nämä asiat säilyvät salaisina. Ihmiset eivät saa tietoa siitä, mikä on pankkituen kohtalo ja mihin kaikkialle se menee.

Arvoisa puhemies! Olennaista tässä välikysymyksessä on ollut vihreiden kannalta, että ei ole varmuutta siitä, onko Suomen Säästöpankista saatu oikea hinta. Valitettavasti valtiovarainministeri ei nyt tähän epäilyyn puuttunut. Täällä on esitetty aika ankaraa kritiikkiä siitä, että Säästöpankin arvoa määritettäessä käytetty diskonttokorko, 20 prosenttia, perustuu sellaiseen Säästöpankkiin, jossa on sekä tuottavia että tappiollisia osia. Nyt on myyty vain erittäin tuottavat osat ja niidenkin osien, joissa on pieni riski, siirtäminen roskapankkiin mahdollisestaan. Tämä oli se peruskysymys, johon valitettavasti vieläkään ei tullut vastausta.

Toinen kysymys, joka tietysti kiinnostaa ihmisiä suuresti, on, milloin tämä omaisuudenhoitoyhtiö todella voi aloittaa toimintansa. Kun maanantaina laki vahvistettiin, niin perjantaina päästiin pankin myynnistä sopimukseen. Luulisi, että tällainen omaisuudenhoitoyhtiö, joka on kuitenkin pienempi sopimusjärjestelmä ja pienempi hallinnollinen toimenpide, olisi jo täydessä käynnissä eikä niin, että hädässä olevien ihmisten ja yritysten luottoja käsitellään Vakuusrahaston pöydänkulmalla ja aina tulee kielteisiä päätöksiä. Sieltä puuttuu pankillinen ote.

Ed. L o u e k o s k i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Palataan vielä tammikuuhun, jolloin eduskunta ei antanut omaisuudenhoitoyhtiömahdollisuutta hallitukselle. Epäilys täällä johtui vähintään yhtä paljon hallituspuolueiden eduskuntaryhmien epäluulosta kuin opposition epäluulosta. Yöllisissä neuvotteluissa pääministeri itse veti tämän asian neuvottelupöydästä pois. Siihen on turha enää palata.

Se, että minä olen allekirjoittanut välikysymyksen, johtuu kahdesta syystä. Ensinnäkin minulla on sellainen käsitys, että tuki, jota Säästöpankille nyt on annettu, ei tule riittämään siihen tarkoitukseen. Lisätukea tarvitaan, kun omaisuudenhoitoyhtiön seinät ovat levällään. Ei ole mitään tietoa siitä, kuinka paljon sinne tase-eriä ja ongelma-asiakkaita siirtyy. Minulla on sellainen käsitys, että niitä siirtyy enemmän kuin nyt uskotaan, ja tukea tarvitaan lisää. Se on vastikkeetonta, ja siihen tarvitaan, herra ministeri, eduskunnan päätös. Eduskunnalla toisin sanoen täytyy olla tieto tuen perusteista. Näitä perusteita meillä ei ole ollut tiedossa.

Minun ajattelutapani kulkee samaan tapaan, mikä näkyy Suomen Pankin lausunnossa. Suomen Pankki on antanut kirjallisen lausuntonsa Vakuusrahastolle asiasta. Siellä epäillään juuri näitä samoja asioita. Ei ole vertailupohjaa oikeille hintatiedoille. Ed. Nikula jo totesi, että hyvin keskeinen elementti tässä asiassa on diskonttokorko, mitä korkoa käytetään. Koron pitää olla suhteellisen matala, jos myydään hyvin terve, pitkälle rationalisoitu pankki.

Ed. H e l l e (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minun mielestäni oleellista on, saammeko tietoa, saammeko tietoa siitä, miten asiat hoituvat tästä eteenpäin ja saammeko tietoa siitä, mitkä ovat ne yksityiskohdat, joiden kautta olemme joutuneet näihin miljardi- ja kymmenmiljardipanosten sijoittamisiin pankkijärjestelmäämme. Ministeri antoi ensimmäisessä puheenvuorossaan tiettyjä lupauksia näiden salaisuudenverhojen jonkin asteisesta raottamisesta, mutta onko siihen uskominen? Epäilen edelleen tätä asiaa.

Toinen asia on juuri sama, mihin ed. Louekoski viittasi, eli se, että on annettu täysin avoin valtakirja ajaa ns. roskapankkiin kaikki asiat, myös vuosien kuluttua tulevat asiat. Tämä ei voi olla yhteiskunnan etu, eikä se minun mielestäni voi olla myöskään näiden saajapankkien etu, koska ne pääsevät liian helpolla. Silloin ollaan siinä tilanteessa, että heillä ei ole resursseja hoitaa seuraavaa tällaista kriisitilannetta. He eivät ole saaneet koulutusta siihen, niin kuin nyt tässä tilanteessa tulisi saada.

Aivan uskomaton tähän sopimukseen liittyvä asia on, että pankkien kilpailu kielletään tietyksi ajaksi.

Ed. K o r k e a o j a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Varmasti tässä ratkaisussa monet yksityiskohdat ovat sellaisia, että ne eivät tyydytä myöskään hallituspuolueen kansanedustajien ajatuksia. On monia kohtia, jotka herättävät huolestumista jne., mutta emme me voi arvioida tätä ratkaisua tältä pohjalta, vaan meidän on katsottava kokonaisuutta ja kysyttävä, olisiko ollut joitain parempia vaihtoehtoja käytettävissä. Tämäkin keskustelu kyllä osoittaa sen, että ei täällä ole opposition puolelta esitetty mitään sellaista, mikä tarkoittaisi sitä, että olisi

joitain parempia vaihtoehtoja ollut käytettävissä.

Ei tämä ole ollut hallituksen saneluratkaisu. Tämä myynti, kauppa, oli kauppa kahden osapuolen välillä. Esimerkiksi keskustelu diskonttokorosta on siinä mielessä vähän teoreettista, että kauppa syntyy, jos ostaja ja myyjä pääsevät hinnasta yhteisymmärrykseen. Tässä tuo on tapahtunut. Vaikka sitten jokin laskennallinen hinta olisi mikä tahansa, niin sillä ei ole paljon painoa tämmöisessä yhteydessä. Se voi olla vain jokin neuvottelujen pohja ja alkulähtötilanne, mutta osapuolten on päästävä sopimukseen kaupan ehdoista.

On tullut selväksi myös, että Postipankkivaihtoehto, jota on tarjottu, ei olisi toteutunut. Se olisi tarkoittanut sitä, että silloin nämä kolme muuta ulkopuolelle jäänyttä osapuolta olisivat saaneet ilmaiseksi Säästöpankin hyviä osia vaikka kuinka paljon. Se ei varmasti olisi ollut valtion ja veronmaksajien etu. Eteenpäin pitää nyt katsoa ja tärkeintä on se, että yritysten toiminta turvataan.

Ensimmäinen varapuhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia on kulunut!

Ed. Stenius-Kaukonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Viinanen ihmetteli sitä, että hänen on väitetty valehdelleen. Ministeri Viinanen totesi 21.10., niin kuin ed. Helle jo kertaalleen luki, seuraavaa: "Kun hallitus aikanaan saa selvityksen siitä, mikä Vakuusrahaston käsitys on säästöpankkiryhmän tulevaisuudesta ja siitä tehtävästä ratkaisusta, niin ilmeisesti kuulemme myös tästä mahdollisesta mallista." Kun tämä sanotaan muutamaa tuntia ennen kuin ratkaisu tehdään, ja kun ministeri Viinanen juuri äsken sanoi, että hän itse henkilökohtaisesti oli vaikuttamassa siihen ajankohtaan, jolloin päätös tehtiin, niin kyllä hän puhui vastoin parempaa tietoansa, jos tämä asia nyt kauniisti ilmaistaan.

Ministeri Viinanen arvosteli myös vasemmistoliiton puhujia eilisessä säästökassakeskustelussa, kun on vaadittu korkojen turvaamista. Ministeri arvosteli tätä sen vuoksi, että ed. Helle puheenvuorossaan puhui katoista, jotka esimerkiksi talletussuojalle voitaisiin asettaa. Eivät meidän puheemme ole mitenkään ristiriidassa. Jos muiden tallettajien korot on turvattu, niin miksi ei säästökassojen tallettajien korkojakin tule turvata, ja niitä perusteluja esitin mm. itse eilen. En tässä ehdi niitä toistamaan.

Olemme vaatineet aikaisemmin kattoa koroille ja kattoa myöskin talletusten suojalle. Jos ne olisi toteutettu, niin osa niistäkin ongelmista, joita esimerkiksi säästökassojen osalta nyt on olemassa, olisi voitu välttää. Siinä mielessä meidän puheemme eivät ollenkaan ole ristiriidassa. Toivomme, että ministeri ottaa onkeensa vähitellen niistä, että turhia luottotappioita ja valtion syliin kaatuvia maksuja ei tule enempää.

Ed. Hassi (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä minusta viran puolesta valehtelullakin on rajansa, eli tuo puheenvuoro, johon ed. Stenius-Kaukonenkin viittasi, oli minusta kyllä törkeä, kun tietää, mitä pari tuntia sen jälkeen sitten seurasi.

Tässä tilanteessa tietenkin säästöpankkiväki kokee itsensä huijatuksi, mutta kyllä mielestäni eduskuntaakin on huijattu. Olen tänään käynyt läpi sen vakuusrahastolain muutoksen, jolla omaisuudenhoitoyhtiöiden perustaminen tehtiin mahdolliseksi, ensimmäisen, toisen ja kolmannen käsittelyn keskusteluja, ja on aivan selvä, että käsitys, mikä eduskunnalla oli lain käytännön toiminnasta, oli jotain aivan muuta kuin miten lakia on käytännössä ryhdytty soveltamaan.

Minun mielestäni oleellista on, että itse asiassa tämä kauppa on pankkituen muoto, mutta se ei täytä eduskunnan pankkituelle asettamia ehtoja. Mielestäni pahin asia siinä on tämä avoin piikki: Kahden vuoden aikana ostajat voivat siirtää ostetun pankin tappioita myyjän maksettavaksi. En ole ikinä missään kuullut sellaisesta kaupasta, jossa jälkikäteenkin ostaja voisi siirtää myyjän maksettavaksi niitä liiketoiminnan tappiollisia osia, mitkä myöhemmin tulevat ilmi. (Ed. Zyskowicz: Entä Kouri-kaupat?)

Mielestäni oleellinen asia on se, että tässä on luotu sellainen rakenne, että ostajapankeilla on kahden vuoden ajan intressi ajaa roskapankin syliin maksimimäärä vähänkään epävarmoja lainoja eli on luotu sellainen rakenne, joka ajaa Säästöpankilta siirtyneitä asiakkaita konkurssiin. Vaikka valtio maksaa osan kauppahinnasta, se ei kuitenkaan ole ottanut ostajapankeissa sellaista omistajan valtaa, jolla se voisi estää tällaisen.

Ed. Björkenheim (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Seppänen, kuten moni muu puheenvuorossaan, esitti ... (Vasemmalta: On kysymyksessä vastauspuheenvuoro ministerin puheeseen! — Ed. Seppänen: Hyvä alku, antaa tulla vain!) — Minä voin vastata ministerille,

koska ministeri puuttui sellaiseen asiaan, josta ed. Seppänen puheenvuorossaan puhui.

Kun ministeri sanoi, että nämä 12 heikkoa pankkia olisi voitu päästää konkurssiin, niin sen tiedon perusteella, mitä me valiokunnassa olemme saaneet, tämä ei olisi ollut mahdollista sen takia, että pankkien keskinäiset riippuvuussuhteet ovat osoittaneet, että tällainen dominoefekti olisi kaatanut sen jälkeen suuren osan muistakin säästöpankeista. Tämäkin vaihtoehto on Vakuusrahaston ilmoituksen mukaan kyllä tutkittu ja todettu, että kun jälkiviisaana sanotaan, että SSP:tä perustettaessa nämä olisi pitänyt jättää ulkopuolelle, niin se ei olisi kyllä auttanut asiaa ollenkaan.

Ed. V ä h ä k a n g a s (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta ministeri Viinanen ei vakuuttavasti käsitellyt sitä laajasti omaksuttua mielipidettä Säästöpankin pilkkomisesta, että tässä on tullut petetyksi kaikki osapuolet: alueellisten pankkien johto, luottamushenkilöt, toimihenkilöt ja asiakkaat. Minusta on edelleen syytä kysyä, miksi hallitus lupasi tukea Suomen Säästöpankin toimintaa loppuun asti, jos nämä konkurssikypsät pankit otetaan mukaan Suomen Säästöpankkiin. Rahallista tukeahan maakuntaan tulikin, mutta valtiolla minusta ei ollut otsaa katkaista julkisuudessa ennen kaikkea kilpailevien pankkien systemaattista työtä säästöpankkien kaatamiseksi. Jatkuvalla rummutuksella saatiin asiakkaat epävarmuuteen ja rahavirrat alkoivat valua pois. Pankin johto vakuutteli, että pankki pysyy ja toimii, kun edetään Vakuusrahaston kanssa tehdyn tervehdyttämisohjelman mukaisesti. Miksi sitten kirkkain silmin päättäjien taholta uskoteltiin, että kaikki vaihtoehdot otetaan huomioon pankkiratkaisussa?

Kuitenkin tämä päätös, joka tehtiin, ei minusta tapahtunut yhdessä yössä. Sitä ei usko kyllä kukaan. Pilkkomista oli varmaan jo valmisteltu pitkään, mutta muut vaihtoehdot pidettiin mukana vain muodon vuoksi, jotta tämä sanoisiko sumutus olisi täydellinen. Suunnitelman täydellisyyttä osoittaa minusta se, millä valmiudella ostajapankit ottivat Säästöpankin konttorit haltuunsa maanantaiaamuna 25.10. Ei se voinut tapahtua yhden yön toimintaperiaatteella.

Ja viimeksi kysymys: Miten ministeri luulee käyvän sellaisten yrittäjien, jotka laman kynsissä ovat vielä jotenkin saaneet asiansa hoidettua tutussa pankissa? Tässähän on myös Säästöpankkia syytetty konkurssiin ajamisesta, mutta ainakaan maakunnassa se ei pidä paikkaansa. Jääkö tässä näille heikoille yrityksille muuta pankkia kuin roskapankki jatkossa?

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s (koputtaa): Kaksi minuuttia on kulunut!

Ed. O. O j a l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Viinasen puheenvuoro päivällä, hallituksen nimissä annettu vastaus, ja täällä käytetyt puheenvuorot eivät millään tavalla voi vakuuttaa ajattelemasta edelleenkin niin, että Suomen Säästöpankin pilkkomisessa kyseessä on todella vuosisadan puhallus, joka on tehty neljän omistajapankin suuntaan. Se ei millään tavoin tule poistamaan sitä tarvetta, että yhä lisää kansalaisten verovaroja uppoaa miljardikaupalla pankkitukeen siten, että me emme tiedä, mihin ne menevät.

Olisi mielenkiintoista tietää, herra ministeri, minkä johtopäätöksen hallituksenne on tehnyt tästä Suomen Pankin julkaisusta, jossa on kolme arviota Suomen talouskriisistä ja talouspolitiikasta. (Ed. Zyskowicz: Se on Ahon hallitus!) — Ahon-Viinasen hallitus, ed. Zyskowicz. — Tämä kirja on hyvin mielenkiintoista luettavaa. Kirjan johtopäätöksestä voi päätyä siihen lopputulokseen, että ne näkemykset, mitä vasemmistoliitto on edustanut talouspoliittisesta suunnasta, olisi tullut toteuttaa. Ed. Kekkonen, olkaa hyvä ja tutustukaa tähän kirjaan! Nimittäin valitettavasti (Ed. Kekkonen: Olen tutustunut siihen!) — aivan, on aivan vääränlaista talouspolitiikkaa harjoitettu.

Herra ministeri, olisin myös tiedustellut, miten te aiotte turvata sen, että jatkossa pankeissa on riittävä riskienhallintajärjestelmä, ettei jatkuvasti tulevaisuudessakin miljardeja valu veronmaksajien rahoja pankkitukena. Oletteko harkinneet käyttöönotettavaksi myös erään tutkijan suositusta siitä, että annettaisiin osa pankkituesta suorana tukena yrityksille, sen sijaan että se annetaan pankeille?

Ed. A l a - N i s s i l ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Viinanen kiinnitti huomiota keskustelun tasoon. Siinähän oli pohjanoteeraus kesällä ed. Laitinen, joka oli äsken paikalla, kun hän suoraan hyökkäsi pääministerin ja valtiovarainministerin kimppuun syyttämällä heitä henkilökohtaisten etujen vaalimisesta, kun Säästöpankista ei tehdä ratkaisuja. Se oli pohjanoteeraus, mutta täälläkin kyllä vähän samantapaisia äänenpainoja tuntuu liikkuvan.

Kun puhutaan siitä, että on annettu virheellisiä tietoja, niin mielestäni olisi aiheellista tutkia myös kaikki ne tiedot, mitä pääjohtaja Paavo Prepula on antanut tänne eduskuntaan ja verrata niitä siihen, mitä todella on tapahtunut ja mitkä ovat todelliset luvut. Mielestäni hän on myös eduskunnalle antanut virheellisiä tietoja joko tahallaan tai sitten vastoin parempaa tietoa, ja tämäkin kannattaa kyllä tässä yhteydessä noteerata. Helposti nämä löytyvät valiokunnille annetusta informaatiosta.

Mitä tulee ed. Seppäsen tai jonkun muun täällä esille ottamaan erityistilintarkastukseen SKOPin osalta, että jos siellä tulee aiheita nostaa syytteitä, niin yhdyn siihen, että näin totta kai täytyy tehdä.

Lopuksi totean, että kun yrityksen arvoa lasketaan, niin siitähän voidaan aina perustellusti tulla monen näköiseen vaihtoehtoon ja aina on tilaa jälkiviisaudelle. Haluan vielä todeta, että totta kai loppuun saakka täytyy pitää kaikki vaihtoehdot esillä. Ne olivat esillä. Muutoinhan tätä tilannetta ei olisi voitu hoitaa.

Lopuksi toteaisin vasemmistolle, että teidän oma talousosaamisenne näyttää olevan omissa yrityksissä nollan arvoinen, (Ed. Kekkonen: Miten sinä maltoit?) kun kunnioitetun entisen puheenjohtajan Rafael Paasion lehtikin meni tänään konkurssiin, niin jälleen tuli yksi lenkki tähän surulliseen listaan.

Ed. L a i n e (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Kyllä, ed. Ala-Nissilä, markkinatalousjärjestelmä näyttää olevan konkurssissa täällä Suomessakin. Minä ajattelin todeta ministeri Viinasen tänään käyttämien puheenvuorojen ja eräiden hänen aikaisempien puheenvuorojensa johdosta koskien Suomen Säästöpankkia, että kyllä te, ministeri Viinanen, olette eräänlainen pahanilmanlintu. Minä olen niin monta kertaa kuullut puheenvuoronne, arvionne Suomen Säästöpankista ja joka ainut kerta se on entistä huonompi. Te sanotte, että kaikki aikaisemmat laskelmat ovat osoittautuneet vääriksi, liian ylioptimistisiksi. Sitten te sanotte, että ei ole mitään näyttöä siitä, että Säästöpankin laskelmat olisivat oikeita. Yhtä hyvin kai voisi sanoa, että ei ole mitään näyttöä myöskään siitä, että ne olisivat vääriä. Ministeri Viinanen, ne laskelmat, suunnitelmat ja toimintatavoitteet on tehty Vakuusrahaston kanssa ja eikö se Vakuusrahasto ole juuri teidän komennossanne, vaikka siinä pankkivaltuutetutkin ovat jollakin lailla hallintoneuvoston kanssa sitä valvomassa?

Tällä perusteella uskaltaisin kuitenkin, toisin kuin te, ministeri Viinanen, todeta, että Suomen Säästöpankin pilkkominen ei ollut veronmaksajien etu vaan sen kanssa kilpailevien eli siis liikepankkien etu.

Ed. K o r h o n e n (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ehkä voisi kiteyttää siten, että kuka luottaa ja kehen viitaten ministeri Viinasen ja ed. Ala-Nissilän puheeseen, jos Suomen Pankki ei edes luota niihin laskelmiin, mitä Suomen Pankille on esitetty vaihtoehtojen edullisuudesta tai kalleudesta. Kohtuullista kai on silloin epäillä myös eduskunnassa näitä laskelmia. Kun otetaan lisäksi huomioon vielä se tietomäärä, minkä eduskunta on saanut, niin on aivan kohtuutonta ministeri Viinasenkin väittää, että täällä voitaisiin paremmalla tiedolla tehdä päätöksiä.

Ainakin talousvaliokunnan kautta saatu tieto on erittäin ristiriitaista. Se on ristiriitaista ministeriön omien virkamiesten osalta, ristiriitaista VVR:n virkamiesten osalta ja erittäin ristiriitaista, jos katsotaan SSP:n johdon antamaa tietoa. Ehkä kaikista hulluimmaksi tämän tilanteen tekee se, että SSP:n johtoa on kertomansa mukaan jopa kielletty antamasta tietoja ja esittämästä omia näkemyksiään. Siinä tilanteessa, kun joudutaan tekemään päätöksiä, on kiistaton se epäilys, että jotakin muuta niiden päätöksien taakse kätkeytyy. Roskapankkilaki ja SSP:n pirstominen kulkevat niin tiukasti käsi kädessä, että mihinkään muuhun johtopäätökseen ei voi tulla kuin siihen, että ne ovat hyvin tarkoitushakuisia olleet toisiinsa nähden.

Suomen Pankin antama hinta-arvio, mihin talousvaliokunnan puheenjohtaja Louekoski viittasi, on myös erittäin epäselvä. Ei mikään Suomen Pankin lausunnossa viittaa siihen, että tämä olisi kaikkein edullisin ratkaisu yhteiskunnan ja veronmaksajien kannalta. Minun mielestäni se hyvin vahvasti vahvistaa niitä näkemyksiä, joita vasemmistoliitolla on ollut koko ajan.

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s (koputtaa): Kaksi minuuttia!

Ed. A s t a l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ministeri Viinanen vakuuttelee täällä, että kauppa tehtiin 22.10. kello 3 yöllä. Kyllähän me sen uskomme, että silloin tälle kaupalle annettiin viimeinen virallinen silaus. SSP:n pilkkomisvalmisteluihin oli ryhdytty jo kesällä ja valtuudet siihen oli saatu, mistä, teiltäkö? Kauppa sovittiin ja sitten jäätiin odottamaan roska-

pankkilakia. Siinä sitten nämä aineelliset edellytykset mahdollistettiin. Tässä on tämä tarina.

Sitten tuo hinta-asia: Varsin yleinen käsitys asiantuntijapiireissä on, että tämä kauppa oli erittäin edullinen ostajapankeille, suorastaan lottovoitto. Niille ei jäänyt mitään riskiä kaupasta. Riskit ja ongelmaluotot saatettiin veronmaksajien huoltoon ja piikkiin. Siksi tämä on erittäin epäedullinen kauppa veronmaksajien kannalta.

Mutta pankkikriisistäkin me pääsemme vain, mikäli talous elpyy. Talous elpyy, jos hallitus ryhtyy taloutta elvyttämään, jos hallitus luopuu itsepintaisesta yhdestä ainoasta oikean opin talouspoliittisesta linjastaan ja ryhtyy todella toisenlaisiin vaihtoehtoihin talouspolitiikassaan.

Ed. Rönnholm (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ministeri Viinanen väitti, että laskelmat ovat samoin perustein tehdyt. Tuota väitettä on vaikea uskoa. Otetaan esimerkiksi Postipankin ja Säästöpankin fuusiovaihtoehto. Nyt toivon, että insinööri kuuntelisi. Sen on arvioitu tuottavan 2,8 miljardin markan hyödyn valtiolle. Kun tässä kaupassa, siis Säästöpankin pilkkomisessa ja myymisessä, myydään markkinaosuutta, arvio on lähtenyt siitä, että 2,8 miljardilla markalla ostettaisiin 6,5 prosenttia Säästöpankin nykyisestä markkinaosuudesta. Se tekisi prosenttiyksikköä kohden 430 miljoonaa markkaa. Jos siis Postipankin prosenttiosuuden hinta on ollut tuon suuruinen, koko Suomen Säästöpankin arvon olisi tuon laskelman mukaan pitänyt olla 19,4 prosenttia x 430 miljoonaa markkaa eli 8 miljardia 342 miljoonaa markkaa.

Nyt kysynkin, miksei objektiivisuuden nimissä ole pyydetty kaikista vaihtoehdoista esimerkiksi Merrill Lynchin arviota, vaan se on pyydetty yhdestä vaihtoehdosta ja muiden osalta on luotettu enemmän hihatuntumaan. Miten voidaan perustella näin suuressa kaupassa ja tällaisessa tapauksessa sitä, kun ostajana on kartelli, ettei hintaa ole varmistettu ulkopuolisten objektiivisten ja samoin perustein tehtyjen arvioiden perusteella?

Ja vielä tärkeimpänä asiana, kun täällä on moneen kertaan tänään kysytty, jotta voidaan saada oikea arvio kokonaisuudesta: Mikä on ministerin arvio siitä, mitä tulee roskapankkiin jäävien luottojen ja sinne siirtyvän omaisuuden hoito maksamaan valtiolle? Olisi mielenkiintoista kuulla se arvio. Ellei sitä ole, on suuri virhe, ettei sitä ole tehty.

Ensimmäinen varapuhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia!

Ed. Kekkonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aivan samoin kuin ed. Louekoski pohdiskeli ja ihmetteli vertailupohjaa, niin teen minäkin. Kun ed. Rönnholm viittasi konsulttifirmaan, sen lisäksi haluaisin toistaa sen, mikä täällä on tullut jo muistaakseni ed. Korhosen puheenvuorossa esille, että myöskään Suomen Pankin lausunnot eivät millään tavoin tue sitä, mitä nyt on tehty, pikemminkin päinvastoin. Minusta sieltä voi löytää aivan selvän viitteen siitä, että tämä kauppa on tehty totaalisesti vikaan.

Arvoisa puhemies! Ministeri Viinanen on hyvin suorasanainen henkilö ja siitä hänelle tavattoman suuri kunnioitukseni. Kuitenkin minua hänen äskeisessä puheenvuorossaan jäi vaivaamaan pari seikkaa.

Ensinnäkin hän sanoi, että tässä salissa on ihmisiä, jotka istuvat kahdella tuolilla. Keitä hän tarkoittaa ja missä asiassa?

Sitten hän hyvin reilusti sanoi myöskin, että virkamiehiä ei pidä syyttää. Kysynkin: Kun me eduskunnassa emme voi olla tässä asiassa syyllisiä, myöskään hallituspuolueiden kansanedustajat eivät tunnu tietävän kovin hyvin, mitä on tapahtunut, niin missä ovat ministerin käsityksen mukaan ne todelliset syylliset?

Ed. Sasi (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Opposition käytös pankkitukiasiassa kyllä jossain määrin hämmästyttää. Oppositio on milloin kiirehtimässä ratkaisuja, milloin niitä ollaan jarruttamassa. Välillä vaaditaan tiettyjä ratkaisuja, kuten ed. Laitinen säästöpankkien pilkkomista, ja sitten kun näin tehdään, oppositio on vastustamassa näitä ratkaisuja. Tuntuu siltä, että opposition käytöksellä on vain yksi yhteinen nimittäjä, joka on se, että oppositio haluaa kaikissa tilanteissa pankkitukiasiassa vain paeta vastuuta. Tässäkin asiassa olisi kyllä mielenkiintoista, kun oppositio esittäisi joitakin konkreettisia vaihtoehtolaskelmia siitä, miksi Merrill Lynchin laskelmat ovat virheellisiä.

Mitä tulee Prepulan laskelmiin, niin siltä osin, kun hän verojaostossa oli kuultavana, jäi kyllä se vaikutelma hyvin selvästi, että kun henkilö halusi taistella oman organisaationsa säilymisen puolesta, yritettiin viime hetkellä vain vetäistä jokin luku, jolla saataisiin tilannetta hämmennettyä. Mitään perusteita hän ei kyennyt omille luvuilleen esittämään.

Tosiasia on se, että kun pankkisektoria ratio-

nalisoidaan, on selvää, että pankkisektorille koituu siitä hyötyä, ja se merkitsee tiettyä arvonlisäystä. Kun tässä mallissa rationalisointihyöty tapahtuu, on selvää, että pankit kykenevät maksamaan tässä tilanteessa enemmän Suomen Säästöpankista kuin missään muussa ratkaisumallissa.

Mitä tulee roskapankkiin, todettakoon, että kaikissa muissakin vaihtoehdoissa olisi perustettu saman tyyppinen omaisuudenhoitoyhtiö tai roskapankki. Mitä tulee siirtoihin, kaupassa tietysti nuo ehdot on sovittu.

Sitten on väitetty, ettei ole ollut riittävästi tietoa. Haluan vain todeta, että ainakin verojaosto on mielestäni koko ajan saanut riittävät tiedot. Eduskunnassa ovat myös pankkivaltuusmiehet ja talousvaliokunta, joten tässä suhteessa mielestäni ei ole mitään erityisiä ongelmia esiintynyt.

Minä vain kysyn oppositiolta, mikä on teidän vaihtoehtonne. Kertokaa nyt vähitellen, mikä on se ratkaisumalli, joka tuo paremman tuloksen.

Ed. S e p p ä n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä penätään vaihtoehtoja, mutta kyllä haluan kiinnittää huomion siihen prosessiin, jolla vaihtoehtoja on ajettu pois. Kyllä valtion virkamiehet, ja ed. Louekoski voi todistaa, että ehkä ministeritkin, ovat antaneet ulkomaisille sijoittajille kesällä lausuntoja Säästöpankin tilasta tavalla, joka on omiaan vahingoittamaan säästöpankkien myyntiä ulkomaille.

Kiinnitän huomiota siihen, että virkamiehet antavat lausuntoja hyvin vastuuttomasti myöskin muista asioista, jotka liittyvät tähän toimintaan. Esimerkiksi Ekan säästökassojen alasajosta on tulossa valtiolle kallis lasku. Se on myöskin osittain seurausta virkamiesten erittäin huolimattomista lausunnoista, ja tällä tavalla aiheutetaan vahinkoja niille instituutioille. (Ed. Zyskowicz: Onko Ekan johdon huolimattomuudella osuutta asiaan?)

Erityisesti haluan kiinnittää huomiota siihen, että pankkien pilkkominen ei ole voinut tapahtua normaalitiedon varassa, vaan väitän, että säästöpankkien tietoja on vuodatettu ulkopuolisille kilpailijoille ja sitä kautta on vaikeutettu säästöpankkien säilymistä itsenäisinä. Sanoisin sillä tavalla, että näitä tietoja ei ole ehkä annettu muille kilpailijapankeille paperilla, mutta on jätetty pöydälle sellaisia tietoja, sellaisia papereita, jotka ovat olleet muiden luettavissa, muut ovat saaneet niitä lukea. Tämä on kohtuutonta säästöpankkijärjestelmää kohtaan tilanteessa, jossa sanotaan, että sen pitäisi toimia omillaan.

Kyllä prosessi, joka tässä on toteutettu, on toimitettu eduskunnalta salaa, julkisuudelta piilossa, ei täytä pankkituen avoimuuden ja julkisuuden ja vastikkeellisuuden tavoitteita. Väitän kyllä, että eduskuntaa on harhautettu niillä lausunnoilla, joita on annettu. On itse asiassa ajettu kuukausien ajan yhtä ainoaa ratkaisua. Se on ollut virhe.

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s (koputtaa): kaksi minuuttia on kulunut!

Ed. U k k o l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On hämmästyttävää, että ed. Kekkonen ei tiedä, keitä tarkoitetaan sellaisilla edustajilla, jotka istuvat tässä asiassa kahdella tuolilla. He ovat esimerkiksi niitä KOP:n omistajia, jotka hyötyvät nyt tästä kaupasta. STS-Säätiö omistaa KOP:stä 5 prosenttia. Säätiötä hallinnoivat tässä salissa olevat SDP:n kansanedustajat. STS-Säätiöhän on demarien hallinnassa oleva firma, joka pelkästään hyötyi pankkinsa pilkkomisesta tai tuhoamisesta. Näinhän asia on. (Ed. Myller: Kiitos tiedosta!) — Te varmasti tiedätte, mutta ette näköjään muista sitä.

Toiset, jotka istuvat kahdella tuolilla, ovat niitä, jotka ovat pankkien hallintoneuvostoissa tällä hetkellä tai pankkien hallintoelimissä. Ne, jotka ovat tässä asiassa kahdella tuolilla istuvia, ovat esimerkiksi Ekan hallintoneuvostossa olevat kansanedustajat. Jos ei ala tässä suhteessa käsitys muuttua, en minä ymmärrä, milloin moraali voi muuttua tässä asiassa.

Toinen asia on, että on ihmeellistä, ettei suurimman oppositiopuolueen edustaja tiedä konsulttifirman tekemistä vaihtoehtolaskelmista, kun pienin ja mitättöminkin niistä tietää.

Ed. H e l l e (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En kyllä millään voi ymmärtää ed. Ukkolan sanontaa, että Ekan hallintoneuvoston jäsenet istuvat tässä asiassa kahdella tuolilla. En kyllä ymmärrä, miten se tähän asiaan liittyy.

Pyysin vastauspuheenvuoron ed. Sasin puheenvuoron johdosta, jossa hän väitti, että valtiovarainvaliokunnan verojaosto, talousvaliokunta ja mikä lienee elin vielä (Ed. Sasi: Pankkivaltuusmiehet!) ovat saaneet tarpeeksi tietoa näistä asioista. Jos näin on, pyydän, että ed. Sasi pitää tiedotustilaisuuden muille kansanedustajille näistä asioista, (Ed. Hämäläinen: Yhdessä ed. Ukkolan kanssa vaihtoehtolaskelmista!) jotta mekin saisimme tarpeelliset tiedot tästä erittäin laajasta ja monimutkaisesta ongelmatiikasta.

Olen kyllä sitä mieltä, että tuossa ed. Sasi ampui huomattavasti yli. Jos hän on tyytyväinen niine tietoineen, mitä hän on verojaoston puheenjohtajana saanut, niin erittäin pienillä tiedoilla hän tekee päätöksiä tässä salissa.

Ed. S a s i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan todeta, että valtiopäiväjärjestyksen mukaan valtiovarainvaliokunta voi saada samat asiakirjat, jotka valtioneuvostolla on päätöstä tehdessään käytössään. Nämä asiakirjat ovat verojaoston käytössä, ja ne ovat oikeastaan tässä edessäni tällä hetkellä olemassa.

Haluan todeta myös, että kun ed. Seppänen puhui siitä, että ei ole yritetty myydä ulkomaisille pankeilla Säästöpankki Suomea, saamamme selvityksen mukaan tällaista yritettiin, mutta yksinkertaisesti kiinnostusta riittävästi ei ollut. Ainoissa yhteydenotoissa, joita oli, oli tiettyä kiinnostusta vain suurten kaupunkien joihinkin konttoreihin, mutta kukaan ulkomaalainen ei ollut kiinnostunut Säästöpankki Suomen koko verkostosta. Täysin selvää on, että tällainen ostaja olisi pelännyt sitä, että tallettajat yksinkertaisesti pakenevat ulkomaisesta pankista ja näin ollen se arvo, joka olisi ostettu, olisi jäänyt hyvin mitättömäksi ja tätä kautta kauppahinta äärimmäisen pieneksi. Näistä syistä johtuen yksinkertaisesti ulkomaista omistajaa ei ollut löydettävissä.

Kun ed. Seppänen sanoi, että virkamiehet ovat vuotaneet tässä asiassa ja jättäneet papereita pöydälle, niin ihmettelen, onko ed. Seppänenkin joskus jättänyt joitakin papereita toimittajien pöydälle. (Ed. Seppänen: En koskaan!) Toivottavasti näin ei ole, mutta tällaista keskusteluahan joskus on käyty joissakin yhteyksissä.

Sitten haluan vielä todeta siitä, kun sanotaan, että pankit, jotka ovat ostaneet Säästöpankki Suomen, eivät ole ottaneet minkäänlaista riskiä. Ihan normaalissa yrityskauppasopimuksessa lähdetään aina siitä, että jos myytävälle yritykselle syntyy luottotappioita tai siellä on maksamattomia veroja, niin myyjä aina vastaa näistä. Tämä on normaali käytäntö, jonka mukaisesti on menetelty myös Säästöpankki Suomen osalta.

Lopuksi, arvoisa puhemies, haluan todeta, että kauppahinta on yli 11 prosenttia talletuskannasta. Laskekaa nyt, siis talletuskannasta, joka voi minä päivänä tahansa hävitä, 11 prosenttia maksetaan kauppahintana. Mielestäni se on aika hyvä hinta.

Valtiovarainministeri V i i n a n e n : Arvoisa puhemies! Mitä ensinnäkin tulee hintaan, niin oikea hinta on se, niin kuin ed. Korkeaoja totesi, mikä ostajan ja myyjän välillä saadaan sovittua. Se on tasan se luku. On ihan turha mitään teoreettisia diskonttokorkoja ruveta laskemaan ja väittämään niiden laskelmien perusteella jotain muuta, jos sillä hinnalla ei kauppaa synny. (Ed. Rönnholm: Miksi niitä sitten näytetään?) — Jotain pohjaa on ollut niissä laskelmissa, mutta näillä luvuilla voitte laskea aivan minkälaisen teoreettisen arvon tahansa, mutta sillä hinnalla ei välttämättä kauppaa synny. Sillä saa näyttämään vaikka minkä näköisiä lukuja. (Ed. Louekoski: Jos kauppa on itsetarkoitus! — Välihuutoja vasemmalta.) — Kyllä täällä muutkin osaavat laskea kuin Merrill Lynch, joka on omat perusteensa laskenut tähän toiseen ratkaisuun.

Mitä tulee Postisäästöpankin ratkaisuun, ihan keskeinen asia on se, että postisäästöpankkijärjestelmän vastaanottokyky tässä suhteessa on varsin rajallinen. Heillä on täysin toisenlainen tietojärjestelmä, pankkisiirtojärjestelmä, joka ei sovellu tähän. Oli äärimmäisen suuri vaara, että Postisäästöpankki ei olisi pystynyt hallitsemaan tilannetta, jolloin muut kolme pilkkojaa taikka muut pankit olisivat nokkineet Säästöpankin palasiksi hetkessä. (Ed. Korkeaoja: Ilmaiseksi!) — Aivan, ilmaiseksi, ja meillä olisi jäljellä se roskapankki, tasan tarkkaan se roskapankki ja ne samat ongelmat, jotka olivat ennen pilkkomista, mitään muuta ei olisi käteen jäänyt. Aivan samalla tavalla tästä lopputuloksesta olisi käyty valtava kalabaliikki tässä salissa, että veronmaksajien rahoja jälleen tuhlattiin. Nämä perustuvat niihin arvioihin, jotka on mielestäni tehty riittävän hyvin. Ratkaisu on joka tapauksessa tehty ja sen seuraukset ovat nyt pöydällä.

Omaisuudenhoitoyhtiöiden käynnistys pyritään tekemään niin nopeasti kuin löydetään paras henkilökunta ja muut organisaatiotoimenpiteet pystytään tekemään. Siinä menee arviolta pari kolme viikkoa maksimissaan. Tällainen arvio tällä hetkellä on, mikäli henkilöt pystyvät irtaantumaan tehtävistään. Heti sen jälkeen, kun omaisuudenhoitoyhtiöille saatiin täältä valtuus, heti sen jälkeen, mutta korostan, sen jälkeen vasta pystyttiin aloittamaan misten tai naisten, henkilöiden etsintä näihin tehtäviin. Se ei kuulkaa ole kovin helppo tehtävä, ei todellakaan kovin helppo tehtävä. Hakeminenhan olisi voitu aloittaa tammikuussa, jos olisi annettu mahdollisuudet.

Minä vain kysyn, kun sanottiin, että omaisuudenhoitoyhtiön seinät ovat levällään, että mihin ne roskat olisi pistetty. Ne kun ovat olemassa. Eihän Säästöpankki niitä pystynyt hoitamaan.

Päinvastoin se imi rahaa valtiolta koko ajan pysyäkseen edes pystyssä. Mihin ne ongelmat olisi hukattu? Turha kansalle on sellaista kuvaa antaa, että jollakin vippaskonstilla näistä ongelmista eroon olisi päästy. Ei sellaista kuvaa kannata antaa.

Sanottiin, että tässä on tapahtunut vuosisadan puhallus. Kyllä vuosisadan puhallus tapahtui siinä vaiheessa, kun Säästöpankki ajoi itsensä kuralle. Tätä tosiasiaa on turha väistää kenenkään. Eikö vieläkään riitä, kuten sanoin aikaisemmin, yli 30 miljardia markkaa? Olisiko eduskunta jälleen valmis pumppaamaan lisää rahaa, uskonut siihen, että lisää rahaa tarvittaisiin? (Ed. Seppänen: Pyydätte vielä!) — Aivan samalla tavalla, ed. Seppänen, roskien hoitamiseen joka vaihtoehdossa olisi vaadittu lisää rahaa.

Mitä lopulta tullaan tarvitsemaan, paljonko sitoutuu rahaa, mikä tulee loppusaldo olemaan, sen aika näyttää. On ihan turha minulta yrittää lypsää sellaista lukua. Minä en välttämättä sorru samaan arviointivirheeseen kuin Säästöpankki aikanaan. Luen, mitä puheessani sanoin: Valtion vakuusrahasto teki ensimmäisen tukipäätöksensä kesäkuussa 92 — siis noin 15 kuukautta sitten — antaessaan Säästöpankkien vakuusrahastolle 5,5 miljardia markkaa tukilainaa Suomen Säästöpankin toiminnan tukemiseksi. Tukipäätös perustui Suomen Säästöpankin itsensä esittämiin säästöpankkitarkastuksen läpikäymiin laskelmiin tuen kokonaistarpeesta. — Ed. Laine on lähtenyt salista pois, tämä oli hänelle tarkoitettu, ja monelle muullekin. (Ed. Rönnholm: Mikä kokonaistarve siinä laskelmassa oli?) — Sitä lukua minulla ei ole. Tämä oli heidän arvionsa kokonaistarpeesta.

Mikä sitten kanta on siihen, että oli rationalisoitu pankki? Mikä on sellainen rationalisoitu pankki, joka on tuottanut tänä vuonna jo yli 3 miljardia tappiota? Kuka kehtaa puhua sellaisesta rationalisoidusta pankista, joka tuottaa tällaisen määrän tappiota? Minusta se ei ole enää vastuullista puhetta. (Ed. Seppänen: Paljonko KOP tuottaa tappiota?) Sen jälkeen, kuten jo totesin, talon sisältä kerrotaan, että arviot edes tulevasta valtion tuen määrästä eivät pidä paikkaansa. Jos talon sisälläkään ei enää uskota niihin lukuihin, niin en minä halua olla viimeinen, joka uskoo niihin. Tässä on uskottu niihin lukuihin aivan riittävän kauan ja nyt se on loppu. Se on lopullisesti loppu.

Mitä sitten, ed. Stenius-Kaukonen, tulee sanomaani edelleen 21.10., niin minä olen tasan tarkkaan harkinnut sanani. Olen käyttänyt sanaa hallitus joka kerran täysin tietoisesti. Jos joku kuvittelee, niin kuin olen täälläkin sanonut, että minulta saadaan sellainen tieto ulos, että minä ilmoittaisin viikkoa, päivää taikka tuntia ennen jonkin ratkaisun, rikon insider-säännöksiä. En minä voi mennä kertomaan, minulta on turha yrittää lypsää sellaista ratkaisua. Yhdestäkään lausunnosta ette pääse kiinni. Kun minä sanon, että se aikanaan hallitukselle kerrotaan, niin se aikanaan tulee parin tunnin päästä. Se on aikanaan. Piste. (Ed. Stenius-Kaukonen: Tuo on Suomen kielen väärinkäyttöä!) Se on ainakin aikanaan ja se aikataulu pitää paikkansa, minkä olen sanonut. Niitä ratkaisuja, niin kuin sanoin, aikaisemmin ... kuunnelkaa tarkkaan, mitä sanon, älkääkä vetäkö vääriä johtopäätöksiä. Kukas siihen aikatauluun voi muu vaikuttaa välttämättä kuin hallitus? Totta kai minä olen siinä eräs arkkitehti, ei siitä mihinkään päästä. (Ed. Stenius-Kaukonen: Silloin ei pidä puhua vastoin parempaa tietoa!) — Minä en puhunut vasten parempaa tietoa, vaan paremmalla tiedolla, ed. Stenius-Kaukonen, nimenomaan paremmalla tiedolla varustettuna. — Kun pörssiyhtiöistä puhutaan, silloin ei voi puhua mitä tahansa asioita, niin kuin täällä on todettu monta kertaa. Toivoisin, että vähän enemmän harkittaisiin, mitä minulta yritetään kysyä asioista, joissa ei todellakaan ole liikkumavaraa.

Ei kyse ollut mistään viimeisestä silauksesta, joka on syksyn kuluessa tapahtunut. Niin kuin sanoin, tämä on varsin mittava projekti, jossa erästä vaihtoehtoa, joka vaatii valtavan paljon erinäköistä kaupankäyntiä, ja hintaakin on hiottu lähes viimeisiin hetkiin asti ja joka kerran ylöspäin. Niin kuin sanoin, jos näitä julkisia kahnauksia ei olisi tapahtunut eli säästöpankkien ympärillä tapahtunutta rauhattomuutta syntynyt, ilmeisesti olisi saatu vieläkin parempi hinta, ei merkittävästi parempi varmastikaan, koska maksukyky myös ostajilla alkoi olla enemmän kuin kriittisellä rajalla.

Sitten tervehdyttämisestä. Valtion edun mukaistahan on kaikissa vaiheissa, joka ikisessä vaihtoehdossa ja joka vaiheessa tervehdyttää säästöpankkijärjestelmää, olipa ratkaisu mikä tahansa. Tähänhän tähdättiin tervehdyttämisohjelmilla, mutta niin kuin sanoin aikaisemmin, usko loppui siihen, että tällä päästään kuiville vesille.

Muutama sana yritysten tukimuodoista. Kyllä nykyiset tukimuodot riittävät. On turha käynnistää keskustelua, että pankkituki olisi jotakin uutta ja ihmeellistä rahaa, ruvettaisiin yrityksille maksamaan suoraa tukea. Nykyiset tukimuodot

ovat niin mittavat, että oikeastaan hävettää, ettei Suomessa pystytä yritystoimintaa pyörittämään enää muuten kuin yhteiskunnan tuen turvin tässä mittakaavassa. Siihenkin tulee loppu. (Vasemmistoliiton ryhmästä: Se on sitä vapaata markkinataloutta!) — Se on vapaassa markkinataloudessa valitettavasti tässä tilanteessa näin.

Arvosteltiin sitä, että on kielletty lausumasta. Asia vain on sillä tavalla, että omistaja sanoo, mitä työntekijät tekevät firmassa. Jos omistaja sanoo, että te ette anna lausuntoja, niin ne eivät silloin anna lausuntoja, piste. Sitä on turha kritisoida. Jos lausuntojen antamisella tahallisesti haluttiin joitakin ratkaisuja torpedoida, jos joillakin muilla lausunnoilla haluttiin aiheuttaa lisää epävarmuutta Säästöpankin ympärille, niin omistaja sanoo, mitä tehdään. Siinä ei minusta ole mitään epäselvää. Liian useasti on arvosteltu meitä siitä, että me emme sano, mitä tehdään. (Ed. Rönnholm: Mikäs se eduskunta on muu kuin omistaja!) — Ihan samat sanat, sanoisin näin, mutta siihen minä en pysty, eduskuntaa vaientamaan. (Ed. Rönnholm: Mitä on eduskunnalle sanottu, on omistajalle sanottu, ei julkisuuteen!) — Kyllä valitettavasti on sanottu liikaakin julkisuuteen, liikaakin julkisuuteen, tiedot kaikki vielä levitetään, mitä on tullut täälläkin sanottua.

Sitten päästään näihin säästökassa-asioihin. (Ed. Louekoski: Se on vasta valiokunnassa!) — Mutta täällä haluttiin siitäkin kuulla. — Miksi vihjaan, ed. Kekkonen halusi kuulla. Tarkoitan sitä ihan vakavasti sanottuna, että on minusta hyvinkin erikoista, että kun täytyy hallintoneuvoston jäsenillä olla joku käsitys edustamansa yhtiön tilasta, niin se on tässä tapauksessa johtanut siihen, että valtiolle tuleva piikki on paljon suurempi kuin kuvitellaankaan johtuen siitä, että vakuuksien arvot eivät ole totta, ne eivät ole realistiset. (Välihuuto) Tämän lain mukaan säästökassan tehtävä on toimittaa turvaavat vakuudet, jotka valtiovarainministeriö hyväksyy. Voin vakuuttaa, että joka ikinen tiilikin on otettu, mikä ikinä on saatu, mutta tyhjästä on ollut paha nyhjästä. (Ed. Vähäkangas: Te olette hyväksyneet ne vakuudet, mitä sieltä on esitetty!) — Todella, olisimme hyväksyneet enemmänkin, jos olisi antaa tiiliskiviä enemmän vielä sieltä piipun yläpuolelta.

Kaiken lisäksi totean myös, että pidän varsin arveluttavana sitä, että johtoelimet sallivat sellaisen toiminnan, että kerralla irtisanottavia lainoja otetaan säästökassaan niin mittavassa määrin. Se on mielestäni suuri riski, joka pamahtaa hetkessä valtioneuvoston ja lähinnä valtion kontolle. Sadoista miljoonista on kysymys. Se pitää tiedostaa. Pitää tiedostaa sen yhtiön tila eikä vain istua päivällisillä kuuntelemassa, mitä puhutaan. Tästä piikistä tuli, kuulkaa, uskomattoman suuri lasku. Me olemme edellyttäneet kaikkea, koko ajan lisää vakuuksia, mutta kun tyhjästä on mahdoton nyhjästä. Ei tässä asiassa kannata kiemurrella. Sitä tarkoitan, ed. Kekkonen. Emme me kestä perässä niissä vakuuksissa sitä kautta, kun vastuita tuli lisää. Eikä tähän sisälly mitään piikkiä kenellekään. (Ed. Vähäkangas: Te ette ole yhtään kertaa sanonut, että vakuudet eivät riitä!) — Hyvänen aika, minä tiedän tasan tarkkaan, kuinka monta kertaa näitten asioitten kanssa olen askarrellut virkamiesten murheen vuoksi, virkamiesten, jotka ovat tämän kertoneet, että enempää sieltä ei saa. (Ed. Vähäkangas: Se lausuma olisi hyvä nähdä, missä sanotte, että ne eivät riitä!) — Minä en anna niitä yleensä kirjallisesti vaan suullisesti virkamiehille. Se tapahtuu nopeammin ja menee tehokkaammin perille.

Mitä paperien jättämiseen pöydälle tulee, en ymmärrä ainakaan, että ed. Seppänen siinä minuun viittaisi. Se on mahdotonta. Pöydälläni ei ole papereita yleensä. Ne käsitellään välittömästi ja loput ovat kassakaapissa.

Totean tässä yhteydessä myös sen, että kun eduskunnalle on luvattu selonteko antaa joulukuun alussa, se tullaan antamaan. Se olisi ollut mahdollista periaatteessa yhdistää tähän, mutta kun se selonteko on varsin mittava, laaja ja perusteellinen, niin ajateltiin sillä tavalla, että kun se ei ole valmis tällä hetkellä, tehdään se loppuun asti yhtä perusteellisesti ja annetaan eduskunnalle. Toivon, että eduskunta itse harkitsee, halutaanko jälleen käydä pankkikeskustelu vai perehtyä siihen esimerkiksi valtiovarainvaliokunnassa, talousvaliokunnassa, vai onko sen jälkeen tarpeen käydä se keskustelu. Hallitus on siihen valmis, mutta rohkenen epäillä, kannattaako sitä keskustelua täällä kerran kuussa enää käydä.

Ed. Laineen kanssa olen yhdestä asiasta samaa mieltä: Minä olen todella pahanilmanlintu.

Ed. H ä m ä l ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pyysin vastauspuheenvuoron torjuakseni ne väitteet, joita erityisesti ed. Sasi puheenvuorossaan esitti. Ei pidä paikkaansa, että verojaosto olisi saanut tarvittavan tiedon tästä pankkiratkaisusta. Ei pidä paikkaansa, että tarvittavat tiedot olisi annettu Vakuusrahaston hallintoneuvostolle. Lähinnä olemme saaneet referointeja lehdistötiedotteista, juuri saman verran informaatiota kuin lehdistöllekin on kerrot-

tu. Pyynnöstäkään, herra ministeri, meille ei ole toimitettu kaikkia asiakirjoja. Osa asiakirjoista, joita valiokunnalle on toimitettu, on toimitettu puutteellisina, niin puutteellisina, että siellä ei kaikista asiakirjoista ole muuta kuin viimeinen lehti allekirjoituksineen, mutta informaatio puuttuu.

Ministeri sanoi, että sisäpiirisäännökset ovat estäneet häntä kertomasta eduskunnalle ratkaisun sisältöä etukäteen. Se on ainoa asia, jossa ministeri on ollut oikeassa tässä. Sitä hän ei todellakaan olisi voinut tehdä, mutta jälkikäteen, herra ministeri, teillä on ollut kaikki velvollisuus toimittaa meille pyynnöstä tietoa, ja sitä me emme valitettavasti ole saaneet.

En myöskään pysty yhtymään ministerin kannanottoon, jossa hän ikään kuin pitää tätä vuosisadan katastrofia nyt pois pyyhittynä. Jos SSP:n, SKOPin toiminta on ollut vuosisadan katastrofi, niin kuin helposti voidaan sanoa, niin hallituksen toiminta nyt jatkaa tätä katastrofia ensi vuosituhannelle. Pankkituelle ei ole saatu kattoa, ja avoin piikki veronmaksajien lukuun ammottaa tulevinakin vuosina meidän maksettavaksemme.

Valtiovarainministeri V i i n a n e n : Arvoisa puhemies! Ed. Hämäläinen: Mikä se malli on, millä ehdoton katto pistetään? On mielenkiintoista kuulla, mikä se malli on, millä voidaan pistää ehdoton katto pankkituelle, käytännön malli. Ei riitä tällaisten sloganien sanominen, vaan mikä se malli on?

Ed. N i k u l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun olen kuunnellut valtiovarainministerin puheenvuoroja, niin tulee etsimättä mieleen Dantonin puolustuspuhe Ranskan vallankumouksen jälkeen: "Kahdeksannella tunnilla malmi särähti." Ministeri Viinanen yhtäkkiä irtautui tästä Merrill Lynchin 20 prosentin diskonttokorosta. Se tuli tähän keskusteluun sen takia, että pääministeri puolusteli tätä hintaa sillä. Tämä konsulttitoimisto on laskenut sen hinnan ja pitää sitä oikeana. Me kritisoimme sitä, että se korko on liian korkea terveestä ja hyvästä yrityksestä. On todella kiinnostavaa, että nyt se konsultti ei hallituksen mielestä ole enää niin tärkeä, mihin alun perin vedottiin.

Toinen asia on sitten Postipankki. Ministeri Viinanen sanoi, että Postipankille eivät säästöpankit olisi sopineet. Kuitenkin Postipankki saa 153 konttoria, Turustakin Hepokullan ja Pallin konttorit, tällaisia löytyy Suomesta. Eikö tämän logiikan mukaan Postipankki olisi kokonaan pitänyt jättää tästä kaupasta pois?

Ed. L o u e k o s k i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Olen ministerin kanssa aivan samaa mieltä siitä, että meillä on niin runsas ja monipuolinen yritystukijärjestelmä, että, kuinka se oli, hävettää. Minä häpeän herra ministerin kanssa. Näin se asianlaita on. Jos vielä keskustelemme sen suuntautumisesta, niin hävettää vielä enemmän.

Minä ihmettelen verojaoston puheenjohtajan lausuntoa. Täällä nyt tietysti välihuutona saa tokaista yhtä ja toista mukavaa, mutta että Ekan talletusten turvaamatta jättäminen on se vaihtoehto tässä ratkaisussa. Voi hyvänen aika! Pitääkö hävetä kolmannen kerran tässä puheenvuorossa?

Diskonttokorkoa on pitänyt Suomen Pankki kauppahinnan aivan keskeisenä määräävänä tekijänä. Minäkin jäin ihmettelemään, että ministeri siitä sanoutui irti. Se todella on keskeinen tekijä silloin, kun lasketaan tuottoarvoja. Jos lasketaan vielä niin, että noin 50 miljardia on talletuskanta ja korkoero 4—5 prosenttia, tuolla talletuskannalla kauppahinta tulee maksetuksi hyvin nopeasti, se tulee maksetuksi parissa kolmessa vuodessa. Se on hyvä kauppa ostajalle.

Voin tunnustaa, että ei oppositio kovin johdonmukainen ole ollut ponnisteluista huolimatta pankkikeskustelussa. Se on selvä. Mutta ei johdonmukaisuudesta voi syyttää hallitusryhmiäkään.

Vielä lyhyesti totean, että talousvaliokunta ei käsitykseni mukaan ole tyytyväinen siihen tietomäärään, mitä se tästä asiasta on saanut. Siksi me selvittelemmekin tätä edelleen.

Ed. H e l l e (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiinnitin huomiota siihen, että ministeri Viinanen ei äskeisessä puheenvuorossaan puuttunut lainkaan tietojen saantiin ja salailuun. Totean, että se on yksi suurimpia ongelmia tämän asian kunnollisessa hoidossa ja siinä, saavatko nämä ratkaisut minkäänlaista legitimiteettiä kansalaisten mielessä.

Kun ministeri Viinanen totesi, että kaupanteko on ostajan ja myyjän välisten keskustelujen tulos, näinhän tietysti on. Mutta näyttää siltä, että vaikka pankit ovat tällä hetkellä erittäin huonossa jamassa, ne näyttävät sanelevan kuitenkin ratkaisut jopa maan hallitukselle, valtioneuvostolle. Se on erittäin surkea tilanne. Näyttää siltä, että tämän kaupan johdosta jopa pankkien itsetunto on ryöpsähtänyt johonkin aivan omituisiin

sfääreihin. Pelottaa sellainen yhteiskunta, että he tulevat sanelemaan, mitä täällä tapahtuu.

Kun ministeri Viinanen huomautti, että jokin pankki tuottaa 3 miljardia tappiota, varmaan näin on ollut. Mutta huomautan vain, että valtion budjetti on kai kolmanneksen alijäämäinen. Se johtuu hyvin pitkälti nähdäkseni siitä, että se talouspolitiikka, mitä viime vuosina on harjoitettu, on nimenomaan suurentanut budjettivajetta, se on ajanut kansalaisia siihen tilaan, että ne eivät kykene maksamaan luottojaan, se on ajanut yrityksiä konkurssiin. Sitä kautta on kasvatettu pankkituen tarvetta, ja sitä hallituksen linja vain kasvattaa edelleen.

Ed. K o r h o n e n (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Sasille alkuun: Täytyy kyllä taas ihmetellä ed. Sasin taitoja. Kun Suomen Pankki ei pysty ekonomisteineen esittämään luotettavaa näkemystä näiden tietojen pohjalta, mitä on ollut käytettävissä ratkaisujen edullisuudesta, niin ed. Sasi kykenee. No, se on yhdenlaista ekonomismia se.

Ministeri Viinanen on aivan oikeassa siinä, että oikea hinta on myyjän ja ostajan välinen asia. Näinhän se tietenkin on. Mutta kyllä se tietenkin veronmaksajia, yhteiskuntaakin kiinnostaa silloin, kun myydään veronmaksajien omaisuutta. Pitää kysyä ministeri Viinaselta, että jos puhutaan olennaisesti paremmasta hinnasta, niin mikä oli pyyntihinta. Jos olennaisesti parempaa hintaa tavoitellaan, pitää myös pyytää jotakin tiettyä markkamäärää silloin. Minun saamieni tietojen mukaan pyyntikin oli niin lähellä 5,6:ta miljardia, ettei paljon parempaa ole voinut saada, ei ainakaan olennaisesti parempaa.

Jos omistaja sanoo, mitä tehdään, ja sulkee toimivalta johdolta suun ulospäin, kieltää antamasta tietoa ja esittämästä omia näkemyksiään, niin minun käsitykseni mukaan myös siinä vaiheessa, kun kielto annettiin, omistajan edustajana toimi VVR:n hallintoneuvosto. Onko hallintoneuvosto antanut sen kiellon vai onko ministeri Viinanen antanut sen, olisi mielenkiintoista myös tietää.

Viimeinen ongelma, joka asiaan liittyy, on säästökassaongelma. Koko ajan yhä vahvempi tunne lähtee tulemaan siitä, että roskapankkilaki, SSP:n pirstominen ja Ekan alasajo ovat yhtä suurta kokonaisuutta, jossa kaikki osat ovat toisiinsa sidottuina ja nidottuina.

Ed. H ä m ä l ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri kysyi, mikä on opposition vaihtoehto. Ensinnäkin haluaisin ministerille todeta, että vain hallituspuolueiden edustajat ovat kertoneet, että pankkituelle on nyt tehdyllä ratkaisulla saatu katto. Me olemme oppositiossa ymmärtäneet, että katto on edelleen hyvin korkealla. Oikeampi tapa, herra ministeri, olisi ollut antaa SSP:n tervehtyä, antaa sille omistajan tukea, myös henkistä tukea eikä antaa kilpailijoiden tölviä sitä, ja tervehtymisen jälkeen myydä, yksityistää se. Jos olisi ollut nyt pakko myydä, olisi ollut pakko saada parempi hinta. Muissakin kaupan ehdoissa olisi pitänyt olla tiukempi.

Ministerin omat lausunnot vahvistavat sitä käsitystä, että ei ole riittävästi tehty vaihtoehtoisia vertailuja. Vahvin argumentti, joka hallituspuolueilla on ollut kaupan perusteluissa, on ollut vetoaminen Merrill Lynchin laskelmiin. Kuitenkaan hallituksella ei ole ollut kanttia antaa Merrill Lynchin laskea vaihtoehtoisia laskelmia. On ollut kanttia antaa Merrill Lynchin vahvistaa ainoastaan se ratkaisu, jonka hallitus oli ikään kuin valmiiksi kaavaillut ja johon kaikki asiat johdatettiin.

Kun ministeri muiden hallituspuolueiden puhujien tapaan useaan otteeseen vielä tänäänkin muuten asiallisessa puheenvuorossaan viittasi puuttuneeseen omaisuudenhoitoyhtiölakiin ja siihen myyttiseen tilanteeseen, joka olisi voitu estää, jos se olisi ollut olemassa, muistutan nyt siitä, että ministeri olisi milloin tahansa viime joulun jälkeen voinut tuoda omaisuudenhoitoyhtiöitä koskevan lakiesityksen eduskunnalle. Hallituksen oma kantti ja rohkeus tuoda esitys eduskunnalle on pettänyt.

Ed. S a s i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Opposition taholta on vaadittu kattoa pankkituelle. Tietysti kysytään, onko katto nykyisellä tasolla. Jos näin tehdään, se merkitsee sitä, että Ekan tallettajien asemaa ei voitaisi turvata. Vai tarkoitatteko sitten kattoa Ekan tallettajien aseman turvaamisen jälkeen, ja silloin kysyn, onko niin, että kaikkia tappioita, jotka sen jälkeen syntyvät, ei enää makseta ja tallettajien asemaa ei turvata. Haluaisin mielelläni tähän kysymykseen vastauksen.

Ed. Hämäläiselle haluaisin todeta, kun hän sanoi, että tarvitaan lisää tietoa, tarvitaan lisää asiakirjoja, että toivoisin, että hän hieman täsmentäisi, mitä tietoja hän toivoisi, mitkä tiedot hänen mielestään ovat puutteellisia ja mitä asiakirjoja hän toivoisi hankittavaksi. Uskon, että nämä asiakirjat varmasti ovat saatavissa, kun ne

vain nimenomaisesti nimetään joko täällä tai jaostossa.

Viitattiin myös Suomen Pankin lausuntoon. Ilmeisesti on viitattu lausuntoon 11.10. Suomen Pankki on ottanut selvän kannan tähän järjestelyyn lausunnossaan 20.10., jossa se katsoo, että tehty järjestely on kaikkein edullisin järjestelyistä. Tällä lausunnolla mielestäni Suomen Pankin kanta on tullut täysin selväksi.

Haluan myös korostaa sitä, että nyt on vain talletusten kaupasta kyse. Päätelkää: Maksetaan sentään 11—13 prosenttia pelkästään siitä, että saadaan talletus, joka on irtisanottavissa itselle. Mielestäni se on kuitenkin kohtalaisen hyvä kauppahinta, koska siihen ei kuitenkaan sisälly mitään reaaliomaisuutta ja tosiaan tuo raha voi milloin tahansa hävitä. Se on melkoinen riski, että raha milloin tahansa voi hävitä muualle varsinkin sen jälkeen, kun täysin normaali kilpailu alkaa.

Vielä haluaisin korostaa, että tärkeätä on se, että pyritään nyt tämä ratkaisu viemään nopeasti lävitse. Vaadittiin tervehdyttämistä, ja täytyy sanoa, että kun Säästöpankki joutui valtion omistukseen, sen jälkeen ainakin minun uskoni siihen, että pankki voidaan tervehdyttää, on totaalisesti mennyt, koska valtio ei mielestäni riittävästi kyennyt kontrolloimaan Säästöpankki Suomea.

Ed. O. O j a l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Viinanen ei ainakaan vastannut minulle siltä osin, kun tiedustelin, ollaanko nyt varmistamassa sitä ja huolehtiiko Suomen Pankki siitä, että pankeilla on sellaiset riskienhallintajärjestelmät käytössään, että tilanne ei voi toistua. Nimittäin on olemassa se pelko, että jos taloudellinen tilanne toivottavasti joskus lähtee kääntymään nousuun, pankit taas ylioptimistisesti lähtevät lainoja antamaan, nimenomaan edustajien Zyskowicz ja Sasi pankit, Postipankki ja osuuspankki, jotka nyt saivat oman osuutensa KOPin ja SYPin lisäksi. Ed. Sasihan kovasti nyt aliarvioi 50 miljardin markan talletuksien merkitystä. Totta kai niillä on merkitystä näille pankeille, jotka kenties itse olisivat olleet saneerauksen tarpeessa ja nimenomaan valtion tuen tarpeessa. Nyt on hyvä hykerrellä sillä puolella salia, kun näin ei tarvitse tehdä, kun pilkkahintaan on myyty ja pilkottu teille säästöpankit, mutta nimenomaan se helpottaa näiden pankkien tilannetta, että 50 miljardin talletukset on jaettu neljän pankin kesken.

Mutta ministeri Viinaselle: Onko nyt varmistettu se, että on sellaiset riskienhallintajärjestelmät, ettei tämä tilanne jälleen toistu ja etteivät pankit taas luota siihen, että veronmaksajat kuitenkin jatkuvasti maksavat pankkien töppöilyt?

Ed. S e p p ä n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä haluaisin nyt kiinnittää huomiota siihen asiaan, että kokoomuksen eduskuntaryhmästä kaksi edustajaa käyttää aggressiivisia puheenvuoroja säästöpankkijärjestelmää vastaan. Ed. Zyskowicz on mukana osuuspankkijärjestelmän hallintoelimissä ja ed. Sasi Postipankin hallintoelimissä, jotka molemmat ovat ns. pilkkojapankkeja, joiden me väitämme saavan näissä kysymyksissä piilotukea. Nyt puhuvat edunsaajat, edustajat Zyskowicz ja Sasi, omien pankkiensa puolesta. Mielestäni tämä on kohtuutonta, että edunsaajat tulevat puolustamaan sellaisia ratkaisuja, joissa valtion varoja käytetään heidän edustamiensa pankkiryhmien hyväksi tilanteessa, jossa ne eivät tule toimeen omillaan.

Haluan edelleen kiinnittää huomioni siihen tai kysyä ed. Mäki-Hakolan puheen jälkeen, jos pitää paikkansa se, että kokoomus on velkaa pankeille 30 miljoonaa markkaa, että mille pankeille se on velkaa ja minkä pankkien etua te puolustatte tällä ratkaisulla, jos te olette tällä tavalla veloissa oleva puolue. Jos tämä pitää paikkansa, mitä ei ole vahvistettu mutta mikä on lehdissä ollut julkinen tieto, että kokoomus olisi näin paljon velkaa pankeille, teidän moraalinne asettuu kovin kummalliseen asemaan: Puolustatte ratkaisuja, joissa teidän joko suoranainen taustaryhmänne hyötyy tai sitten välillisesti teidän puolueenne kautta pankit hyötyvät näistä ratkaisuista, eli teillä on vaikeuksia näitä velkoja maksaa normaalimenettelyillä. Siinä mielessä olette pankkien hyväntahtoisuuden ja armeliaisuuden armoilla.

Ed. N i k u l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Sasille, joka kysyi, mitä papereita tarvitaan, esitän, että hän hankkii valiokuntansa tai jaostonsa käyttöön Merrill Lynchin toimiston koko raportin ja sille Suomesta annetun toimeksiannon ja sen lisäksi Suomen Pankin lausuntojen perusteena olevat muistiot ja muut valmisteluasiakirjat.

Ed. Sasi viittasi Suomen Pankin lausuntoon 20.10. ja katsoi, että siinä oli siunattu ja Suomen Pankki oli ottanut vastuun kauppahinnan oikeellisuudesta. Suomen Pankki nimenomaan toteaa, että se on saanut Vakuusrahastolta asiaa koskevan esittelymuistion, ja muistiossa esitettyjen tie-

tojen perusteella päätyy siihen, että myynti konsortiolle on edullisempi kuin myynti liikepankeille tai Postipankille. Tämä on niin taitavasti kirjoitettu lausunto, että jokainen, varsinkin juristi, joka on vielä ekonomi, tajuaa, että tässä lausunnon antaja itse asiassa palauttaa koko asian näiden tietojen esittäjälle ottamatta vastuuta tiedoista, saati johtopäätöksistä.

Ed. Korhonen (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Aivan samaan asiaan, johon ed. Nikula kiinnitti huomiota: Ed. Sasin on myös syytä lukea ehkä sanatarkemmin eikä tarkoitushakuisesti muistiota. Muistiossa nimenomaan puhutaan muistion mukaisista ratkaisuista, ja jos alkuperäisen lausunnon lukee, Suomen Pankki tosiaan irtaantuu täydellisesti tehdystä ratkaisusta.

Mutta kun aikaisemmin oli puhetta tästä ratkaisusta, kyllähän näin on, että tällä pankkiratkaisulla pankit onnistuttiin jakamaan, markkinat onnistuttiin jakamaan ja asiakkaat onnistuttiin jakamaan. Nyt säästökassalain kautta ilmeisesti tarkoituksena on myös jakaa kaupan markkina-alueet uudelleen, ajaa Eka-konserni alas sitä kautta ja myös suorittaa uusia järjestelyjä saneerausmenettelyjen kautta. Ehkä ministeri Viinanen voisi tässä vaiheessa valaista, mitä on tarkoitus suorittaa, viitaten perusteluissa lausuttuihin ajatuksiin. Onko samanlainen kuvio ja jako tulossa Eka-konsernin osalta kuin on nyt tapahtunut SSP:n osalta?

Ed. Korkeaoja (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kaiken poliittisen demagogian keskeltä poimin ed. Hämäläisen relevantin kysymyksen siitä, olisiko ollut mahdollista valtion hoitaa Säästöpankki Suomea sillä tavalla vielä eteenpäin kuin tähän asti on hoidettu, koska se todella olisi ollut ainoa vaihtoehto nyt tehdylle ratkaisulle. Tämä on tietysti hyvin vaikea kysymys, mutta sitä on syytä pohtia. Tiedettiin, minkälaisia huhuja jatkuvasti liikkui, minkälaisia lausuntoja annettiin Säästöpankin ympäriltä. On kovin vaikeaa yhteiskunnassa estää kaiken tällaisen keskustelun käyminen, niin kuin mm. Ekan asia osoittaa, että tuodaan julkisuuteen spekulaatioita ja huhuja, joiden torjuminen on äärimmäisen vaikeaa. Näytti olevan myös Säästöpankin kohtalo, että sen hyvien osien liukuminen pois oli mitä todennäköisintä koko ajan. Tällä tavalla se arvio, johon hallitus tuli, että ratkaisut on tehtävä, mielestäni on varsin perusteltu. Kun sitten jäljelle jäi tämän päätöksen jälkeen vaihtoehtojen punninta, tultiin siihen vaihtoehtoon, joka on todettu valitun.

Ed. Sasi (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Lyhyesti ed. Seppäselle haluan vielä todeta, että kokoomuksen eduskuntaryhmä ei ole millekään pankille penniäkään velkaa ja kokoomuksen eduskuntaryhmän johto ei vastaa Kansallinen Kokoomus rp:n veloista millään muotoa. Uskon, että olemme tästä ihan samaa mieltä ed. Seppäsen kanssa.

Mitä tulee Postipankkiin, tosiasia on se, että Postipankissa tietysti tehtiin myös arviot eri tilanteista. Tosiasia on se, että jos Säästöpankki Suomi olisi liitetty Postipankkiin, on täysin selvää, että suuri osa talletuksista olisi kadonnut uudesta konsortiosta, koska Säästöpankki on luonteeltaan paikallispankki, ihmiset ovat tottuneet saamaan paikallista palvelua ja sen organisaation yhdistäminen Postipankin organisaatioon olisi ollut erittäin vaikeata. Kokonaisarvio oli se, että valtio olisi huomattavasti menettänyt omaisuutta tässä ratkaisussa juuri talletuspaon kautta. Tietysti Postipankin etuhan on sama kuin valtion etu.

Kiitän ed. Nikulaa niistä ehdotuksista, joita hän teki asiakirjojen suhteen, ja varmasti verojaostossa pyrimme hankkimaan nämä selvitykset koskien Merrill Lynchin toimeksiantoja, täydellistä raporttia. Mielestäni on tarkoituksenmukaista, että eduskunnan myös pitäisi saada tutustua siihen.

Mitä tulee Suomen Pankin lausuntoon, siltä osin haluan vain todeta, että mielestäni lausunto on kirjoitettu niin kuin se pitääkin kirjoittaa. Suomen Pankilla ei ollut mahdollisuuksia tutustua kaikkiin yksityiskohtiin ja kaikkia taustatietoja tarkistaa, koska tietysti laskenta on kestänyt hyvin pitkän aikaa. Tietysti jokainen virkamies, joka on varovainen, lähtee siitä, että hän ottaa kantaa vain siihen, mitä on esitetty. Tästä syystä on täysin luonnollista, että rajauksella Suomen Pankki on päätynyt tehtyjä ratkaisua puoltavaan kantaan.

Valtiovarainministeri Viinanen: Rouva puhemies! Ensinnäkään Suomen Pankille ei kuulu tippaakaan se, millä hinnalla pankkikauppa syntyi. Se on täysin muiden asia. Mutta siltä on pyydetty lausunto, jossa se on käsitellyt asiaa ja päätynyt vaihtoehdoista niillä laskelmilla, joihin liittyvät myös varsin pitkät selvittävät keskustelut, kantaansa. Viittaan esimerkiksi ed. Sasin lausumaan, mikä olisi Postipankin tilanteessa ollut

todennäköinen tapahtumasarja. Nämä asiat käydään suullisesti läpi ja perustellaan, minkä takia tähän arvioon on päädytty.

On tässäkin yhteydessä todettava se, mikä ei ole tullut vielä esiin, että jos joku kuvittelee, että semmoinen teoreettinen malli olisi viety läpi, että SSP olisi liitetty tavalla tai toisella Postipankkiin, se ei olisi taannut Säästöpankin itsenäisyyttä, ei missään tapauksessa, vaan Säästöpankki olisi hävinnyt ihan samalla tavalla, koska ne keskustelut, joita taustalla käytiin asiasta, edellyttivät sitä, että heillä on myös vapaa valta sen jälkeen tehdä omat saneeraustoimensa ja alasajotoimensa, järjestelytoimet, jotka ovat varsin radikaalit. Muussa tapauksessa he eivät kokeneet edes pystyvänsä tätä hommaa hoitamaan.

Mitä hintoihin ja haarukoihin tulee, näihin Lynchin arvioihin, niin kuin täällä on todettu, arvioita tehdään monenlaisia yrityskaupoissa. Kuulun niihin harvoihin, jotka ovat toki pienillä luvuilla sellaisen itsekin tehneet, ja kaikkien arviot päätyvät erilaisiin summiin. Mutta se antaa jonkin näköisen oikean haarukan, varmemman pohjan lopullisille ratkaisuille, joissa vaikuttavat monet, monet muut seikat.

Postipankista voi myös todeta, että kyllä sille oli annettu valmiuskäsky periaatteessa ottaa toiminta haltuunsa, jos sellaiseen tilanteeseen tullaan, aivan viimeiseen hetkeen asti. Varmastikaan he eivät välttämättä tienneet kuin muutamaa hetkeä aikaisemmin lopullista kantaa, on sitten päivästä tai kahdesta kysymys, kun kaikki tapahtui kuitenkin valtioneuvoston ehdoilla. Siinä suhteessa Postipankin vaihtoehto on ollut loppuun asti käytettävissä.

Mitä tulee siihen, että pankit ovat sanelleet hinnan, se ei pidä paikkaansa. Se ei pidä alkuunkaan paikkaansa. Niille tietysti, ketkä salissa ovat olleet koko ajan — heitä ei kovin monta ole — olen tämän asian kertonut jo, millä tavalla hinta suunnilleen rakennettiin. Eivät pankit ole todellakaan sanelleet asiaa vaan pelänneet enemmänkin sitä, että valtio veronmaksajien kustannuksella puhdistaa Säästöpankin veloista ja sen jälkeen se kilpailee toisessa kilpailuasemassa heitä vastaan. Näin ollen hintaa on pystytty nostamaan aivan oleellisesti alkuperäisistä tarjouksista neuvottelujen aikana.

Mitä tulee talouspolitiikkaan, josta on myös viisasteltu jonkin kerran, en tiedä, ei tämä hallitus ollut tehnyt yhtään talouspoliittista päätöstä, kun säästöpankkikriisi ja pankkikriisi alkoivat näkyä. Ei varmasti yhtään päätöstä ollut kesään mennessä ehditty tehdä. Silloin tulivat ensimmäiset viestit ja silloin alettiin käsitellä vakuusrahastolainsäädännön tarpeellisuutta ja myös pääomatukikuvioita valmistella. Ei silloin talouspolitiikka ollut pennin vertaa tähän asiaan vaikuttanut. Kuten totesin puheenvuorossani, pankkikriisin juuret on kylvetty paljon, paljon aikaisemmin. Ottamatta siihen kantaa, että taantuma on sitä lisännyt, joka tapauksessa meillä pankkikriisi olisi ollut olemassa. Kuplan varassa tätä asiaa on pidetty yllä, sen nyt kai jokainen lopulta rupeaa ymmärtämään, mistä on kyse.

Mitä tulee siihen, kuka määrää, mitä Vakuusrahaston johtohenkilöt sanovat: Ei siinä, hyvät ystävät, hallintoneuvostoa koolle kutsuta ja pyydetä toimintaohjeita. Toimiva johto valtuuksillaan johtaa järjestelmää. He ovat kysyneet minulta monta kertaa, voidaanko näin tehdä. Olen antanut luvan, mitä tehdään, joskus kieltänyt jotain tekemästä. En tiedä, onko valtuuksia, mutta jonkun pitää näistä asioista päättää. Näin se käytännössä menee.

Siihen, millä tavalla kilpailijoiden tölvimistä on voitu estää: On jonkin kerran yritetty aika heikoin seurauksin mennä väliin, lähinnä rauhoittamaan Säästöpankkia, ettei se romahda käsiin. Kuten tässä sanottiin, viittaan Postisäästöpankki-ratkaisuun, mikään maailman mahti ei olisi pystynyt pitämään sitä nokkimista aisoissa. Se järjestelmä olisi armotta romutettu ja meillä olisi vain vielä suuremmat roskat käsissä. Valitettavasti asia on nimenomaan tällä tavalla.

Mitä tulee ed. O. Ojalan kysymykseen, ovatko pankkien riskit jatkossa paremmin hallinnassa, voin vain todeta, että toivottavasti tästä nyt on opittu sentään jotain. Kyllä totuus varmasti on se, että pankkien takaisinmaksuvelvollisuudet pankkituesta jne., monet tällaiset asiat pitävät suitset varsin tiukalla monta vuotta. Ongelma on enemmänkin se, että pankeilla ei ole riskinottokykyä tällä hetkellä. Pankkien tehtävä on ottaa riski, ja sitä kykyä niillä ei ole. Se on tässä yhteiskunnassa esimerkiksi investointien käynnistymisen kannalta varsin suuri ongelma. Ei tietysti kukaan pysty antamaan takuuta siitä, että näin tapahtuu.

On syytä todeta, kun, ed. Ojala, käytitte töppöily-sanaa, että kyllä tässä muutkin ovat töppöilleet kuin pankit. Kyllä tässä on töppöillyt koko yhteiskunta, niin eduskunta, yritykset kuin tavalliset ihmisetkin, (Ed. Kalliomäki: Ja hallitus!) varmasti hallitus ja hallitukset, ei siitä kyse ole. Eikä se sillä parane, vaikka me kuinka paljon tuhkaa täällä päällemme heittelemme, ongelma on tässä ja se on nyt ratkaistu tällä tavalla. Men-

nään tästä eteenpäin ja koetetaan löytää jatkossa sellaisia ratkaisuja, että selvitään pienemmillä valtion tuilla tai veronmaksajien rahoilla.

Arvoisa puhemies! Lopuksi, mitä Ekan kohtaloon tulee, en minä ole mikään Ekan kohtalosta päättäjä. Sen voin kyllä todeta, että Ekan velkasaneerauksessa valtio on ilmeisesti suurin velkoja tällä hetkellä. Sitä hoitaa velkasaneerauslainsäädännön mukainen organisaatio, joka nyt katsoo, millaisilla edellytyksillä siitä saadaan terveellä pohjalla toimiva yritys. Saadaanko siitä, sen aika näyttää.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Pesälä.

Ed. H ä m ä l ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Niin moni, ministerikin äsken, on viitannut epävarmuuteen SSP:n ympärillä, sen murenemiseen, talletuspakoon. Ministeri varmaan tietää, että talletuksia on paennut kaikista pankeista ja talletukset ovat vähenneet kaikissa pankeissa. Kilpailijoiden tölviminen on ollut tosiasia. Mutta kun taannoin eduskunnalta vaadittiin takuita suomalaisen pankki- ja rahoitusjärjestelmän ylläpitämisestä, pankkien tukemisesta, jotta ulkomaiset sijoittajat rauhoittuisivat ja ulkomaiset rahoittajat pystyisivät luottamaan Suomeen, eduskunta antoi takuut ja katso, ulkomaiset rahoittajat rauhoittuivat.

Onko luottamus hallitukseen niin paljon pienempi, että jos hallitus olisi omalta puoleltaan vakuuttanut pitävänsä yllä Säästöpankkia, antavansa sen jatkaa tervehtymistään, murenemista ei olisi kyetty estämään?

Ed. B j ö r k e n h e i m : Arvoisa puhemies! Säästöpankkiväki kysyy nyt pettyneenä: Kuka kaatoi Suomen Säästöpankin? Pääministeri Aho vaiko hallitus?

Oppositio on sitä mieltä, että hallitus sen teki. Hyökkäys on joskus paras puolustus. Tähän mielestäni vasemmistopuolueet nyt ovat turvautuneet.

Päätöksen taustalla on onnettomien tapahtumien ketju, johon nykyinen hallitus ei voinut puuttua, koska sitä ei silloin ollut olemassakaan. Sitä vastoin edellisen hallituksen, Suomen Pankin ja silloisten pankkivaltuutettujen olisi pitänyt tehdä oikeat johtopäätökset SKOPin tilinpäätöksen johdosta vuosina 1989 ja 1990. Suomen Pankki on nyt SKOPin suurimpana omistajana, ja sen olisi pitänyt ottaa ohjakset käsiinsä eikä antaa pankin ajautua syvempään kriisiin.

Vuonna 1989 Christopher Wegelius nimitettiin SKOPin pääjohtajaksi. Hänen edeltäjänsä teki itsemurhan todettuaan vanhan linjan säästöpankkimiehenä, että SKOPin aloittama kasinopeli oli lopun alku. Wegeliuksen ja kumppaneiden lennokas tie jäi aika lyhyeksi. Heidät erotettiin 19 päivänä syyskuuta 1991, jolloin SKOP siirtyi Suomen Pankin haltuun. Tästä päätti Ahon hallitus. SKOP ei enää pystynyt toimimaan itsenäisenä. Maan säästöpankkeja oli silloin jo sidottu taloudellisesti ratkaisevasti SKOPiin. Moni säästöpankki oli konkurssin partaalla. Syksyn 1992 aikana säästöpankit sulautuivat yhdeksi suureksi säästöpankiksi, SSP:ksi. Näin meneteltiin, jotta säästöpankkien tallettajien varat olisivat turvassa ja jotta Suomen rahajärjestelmä voisi toimia häiriöttä.

Nyt jälkeenpäin voi tietysti pahoitella, että oman maakunnan hyvin menestyvät säästöpankit eivät jääneet SSP:n ulkopuolelle. En tiedä, miten paljon luottotappioita eri pankeissa on ollut, joten en liioin voi arvioida, miten niiden nyt olisi käynyt. Tässä asiassa menevät tiedot ristiin. Vakuusrahasto arvioi, että ainoastaan kolmella aluesäästöpankilla olisi ollut edellytyksiä ylipäänsä jatkaa itsenäisenä. SSP:n taholta ilmoitetaan, että suuri osa olisi voinut jatkaa, jos niille olisi annettu mahdollisuus irtaantua viime vaiheessa. Vakuusrahasto oli jo silloin päättänyt, että sellainen vaihtoehto ei voi tulla kysymykseen. Olen tässä asiassa taipuvainen uskomaan, että Vakuusrahasto oli arvioinut tilanteen oikein.

Suomen Säästöpankin johto on täysin noudattanut pankin ja Vakuusrahaston välillä tehtyä sopimusta pankin toiminnan tervehdyttämiseksi. Siitä huolimatta mahdollisuudet selviytyä heikkenivät varsinkin nyt loppusyksystä. Koko tänä vuonna käyty keskustelu säästöpankkien tulevaisuudesta on heikentänyt niiden selviytymismahdollisuuksia. Talletuskanta on jatkuvasti supistunut. Tämähän on vapaa maa ja jokainen vie rahansa siihen pankkiin, mihin tahtoo, ja näin on myös käynyt.

Syyllisiä säästöpankkien alasajoon ovat sekä julkiset puheenvuorot, opposition vastuuton toiminta viime talvena, kilpailevien pankkiryhmien markkinointiponnistelut että tallettajien pelko pankin tulevaisuudesta. Siis markkinavoimat, tämä näkymätön ilmiö, nakersivat säästöpankkijärjestelmää joka suunnalta. Kun tasavallan presidentti vielä ärähti SSP:n suuntaan, seurasi välittömästi talletuskato. Suomen Säästöpankki oli

hajoamassa sisältä päin. Sen takia oli pakko päättää SSP:n kohtalosta.

Valtion vakuusrahasto on tutkinut SSP:n tulevaisuutta huolellisesti. Viittaan kilpailuviraston tutkimukseen, joka meillä oli syyskuun alussa pöydillämme. Ensinnäkin haluan korostaa saaneeni sen käsityksen, että SSP-ryhmä olisi vielä olemassa, jos sama oppositio, joka nyt hyökkää hallitusta vastaan SSP-ryhmän hävittämisestä, viime tammikuussa olisi hyväksynyt omaisuudenhoitoyhtiölain eli lain Vakuusrahastosta annetun lain muuttamisesta. Silloin olisi terve pankkitoiminta voinut jatkaa ja ongelmat olisi siirretty eri yhtiöiden hoidettaviksi. Näin oli asiat suunniteltu, mutta toisin kävi.

Uskoin tämän kuvion toteutumiseen vielä sen vuoksi, että viime tammikuussa muut pankit eivät kovin aktiivisesti miettineet, miten SSP:n alasajoa voisi edesauttaa. Peli koveni kevättä kohti, kun omaisuudenhoitoyhtiöstä ei löytynyt ratkaisua. Muut pankit kyllästyivät luonnollisesti tuijottamaan seisovaa vettä.

Vakuusrahasto joutui kuitenkin siihen tilanteeseen, että muita ratkaisuja piti löytää. Eri vaihtoehtoina olivat joko myydä jollekin tai parille pankille, yhdistää valtion toiseen pankkiin, Postipankkiin, tai erottaa SSP:n terveet osat omaksi ryhmäksi ja siirtää ongelmaluotot ym. rasitteet omaisuudenhoitoyhtiöön. Varsinainen päätös syntyi vasta 14.10. tai oikeastaan 15.10. aamun tunneilla. Siihen asti kaikki ratkaisut olivat mukana. Valiokunnassa ovat Vakuusrahaston johtajat käyneet todistamassa, että näin oli ja että vasta oikeastaan elokuulla heille selvisi, että Säästöpankki ei tule yksin selviämään, niin kuin se siihen asti kuitenkin oli onnistunut.

Välikysymyksen allekirjoittajat väittävät, että kiinnostuneet ostajat olisivat päässeet tutustumaan pankki- ja liikesalaisuuksiin. Vakuusrahaston taholta vakuutetaan, etteivät ostajat päässeet katsomaan myynnissä olevien pankkien tilejä, vaan ne olivat pankkisalaisuuden takana turvassa. Vastapainoksi valtio takaa tavaran laadun ja ottaa riskit mahdollisista luottotappioista kahden vuoden aikana tästä eteenpäin.

Arvoisa puhemies! Välikysymyksen allekirjoittajat saavat pitkälti syyttää itseään siitä, että SSP:tä ei voitu pelastaa. Oppositiopoliitikot varsinkin SDP:ssä ovat tietysti käyttäneet säästöpankkiongelmaa hallitusta vastaan. Viime talvena sosialidemokraatit estivät eduskunnassa omaisuudenhoitoyhtiölain hyväksymisen, kesällä he syyttivät pääministeriä säästöpankkien suojelemisesta veronmaksajien kustannuksella ja nyt he arvostelevat hallitusta säästöpankkien myymisestä, mikä kuitenkin tähtää pankkisektorin tervehdyttämiseen ja veronmaksajien laskun pienentämiseen.

Talousvaliokunta käsittelee parastaikaa SSP:n myyntiin liittyviä vaiheita. Valiokunnan puheenjohtaja käyttäessään SDP:n ryhmäpuheenvuoron kertoikin, mitä asiantuntijat, lähinnä entinen johtaja Prepula, valiokunnan kokouksessa ovat kertoneet omana versionaan tapahtumien kulusta. Tämähän tietysti eroaa aika paljon siitä, mitä Vakuusrahaston taholta on kuultu. Kun molempia tahoja oli kuultu, kysyin itseltäni, puhuivatko kumpikin samasta pankista. Mutta valiokunnassa myös myyntihintaan paneudutaan. Vakuusrahaston ja SSP:n johdon arviot myytävän substanssin arvosta eroavat toisistaan. On selvitettävä, mihin myyntihinta tarkalleen perustuu, vai ovatko ostajat saaneet piilotukea. Välikysymyksessä väitetään näin olevan, mutta tätä väitettä pitää selvittää asiallisesti. Kaikki viittaa tällä hetkellä siihen, että tehty ratkaisu on valtiolle mahdollisimman edullinen. Olemme saaneetkin valiokuntaan Suomen Pankin lausunnon, joka myös viittaa tähän suuntaan ja ottaa tähän asiaan kantaa.

Myös pankkisalaisuuden avaamiseen liittyvää problematiikkaa selvitetään talousvaliokunnassa. Välikysymyksen allekirjoittajat puhuvat pankkisalaisuudesta hyvin ylimalkaisesti antaen sellaisen kuvan, että he eivät kovin syvällisesti ole paneutuneet asiaan.

Pankkisalaisuus on hyvin suuri eettinen ja moraalinen kokonaisuus, johon sisältyy erittäin monta näkökohtaa. En usko, että kansalaiset niinkään haluavat pankkisalaisuuden avaamista, vaan he haluavat tietää, mihin pankkitukea on käytetty, ja nämä ovat kaksi aivan eri asiaa. Sen vuoksi on mielestäni Vakuusrahastosta annettua lakia muutettava. Tästä on keskusteltu valiokunnassa Vakuusrahaston henkilöstön kanssa ja luulenkin, että asia etenee. Pankkituen avoimuus ja julkisuus on määritettävä laissa tyydyttävällä tavalla.

Arvoisa puhemies! Päätös SSP:n pilkkomisesta on tehty laillisessa järjestyksessä Vakuusrahastossa ja hallituksessa. Eduskunnassa ei asiasta etukäteen keskusteltu, ja julkinen keskustelu olisikin vahingoittanut SSP:tä pahasti — vielä enemmän kuin mitä tähän asti on tapahtunut. Esimerkkinä ovat Ekan säästökassat, jotka tyhjenivät muutamassa tunnissa.

Kestää kyllä kauan ennen kuin säästöpankkiväki, minä sen joukossa, pääsee pettymyksensä

yli. Eniten säästöpankkien hautajaisissa surettaa, että maaseudun työnsä hyvin hoitaneet, kohtalaisen matalapalkkaiset toimihenkilöt maksavat isojen poikien miljardilaskun. Siksi en millään voi hyväksyä, jos johtajia palkitaan kultaisilla kädenpuristuksilla.

Tähän asiaan on pääministeri Aho luvannut kiinnittää vakavaa huomiota. Ja tietysti voimme itse antaa oman panoksemme tähän henkilökuntaongelmaan alueellisesti ja paikallisesti.

Ed. Luhtanen: Arvoisa puhemies! Aluksi kannatan ed. Louekosken ehdotusta perustelluksi päiväjärjestykseen siirtymiseksi.

Arvoisa puhemies! Minun on myös muilta osin hyvin helppo yhtyä niihin näkökohtiin, joita ryhmäpuheenvuoromme pitäjä Matti Louekoski esitti. Tämä välikysymyskeskustelu liittyy Säästöpankin pilkkomispäätökseen, mutta täysin perusteltua olisi tässä yhteydessä käydä keskustelua myös talous- ja työllisyyspolitiikasta, liittyyhän pankkikriisin syveneminen kiinteästi talouspolitiikkaan — niin kuin täällä on jo useissa puheenvuoroissa mainittukin — jolla istuva hallitus on ajanut kotimarkkinoiden yritykset erittäin suureen ahdinkoon.

Pankkikriisin perimmäiset syyt löytyvät kyllä 80-luvulta. Pankkien vaikeudet ovat kuitenkin lisääntyneet niin viime kuin tämän vuoden aikana, ja ensi vuosi on varmasti myös vaikea, etenkin jos kansalaisten ostovoiman annetaan supistua hallituksen esitysten mukaisesti. Yksinomaan palkansaajien ostovoima uhkaa pudota lähes 10 prosentilla. Jos näin todella tapahtuu, kauppojen ja muiden kotimarkkina-alojen alasajo vain jatkuu edelleen, luottotappioita on tulossa lisää ja pankkituen tarve kasvaa. Siksi on mielestäni hyvin vaarallista uskotella, että pankkikriisimme olisi Säästöpankin pilkkomisen myötä saatu hallintaan.

Tämänhetkinen syy pankkikriisin syvenemiseen ei ole pankkien lukumäärä vaan alati supistuva kotimainen kysyntä. Mielestäni ongelma on myös siinä, että me täällä eduskunnassa emme todellakaan tiedä, kuinka hallitus aikoo pankkikriisin hoitaa. Tähänhän viittasi myös ed. Louekoski. Kaikki ne tavoitteet puuttuvat. Emme tiedä, kuinka tämä koko asia hallituksen toimesta aiotaan hoitaa.

Pankkikriisin hallintaan saamisen ehto on talouspolitiikan suunnanmuutos. Hallituksen tulisi pikaisesti tehdä päätökset ostovoiman vahvistamisesta sekä julkisten investointien lisäämisestä. Selvää on myös, että kansalaisten verotaakkaa on kevennettävä, ja nyt olisi rakennettava liikenneverkostoa, koska se on nyt edullista. Elvytysvaatimukset, joita sosialidemokraatit ovat pitkin syksyä esittäneet ja joihin ovat yhtyneet miltei kaikki yhteiskunnan tahot, ovat edelleen ja nyt jos koskaan ajankohtaisia.

Yleisen talouspolitiikan lisäksi me sosialidemokraatit olemme korostaneet pankkikriisin hoidossa pankkituen minimoimista, tuen vastikkeellisuutta ja tuen valvonnan tehostamista. Olemme olleet valmiita toimiin, joilla on taattu rahoitusjärjestelmän toimintakyky ja Suomen luottokelpoisuus. Olen sitä mieltä, että meidän suhtautumisemme kriisin hoitoon on ollut rakentavaa, vaikka pankkikriisin hoitoon liittyvät hallituksen esitykset ovat lähes poikkeuksetta olleet huonosti valmisteltuja. Esityksistä ei ole käynyt selville, mitkä ovat hallituksen todelliset tavoitteet. Tämä oli tilanne erityisesti tänä syksynä käsittelyssä olleiden lakien ja pankkitukeen liittyvän neljännen lisäbudjetin kohdalla.

Omaisuudenhoitoyhtiöitä koskevan lain käsittelyn yhteydessä eduskunnalle ei kerrottu, mitä oltiin tekemässä. Niinpä mietintöihin täytyi liittää erinäisiä ponsia, joilla kuitenkaan ei näytä olevan hallituksen päätöksenteossa mitään arvoa. Me hyväksymme kuitenkin omaisuudenhoitoyhtiöt, siis me sosialidemokraatit myös, joskin suurin varauksin. Nyt kun omaisuudenhoitoyhtiön perustaminen mahdollisti säästöpankkien pilkkomisen, voi vain todeta, että ennakkoluulomme omaisuudenhoitoyhtiöiden perustamista kohtaan olivat täysin aiheellisia. Vaikka teimme omaisuudenhoitoyhtiötä koskevia rajauksia ja ehtoja asiaa koskeneisiin mietintöihin, saattaa omaisuudenhoitoyhtiöstä sittenkin tulla kuta kuinkin avoin piikki säästöpankit pilkkoneille pankeille. Näin on täysi syy pelätä niiden ennakkotietojen perusteella, joita nyt tihkuu eri puolilta ja joihin on kyllä saatu tämän illan keskustelussa vahvistusta.

Kriteerit omaisuudenhoitoyhtiöön siirrettävistä eristä puuttuvat edelleen. Säästöpankkien huonot, tappiolliset sekä vähänkin riskipitoiset osat ollaan siis siirtämässä välittömästi veronmaksajien taakaksi pilkkojien saadessa haltuunsa parhaat palat. Pelisäännöt siitä, mitä omaisuudenhoitoyhtiöön lopulta laitetaan, ovat siis edelleenkin epäselvät.

Pilkkojilla on nyt erinomainen tilaisuus siirtää veronmaksajien taakaksi kaikki riskiasiakkaat eivätkä Vakuusrahasto ja istuva hallitus pysty — enkä tiedä edes yrittääkökään hallitus sitä — valvomaan veronmaksajien etuja pääomapiirien

painostuksessa. Eräistä lehtitiedoista voi jopa päätellä, että lähes koko Säästöpankin yritysluottokanta olisi ainakin mahdollista siirtää omaisuudenhoitoyhtiöön. Lisäksi yksityisasiakkaiden luotoista huolitaan vain kaikkein riskittömimmät ja tuottoisimmat. Mikäli näin ei ole, niin minä kyllä odottaisin hallitukselta tähänkin selvää vastausta ja mielellään kirjallista.

Pilkotun Säästöpankin luottoasiakkaat, erityisesti monet pienyrittäjät, ovat todella huolestuneita yritystensä tulevaisuudesta, eikä syyttä. Yrittäjien luottotiedot ovat olleet pankkisalaisuudesta piittaamatta pilkkojien käytössä. Tässä voi vain tietysti todeta, että ihan koomista on se, että pankkisalaisuudesta ollaan valmiita tinkimään tällaisessa tilanteessa. Mutta siitä, mihin tämä julkiseksi ja avoimeksi tarkoitettu pankkituki on käytetty ja kenen luottotappioita kulloinkin verovaroin paikataan, siitä ei olla valmiita raottamaan salaisuutta. Siinä on kyllä monta estettä olemassa. Näin ollen maassamme näyttää olevan tilanteen mukaan joustava pankkisalaisuus, vaikka kaikkien kansalaisten tulisi olla tasavertaisia lain edessä. Minä odotankin talousvaliokunnan jäsenenä, että talousvaliokunta käsittelee erittäin perusteellisesti ja huolellisesti niin pankkisalaisuuteen liittyvät kysymykset kuin omaisuudenhoitoyhtiöihinkin liittyvät kaikki pankkituen julkisuutta ja avoimuutta koskevat kysymykset. On täysin varmaa, että näihin kysymyksiin löytyy lainsäädännöllisiä keinoja.

Julkisuudessa esitetyt luvut omaisuudenhoitoyhtiön koosta ovat liikkuneet 25—30 miljardin markan vaiheilla. Mikäli eri tiedot siirrettävien omaisuuserien kriteereistä pitävät paikkansa, nousee yhtiön koko paljon suuremmaksi, kuten ed. Louekoskikin ryhmäpuheenvuorossaan totesi. Ongelmia lisää se, että Säästöpankin yritysasiakkaat ovat kotimarkkinasektorin yrityksiä eli ovat erittäin suuria riskiasiakkaita.

Vakuusrahastolain hyväksymisen yhteydessä sosialidemokraatit esittivät lausuman, jossa edellytettiin hallitukselta, että hallitus käy perusteellisesti läpi pankkijärjestelmän tervehdyttämisen eri vaihtoehdot ja ajoittaa sen jälkeen tarvittavat toimenpiteet niin, että valtio voi luopua omistuksistaan tukea saavissa pankeissa silloin, kun se on veronmaksajien ja valtiontalouden kannalta edullisinta. Omaisuudenhoitoyhtiöiden käytön pankkijärjestelmän tervehdyttämisessä tulee tapahtua tämän periaatteen mukaan. Ponnen hyväksyi täällä eduskunnan enemmistö.

Tehdessään pilkkomispäätöksen hallitus viestittää, että eri vaihtoehdot olisi käyty huolella läpi. Hallitus antaa ymmärtää, että nyt olisi tehty veronmaksajien kannalta paras mahdollinen ratkaisu. Myös täällä tänä iltana meille on kerrottu, että eri vaihtoehtoja on käyty tasapuolisesti harkiten läpi. Ehkäpä näin on tehtykin. Mutta miksi kaiken tämän jälkeen osa asiantuntijalaskelmista, joihin päätökset perustuvat — niin ymmärrän edelleen ja olen vielä siinä luulossa — on julistettu salaisiksi? Onko asiantuntijalausunnoissa mahdollisesti tietoja, joiden perusteella kyseenalaistuu kaupan hinta, vai miksi eduskunnalta salataan osa taustoista, joihin hallituksen päätökset perustuvat? Tähän tulisi saada hallitukselta selkeät vastaukset. Minä en kyllä niitä vielä tänä iltana ole saanut.

Ilman muuta on vielä edelleen avoinna ja vastausta vailla kysymys siitäkin, miksi Valtion vakuusrahasto ja hallitus kävivät SSP:n kimppuun juuri tässä tilanteessa sellaisena aikana, jolloin SSP noudatti ja toteutti Valtion vakuusrahaston hyväksymää ja valvomaa tervehdyttämisohjelmaa. Ainakin talousvaliokunta sai sellaiset tiedot, että tervehdyttämisohjelma oli hyvässä vauhdissa ja jopa tavoitteitaan edellä. Myöskään tähän ei ole tullut vastausta.

Kun monet keskeiset asiat, jotka liittyvät Säästöpankin pilkkomisen jatkotoimiin, mm. asiakkaiden siirtoon omaisuudenhoitoyhtiöön, ovat vielä täysin avoimia, on veronmaksajille lopullisesti tulevan laskun suuruus täysin tuntematon. Laskun ja tuen määrä riippuu pitkälti myös vakuusarvojen hintojen kehityksestä lähivuosina sekä, kuten alussa totesin, ilman muuta harjoitettavasta talouspolitiikasta. Mikäli kotimainen kysyntä pysyy seuraavat 2—3 vuotta lamassa, voi merkittävä osa omaisuudenhoitoyhtiöön siirrettävistä yrityksistä tehdä konkurssin. Veronmaksajien lasku kasvaa tätäkin kautta.

Arvoisa puhemies! Yhteenvetona totean, että maamme taloushistorian suurin yrityskauppa näyttää tehdyn piittaamatta niistä lausumista, joita eduskunta on eri yhteyksissä hyväksynyt. Yrityskauppa on tehty pitkälti pilkkojapankkien ehdoilla. Veronmaksajien maksettavaksi on tulossa lasku, jonka suuruutta ei kukaan uskalla tarkkaan arvioida. Tämä kauppa on tehty hinnalla, joka sisältää huomattavan piilotuen pääomapiireille. On tehty kauppa, jota voi hyvällä syyllä luonnehtia myös vuosisadan kaappaukseksi.

Ed. K o r h o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ed. Luhtasen puheenvuoroon aivan muutama sana. Perusajatus, jota hän

toi puheenvuorossaan esille, oli aivan oikein elikkä kriittistä suhtautumista hallituksen esityksiin, mutta olisi toivonut, että tämä sama asenne olisi ollut tässä viikko, puolitoista sitten, kun vakuusrahastolakia käsiteltiin eduskunnassa. Sen lain kautta koko tämä ongelmatiikka, myös SSP:n pirstominen ja siitä syntyneet ratkaisut, syntyivät ja se toive, joka sos.dem.-ryhmän toimesta tuli ponnen muodossa, osoittautui täydeksi kuplaksi. Nyt lisätoiveitten esittäminen ei enää mielestäni riitä. Nyt on saatava päätöksiä aikaan, sitovia päätöksiä. Ponsien merkitys on jo käynyt ilmi, mikä niillä tässä yhteydessä on ollut. Ne ovat täyden nollan arvoisia.

Ed. L u h t a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sille tietysti emme me voi mitään, että hallitus ei noudata eduskunnassa esitettyjä toiveita ja eduskunnan sanomaa tahtoa. Tässä on koko asian ydin.

Ed. P e r h o - S a n t a l a : Arvoisa puhemies! Tässä on itse kukin edustaja tehnyt surutyötä tai ilotyötä riippuen siitä, mihin pankkiryhmittymään on läheisimmät suhteet. Minä ilmoitan tehneeni surutyötä, ja surutyötä sen tähden, että tunnen tuskaa nimenomaan niiden säästöpankkien, alueellisten tai paikallisten, puolesta, jotka on puolipakolla tai miltei väkipakolla aikanaan Suomen Säästöpankkiin liitetty tai jo sitä ennen fuusioitu suurempiin alueellisiin yksiköihin. Se epäoikeudenmukaisuuden tunto, joka vallitsee näiden pankkien toimihenkilöiden ja luottamushenkilöiden keskuudessa, on todella syvä ja on varsin helppo ymmärtää, miksi näin on, tilanteessa, jossa kyseisiä pankkeja on hoidettu juurevasti, talonpoikaisesti, niin kuin isäntä taloaan, emäntä talouttaan, aikanaan vanhanaikaisesti. Sitä tapaa on pilkattu ja tällä hetkellä se on noussut arvoon arvaamattomaan.

Näiden pankkien osalta käytännössä on tapahtumassa tai tapahtunut sillä tavalla, että kilpailu alueilta poistuu. Yksi pankki, päinvastoin kuin periaatteena on ollut, pankkiryhmittymä, saa määräävän markkina-aseman. Tähän ed. Mäki-Hakola ryhmäpuheenvuorossa kiinnitti huomiota ja esitti toivomuksen siitä, että siltä osin, kun yksi pankkiryhmittymä on saanut määräävän markkina-aseman, näitä jakoja voitaisiin vielä uudelleen tarkistella. Ed. Mäki-Hakola toi myös esille minusta tärkeän vaatimuksen siitä, että itsenäisten säästöpankkien toimintaedellytykset on turvattava, toisin sanoen niiden on saatava tekniset palvelut niin, että toiminta voi häiriöttömästi jatkua. (Ed. Kekkonen: Onko ministeri Viinanen sitä mieltä?)

Surutyötä teen myös siitä syystä, että ne yrittäjät, joiden asiakassuhteet ovat olleet pitkäaikaisia säästöpankkeihin ja jotka ovat saaneet ymmärrystä osakseen ja joita on hoidettu asiallisesti, pitkämielisesti laman yli, ovat tällä hetkellä rahoitushuollostaan huolissaan varsinkin niissä tapauksissa, joissa heistä on tullut yhtäkkiä useamman pankin asiakkaita. Uudessa tilanteessa nämä yritykset eivät saa joutua huutolaispojan asemaan. Tämä tilanne, jossa nyt ollaan omaisuudenhoitoyhtiön perustamista odoteltaessa, ei saa johtaa tilanteisiin, joissa toimintaedellytykset heikkenevät, pahimmoillaan konkurssin uhka väijyy ovella.

Omaisuudenhoitoyhtiöratkaisut on saatava nopeasti aikaiseksi. Toivottavasti se ed. Luhtasen täällä esille tuoma huoli siitä, että omaisuudenhoitoyhtiöihin voidaan siirtää melkein kaikki sellaiset luotot, joiden osalta on jotakin epävarmuutta, ei toteudu. Tämän takeena mielestäni on pääministeri Ahon eduskunnalle antamassaan tiedonannossa esittämä toteamus siitä, että luottoehdot säilyvät ennallaan. Tästä on ehdottomasti pidettävä kiinni.

On tietysti niin, että kaikkein pahinta Säästöpankin osalta on ollut pitkäaikainen epävarmuus. Löysässä hirressä roikkuminen on loppunut ja nyt katsotaan tilannetta eteenpäin. Mutta nimenomaan henkilöstön kannalta epävarmuus jatkuu ja yhdyn myös siihen ed. Mäki-Hakolan toivomukseen, että uudet omistajapankit osoittaisivat tässä kaikkea mahdollista pitkämielisyyttä ja humaanisuutta kuin suinkin mahdollista.

Ed. Luhtanen totesi, että hallituksella ei ole minkäänlaisia tavoitteita pankkikriisin hoidossa. Ymmärtääkseni pankkikriisin hoidon ja pankkituen tavoitteet ovat osa yleistä talouspolitiikkaa ja siinä on nimenomaan kysymys siitä, miten korkotason käy, laskeeko se edelleen. Tämä omalta osaltaan auttaa tämän ongelman hoitamisessa, samoin yritysten tuloskunto, mikä on ennen muuta kotimarkkinayritysten osalta kiinni ostovoimasta.

Hallituksen piirissä on tehty budjettiriihen yhteydessä päätös tai otettu kanta siihen, että esimerkiksi verotuksen lieventämiseen voidaan mennä, mikäli talouskehitys siihen antaa mahdollisuuden. Näin ovat varmasti nämä mahdollisuudet olemassa ja siihen pitää ehdottomasti mennä. Tämä luonnollisesti heijastuu siihen, missä määrin uusia luottotappioita syntyy, missä määrin uutta vastattavaa syntyy. Sitä, kuinka

suuri lasku veronmaksajille eri vaihtoehdoista koituisi, minun ymmärtääkseni ei kukaan pätevästi pysty laskemaan ja arvioimaan. Sen näyttää tulevaisuus. Tulevaisuus näyttää sen, onko tämä pilkkomisratkaisu ollut veronmaksajille edullisin vaiko ei. Sen verran rohkenen uskoa, että vaihtoehdot on laskettu ja pohdittu ja hallitukselle esitetty. On tietysti eri asia se, että laskeakin voi kovin monella tavalla.

Pankkikriisin hoidossa, niin kuin totesin, tärkeätä on se, tapahtuuko meidän taloudessamme näiden muutamien myönteisten merkkien jälkeen jatkossa myönteistä kehitystä vientisektorilla ja saako korkotason lasku pyörät pyörimään investointien puolella. Rahoitushuollon turvaaminen ja luottolaman katkaiseminen ovat olennainen osa tätä kokonaisuutta. Ne pankit, joille Säästöpankin osat pilkottiin, ovat tämän ratkaisun myötä luonnollisesti paremmassa asemassa tästä eteenpäin. Silloin se tietysti velvoittaa niitä omalta osaltaan luottolamakierteen katkaisemisessa.

Ed. Tennilä: Herra puhemies! Kannatan ed. Helteen ehdotusta päiväjärjestykseen siirtymisen sanamuodoksi.

Herra puhemies! Liberalisointi, harmonisointi, direktiivi, näin kuuluu EY:n, nyttemmin EU:n eli Euroopan unionin uskontunnustus. Pääperiaatteena on luoda suuryhtiöille riittävän isot, täysin liberalisoidut markkinat, jotta pääomien, tavaroiden, palveluiden ja työvoiman siirtyminen EU-alueella voisi todellakin tapahtua täysin esteettä. Jotta se voisi tapahtua esteittä, liberalisointi vaatii rinnalleen harmonisoinnin, samanlaistamisen, ja kun se ei varmasti tapahdu vapaaehtoisesti kuitenkaan, on EU:n komissio ja sen direktiivit, joita jäsenten on toteltava.

Me emme ole olleet, emmekä ole, EY — EU:n jäseniä. Jäsenyyden valmistelu kuitenkin meillä on ollut jo käynnissä pitempään, 80-luvun loppupuolelta saakka. Eräs keskeinen etappi oli juuri rahamarkkinoiden säännöstelyn purku, rahamarkkinoiden liberalisointi. Se oli osa EY-valmistelupolitiikkaa. Kun liberalisointi tapahtui vielä kertarysäyksellä ja tilanteessa, jossa ei ollut minkäänlaista kunnollista valmistautumista eikä valvontaa, eipä sitten kumma, että olemme siinä, missä olemme.

Pankit ja koko maan talouden on vienyt konkurssin partaalle juuri liberalisointipolitiikka, joka on uusliberalistisen opin osa, jonka opin talouspoliittinen osa on monetarismi eli luottaminen pelkästään rahaan, rahapolitiikkaan ja kovaan rahaan, meillä kovaan markkaan. Ideologisen kokeilun hinta on hirvittävän kova. On pankkikriisi, on suurtyöttömyys ja on paha velkaantuminen. Tuntuu siltä, että sääntelemättömän markkinatalouden kannattajat eivät ole mitään oppineet, vaan tätä uusliberalistista ideologiaa viedään härkäpäisesti yhä vain eteenpäin.

Herra puhemies! Vasemmistoliitto arvostelee jyrkästi Suomen Säästöpankin pilkkomista, useasta syystä, ensinnäkin siksi, että SSP oli valtion pankki, sitähän se oli. Se tuntuu tässä keskustelussa jäävän sivuun hyvin laajasti. Sen tervehdyttämiseen oli jo käytetty erittäin suuria summia. Eli tuo homma pysäytettiin vaiheessa, jossa oli jo käytetty veronmaksajien rahaa hyvin paljon. Toisekseen kyse on juuri hinnasta, jolla SSP myytiin, pilkottiin. Tuo hinta on selvästikin alimitoitettu. Sitä kautta se on todellakin piilotukea kilpailijapankeille. Kysehän on nimenomaan siitä, että SSP:tä ei pilkottu neljään osaan KOPin, SYPin, Osuuspankin ja Postipankin kesken, vaan viiteen osaan. Kyse oli viiteen osaan jakamisesta. KOP, SYP, Osuuspankki ja Postipankki saivat säästöt, 40—50 miljardia markkaa, plus hoidetut lainat eli erittäin hyvän korkotuoton kaiken kaikkiaan. On laskeskeltu, että muutamassa vuodessa pilkkomisen hinta tulee näille pankeille takaisin. Ne saavat käytännössä ilmaiseksi erittäin ison osan toimivasta SSP-järjestelmästä.

Mutta se viides osa tuli valtiolle, ja se on roskat. Juuri siksihän SSP-roskapankki täällä perustettiinkin ja siihen tarvittiin se lainmuutos, joka täällä tehtiin. Minä en usko, että kukaan tässä salissa oli niin naiivi, että olisi uskonut siihen, että tuo vakuusrahastolain muutos oli jokin yleinen, mihinkään liittymätön toimenpide. Olen varma, että tässä salissa kaikki tiesivät, että se liittyy juuri siihen, mitä nyt on tapahtunut, eli siihen, mitä tuleman piti, eli Säästöpankin pilkkomiseen. Tässä suhteessa sosialidemokraateillakin on oma vastuunsa siitä, miten tässä loppujen lopuksi näin kävi. Hehän kannattivat roskapankin muodostamista valtion omistuksessa olevaan Säästöpankkiin.

Herra puhemies! Kun me olemme olleet tukemassa pankkitoiminnan turvaamista kaikissa olosuhteissa — tällainen kova kantahan eduskunnassa on yksimielisesti annettu — olemme ennen muuta lähteneet pankkien asiakkaista ja heidän asemansa turvaamisesta. Olisihan se ollut kauheata, kun on lähdetty uusliberalismin tielle ja kun samaan aikaan on vielä tehty kauheita virheitä, että virheet ja koko väärän linjauksen hinta oli maksatettu pankkien asiakkailla, uhreilla.

Minä näenkin, että myös Ekan säästökassan osalta täytyy olla samanlainen vastuu kuin muunkin pankkitoiminnan osalta tällä talolla ja hallituksella. Nyt on kuitenkin ollut minun mielestäni ihan selvä ero siinä, miten on suhtauduttu muuhun pankkitoimintaan ja säästökassoihin. Kun keskustelua eilen aloiteltiin ja kun sitä tänään on jatkettu, täällä on käytetty oikeistoporvareiden taholta erittäin pahantahtoisia, ilkeitä, väärentäviä puheenvuoroja siitä, mistä Ekan säästökassan kriisin osalta on kysymys. On ilmennyt ihan selvää haluttomuutta hoitaa tuo asia koukeroitta, nopeasti ja oikeudenmukaisella tavalla. Esimerkiksi ed. Sasin eilinen puheenvuoro oli selvästikin sen sorttinen, että hän lähti siitä, että ei Ekan säästökassan jäsenille kuulukaan oikeutta saada korkoa talletukselleen eikä oikeastaan edes sitä varmuutta, että talletuksen pankista, siis säästökassasta tässä tapauksessa pois saa.

Tässä on nyt ollut valitettavan ikävää sävytystä, joka minusta rikkoo sen aika ison konsensuksen, joka tämän kovankin keskustelun alla on ollut siitä, että pankkijärjestelmä turvataan. Tämän konsensuksen rikkojina ovat olleet nimenomaan oikeistoporvarit. Minä toivon, että oikeistoporvareiden, ed. Sasin ja kumppaneiden esiintyminen Ekan säästökassan yhteydessä Ekan säästökassan pientallettajia vastaan, sitähän tuo hyökkäys loppujen lopuksi on ollut, panisi sosialidemokraatit hieman miettimään, mikä on näiden oikeistoporvareiden asenne. Kyllähän siinä on ollut selvää iloa siitä, että työväenliikkeelle on käynyt huonosti ja että työväenliikkeen uskollisimmat kannattajat, tässä tapauksessa nimenomaan Ekan säästökassan ihmiset, ovat vaikeuksissa. Suorastaan semmoista hekumointia on ollut siellä rivien välissä ja jopa riveillä.

Tässä on viime aikoina tehty avauksia tulevienkin yhteistyönäköalojen ja koalitioiden suhteen. Minusta kannattaa kyllä kuunnella tarkkaan, miten siellä oikealla suhtaudutaan sitten, kun on tosi kysymyksessä silloin, kun ovat perimmäiset asiat pöydässä. Minusta täällä on tältä osin ollut melko hyvä oppitunti vasemmistolle siitä, miten oikeistolaisin porvaristo suhtautuu asioihin silloin, kun tosi on kyseessä, kun näkee, että he katsovat ideologisten silmälasien läpi näitä asioita. Ekan säästökassan jäsenten simputus, sitä se on ollut, on minusta näyte siitä, miten suhtaudutaan eri tavoin eri ryhmien vaikeuksiin.

Muutkin pankit ovat olleet hyvin suurissa vaikeuksissa. Me olemme olleet kuitenkin tukemassa ongelmien ratkaisuja, mutta nyt kun Ekan säästökassasta on ollut kysymys, niin ihan selvästi näkyy haluttomuus ratkaista nopeasti ja ilman kiemuroita tuo kysymys. Totta kai siihenkin menee valtion rahaa ja se on valitettavaa. Virheitä on tehty eikä johtajia pidä puolustella, mutta kostaa ei saa niille, jotka ovat tallettajina. Pääosa on hyvin pienituloista väkeä, joka on eläkkeitään pannut talletuksiksi jne. Johtajat ovat aina erikseen. Virheitä tehneitä ei puolustella, mutta ei saa tällaista kostomentaliteettia päästää syntymään, ei ainakaan vastuullisella tasolla silloin, kun tehdään päätöksiä siitä, miten asiat hoidetaan.

Tietysti kaikilla asioilla on hyvätkin puolensa. Tässä ed. Sasin ja kumppaneiden esiintymisessä on ollut hyvää se, että he ovat näyttäneet, keitä he oikeastaan ovat, mikä minulle ei tosin uutta ole ollutkaan.

Ed. H a s s i : Arvoisa puhemies! Ensiksi toteen, että kannatan ed. Nikulan ehdotusta perustellun päiväjärjestykseen siirtymisen sanamuodoksi.

Alkajaisiksi toteaisin myös, että en suinkaan kuulu niihin, jotka kuvittelevat, että sellainen taikatemppu, jolla pankkituki voitaisiin hetkessä lopettaa, olisi olemassa. Sitä en kuvittele. Mutta olen sitä mieltä, että Suomen Säästöpankista tehty kauppa on tosiasiassa pankkituen muoto, mutta se ei täytä eduskunnan pankkituelle asettamia vaatimuksia. Mielestäni tämän kaupan kaikkein epäilyttävin kohta on se, että kahtena seuraavana vuonna ilmi tulevat riskit voidaan vielä siirtää myyjän eli valtion omistaman omaisuudenhoitoyhtiön eli roskapankin vastuulle. Sen sijaan mahdolliset voitot tulevat ostajalle.

Jo kaupanteon yhteydessä kaikki hoitamattomat lainat siirtyvät valtiolle samoin kuin kaikki huonotuottoiset lainat. Ensi vuoden aikana hoitamattomiksi muuttuvat lainat voidaan siirtää valtion vastuulle. Riskialoiksi on luokiteltu hotellit, ravintolat, kaupat, hiihtokeskukset, rakennusliikkeet ja sijoitusyhtiöt. Myös näiden lainat voidaan edelleen siirtää valtiolle, ja lisäksi voidaan siirtää bullet-lainoja, mikäli vuoden 95 loppuun mennessä vaikuttaa siltä, että ne aiheuttavat luottotappioita. Eli mainittu 5,6 miljardin markan kauppahinta on täydellinen kupla, koska on täydellisen epäselvää, kuinka paljon vielä kaupantekohetken jälkeen Suomen Säästöpankista siirtyy roskalainoja valtiolle.

Toinen erittäin paha asia mielestäni koko kuviossa on se, että on itse asiassa luotu pankkituen kasvatusautomaatti. Kaikki tietävät, että ostajapankeissakin on luottoja, joiden takaisinmaksu

on epävarmaa. Kaikissa ostajapankeissa on huoli niiden oman vakavaraisuuden kriteerien täyttymisestä, jolloin ostajapankeilla on intressi siirtää kaikki vähänkään huojuvat Säästöpankilta tulleet lainat omaisuudenhoitoyhtiöön. Ainakin minun veikkaukseni on se, että tämä tuottaa enemmän konkursseja ja itse asiassa enemmän pankkituen tarvetta kuin mitä toisenlainen järjestely olisi tuottanut.

Tänäänkin on jo keskusteltu moneen otteeseen siitä, että pankkituen määrää ei voida lailla päättää. Meillä on toisaalta olemassa jo yksi esimerkki siitä, miten pankkituen rakenteella voidaan vaikuttaa siihen, millaiseksi sen määrä muodostuu. Tämä esimerkki on se, että kun tammikuussa neuvoteltiin silloisesta vakuusrahastolain muutosesityksestä, eduskunta asetti silloin pankkituen ehdoksi valtion omistuksen.

Tänä syksynä uutta vakuusrahastolain muutosta käsiteltäessä ed. Luukkainen viittasi tähän historiaan ja kuvasi sitä näin: Tammikuussa Kansallis-Osake-Pankki oli valmis hakemaan rekkakuormittain valtion tukea, mutta kun eduskunta asetti valtion omistuksen ehdoksi, KOP järjestikin asian toisin. Tämä on yksi jo nähty esimerkki siitä, miten pankkituen rakenteella voidaan vaikuttaa sen määrään. Mielestäni nyt tehdyssä kaupassa Suomen Säästöpankista on luotu sellainen rakenne, joka on omiaan kasvattamaan pankkituen määrää. (Ed. Ala-Nissilä: Miten niin?) — Juuri siksi, että ostajapankeilla on valta siirtää omaisuudenhoitoyhtiöön luottoja suurin piirtein vapaasti kahden seuraavan vuoden aikana, ja siksi, että vaikka valtio itse maksaa osan kauppahinnasta pääomaluottona ostajapankeille, niin valtio ei ole sen järjestelyn yhteydessä ottanut omistajan valtaa ostajapankeissa, mikä valtiolle olisi ollut mahdollista.

Jos valtiolla olisi jonkin näköinen omistusasema ostajapankeissa, sillä olisi omistajan ominaisuudessa mahdollisuus valvoa sitä, ettei omaisuudenhoitoyhtiöön siirretä ylimääräistä tavaraa. Ei esimerkiksi tehdä sitä, mihin ed. Nikula viittasi puheenvuorossaan aikaisemmin, että yhdistellään Säästöpankista periytyviä luottoja ostajapankeissa oleviin luottoihin ja tällä tavalla pumpataan niitä omaisuudenhoitoyhtiöön. Tällaista valvonnan mahdollisuutta valtio ei ottanut, koska se ei ottanut omistusta.

Yksi arvio, jonka olen kuullut, kun olen keskustellut pankkialan ihmisten kanssa tästä järjestelystä, on se, että tällä toimenpiteellä on toisaalta estetty hyvin mahdollinen osuuspankkikriisi ja Kansallispankki-kriisi. Se on sinänsä aivan hyvä tavoite, mutta sekin vahvistaa arvioni, että asiallisesti ottaen Säästöpankin myyntipäätös on pankkitukipäätös.

Ed. Björkenheim hetki sitten väitti, että mikäli eduskunta olisi tammikuussa hyväksynyt omaisuudenhoitoyhtiömahdollisuuden vakuusrahastolakiin, sillä olisi Säästöpankki voitu pelastaa. Minä en itse tähän oikein usko. Olen tänään keskustellut yhden suurehkon aluesäästöpankin johtajiston jäsenen kanssa, ja hänen käsityksensä oli kyllä se, että jos omaisuudenhoitoyhtiöjärjestely olisi tammikuussa hyväksytty, se oli merkinnyt vain sitä, että Säästöpankki olisi myyty jo aikaisemmin.

En lue itseäni varsinaisesti niihin, jotka arvostelevat Säästöpankin alasajoa sinänsä. Olen itse ollut vaatimassa Säästöpankin alasajoa. Mielestäni koko ajan oleellisin tavoite on ollut se, että ongelmaluotot pitää erottaa muusta liiketoiminnasta. Vasta seuraavan tärkeysjärjestyksen kysymys on mielestäni ollut se, toteutetaanko se siten, että ongelmaluotot erotetaan Säästöpankista ja Säästöpankki jää olemaan vai myydäänkö Säästöpankin terveet osat. Minun nähdäkseni kaikkein oleellisinta kriteeriä eli ongelmaluottojen erottamista muusta liiketoiminnasta tämä järjestely ei toteuttanut juuri siksi, että se antaa avoimen piikin ostajapankeille vielä kahden vuoden ajan siirtää uusia luottoja roskapankkiin.

Ministeri Viinasen vakuuttelua siitä, että tämä järjestely olisi ollut veronmaksajille ehdottomasti edullisin, epäilen aika voimakkaasti. Esimerkiksi tällaisia kysymyksiä on mielessäni:

Kun verrataan sitä tuottoarviota, mikä on esitetty siitä, että Postipankki olisi ostanut Säästöpankin, niin olisiko Postipankillakin ollut samanlainen avoin piikki kuin tällä neljän koplalla siirtää kahden vuoden aikana lisää luottoja omaisuudenhoitoyhtiöön?

Laskelmista puuttuu työttömyysmenojen vaikutus. Eräs pankkialan asiantuntija on esittänyt arvion, että tämä ratkaisu tulee tuomaan valtiolle työttömyysturvamenojen kautta huomattavasti enemmän kuluja kuin mitä olisi tapahtunut sen ratkaisun kautta, että säästöpankkien olisi annettu jatkaa omatoimista saneeraamista.

Tietenkin on olemassa myös se vaihtoehto, jota hallitus ei lainkaan esitellyt, että Säästöpankki olisi myyty jonkin verran myöhemmin. Vertaan tässä nyt vain siihen, mitä Tampellalle tehtiin. Nyt juuri olemme saaneet lehdistä lukea, että Tampellasta on saatu paljon parempi hinta, koska sen myymisessä odotettiin jonkin aikaa. Me emme tietenkään tule näkemään sitä, miten tässä

vaihtoehdossa olisi käynyt, koska se vaihtoehto ei toteudu, mutta tämäkin on nyt suurena kysymysmerkkinä mielessäni.

Suurena kysymysmerkkinä mielessäni on myös se, minkä vuoksi Suomen Säästöpankki oikeastaan alun perin perustettiin. Kyllä minulle ainakin on herännyt kysymys, onko alusta asti jonkun tarkoitus ollutkin lopettaa myös terveitten säästöpankkien toiminta, sillä tietenkin myös se vaihtoehto olisi ollut olemassa, että tästä ns. likaisesta tusinasta, josta valtaosa säästöpankkien tappioista on peräisin, olisi muodostettu yksikkö, joka olisi hallitusti ajettu alas. En minä ollenkaan usko siihen, mitä tänäänkin on puhuttu, että olisi ollut vain se vaihtoehto, että esimerkiksi Helsingin Suomalainen Säästöpankki ja muita kaikkein ongelmallisimpia säästöpankkeja olisi suin päin päästetty konkurssiin ja sitten aiheutettu talletuskato muissa säästöpankeissa ja yleinen hysteria. Jos tällainen vähän säädellympi operaatio on ollut mahdollista Suomen Säästöpankin kohdalla, en minä käsitä, miksi se ei olisi ollut mahdollista siinä tapauksessa, että alas ajettavan yksikön olisivat muodostaneet vain ne säästöpankit, jotka sisälsivät todellisen ongelman.

Olen keskustellut sekä pienempien että suurempien säästöpankkien ihmisten kanssa sen johdosta, että olen kuullut hyvin ristiriitaisia todistuksia siitä, kuka oikeastaan pakotti ketä, kun Suomen Säästöpankki muodostettiin. Erään pienen säästöpankin hallituksen puheenjohtaja kertoi, että heidän pankkinsa hallituksen jäseniä uhattiin, että jos he eivät suostu Suomen Säästöpankin muodostamiseen, niin tämän pankin hallituksen jäsenet vastaavat henkilökohtaisella omaisuudellaan mahdollisista oman pankkinsa luottotappioista. Ja mikäli pankin isännistö torpedoi liittymisen Suomen Säästöpankkiin, siinä tapauksessa isännistö vastaa henkilökohtaisella omaisuudellaan. Erään suuremman säästöpankin johtavassa asemassa oleva ihminen taas totesi, että tilaisuuksissa, joissa asiaa käsiteltiin, valtion edustajat suullisesti lupasivat, että tämä järjestely merkitsee sitä, että säästöpankit säilyvät, mutta mitään kirjallista paperiahan tästä ei tehty, kuten hyvin tiedämme. Eli mielestäni tässä on tapahtunut aika moninkertainen huijaus.

Yksi huijauksen laji on se, mitä eduskunta uskoi tekevänsä, kun se sääti vakuusrahastolain muutoksen, joka mahdollisti roskapankkien eli omaisuudenhoitoyhtiöiden perustamisen. Olen tänään käynyt läpi sen lain hyväksymisen ensimmäisen, toisen ja kolmannen käsittelyn keskusteluja. Niistä käy aivan selväksi, että eduskunnalla oli aivan toinen käsitys ensinnäkin siitä, miten tämä ratkaisu vaikuttaa Säästöpankin kohtaloon, ja toiseksi siitä, minkälaisia omaisuudenhoitoyhtiöt tulevat olemaan luonteeltaan. Katsotaan ensin, mitä Säästöpankista lausuttiin.

Tässäkin yhteydessä ministeri Viinanen antoi ymmärtää, että huhut säästöpankkien pilkkomisesta olisivat paikkansa pitämättömiä.

Ed. Tuomioja puheenvuorossaan kertoi, että syy siihen, että sosialidemokraattinen ryhmä hyväksyy tämän muutoksen, on se, että ryhmä uskoo päätöksen pelastavan Säästöpankin ainakin niin pitkäksi aikaa, että valtio voi luopua omistuksestaan joskus myöhemmin, kun se on veronmaksajille edullista.

Ed. Kallis totesi pitävänsä epäviisaana sellaista toimenpidettä, että nyt leikattaisiin Säästöpankista huonot palat pois ja luovutettaisiin hyvä osa pilkkahintaan muille.

Ed. Gustafsson vähän epäili, mitä tulee seuraamaan, ja totesi, että sosialidemokraateilla on tarkat miettimisen paikat, kun laki tulee kolmanteen käsittelyyn, mitkä todellisuudessa tulevat olemaan vaikutukset.

Mitä tulee siihen, mitä omaisuudenhoitoyhtiö merkitsee, niin esimerkiksi ed. Louekoski totesi talousvaliokunnan kantana olevan, että se ei ole varsinaisesti pankkituen muoto, se ei missään tapauksessa ole mikään kaatopaikka, vaan siihen siirretään sellaisia lainoja ja vakuuksia ja yrityksiä, joilla on jonkin näköiset selviämisen mahdollisuudet, mutta ei mitään toivottomia tapauksia. Samaa kuvasi myös ed. Linnainmaa.

Kaiken kaikkiaan voi todeta, että vasemmistoliiton ja vihreiden puheenvuoroissa näyttiin olevan parhaiten selvillä, mitä tulee tapahtumaan. Esimerkiksi ed. Korhonen totesi valiokunnan mietinnön tavoitteista, että ne ovat toivomuksia joulupukille. Ed. Nikula ihmetteli sitä, miksi SDP, joka vielä tammikuussa kannatti pankkituen julkisuudesta ja ehdoista tiukkoja pykäliä, ei enää pidä tarpeellisena ottaa niitä lakiin.

Ed. Sasi korosti sitä, että omaisuudenhoitoyhtiöitä voidaan perustaa vain valtion määräysvallassa oleviin pankkeihin. Verrataanpa tätäkin lausuntoa siihen tilanteeseen, mikä on nyt. OK, omaisuudenhoitoyhtiö on valtion, mutta yksityisessä omistuksessa olevat pankit voivat kahden vuoden ajan vapaasti siirtää siihen riskejä. Eli myös ed. Sasin ilmaisema käsitys siitä, mitä ollaan säätämässä, oli aivan toinen kuin mitä loppujen lopuksi tapahtui.

Mitä tulee veronmaksajien etuihin, haluaisin

vielä huomauttaa, että veronmaksajat maksavat tästä ratkaisusta myös pankkikilpailun vähenemisen myötä huonompina korkoina, sekä huonompina talletuskorkoina että huonompina lainakorkoina.

Kaiken kaikkiaan uskon, että kun Suomen lähihistoriaa joskus 10—20 vuoden kuluttua kirjoitetaan, niin tätä koko pankkitukiruljanssia ja mm. omaisuudenhoitoyhtiölainsäädäntöä tullaan pitämään oikein kouluesimerkkinä siitä, miten eduskuntaa johdetaan harhaan, miten eduskunta tekee tietyn päätöksen uskoen sen sisällön ja seurausten olevan jotakin aivan muuta kuin miksi todellisuus käytännössä osoittautui.

Ed. A l a - N i s s i l ä : Arvoisa puhemies! Ed. Hassin puheenvuoro oli varsin tyypillinen välikysymyksen allekirjoittajan puheenvuoro. Se oli vastuunpakoilupuheenvuoro. Minä luulen, kun taloushistoria tarkastelee eduskunnan roolia ja päättäjien roolia aikanaan pankkikriisin hoitamisessa, että kritiikki kohdistuu nimenomaan siihen, että ei ole ollut valmiutta tehdä vaikeita päätöksiä riittävän ajoissa. Silloinkin, kun on päätöksenteon aika, kaiken maailman sanakiertein vain siirrytään pois vastuusta ja yritetään likainen työ siirtää muiden tehtäväksi, jos tällaista termiä yleensä tässä yhteydessä voi käyttää.

Kun meillä tänään paljon puhutaan ns. isännännättömän rahan ongelmasta talouselämässä, josta ongelmasta Säästöpankin osalta on kyse, ja monien muidenkin yhteisten yritysten ja yhteisöjen osalta puhutaan ns. punapääoman isännättömän rahan ongelmasta, niin mielestäni me eduskunnassakin syyllistymme isännättömän rahan ongelmaan, kun ei olla halukkaita ottamaan todellista vastuuta vaikeista päätöksistä vaan niitä lykätään. Silloinkin, kun on päätöksenteon aika, luistellaan pois vastuusta. Tällainen mielikuva tuli ed. Hassinkin puheenvuorosta.

Arvoisa puhemies! Nyt on tärkeää mielestäni kuitenkin pääasiassa katsoa eteenpäin ja pyrkiä tervehdyttämään kaikkialla suomalaista rahoitusjärjestelmää. Oikeastaan täytyy kysyä, miten me palautamme luottamuksen suomalaiseen pankki- ja rahoitusjärjestelmään, miten me palautamme yrittäjyyden ja osaamisen kaikkiin pankkeihin. On kysyttävä myös, miten pankit nimenomaan itse laittavat oman valvontansa ja taloutensa kuntoon. Tämänhän täytyy olla koko ajan meillä lähtökohtana pankkikriisin hoidossa, että on vältettävä pankkien tuloa yhteiskunnan suoran tuen piiriin ja lähdettävä koko ajan siitä, että pankit itse laittavat omat asiansa kuntoon ja hatun kiertämään. Yhteiskunta sitten takauksien ja muin järjestelyin sitä tarvittaessa auttaa. Kaikkialla on palautettava kunniaan terve pankkitapa. Erityisesti täytyy korostaa sitä, että rahalaitosjärjestelmä meillä pystyy tässäkin tilanteessa riskinottoon ja turvaamaan terveen luotonannon kansantalouden kannalta.

Tässä keskustelussa on myös mielestäni paljon epäjohdonmukaisuuksia. Mitä tulee keskustan rooliin tässä yhteydessä, minulla oli tilaisuus käyttää keskustan välikysymyspuheenvuoro vuodenvaihteessa. Kun sitä käy lävitse, voi todeta, että sitä ei tarvitse lainkaan muuttaa. Keskustan linja on ollut koko ajan hyvin johdonmukainen ja vastuullinen. Mielestäni se eroaa edukseen eduskunnassa eri puolueiden linjauksista. (Ed. Laine: Ja oma kehu!) — Oma kehu on aina paikallaan silloin, kun siihen vähänkin on mahdollisuuksia.

Arvoisa puhemies! Kuitenkin omalta osaltani palaisin pankkikriisin syihin vielä tämän kerran. Pankkikriisihän meillä syntyi 80-luvulla. Tietysti suomalainen pankkijärjestelmä edelleenkin on kriisitilanteessa. Ongelmat ovat näkyneet pankkien syvinä talousongelmina yksittäisten pankkien osalta ja koko pankkijärjestelmämme tasolla. Kaikissa pankkilaitosryhmissä on ollut ongelmia, eritasoisesti tosin. Ongelmien juurethan ovat omassa vakavassa taloudellisessa tilanteessamme, erityisesti 80-luvun onnettomissa vuosissa. Ongelmat liittyvät myös eräiden yksittäisten pankkien taitamattomaan, jopa holtittomaan hoitamiseen menneinä vuosina ja virheellisiin strategiavalintoihin resursseihin nähden.

Pankkikriisi, totta kai, on myös kansainvälinen ja pohjoismainen ilmiö. Sillä on myös juurensa siinä sinisilmäisessä tavassa, jolla pääomamarkkinoita Pohjoismaissa vapautettiin liittyen EY:n piirissä toteutettuun ems-rahajärjestelmään ja kiinteään valuuttakurssipolitiikkaan.

Oma yhteytensä kriisillä on myös ns. ylivahvan markan valuuttapolitiikkaan menneinä vuosina, joka politiikka piti korot korkealla ja toi maahamme hyvin runsaasti rahaa silloin, kun rahamarkkinat vapautettiin, ja tämä rahalaitosten kautta laitettiin menemään. Onkin kysyttävä, niin kuin sanoin, vielä kerran 80-luvun lopulla harjoitetun talouspolitiikan perään ja tietysti yleensä rahapolitiikan perään. Pääomamarkkinoiden vapauttaminen ja sen ajoitus ja tapa johtivat pahaan ylikuumenemiseen, jota myös virheellisellä finanssipolitiikalla ja veropolitiikalla Holkerin hallituksen aikana vielä pahennettiin. Pankkien luotonantohan kasvoi monena vuonna

hyvin epäterveellä tavalla. Tämä voimakas luottoekspansio sai meillä aikaan pitkälti ylivelkaantumisen, kiinteistöjen, asuntojen ja osakkeiden erittäin voimakkaan hintojen nousun. Tätä kautta kansantaloutemme ajautui vaikeaan epätasapainoon. Tällaisessa ylikuumenneessa ja ylivelkaisessa tilanteessa kilpailukykynsä menettäneenä maamme ajautui talouden taantumaan, idänkaupan romahdukseen sekä eurooppalaiseen talouden ja tekniikan murrokseen.

Nykyinen hallitus on joutunut työskentelemään kohtuuttoman paljon pankkikriisin hoitamisen parissa. Kiinnitän huomiota siihen, että edellisen hallituksen aikana ei lainkaan oikeastaan näitä asioita hallitustasolla käsitelty. Lainaankin pääministeri Holkerin haastattelua, jonka löysin Helsingin Sanomista 11.3.1993 ja jossa hän toteaa: "Koko sinipunahallituksen aikana Aleksanterinkadulta kaikui semmoinen huuto ja melske, ettei sinne kannattanut paljon valtioneuvoston jäsenten sekaantua." Harri Holkerin mukaan "hallitus ei pankkien tilaa käsitellyt, koska asia ei hallitukselle kuulunut". Tässä on ihan ilmiselvästi kritiikin paikka. Toki silloin hallitus ei olisi saanut toimia näin sinisilmäisellä tavalla.

Vielä tulen välikysymyksen rooliin. Sanoin, että kysymys on vastuunpakoilusta, ehkä tietynlaisesta farisealaisuudesta myös. Ehkä huomio halutaan kiinnittää toisaalle joistakin muista ongelmista. Jos tällä asenteella, joka välikysymyksestä henkii, hoidettaisiin rahoitusmarkkinoidemme tervehdyttämistä, me olisimme todennäköisesti isojen romahdusten edessä.

Sosialidemokraatit tosin omaisuudenhoitoyhtiölain käsittelyssä ja erityisesti lisäbudjetin käsittelyssä osoittivat suurelle puolueelle aina kuuluvaa myönteistä vastuullisuutta. On oikeastaan surullista, että vastuunkantokyky kesti näin lyhyen aikaa ja jälleen hermostuneisuus aikaansai joukkopaon välikysymyksen allekirjoittamispaikoille.

Pankkikriisin osalta haluan lyhyesti myös todeta sen seikan, että pitäisi katsoa myös pankkituen alueellista kohdistumista. On nimittäin niin, että maaseudulla, miksei maakunnissakin mutta varsinkin maaseudulla on yleensä hoidettu pankkitoiminta hyvin varovaisesti perinteiseen pankkitoimintaan tukeutuen. Niinpä ongelmat eivät juuri sieltä lähdekään vaan Aleksanterinkadun tuntumasta, ja Aleksanterinkatu on nyt meille suomalaisille todella kallis katu.

Erityisesti olisi paikallaan selvittää myös pankkituen alueellinen kohdentuminen, kun pankkituen osalta tehdään tilastollisia selvityksiä. Kaikkein surullisintahan on se, että pankkitukeahan menee nyt paljon ulkomaille, myös siellä harjoitettuun kiinteistöbisnekseen.

Säästöpankin osalta on asiaa valitettava erityisesti asiakkaiden osalta, pyyteetöntä säästöpankkityötä menneinä vuosina tehneiden henkilöiden osalta ja erityisesti tietysti henkilökunnan osalta. Sen sijaan virheelliseen kasvustrategiaan pankkia johtanutta johtoa vastaan on mielestäni nostettava kanteet, jos edellytyksiä erityistilintarkastuksessa vahingonkorvauskanteisiin ja rikossyytteisiin ilmenee.

Herra puhemies! Aivan lopuksi tulen siihen, että ratkaisu, joka on tehty, on mielestäni oikea. Ensinnäkin pankkien tervehdyttämisessä täytyy totta kai lähteä siitä, että pankit itse laittavat omat asiansa, valvontansa ja taloutensa kuntoon. Mielestäni eduskunnassa, varsinkin valtiovarainvaliokunnassa, nimenomaan tähän suuntaan on menestyksellisesti pankkitukea rajattu. Toisaalta on myös niin, että jos jokin pankki tulee yhteiskunnan laajan pankkituen piiriin ja omistukseen, siellä myös ollaan ja valtio silloin päättää, mitä tehdään. Nyt jatkossa pitää takausjärjestelmä ja muu hoitaa niin, että pankeilla itsellä säilyy jatkossa riittävä intressi laittaa omat asiansa ja taloutensa kuntoon.

Kiinnitän huomiota myös siihen, että meillä on automaation edetessä ylikapasiteettitilanne selvästi pankkisektorilla. Rationalisointiaste pankeissa nousee jo 60 prosenttiin parhaissa rahalaitoksissa. Niin ollen, tehtiin tämä ratkaisu tai jokin muu ratkaisu, kaikkia työntekijöitä ei valitettavasti pystytä pankkisektorilla työllistämään.

Kun eri vaihtoehtoja katsoo, aika selvästi voi todeta sen, että ei meillä yksittäisillä rahalaitoksilla ole juurikaan mahdollisuuksia näin suurta pankkiryhmittymää kuin Suomen Säästöpankkia yksinään sulattaa ja kantaa. Tämä nimenomaan pätee Postipankkiin, ja nyt tulee kentältä tietoja siitä, että Postipankilla on todella täysi työ hoitaa neljänneskin Suomen Säästöpankista. Miten se olisi pystynyt hoitamaan koko tällaisen suuren pankin sulauttamisen itseensä?

Kauppahinnan osalta voi todeta, että yrityskaupoissa kauppahinnasta aina voidaan olla monta mieltä perustellusti. Kuitenkin tällaisessa tilanteessa, kun ostajia ei itse asiassa juurikaan ole ollut realistisesti kuin tämä yksi, ehkä hintaa voi pitää olosuhteisiin nähden tyydyttävänä.

Aivan lopuksi haluan kiirehtiä omaisuudenhoitoyhtiöiden perustamista. Niiden pitäisi jo olla perustettuja. Ymmärrän tekniset vaikeudet, mutta asialla on erittäin kiire, jotta väliaika jää

mahdollisimman lyhyeksi, jotta ongelma-asiakkaat voidaan hoitaa joustavasti yli tämän hetken tilanteen.

Herra puhemies! Pankkikriisi Suomessa ei ole ohi. Meidän on edelleen työskenneltävä voimakkaasti tiukalla linjalla sen suhteen, että me palautamme osaamisen, yrittäjyyden pankkijärjestelmään, palautamme terveen pankkitavan kaikkiin rahalaitoksiin, tervehdytämme suomalaista talouselämän moraalia ja sanalla sanoen palautamme luottamuksen suomalaiseen pankkijärjestelmään.

Ed. H a s s i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Ala-Nissilä kuvasi aluksi mielikuvia, joita puheenvuoroni hänessä herätti. Toteaisin, että mielikuvillahan koko asiassa on pelattu, ja nyt on aivan selvää, että eduskunta on pankkitukipäätöksiään tehdessään toiminut sellaisten mielikuvien vallassa, jotka ovat osoittautuneet vääriksi.

Mitä tulee keskustan johdonmukaiseen toimintaan, esimerkiksi tänään vähän aikaa sitten ed. Björkenheim ja myös pääministeri Aho useaan otteeseen, kuten myös valtiovarainministeri Viinanen, vaikka hän ei keskustaa edustakaan, ovat kritisoineet oppositiota siitä, että me olisimme estäneet omaisuudenhoitoyhtiöiden perustamisen alkuvuodesta, vaikka todellisuudessa sen asian veti silloin takaisin hallitus. Muistan erittäin hyvin sen tilanteen, jossa pääministeri Aho totesi, että hallitus vetää tämän kohdan silloisesta esityksestä pois. Johdonmukaisuutta tässä asiassa keskusta on osoittanut vain siinä, että se on syyttänyt oppositiota asiasta, jonka teki hallitus.

Mitä tulee maaseudun kohtaloihin, haluaisin ed. Ala-Nissilää muistuttaa siitä, että kaupan yhteydessä niin sanottujen yhden pankin kuntien määrä kasvoi kymmenestä 80:een Suomessa.

Ed. A l a - N i s s i l ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan lyhyesti vielä ed. Hassille todeta johdonmukaisuudesta näissä asioissa sen, että vihreä eduskuntaryhmä on asian eri käsittelyvaiheissa kaikkein jyrkimmin vaatinut Suomen Säästöpankin alasajoa, mm. valiokuntavaiheessa ja eduskunnassa, että Suomen Säästöpankki olisi mielellään ajettava, jos ei nyt heti, niin ainakin iltapäivällä alas. Henki on ollut suurin piirtein tämä. Kun sitten tehdään ratkaisu, vihreät keksivät kaiken maailman verukkeita väistääkseen vastuun tästä ratkaisusta ja esittääkseen, että tämä ratkaisu on väärä. Minusta tässä ei ole mitään johdonmukaisuutta.

Ed. H a s s i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vihreä eduskuntaryhmä on vissiinkin ainoa eduskuntaryhmä, joka on ollut siinä mielessä johdonmukainen, että me olemme vaatineet pankkituen kontrolliin ja ehtoihin samoja kriteereitä lakiin joka vaiheessa. Alkuvaiheessa tammikuussa nämä ehdot hyväksyi koko eduskunta, mutta vasemmisto esti lain säätämisen kiireellisenä. Nyt syksyllä esitimme näitä samoja ehtoja, joita suurin osa eduskuntaa ei siinä vaiheessa ollut valmis hyväksymään.

Mitä tulee Säästöpankin kohtaloon, kuten itse totesin, olen ollut itse vaatimassa Säästöpankin hallittua alasajoa, mutta siihen olisi mielestäni ollut olemassa muitakin vaihtoehtoja kuin tällainen ratkaisu, joka on asiallisesti ottaen pankkituen muoto neljälle ostajapankille.

Ed. S e p p ä n e n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minä vain ulkopuolisena pidän ed. Ala-Nissilän arvostelua vihreitä kohtaan vääränä ja vahvistan sen, mitä ed. Hassi sanoi, että vihreät ovat ainoa eduskuntaryhmä, joka johdonmukaisimmin on esiintynyt asiassa samojen asioiden puolesta, eikä pidä mennä antamaan väärää todistusta.

Ed. S t e n i u s - K a u k o n e n : Herra puhemies! Pankkisalaisuuden nimeen on vannottu tässäkin keskustelussa moneen kertaan. Siihen on vannottu nimenomaan hallituksen taholta silloin, kun on haluttu estää tietojen saanti, jottei vastuuseen voitaisi hakea merkittäviä luottotappioita aiheuttaneita henkilöitä ja tahoja. Pankkisalaisuuden nimeen on vannottu, kun on haluttu estää tietojen saanti siitä, keiden virheistä kansalaiset joutuvat maksamaan miljardeja ja taas miljardeja markkoja.

Tekevälle sattuu virheitäkin. Kun asiat avoimesti selvitetään, ihmiset ymmärtävät, milloin on ollut vaikeaa välttää luottotappioita. Ihmiset kuitenkin ymmärtävät senkin, milloin heidän rahansa ovat olleet pelinappuloina, eikä ole mitään syytä suojella niitä, jotka ovat tahallaan tai taitamattomuuttaan lähteneet mukaan pelkässä pelimielessä ja hävinneet, niin kuin pelissä aina jollekulle käy.

Olen pahoillani, että ministeri Viinanen katsoi aiheelliseksi poistua eikä kuunnella sitä, mitä minulla on pankkisalaisuudesta sanottavaa, koska se nyt ei varmasti ole suurin ongelma tässä asiassa

mutta mielestäni riittävän suuri ongelma, että täälläkin siitä kannattaisi keskustella. Tässä keskustelussa tähän, mitä seuraavaksi aion puhua, ei ole vielä puututtu lainkaan.

Yhtäkkiä nimittäin pankkisalaisuus ei ollutkaan yhtään tärkeä, kun Suomen Säästöpankki pilkottiin neljän ostajapankin kesken. Kun tätä ratkaisumallia oli tosiasiassa jo pitkään valmisteltu — näin olemme ymmärtäneet esimerkiksi Liisa Halmeen lausunnosta, että kesäkuusta alkaen — on erikoista, että tarkoin varjellun pankkisalaisuuden säilyttämiseen ei mitenkään varauduttu, kun runsas viikko sitten tallettajien ja lainanottajien pankkiasiat olikin siirretty uusien omistajien haltuun. Mitä siis tapahtui?

Suomen Säästöpankilla oli 33 alueeseen jakautunut organisaatio. Viime viikolla uusien omistajien haltuun siirtyneet Suomen Säästöpankin konttorit saivat edelleen käyttöönsä kaikki säästöpankkien yhteisessä tietojärjestelmässä olevat tili- ja luottotiedot, vaikka ne olivatkin nyt neljässä eri pankissa olevien asiakkaiden tietoja. Pankkisalaisuuden mukaan näinhän ei olisi pitänyt käydä, vaikka kysymys olikin saman henkilön tilitiedoista. Mutta kun ne olivat eri pankeissa, ei olisi pitänyt päästä Postipankista katsomaan, mitä tilejä ja luottoja henkilöllä on muissa pankeissa. Ne saattoivat nyt olla KOPissa tai SYPissä, kun ne ennen olivat olleet eri konttoreissa, tosin säästöpankkijärjestelmän sisällä.

Yhden henkilön eri Säästöpankin konttoreissa olleet tilit ja luotot saattoivatkin siis jaon jälkeen olla kokonaan eri pankeissa. Pankilla ei pitäisi olla mitään oikeutta päästä kiinni toisessa pankissa oleviin tileihin ja luottoihin. Etukäteen näin syntyvän ongelman piti olla tiedossa ja siihen olisi pitänyt varautua, jos kerran pankkisalaisuus on hallitukselle tärkeä. Mitään varautumista ei kuitenkaan tapahtunut, ja tuskin siihen olisi kyettykään varautumaan ilman Sp-palvelun atk-henkilöstön apua. Niin kuin ministeri Viinanen vannoi ja vakuutti, asiasta ei voinut kertoa sekuntiakaan ennen ennen kuin ratkaisut oli tehty. Kuten hän totesi, tällaista operaatiota ei voitu tehdä kuin viikonlopun ylitse, mutta viikonlopun aikana olisi keritty aika paljon tehdä asiassa, jos olisi haluttu. Ei varmasti kaikkea olisi keritty viikonlopun aikanakaan tehdä, mutta varmasti olisi pystytty varmistamaan se, että tiedot eivät ole siirrettävissä vääriin käsiin.

Sp-palvelun atk-henkilöstöstähän hallitus ei ole paljon huolta kantanut. Atk-henkilöstön omasta tulevaisuudestaan tuntemasta huolesta ovat johtuneet tänäänkin eräiden pankkien sulkemiset tietoyhteyksien katkaisemisen johdosta.

Minkälaisia pankkisalaisuuden loukkauksia on tapahtunut, on vaikea sanoa ainakaan tässä vaiheessa. On kuitenkin kaikki syy olettaa, että niin on päässyt tapahtumaan, sillä vasta tällä viikolla on kuulemma, ministeri Viinanen, näille alueorganisaatioille lähetetty kirje siitä, että tietojärjestelmän käyttäjäoikeuksia ei saa laajentaa siitä, mitä ne olivat ennen Säästöpankin pilkkomista. Olisi vain mielenkiintoista tietää, miten tämä varmistetaan, kun työnantajan direktioikeus on siirtynyt uusille omistajille. Hehän nyt määräävät, mitä uuden omistajan omistamassa pankissa tapahtuu, mitä työntekijät tekevät.

Tietosuojavaltuutetun toimistosta on eilen kuulemma käyty tutkimassa Sp-palvelun tilannetta. Virkamiehen kanssa käymäni keskustelun perusteella minulle syntyi käsitys, ettei ongelmia ole aivan helppo ratkaista ainakaan kovin nopeassa aikataulussa.

Erityisesti minua ihmetyttää se, miksi vasta 27.10., joka taisi olla keskiviikkopäivä, toteutettiin tekninen esto, ettei itsenäisten säästöpankkien asiakkaiden tilitietoja pysty näkemään uusien omistajien haltuun siirtyneiden konttoreiden tietojärjestelmistä. En tiedä, onko tämän johdosta tapahtunut pankkisalaisuuden loukkaamisia, mutta sekin pitäisi mielestäni tutkia. Tämä tekninen esto on tehty, mutta muilta osin näitä ei ole pystytty vielä tekemään, ja sen takia, toistan nyt vähän sitä, mitä äsken sanoin, on nyt lähetetty kirjelmiä, että näitä käyttöoikeuksia ei saa laajentaa, mutta se ei merkitse sitä, ettei näissä pankeissa edelleen voisi nähdä nyt toisissa pankeissa olevia tilitietoja. Tämän ongelman ratkaiseminen ilmeisesti ei ole aivan yksinkertainen asia, vaikka tietotekniikka on pitkälle kehittynyt.

Muilta osin en käy tätä toistamaan. Olisin halunnut ministeriltä kommentteja, mutta kun hän ei ilmeisesti kuullut kaikilta osin, mitä sanoin, niin se jää nähtäväksi, miten ministeri vastaa.

Ministeri Viinanen arvosteli aikaisemmassa puheenvuorossaan vasemmistoliiton vaatimusta siitä, että talletukset turvattaisiin vain tiettyyn määrään saakka. Jo omassa vastauspuheenvuorossani totesin, että ei tässä ole mitään ristiriitaa. Se voi tietysti määrätyissä tilanteissa olla ongelmallista, jos on säästetty jotakin. Esimerkiksi jokin pieni yritys tai miksei isompikin on säästänyt jotakin tiettyä investointia varten ja sitten yhtäkkiä tuleekin pankissa ongelma ja talletukset eivät ole turvassa. Sama tietysti koskee jotain yksittäis-

täkin kansalaista, joka on jotain isompaa hankintaa kuten asuntoa varten harrastanut säästämistä pidemmän aikaa. Tämmöiset esimerkiksi juuri asuntosäästämiseen liittyvät seikat ovat nyt tämän säästökassa-asian yhteydessä tulleet ongelmiksi.

On esimerkiksi sellaisia henkilöitä, joilla on tällä hetkellä työsuhdeasunto, mutta kun ei tiedä, kuinka kauan työ jatkuu ja milloin vanhasta asunnosta joutuu pois, niin tällaisetkin ihmiset ovat joutuneet varautumaan siihen, että he hankkivat sitten, kun joskus saavat niin paljon rahaa kerätyksi, oman asunnon tai viimeistään eläkepäiviä varten tarvitsisivat oman asunnon, ja nyt Ekan säästökassassa heidän talletuksensa ovat ainakin toistaiseksi niin, että niitä ei voi käyttää.

Tällaisissa tilanteissa ei todellakaan ole kysymys mistään pelureista vaan nimenomaan todella pienituloisista ihmisistä. Ministeri Viinanenkin taisi viitata siihen, että säästökassastakin varmasti varsinaiset pelurit kerkisivät rahansa viedä eli sinne on jäänyt rahoja nimenomaan ihmisiltä, jotka ovat ikänsä olleet säästökassan asiakkaita ja pieniä rahojaan ja pahan päivän varalle säästöjään sinne säästäneet tai sitten juuri jotain suurempaa hankintaa varten, johon tarvitaan vuosikymmenien säästöt.

Tällä hetkellähän korot eivät ole niin korkeita, mutta korkokatto olisi pitänyt säätää huomattavasti aikaisemmin. Silloin olisi säästökassojenkin osalta säästytty monelta ongelmalta, koska juuri maksamalla aivan järjettömiä korkoja eri pankkiryhmät ja myös säästökassat kilpailivat keskenään, mutta mahdollista tulevaa ongelmaa varten tämmöinen korkokatto olisi mielestäni vieläkin paikallaan asettaa. Kun on tutkinut Suomen Pankin tilastoja, sieltä kyllä näkyy, että todella huippukorkoja maksettiin vielä tänä vuonna alkuvuodestakin viime vuodesta puhumattakaan.

Ed. Ala-Nissilä äsken viittasi siihen, että maaseudulla on harjoitettu nimenomaan perinteistä pankkitoimintaa ja oltu varovaisia. Itse kiersimme Pirkanmaan kansanedustajien kanssa pienissä pirkanmaalaisissa kunnissa, ja monessa tulee olemaan tilanne se, että siellä on sitten enää yksi pankki. Eivät liikepankit siellä ole olleet tai jos ovat olleet, niin ovat aikaisemmin poistuneet. Siellä on ollut säästöpankki ja osuuspankki. Niissä paikoissa, joissa säästöpankki ei ole itsenäinen, tilanne on se, että sinne jää sitten vain osuuspankki, eikä sitä voi pitää hyvänä pienenkään maaseutukunnan kannalta.

Varovaisesta pankkitoiminnasta voisi mainita Tanskan mallin. Tämän viikon lehdissä on Tanskan tilanteesta kerrottu, ja siellähän tilanne ei ole mennyt niin pahaksi kuin muissa Pohjoismaissa. Siellä tietysti osittain tilanne on ollut se, että vaikeudet ovat alkaneet aikaisemmin ja tilanne ei ole päässyt riistäytymään sillä tavalla. Kun aikaisemmin ongelmiin jouduttiin, niin ehkä ne oli silloin helpompi ratkoa.

Mutta mielenkiintoisia konsteja on käytetty. Siellä on käytetty sitä, että esimerkiksi on verotettu kulutusluottoja. Eikö tällaisia keinoja olisi pitänyt Suomessakin käyttää? Tietysti nyt tässä vaiheessa nämä ovat jälkiviisautta, mutta ajatellen sitä, mitä joskus tulevaisuudessa tapahtuu, meillä pitäisi olla erilaisia varokeinoja siltä varalta, että ongelmiin ajaudutaan. Mutta ilmeisesti kuitenkin Tanskassakin pahimmista ongelmista on vältytty vain sillä, että pankit ovat keskittyneet perinteiseen pankkitoimintaan, ja juuri siihen, mitä pankit voivat tehdä, hallituksen politiikalla, mikä milloinkin vallassa on, on olennainen vaikutus. Siinä mielessä selkeät pelisäännöt pitäisi olla ja selkeät pelisäännöt tulisi luoda, että tulevaisuudessakaan tällaisiin ongelmiin ei jouduta. Tietysti tällä hetkellä päällimmäinen kysymys on nykyisten ongelmien ratkaiseminen.

Valtiovarainministeri V i i n a n e n : Arvoisa puhemies! Ehkä lyhyesti on syytä kommentoida äskeistä puheenvuoroa. Kyllähän on totta, että Sp-palvelun suhteen on ollut ongelmia. Sitä on turha kiistää. Onko tapahtunut virhe vai eikö kaikkea ole havaittu ajoissa, ehkä näinkin on tapahtunut varsin nopean, mittavan projektin yhteydessä. Ehkä tätä ei ole kukaan tullut välttämättä niin tarkkaan edes ajatelleeksi. Sitä tietysti voidaan moittia enkä sitä käy kiistämäänkään. Mutta ei tässä nyt korvaamattomia vahinkoja ole tapahtunut, koska jos tietoja siinä yhteydessä on päästy pankista toiseen katsomaan, niin siellä kuitenkin pankkisalaisuus sitoo myös toimihenkilöitä. Ohjeet siitä on annettu ja homma pyritään hoitamaan asiallisesti.

Toisaalta voisi vähän filosofoida sitä enemmänkin, että olisi ollut paljon parempi tilanne Suomessa, jos joskus olisi ollut sellainen rekisteri, jolla esimerkiksi ihmisten ja miksei myös yritysten todellinen velkaantuminen olisi pystytty kontrolloimaan. Monen ihmisen kohdalla on ylivelkaantumistilanne, kun he ovat eri pankeissa löysien vakuuksien aikana onnistuneet velkaannuttamaan itsensä antamalla osittain vääriä tietoja todellisesta velkakannastaan. Mutta sitä nyt on turha jälkikäteen enää valitella.

Mitä säästökassoihin tulee, niin siellähän on tilanne sellainen, että käyttelytileillä, joilta tavallisten ihmisten normaalit juoksevat tulot pystytään tiettyyn rajaan asti nyt maksamaan ulos, talletuksia on kaiken kaikkiaan noin 350 miljoonaa markkaa. Paljon mielenkiintoisempi luku on se, että siellä on 920 miljoonaa markkaa muilla tileillä, joita on vain 3 000 kappaletta, ja vaikka ne ovat vain 3 prosenttia tilien lukumäärästä, niin talletusmäärää siellä on kuitenkin noin 46 prosenttia koko kannasta. Kun ei osuuskassa-aatteen ja -ajatuksen takana ole varsinainen sijoitustoiminta, vaan on ollut normaalia osuuskuntaa tukevaa toimintaa antaa sinne normaaleja talletuksia, eikä se välttämättä ole sijoitustoimintaa ollenkaan, minua kyllä erityisesti kiinnostaa se, mitä rahaa nämä kaikki suuret sijoitukset ovat, jotka on tehty sijoitusmielessä.

Minä haluan varmistua ehdottomasti siitä, että joka ikinen suuri sijoitusmielessä tehty talletus on varmasti päivänvalon kestävä. Toisin sanoen se tarkoittaa sitä, että tilin omistajan takana on todella kassan jäsen eikä esimerkiksi bulvaani. Tämä on ajatusmalli, joka voi olla täysin vainoharhainen siinä suhteessa, mutta perusperiaatteen pitää olla se, että me emme lähde tukemaan, mihin meillä ei ole velvoitetta, säästökassoja valtion varoin, jos on pienikin epäilyksen häivä, joka tässä on vääjäämättä tullut kahden vuoden kuluessa eri näköisistä asioista johtuen, että saattaa olla, että valtio joutuu maksamaan, niin kuin se nyt on sitoutunut maksamaan, jotain sellaista, mikä ei kuulu tähän periaatteeseen. Tämän varmistuksen haluan tehdä, ennen kuin niitä rahoja pistetään kassasta ulos. Toivon todella sydämestäni, että epäilykseni on väärä, mutta ehdottoman varma haluan olla, ja siihen pistetään kova kontrolli.

Ed. Stenius-Kaukonen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ministeri Viinanenhan nyt tunnusti puheenvuorossaan, että pankkisalaisuuden rikkominen tavallaan pitäisi hyväksyä, kun hän sanoi, että pitäisi olla rekisteri, mistä näkyisi yrityksen kokonaisvelkaantuminen. Eikö se juuri tarkoita sitä, että meillä pitäisi olla jotkut säännöt? Nyt hän kuitenkin hirveästi vastustaa sitä, kun me olemme vaatineet, että tehdään semmoinen rekisteri, jossa ovat suurten luottotappioiden aiheuttajat. On tietysti jälkikäteistä tätä rekisteriä tehdä, mutta se on siitä huolimatta tärkeää. Nimenomaan me olemme korostaneet sitä puolta, että päästään mahdollisen rikollisen toiminnan jäljille tätä kautta.

Mutta tähän toiseen asiaan eli säästökassa-asiaan, on tietysti varsin perusteltua, että tutkitaan tässäkin asiassa, että mitään mahdollisesti rikollista toimintaa siihen ei liity. Tämän minun esimerkkini — en minä tiedä, kuuluuko se näihin 3 000 tiliin — oli talonmies, joka säästää tulevaa asuntoaan varten. Tämän tyyppisiä asiakkaita varmasti Ekan säästökassassa on, kun se yleensä on kuitenkin ollut työväenliikkeen ihmisten säästökassa. Mitä viime vuosina on tapahtunut, sitä on vaikea tietää. Toivon, että ministeri on yhtä aktiivinen myös muiden ongelmien selvittämisessä kuin säästökassan asioiden selvittämisessä, mikä on kyllä paikallaan.

Valtiovarainministeri Viinanen: Herra puhemies! Minä tarkoitin tällä rekisterillä, niin kuin sanoin, että on helppo filosofoida jälkeenpäin, että olisi varmasti ollut monen ihmisen niin kuin yrityksenkin kannalta ylivelkaantumisen estämiseksi paikallaan olla jokin tieto, kuinka monesta pankista on saanut epäkelvoilla vakuuksilla lainoja, ihan inhimillisesti ajatellen. Mutta tietysti joka tapauksessa niissäkin tiedoissa pankkisalaisuus tulisi sitomaan.

Mitä jälkimmäiseen asiaan tulee, en ollenkaan tarkoita tällaisia tapauksia, jossa normaali tavallinen säästökassatallettaja, kassan jäsen, on tällä tavalla kartuttanut talletuksiaan ja aikoo hankkia jotain, eihän siitä tietenkään kyse ole. Mutta on hirvittävän vaikea näin nopealla aikataululla valtavan suurta talletusmassaa edes käsitellä, mutta ei tämä mielenkiinto kohdistu tämän tyyppisiin ihmisiin tietenkään.

Ed. Astala: Arvoisa puhemies! Ed. Ala-Nissilä käytti äskettäin varsinaisen puheenvuoron, jossa hän puhui silosanoin vastuusta ja vastuunkannosta ja penäsi vastuun perään. Hän ei nyt ole enää salissa, mutta minun on kyllä pakko lähettää hänelle terveisiä pöytäkirjan välityksellä ja kysyä häneltä, missä hänen vastuunsa on 500 000 työttömän edessä. Missä ovat päätökset, ja missä ne oikein viipyvät? Ed. Ala-Nissilän ja koko hallituksen vastuulla nimittäin on pian ilmeisesti lähes koko Suomen konkurssitila. Olen varma siitä, että lähiajan tutkimus tulee osoittamaan ja löytämään lamasyyllisiä ja pankkikriisisyyllisiä nimenomaan Ahon-Viinasen hallituksesta ja sitä tukevista eduskuntaryhmistä.

Arvoisa puhemies! Ensimmäinen säästöpankki Suomessa perustettiin 1823 Turussa. Yleinen säästäväisyyden tavoite elävöitti monet suomalaiset käytännön toimiin säästöpankkien asiak-

kaina. 1980-luvun loppupuolella Suomen Pankki vapautti pääomamarkkinat presidentin ja silloisen hallituksen suostumuksella. Suomen rahapolitiikka kytkeytyi ylikansallisiin markkinoihin ja isänmaattomia pääomia alettiin siirtää vapaasti maasta toiseen tuoton perässä.

Kasinopelureista ja nurkanvaltaajista tuli sankareita. Ei vaadittu moraalisia eikä eettisiä ratkaisuja. Myös eräät säästöpankin johtajat astuivat tähän ruotuun, kuinkas muuten. Meni lujaa ja reaalitodellisuus häipyi kauas taivaanrannan taakse ulottumattomiin.

Tuli lokakuun 22. päivää edeltävä yö. Nykyhallitus tuhosi säästöpankkiaatteen ainakin järjestelmän osalta yhdessä yössä 170 vuoden säästöpankkitoiminnan jälkeen. Monet ovat murheellisia, katkeria tai vihaisia. SSP:n asiakkaat tunsivat murhemieltä, monet tunsivat suuttumusta herätessään eräänä aamuna KOPin tai SYPin asiakkaina. Sellaista he eivät olleet voineet koskaan kuvitella tapahtuvan. Heiltä ei oltu lupaa eikä mielipidettä kysytty. Näin toimiikin markkinatalous.

Monet niistä hyväkuntoisista säästöpankeista, jotka aikanaan luottivat poliittisen eliitin yhteisen hyvän vetoomukseen ja liittyivät SSP:hen, tuntevat nyt itsensä petetyiksi. Ne ovat syystä katkeria. Monissa entisissä paikallisissa säästöpankeissa vietettiinkin hiljaisia hetkiä. Säästöpankkiaatetta tosin jäivät käytännössä toteuttamaan ne 40 itsenäistä säästöpankkia, jotka eivät aikanaan liittyneet Suomen Säästöpankkiin.

KOPin, SYPin, OKOn ja Postipankin pääjohtajat sen sijaan myhäilivät leveästi hallituksen pankkipäätöksen jälkeen. Osakekurssit nousivat merkittävästi, ostajapankit saivat lottovoiton. Suomen Säästöpankin pilkkominen oli heille erittäin edullinen kauppa. Valtiovarainministeri Iiro Viinasen mielestä kyseessä oli maamme suurin yksityistämisprosessi.

Eläkkeellä olevan pankinjohtaja Rauni Paavolan mukaan: "Kyseessä oli selvästi myös taloushistoriamme suurin pankkikavallus." Näin hän toteaa Turun Sanomissa 2.11.1993. Hänen mukaansa: "Neljälle pankille oli esitelty Suomen Säästöpankin noin 50 miljardin markan tase ja pankin tuloskunto, 656 pankkikonttorin sijainti, taseet, kannattavuus, oli sovittu Suomen Säästöpankin myyntihinnasta ja pankit sopineet konttoreiden jaosta. Se ei tapahtunut yhdessä yössä, ei edes yhdessä viikossa."

Säästöpankin kilpailijat saivat Rauni Paavolan mukaan kaikki tarvitsemansa tiedot jo aikoja sitten, kauppa sovittiin ja jäätiin odottamaan roskapankkilakia. Suomen Säästöpankin liikesalaisuudet siis vuodatettiin kilpailijapankeille.

Neljä ostajapankkia saivat lähes pilkkahinnalla osittain veronmaksajien rahoilla tervehdytetyt Suomen Säästöpankin osat. Valtio oli sijoittanut sinne 14,6 miljardia markkaa, ostajapankit saivat 5,6 miljardilla pankin hyvät ja tuottavat osat. Roskapankkiin sen sijaan saatetaan hallituksen oman arvion mukaan siirtää SSP:n huonotuottoisia omaisuuseriä jopa 32,6 miljardia markkaa, ehkä peräti 40 miljardia. Nämä ovat siis veronmaksajien piikissä. Huonot asiakkaat ja roskat siivottiin veronmaksajien huoltoon. Perustellusti voi sanoa, että hallitus teki valtion ja veronmaksajien puolesta tappiollisimman yrityskauppansa. Näin annettiin yksityisille liikepankeille huomattavaa piilotukea. Kyseinen ratkaisu on myös inhimillisesti kova ratkaisu: uusien omistajien ja hallituksen ilmoituksen mukaan noin 2 200 SSP:n henkilöstöön kuuluvaa jää työttömiksi.

Eduskuntaakin on huijattu. Eduskunnalle vakuutettiin pitkään, että päätöksiä ei ole tehty. Annettiin myös ymmärtää, ettei erityisellä kiireellä käsiteltyä vakuusrahastolain muutosta tehty SSP:n nopeaa pilkkomista varten. Totuus oli siis näistä vakuutteluista kaukana.

Roskapankkilakia käsiteltäessä kysymyksessä siis olivat säästöpankkijärjestelmän pilkkomisen aineelliset edellytykset. Sen lisäksi valtuudet siirtyivät eduskunnalta valtioneuvostolle ja Valtion vakuusrahaston virkamiesjohdolle. Laissa ei edellytetä omistajavastuun toteutumista. Pankkituen ehtoja ei kirjattu lakiin, vaikka perustuslakivaliokunta totesi, että pankkitukikysymyksen ja sen normiston kokonaisvaltaisen arvion tarpeellisuus ja asian merkitys huomioon ottaen pankkituesta ja sen ehdoista tulee säätää nimenomaan lain tasolla.

Pankkituki saattaa nousta jopa 100 miljardiin markkaan. Kansalaiset eivät kuitenkaan saa tietää, mihin heidän verovarojaan käytetään, kenen lainoja he maksavat. Se on täysin kohtuutonta. Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä onkin edellyttänyt, että yli miljoonan markan luottotappiot tulisi kirjata pankkitarkastusvirastoon perustettavaan julkiseen luottotappiorekisteriin. Ehdotuksemme ei saanut enemmistön kannatusta täällä eduskunnassa, valitettavasti. On syytä toivoa ja kehdattava vaatia hallitukselta talouspolitiikan muuttamista valikoivan elvyttämisen suuntaan, jotta pankkituesta voitaisiin säästää.

Arvoisa puhemies! On syytä toivoa, että lähiajan taloustutkimus kohdistuu lamasyyllisten ja pankkikriisisyyllisten paljastamiseen. Hehän ei-

vät ole kasvottomia eivätkä nimettömiä. Näin siksi, että koko kansakuntamme perusta ja oikeudentunto ovat järkkymässä juuri laman, väärän talouspolitiikan ja pankkikriisin vuoksi. On syytä toivoa, että tarkoin tunnistetaan hallituksen uusoikeistolaisen talouspolitiikan taustavoimat. Unohtaa ei myöskään pidä sitä, että samaisten lamasyyllisten ja pankkikriisisyyllisten tavoitteena on jo pitkään ollut Suomen talouspolitiikan yhdenmukaistaminen EY-maiden kanssa, siis Suomen valaminen Euroopan liiton muottiin. Ja käytännön tuloksia on todella saatu, mutta minkälaisia!

Ed. L a i n e : Herra puhemies! Kuten ed. Astala äsken totesi, turkulainen eläkkeellä oleva pankinjohtaja katsoi Säästöpankin pilkkomisratkaisun olevan taloushistoriamme suurin pankkikavallus. Olen siinä käsityksessä, että tällä ilmauksella lausuttiin itse asiassa ehkä satojentuhansien Suomen Säästöpankin asiakkaiden mielipide. Olen kuullut vielä paljon pahempiakin mutta täysin oikeutettuja lausahduksia. Monet ovat puhuneet petoksesta ja monet lupausten rikkomisesta. Erityisen ala-arvoisiksi on luokiteltu ministerien puheet ja ministerien uskottavuus yleensäkin.

Bertold Brecht aikanaan kirjoitti erään runon. En muista varmasti, oliko otsikkona "Ajattelevan työläisen kysymyksiä" vai oliko tuo otsikko "Paljon kysymyksiä mutta vähän vastauksia". Mielestäni juuri Suomen Säästöpankin pilkkomista koskevaan asiaan sopii hyvin liittää mm. seuraavia kysymyksiä:

1) Miksi Suomen Säästöpankki eli valtion omaisuutta myytiin pilkkahintaan? Mihin unohtui veronmaksajien etu?

2) Mitä tällaisesta valtion omaisuuden hukkaamisesta sanotaan laissa? Siitä on säädökset, en muista, mitä siitä sanotaan.

3) Miten roskapankista tuloutetaan pankkituki takaisin valtiolle?

4) Miksi hallitus hyväksyi kartellin sopien sen kanssa kaupoista?

5) Mihin unohtui nyt kilpailu ja markkinatalous?

6) Johtiko Suomen Säästöpankin pilkkominen miljardien markkojen arvoisten tietokoneiden ja ohjelmien käyttökelvottomuuteen? Olen jossakin kuullut kerrottavan, että 60 rekka-autolastillista näitä koneita on nyt tyhjän panttina.

7) Johtuiko Suomen Säästöpankin pilkkomisen ajoitus Euroopan yhteisön eli nyt maanantaista alkaen Euroopan unionin pyynnöstä saada Suomelta selvitys pankkituen kilpailuvaikutuksista?

On minulla vielä pari muutakin kysymystä, joihin palaan myöhemmin.

Viime syyskuun ja lokakuun aikana on suomalaisissa lehdissä esiintynyt lukuisia kirjoituksia, joissa on kerrottu Euroopan yhteisön pyytäneen Suomelta selvitystä pankkituen kilpailuvaikutuksista. Näissä kirjoituksissa on väitetty pankkitukea pidetyn yhtenä vaikeimmista kilpailupoliittisista ongelmista Suomen ja Euroopan yhteisön välisissä neuvotteluissa. Suomen korkein Eta-virkamies, suurlähettiläs Pekka Säilä, lausui vajaa kuukausi sitten pitävänsä varmana, että Suomen elinkeinotukien, etenkin massiivisen pankkituen Eta-säännösten mukaisuus on ilman muuta Etan valvontaviraston Esan omasta ja myös EY-komission aloitteesta viraston työlistan kärkipäässä. Eta-säännösten mukaan valtion tuki, eli tässä tapauksessa pankkituki, on maksettava takaisin. Sitä myös eduskunta on edellyttänyt. Eta-sopimuksen voimaan astuminen lähiaikoina on johtamassa valtion tuen takaisin perimiseen. Etenevä integraatiokehitys uhkasi siis saattaa pankkituen uuteen hankalaan valoon. Juuri tätä taustaa vasten on aiheellista kysyä, oliko Suomen Säästöpankin pilkkomisen ajoitus, siihen sisältyvä salamyhkäisyys ja äkkirynnäkkö heti roskapankkilain läpimenon jälkeen ensisijaisesti tai olennaisilta osiltaan kiinni pyrkimyksestä vauhdittaa Euroopan yhteisöä, Euroopan unionia koskevia jäsenyysneuvotteluja.

Ed. Astala äsken viittasi mainitun eläkkeellä olevan pankinjohtajan lausuntoon, jossa hän totesi, että ei kaikki tapahtunut yhdessä yössä, ei edes yhdessä viikossa. Tämä samainen kirjoittaja samassa kirjoituksessa sanoi myös näin: "Muutamaa tuntia ennen loppuratkaisua valtiovarainministeri kertoi kuviossa olleen vielä useita vaihtoehtoja. Ei ollut", totesi kirjoittaja, ja kertoi lisäksi seuraavasti: "Suomen Säästöpankin kilpailijat saivat kaikki tarvitsemansa tiedot jo aikoja sitten. Kauppa sovittiin ja jäätiin odottamaan roskapankkilakia sekä aloitettiin voimakas säästöpankkilaisten nöyryyttämiskampanja. Siihen saatiin mukaan myös tasavallan presidentti Mauno Koivisto. Hänkin on entinen säästöpankin johtaja ja olimme joskus 70-luvulla morjens-tuttavia. Nyt painovapauslaki estää kertomasta mielipidettäni hänestä." Tämä oli siis Turun Sanomissa eilispäivänä julkaistu kirjoitus.

Valtiovarainministeri sanoi tänään vastauksessaan näin: "Jälkeenpäin on voitu todeta, että Suomen Säästöpankin kesällä 1992 esittämät las-

kelmat pankin tilasta ja tulevaisuudennäkymistä ovat osoittautuneet täysin epärealistisiksi, useita miljardeja markkoja liian optimistisiksi." Tästä asiastahan vaihdettiin jo aiemmin tänään mielipiteitä. Epäilen kovasti tämän väitteen todenperäisyyttä. En ole tarkemmin selvillä Suomen Säästöpankin taloudellisen tilan yksityiskohdista, mutta siinä määrin kuin esimerkiksi talousvaliokunnan varajäsenenä olen voinut olla kuulemassa joissakin käsittelyvaiheissa talousvaliokunnalle esitettyjä tietoja tai muutoin saanut käsiini kirjallisia tietoja, niin minun ymmärtääkseni on tapahtunut vain kaksi muutosta aikaisempaan eli kesän 92 suunnitelmaan nähden.

Ensimmäinen muutos oli se, että tilintarkastajat vaativat luottojen kirjaamistavan muuttamista, joka Suomen Säästöpankissa toteutettiin ja joka johti tiukempaan kirjaamiskäytäntöön kuin muissa pankeissa oli tapana. Tämä siinä vaiheessa tietenkin heikensi pankin lopputulosta. Toinen muutos vuoden 92 suunnitelmaan minun käsitykseni mukaan on tapahtunut siinä, että pankkituen takaisinmaksun aloituksen arvioitiin toteutuvan aikaisemmin kuin alkuperäinen suunnitelma edellytti. Tässä suhteessa viittaan ed. Louekosken puheenvuoroon. Kenelle tällainen kehitys oli epäedullista, voidaan kysyä.

Tänään turkulainen lehti kertoo myös siitä, miten Vakuusrahasto on tämän vuoden kahdeksan ensimmäisen kuukauden tilikirjauksiin halunnut ja toteuttanut toisenlaisen kirjaamistavan kuin Säästöpankki oli aikonut. Säästöpankki tämän kirjoituksen mukaan, jota nyt lainaan: " - - pysyi tervehdyttämisohjelmansa tavoitteissa vuoden kahdeksan ensimmäisen kuukauden aikana. Suomen Säästöpankin tammi—elokuun liiketappio oli 3 miljardia markkaa. Pankin oman tulkinnan mukaan sen tulos parani viime vuonna vastaavasta ajankohdasta peräti 4,9 miljardia. Vakuusrahaston mielestä tulos koheni vain miljardi markkaa." Tästä kirjoituksesta käy ilmi, että Säästöpankki oli tervehtynyt Vakuusrahaston antamien tavoitteiden mukaan ja että Suomen Säästöpankki itse arvioi tilanteen parantuneen siten, että kun vielä viime vuonna Suomen Säästöpankki koki 10,7 miljardin liiketappion, niin nyt tämä ennakoitu tappio olisi ollut 4 miljardia markkaa. Siis tässä on huomattava ero. Vakuusrahasto, tämän uutisen mukaan, halusi kirjata tuloksen kohennuksen pankin johdon esittämää tapaa pienemmäksi. Tässä on siis jonkinmoinen ero. Mistä syystä näin on tapahtunut, sitä en tässä lähde nyt pohtimaan.

Valtiovarainministeri mainitsi tämänpäiväisessä vastauksessaan myös sivulla 7, että pankit, nämä pankit, jotka ostivat Suomen Säästöpankin, keskittyvät turvaamaan joustavat palvelut ja vasta siirtymävaiheen jälkeen panostavat uusasiakashankintaan. Olen tänään kuullut uutisia siitä, että ei tämä palvelu ole oikein joustavaa. Esimerkiksi Porissa kerrotun mukaan itsenäisen säästöpankin asiakas ei pankkikirjallaan voi asioida Postisäästöpankissa, jossa tuntuu siis kerrotun mukaan olevan jonkinlainen nurjamielinen asenne itsenäisten säästöpankkien asiakkaita kohtaan. (Ed. Stenius-Kaukonen: Eikö se liity juuri tähän pankkisalaisuuteen?)

Yritysasiakkaiden asemaan ovat hyvin monet eduskuntaan yhteyttä ottaneet kiinnittäneet huomiota. Viittaan tässäkin siihen puheenvuoroon, jonka ed. Louekoski käytti ja siinä yhteydessä kiinnitti huomiota yritysasiakkaiden asemaan. Nythän on niin, että monet pienyritysten luottoasiat ovat menneet roskapankkiin. Ne ovat siellä hyvin hyllyvällä suolla. Ne saattavat ohjautua ns. sopiville pankeille, jotka taas eivät ole sopivia näiden yrittäjien kannalta. Tällainen tilanne ei ainakaan niiden pienyritysten kohdalla, joita akuutti rahapula vaivaa tai jotka joutuvat näiden ongelmien parissa kamppailemaan, helpota näiden yritysten asemaa. Siksi tähän asiaan tulisi suhtautua kaikella vakavuudella.

Edelleen olisi aiheellista kiinnittää huomiota pankkitarkastusviraston toimintaan. On käynyt ilmi, että pankkitarkastusvirasto on pyynnöstään saanut kuukausitilastot. Pankkitarkastusvirasto usein huomauttaa aivan olemattomista pienistä kirjausvirheistä, mutta näyttää siltä, että todella suuret virheet ovat jääneet pankkitarkastusviraston huomautuksia vaille.

Herra puhemies! Lopuksi palaan vielä tähän pankinjohtajaan, jota jo pariin kertaan lainasin, siis eläkkeellä olevaan turkulaiseen pankinjohtajaan. Hän lausuu mainitussa kirjoituksessa mielipiteensä Suomen Säästöpankin arvosta seuraavasti: "Julkisuudessa on puhuttu, että Suomen Säästöpankin todellisen arvon laskeminen oli vaikeaa ehkä myyjille, mutta ostajat kyllä osasivat sen. Jos otetaan anto- ja ottolainauksen väliseksi korkomarginaaliksi varovasti 4 prosenttia, saadaan Suomen Säästöpankin 50 miljardin markan tuotoksi 2 miljardia markkaa vuodessa. Kun edellytetään esimerkiksi 10 prosentin tuottoa sijoitetulle pääomalle, tulee sijoituksen arvoksi 20 miljardia markkaa. Suomen Säästöpankin kaikki riskit ja huonotuottoiset sijoitukset siirtyvät roskapankkiin, joten korkomarginaali voi olla 5 prosenttia. Näin Suomen Säästöpankin tuotoksi

tulee 2,5 miljardia markkaa ja arvoksi 25 miljardia markkaa. Ulkomaisilta pankeilta ei pyydetty tarjouksia, etteivät SSP:n liikesalaisuudet vuotaisi. Kuitenkin ne vuodatettiin viimeistä kymmenyspilkkua myöten KOP:lle, SYP:lle, OKOlle ja Postipankille. Ruotsissa on valtion helmaan ajautunut Göta-Banken, jota tarjotaan nimenomaan ulkomaille. Amerikkalainen suuryhtiö General Electric on osoittanut kiinnostuksensa sitä kohtaan. Miksei Suomen Säästöpankkia tarjottu ulkomaille vaan se lähes lahjoitettiin kilpailijoille?" Näin kysyi tämä kirjoittaja. Ei tämä ollut siis oma mielipiteeni.

Kun tuo aika tuli täyteen, niin lopetan.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan puhemies Suominen.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Asian käsittely keskeytetään.

P ä i v ä j ä r j e s t y k s e s s ä o l e v a t a s i a t :

Poisto päiväjärjestyksestä

P u h e m i e s : Päiväjärjestyksestä poistetaan 1) asia.

Pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon:

2) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 47 (HE 197)

3) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 48 (HE 210)

4) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 49 (HE 211)

5) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 50 (HE 212)

6) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 51 (HE 213)

7) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 52 (HE 214)

8) Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 19 (HE 162)

9) Talousvaliokunnan mietintö n:o 35 (HE 232)

10) Talousvaliokunnan mietintö n:o 36 (HE 182)

11) Talousvaliokunnan mietintö n:o 37 (HE 166)

12) Talousvaliokunnan mietintö n:o 38 (HE 167)

P u h e m i e s : Eduskunnan seuraava täysistunto on huomenna torstaina kello 13.

Täysistunto lopetetaan kello 22.15.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen